

DANIELA HODROVÁ

Vyvolávání

MALVERN

DANIELA HODROVÁ

Vyvolávání

MALVERN 2010

Bohunce a Jiřímu

© Daniela Hodrová, 2010

© Malvern, 2010

ISBN 978-80-86702-64-3

ISBN 978-80-7530-235-9 (pdf)

Váhavě přistupuji k písmeni A, A jako Alice, přímo s úzkostí, není divu, má-li jím být stvořen svět, který se podle Weinreba, autora knihy Znamení života, rodí kdesi mezi slovy ajin, které znamená nic, a ani, které znamená já, z jejich zvláštního vztahu, rodí se neustále znovu z hebrejského písmene Alef, jež znamená hlavu, býčí hlavu a zároveň číslovku 1, v teorii množin je alef transfinitním číslem, které vyjadřuje, že celek není větší než jeho část. Písmeno Alef tvoří dvě krůpěje, na znamení toho, že existuje skryté a zjevné, mlčení a mluvení, nahoře a dole. V počáteční větě mého prvního románu Podobojí Alice Davidovičová by si nikdy nepomyslela, že okno jejího dětského pokoje visí tak nízko nad Olšanským hřbitovem, že tělo tu vzdálenost urazí ani ne za dvě vteřiny, už byl svinut celý svět, který se od toho okamžiku začal odvíjet a od jisté chvíle, neli od počátku, se do sebe zase začal zavíjet, můj nekonečný román, šířící se jako tkáň, ale nejen román, celý můj život, který je od narození s životem té osmnáctileté Židovky, která skočila z okna mého budoucího dětského pokoje, tajemně spojen, když dopadla na chodník, objevily se jí na spodním rtu dvě kapičky krve. Přirklá jsem jí jméno své dávné spolužačky, která se po letech ozvala z Ameriky, překvapilo ji, že našla svoje jméno u postavy z cizího příběhu. Netušila jsem, jaké síly rozpoutám, když jsem nechala Alici stoupnout na římsu okna v pátém patře, ve skutečnosti však musela zdolat zábradlí balkonu, ani nevím, proč jsem v románu ten detail změnila.

Stojí na římsě jen okamžik, trochu skrčená pod rámem okna, rozhodnutí v ní dozrávalo po celé odpoledne, kdy padal déšť se sněhem, ruce vsune do perziánového štuclu po babičce, vezme si ho na cestu, prsty v něm propletla, snad aby k její dlani nepronikl Šípkový Jura, zakletý do podoby věčného dítěte. Ten celé to odpoledne pozoruje, jak venku padá déšť se sněhem a jak se kvapem blíží prosincový večer, je krátce před Vánoce a smráká se, pomalu ztrácí naději, že Alici ještě toho

dne uvidí, natož že bude smět vsunout ruku k ní do štuclu, Alice do takového počasí sotva vyjde, leda že by vyběhla velmi rychle, ale to by ji pak už stěží dohonil. A když pak Šípkový Jura vidí otce, jak se spěšně vrací zvenku a něco schovává pod pláštěm a ucítí vůni štuclu, pochopí, že Alice už vyšla, avšak kudy, vždyť se od okna nehnul, nanejvýš nakrátko, když přebíhal mezi oknem na dvůr a okýnkem vedoucím do chodby domu, kdyby ji totiž zahlédl už v chodbě, měl by větší naději, že mu nevyklouzne. Nechápe, proč má nyní Alicin štucl u sebe otec a snaží se, aby jej Jura nezahlédl. Vůně navlhlého kožíšku zůstane v kuchyni po celou noc, Šípkový Jura ji vdechuje, když se převaluje na otomanu beze spánku, beze snů, vlastně toho jediného, který se mu zdá, přepadá ho vždycky k ránu, sestupuje v něm, či spíš padá někam dolů do tmy úzkým tunelem a tam dole na něj čeká cosi hrozného, nepojmenovatelného, pokaždé ho to sevře tak silně, až Jura vykřikne, křičí, ale nevychází z něj hlásek, jen sebou na otomanu cuká jako pes.

Matka stávala na okně vždycky v noci z neděle na pondělí, možná tam stála několik vteřin, sotva minut, od chvíle, kdy odešla z pokoje do kuchyně, kde v těch letech spala. Otec ji jednou v okně zahlédl, příkrčenou jako zvířátko, a tenkrát málem skočila, spíš z leknutí než z úmyslu. Od té doby se už do kuchyně nikdy neodvážil vejít, i když sebevíc vyhrožovala skokem. Tento výstup se opakoval pokaždé, když se na sobotu a neděli vracela z Kateřinek domů, radost ze setkání, kterou ještě cítila v sobotu, ji v neděli s přibývajícím nocí přecházela a měnila se v depresi, endogenní deprese, tak zněla diagnóza doktora Faltuse, nastupovala s železnou pravidelností. Po měsících a letech, která trávila v Kateřinkách, jsme si na tu hru s otcem už zvykli, ani jsme se nebáli, že by doopravdy skočila, šli jsme spát, v polospánku jsem ještě vnímala, jak okno zavírá, i když se to snažila provést co nejtíšeji. A neskočila, nebyl to její osud, její karma,

jak by řekl Johan, který mě učí v divadle medítovat. A v pondělí ráno vždycky pokorně a sama odcházela do Kateřinek, nikdy jsme ji tam, pokud se pamatuji, nedoprovázeli, leda snad úplně poprvé, nekonečně dlouho se chystala v koupelně, zatímco my s otcem jsme ještě spali, nanejvýš v polospánku jsem vnímala, jak za sebou zavírá dveře. Možná se už těšila na doktora Faltuse nebo na doktora Bílého, nevím, do kterého z nich byla zamilovaná, postupně asi do obou. Na chodbě v Kateřinkách svého času potkávala Vlastu Chramostovou, herečka se dívala do země, a Miloše Kopeckého, Trudnomyslný si přikrýval tvář kapesníkem, zdravila je, trochu se přitom ukláněla, i ona měla herecké nadání a klidně by se byla mohla stát herečkou jako můj otec, jednou nebo dvakrát hercům připomněla, že je žena jejich kolegy z Vinohradského divadla, ale Trudnomyslný jí nikdy neodpověděl ani na pozdrav a Vlasta Chramostová jí začala zdráhavě odpovídat poté, co jí připomněla, že v Noci s leguánem vezla přece Zdeňka, hrál ve hře starého umírajícího básníka Jonathana Coffina, na vozíku k moři. Rozumím tomu, že matka milovala postupně, ne-li jednu dobu současně, oba doktory, trpělivě s ní mluvili o jejích depresích, o nutkání skočit z okna, které se jí zmocňovalo v noci z neděle na pondělí. Byla by dopadla na chodník před obchod s hračkami, který tam tehdy byl, později tam řadu let byla veřejná knihovna, kdysi ve výloze vystavili Thétu a jednou i Kukly, kde o matčině smrti píšou, nedošlo k ní však tady, na rohu náměstí Jiřího z Poděbrad a Lucemburské, ale v nemocnici Na Františku, kde jednatřicet let po ní umře i Jaroslav.

Smrtka přebývá ve váze z těžkého matného skla, Karel v ní míval suché květiny a makovice, když jsem je po jeho smrti z vázy vyndávala, rozpadly se v prach. Píšu přebývá, ale ve skutečnosti se tam neocitla dobrovolně a ani tam nepadla nešťastnou náhodou, jednoho dne jsem ji uvěznila v naději, že

se jí po hladkých stěnách nepodaří vyšplhat vzhůru, zřejmě to pochopila, protože se o to nikdy nepokusila, tedy nikoli v mé přítomnosti. Bývala doba, kdy ta drobná, ale zlovolná bytůstka promenovala po psacím stole, šustila róbou z umělého hedvábí, jednou si vyšla dokonce až do koupelny, tenkrát, psala jsem právě Thétu, tam na prádelní šňůře visela Obžalovaná z velezrady a ti druzí z proslulého procesu, jednu dobu visela loutka na knihovně v rohovém pokoji, týlem se opírala o Růži světa od Daniila Andrejeva, někdy, když měla zlou náladu, o ni tloukla patami, když zakomíhala nohama, dotýkala se francouzského bestiáře, přivěsila jsem loutce rolničku, cinkala, když jí po těle zlehka prstem přejíždělo to knížátko ve švýcarském plášti, které se u nás doma v té době objevilo, byl příliš lehký do naší zimy. Ted' loutka stojí či napůl sedí, napůl leží na dně nádoby. Když jsem ji jednoho dne odtamtud vytáhla, chystala jsem se ji totiž fotografovat, bylo to už po smrti obou mých mužů, už jsem je vydala ohni v Mělníku, a nemohla jim tedy ublížit, pohrozila mi hnátkem. Mnoho jsem si z toho gesta tenkrát nedělala, ačkoli mi bylo jasné, že je to moje smrtka, sama jsem si ji přece vybrala v hračkářství na Václavském náměstí, taková panenka, myslela jsem si, když jsem si ji tehdy v obchodě posadila na dlaň a pocítila tlak jejího tvrdého zadku. Onehdy jsem se na fotografii té panenky v bílých šatičkách, zhotovila ji Anna Preclíková, chtěla znovu podívat, neuvědomila jsem si, že obrázek leží vzhůru nohama, a tu ji spatřím, místo oka jí v důlku pod napučeným víčkem vězí rolnička, druhé oko není vidět, tak je zateklé, místo nosu zejí nozdry, pysk má zaječí, tvář, která na lebce vyvstala, patří bytosti zcela neznámé a zlověstné.

Co jsem vlastně způsobila, když jsem koupila Šaška a Smrt, ve srovnání se Smrtkou jsou přímo obří, bez vahadla mi sahají nad kolena, s vahadlem téměř po pás. Kupovala jsem je ve dvou různých krámech. Šaška vyřezal Jan Krupica, celý je ze

dřeva, i zelenorůžový šaškovský oděv a čapka jsou ze dřeva, jen rolničky a přezka na pásku jsou pravé, má tmavou bradku a knír, jako by to nebyl šašek, ale kavalír, který se za šaška převlékl, v podobném převleku pronikl Tristan na dvůr královny Marka, aby mohl na chvíli spatřit Isoldu. Je to už poté, co spolu žili v lese v zeleném loubí, svého času jsem jejich obydlí spatřila ve snu, byl to domeček se zahrádkou, nebyl však v lese, ale uprostřed města, v zahrádce jsem zahlédla ptáka s fialovým peřím, do domečku, v němž bylo jen lůžko a stůl, vlétali pestré barevné ptáčky, jeden mi usedl na dlaň, oni sami tam však nebyli, buď už domek opustili nebo se do něj měli teprve uchýlit. Smrt narozdíl od Šaška je z umělé hmoty, je to odlitek, sériová práce, vypadá jako miniaturní kostlivce s lebkou a hnáty, hrudní koš je však na potrhaném černém hábitu pouze bíle namalovaný jako křídou na tabuli. Autorka loutka nemá, nebo alespoň ti dva Srbové, kteří mi ji v Karlově ulici prodávali, o žádném nevěděli. Když jsem loutky v tom deštivém nedělním odpolední nesla domů, shledala jsem Smrt ve srovnání s Šaškem podivně lehkou.

Jedna k druhé, ta malá v bílém k té velké v černém, k sobě nedohlédnou, ačkoli nejsou daleko od sebe, zato já na ně i na Šaška od stolu dobře vidím, sestry mám po pravici, Šaška po levici, stačí se trochu pootočit. Co si mezi sebou asi povídají, pokud nemlčí, a jakou řečí? Třeba se hádají, někdy škubou údy, jako by se jim zdál zlý sen. Co bude? co bude? Tehdy ta malá pocítuje touhu vysoukat se ze svého vězení, přestože si vyzkoušela nejméně, že je to nemožné, chvíli sebou zmítá na dně. Šašek se na ty dvě nedívá, upřeně hledí ke dveřím, takhle hleděla na dveře v Sulické nehybná teta Emilka, když jsem u ní byla, stále dokola opakovala ano, ano, ne, ne, jako by někoho vyhlížel, netrpělivě čekal, snad Jana Krupicu, jeho dotyky v něm probudily lásku, stejně jako ji ve mně probudily dotyky Johanovy, když se pokoušel napravit mé pokřivené tělo.

Možná Šašek vyhlíží další postavy komedie, tentokrát se nebude hrát na hřbitově, ale tady, na rozhraní Vinohrad a Žižkova, v pokoji, který po léta, dokud neumřel otec a nepřestěhoval se ke mně z Pankráce Karel, býval mým pokojem, znovu se jím stal nedlouho po Karlově smrti. V pokoji mi po Karlovi zůstala jen ta váza, velký hnědý koberec a kobereček pod stolem, našákl jeho krví. Když sedím u psacího stolu, kladu na něj nohy opatrně, jako by to nebyl kobereček, ale jeho tělo, domnívala jsem se, že jsem kobereček vyprala, ale když jsem ho pověsila nad vanu, odkapávala z něj ještě po dlouhé hodiny krev. Šašek nechce mít s neblahými sestrami nic společného, nepodívá se na ně, svůj nezáměr jim dává okázale najevo, jenže se nezajímá ani o mne, necítí se tu zřejmě doma, teskni po svém mistrovi, doufá, že se na něj mistr konečně rozpomene a přijde si pro něho. Mistr Krupica však na Kašpara, tak jej nazval on, nejspíš zapomněl, ba určitě na něj zapomněl, vyřezal od té doby řadu jiných loutek, všechny mají stejné mandlové oči, několik jsem jich v obchodě na kraji Jilské ulice zahlédla, jedna Šaškovi jako by z oka vypadla. Kolika loutek se už mistr s něhou dotýkal, když je vyřezával, kolika vdechl život a s ním i trýzeň lásky! Ubohý Šašku! Ubozí vy všichni, které mistr svým dechem oživil a potom prodal do světa, vy sužovaní neopětovanou láskou!

Od chvíle, kdy jsem Šaška pověsila na knihovnu, týlem se opírá o knihy Rudolfa Steinera, trupem o Tantru, lýtky sahá ke spisům Jungovým, rozpíná paže k objetí, jen nakrátko gesto přeruší, když odhání neodbytnou mouchu, spala mezi okny a probudila se na sklonku zimy, jímá mě podezření, že je to stále táž, kterou se marně pokoušel odehnat a nejspíš i zabít Karel, když seděl u stolu nad korekturou Noci zrcadel, už neměl sílu ji číst a skončil na straně 19, odháněl tu věčnou mouchu ještě potom, když ležel pod stolem na koberečku. Teď však nás všechny trápí droboučké čtyřkřídle mušky octomilky, Drosophila, jiné roky se tyhle mušky objevují s podzimem

a v zimě mizí, říká na Olšanech pan Turek, je entomolog, ale letos v bytech přežívají po celé zimní měsíce. Vnikají do všech tělesných otvorů a zabydlují se v nich.

Můžou spolu mluvit postavy z různých románů, z různých her a můžou se převlékat jedna za druhou? Najednou je mi jasné, že Šašek má falešný knír, tak zjevně k jeho tváři a oděvu nepasuje, proč si ho však přilepil? Koho chce v tom převleku vidět? Trochu mě děsí jeho vytřeštěný zrak, není šílený? Když ho hladím po ruku, poznávám ruce Jaroslavovy, pokouší se uhnout, jeho srdce přece patří mistrovi. I Smrti, té velké, občas hladím ruce, vlastně hnáty, jednou je hladila Bohunka, když se ke mně vypravila na návštěvu. Johan, když jsem mu loutky představovala, po nich jen věčně přejel zrakem, ve své místnosti v divadle má lidské hnáty, nohu a ruku, předvádí na nich studentům kineziologie, jak údy fungují. Smrt, když ji někdy hladím, sebou narozdíl od Šaška necuká, zřejmě jí jsou moje dotyky příjemné. K potrhané kápi, kterou místy prosvítá lebka, jsem jí přišpendlila květ, chci si ji snad naklonit hortenzií, ke všemu umělou, aby mě jednou ušetřila a zahubila milosrdněji než mé blízké? Truchlohra, kterou tu rozehrávám, vzhází z mých marností! Vtahuji je bez jejich svolení, jaká troufalost!, do tance smrti, který svět i tento pokoj v mém kole má, co z toho bude? co z toho bude?, všechny kolem sebe, nejen loutky a živé, ale dokonce i mrtvé, ti všichni začínají pod taktovkou mé propisky křepčit, Bohunka s berlemi se pomalu otáčí okolostolalala, Karel na krvácejícím koberečku hopsá, Jaroslav se vlní v prostěradle, do kterého jsme ho zavinuly s noční sestrou na Františku, Alice při tanci zavírá oči a představuje si, že tančí s Pavlem Santnerem, Šípkový Jura hopsahejsadobrandejsa poskakuje na otomanu potaženém voskováným plátnem, teta Emilka se v Sulické na lůžku aspoň do rytmu nadzvedá a levou rukou, tou zdravou, diriguje, či spíš šermuje, volá, skoro vyzpěvuje

ano, ano, ne, ne, naposled tančila v Mariánkách s jedním pilotem, tiskl ji k sobě důvěrně, zamilovala se do něj a doufala, že zavolá, až se vrátí to Prahy, ale už se nikdy neozval. Jen Johan netančí, ačkoli by mu to šlo ze všech nejlépe, tančil přece kdysi v Národním divadle, byť jen ve sboru, můj tanec se mu zřejmě příliš nezamlouvá, zdá se mi, že hlavou naznačuje odmítavé gesto, nepřeje si být v mém románu. Jak bych ho však mohla pominout, vždyť kdyby mi nevdechl život, nezačala bych psát tento román? Upírá na mě kouřově modré oči, stejně se na mě dívá, když mluví o meditaci, tentokrát se mi však jeho pohled zdá obzvlášť přísný. Ach, ti bruneti s modrýma očima! Bohunka z jejich pohledu mívala strach, kdysi, dokud se nesblížili, se bála i pohledu Joskova, a jednou v ní vzbudil strach pohled, který na ni z okénka vlaku na Wilsonově nádraží upíral básník Heissenbüttel, zatočila se jí hlava, a kdyby ji tenkrát Joska nepodepřel, nejspíš by upadla.

Jaroslav měl babiččiny oči, nedokážu přesně říct, v čem ta podobnost vlastně spočívala, nejspíš ve výrazu, moudrém a zároveň dětsky udiveném, možná v barvě duhovek, ve stáří se proměňovala z hnědé v šedou. Zároveň jsem v něm poznávala otce, v době, kdy už u mě bydlel a pomalu umíral, mi až zatrnulo, když ke mně z vedlejšího pokoje dolehlo Jaroslavovo zakašlání, tak podobné otcovu, čas jako by se vrátil o jednadvacet let, kdy tam ležel umírající otec. Vtělili se moji blízcí do přítele a nedlouho pak i muže, aby mi byli oporou? Jaroslav měl strach, aby mě nezahubil žal z Karlovy smrti, jak by neměl, když jsem jednou prohlásila, že bych mohla skončit jako Alice Davidovičová, abyssus abyssum invocat in voce cataractarum suarum, kdo to tu mluví latinsky?, propast propasti, která se pode mnou rozevře a volá v hlučení svých strží, kdykoli vyjdu na ten podivně úzký balkon obemykající půlkruhem pokoj, mě mocně přitahuje.

Rok před Jaroslavovou smrtí balkon podvakrát ožil, poprvé zkraje jara, podruhé koncem listopadu, holubice vyseděla v koutě, kde bylo nějaké haraburdí a naváté listí z akátu, dva páry holubů. A ten samý div se ve stejné době odehrával i na balkonku Jaroslavova pankráckého bytu, první pár vylétl, druhý však zahynul. Podezírali jsme větší z holoubat, že svého sourozence uklovalo, snad k tomu i došlo, ale druhé holoubě asi po dvou týdnech rovněž zašlo, ačkoli mu Jaroslav sypal ovesné vločky. Jednou vložil slabší z holoubat zpátky do hnízda, poskakovalo opodál, myslel, že vypadlo, ale ptáče z hnízda vzápětí zase vyskočilo. Mrtvolky byly lehounké a jak zmrzly, chrastily. Co když holoubě zahubil tím, že se ho dotkl, nepřestali rodiče mládě krmit a nepocítil k němu sourozenec nenávisť, protože vnímali cizí dotyk? Nedokázal se zbavit pocitu, že má na osudu holoubat vinu, že mohl pro kluky, jak jim říkal, udělat víc. Podobně ho trápila otázka, jestli mohl pomoci Karlovi jinak než radou, aby dbal o své zdraví, netroufal si mluvit s Karlem o jeho nemoci jinak než nepřímou, tušil, že by ho kamarád zapudil. Konec přicházel pomalu, po dvě desetiletí, co jsme byli s Karlem spolu.

Která z nich by mě dole čekala, kdybych se ke skoku odhodlala, ta malá z hračkářství na Václavském náměstí, nebo ta velká, kterou mi prodali dva Srbové, ve dne prodavači suvenýrů, v noci pasáci? Nejspíš by se dostavily obě, té malé by se tehdy určitě podařilo vyšplhat nebo vyskočit z vázy. Sestry, byť nevlastní, spolu sice dobře nevycházejí, avšak v okamžiku, kdy bych skočila, by tam stály svorně spolu, malá v nohách velké, rozpínaly by kostlivou náruč, v níž bych pak tvrdě spočinula, před obchodem, kde si nechávám dělat velké fotografie maskaronů, svých blízkých z doby jejich mládí a také olšanského anděla, ne Melancholického anděla, který hlídal, ale neuhlídal hrobku, v níž se za války schovával pan Turek, žádný Turek, ale Žid, správce Šípek to musí pokaždé znovu

uvést na pravou míru, každou druhou noc za ním chodíval do hrobky pan Klečka, předtím ti dva spolu bydleli v bytě pod Davidovičovými. Tenhle anděl, kterého jsem objevila teprve nedávno, je drobnější a něžnější, jeho žal není tak okázalý, divadelní, hlavu si opírá o ruku jako Melancholický anděl, oporou mu však není náhrobní kámen, ale pochodeň skloněná k zemi na znamení smutku. Ani on nejspíš netruchlí pro toho, kdo je pod ním pochován, sužuje ho jako jeho druha a jako všechny olšanské anděly, byť pocházejí z různých dílen, jiné trápení, i jemu se, stejně jako jim a jako Šaškovi, stýská po dotyčích mistra, mistra Malínského, touží jako všichni andělé procitnout z olšanského spánku, neví, jak dlouho už trvá ten spánek, to omámení z vína, kterého si lokl tenkrát v noci, když se hřbitov náhle proměnil ve vinici, všude bylo plno světel, po hrobech skákali česáči, na hlavách měli podivné čepičky, pan Turek má za to, že to byly čepičky morových pacholků, byli rozjařeni vínem a křičeli cizí řečí, vlastně ne cizí, vždyť na okolních hrobech je plno nápisů v té řeči, na jedné z polozbořených německých hrobek jsme svého času s Karlem luštili téměř setřené verše. Okřídleným, stejně jako jogínům, stačí napít se omamného moku jen docela málo, rázem jsou podroušeni, upadají do spánku a někteří se z něj už víckrát neproberou.

V jarních obřadech se Smrt z domu vynáší, já, zpupná, jsem si ji domů přinesla a nestačila mi jedna, mám druhou, boj se jí! Původně znamenala v takových obřadech umírající nebo mrtvou vegetaci, Mannhardt to dokládá užíváním jména Smrt pro ducha zralého obilí, ten není považován za mrtvého, někde mu říkají Mrtvý snop, jinde Starý muž nebo Stará žena, Stařena, Boba, Baba, ale také Panna. Myslím, že pro Karla byla Stařenou bába z šestého patra, když ji na ulici včas zpozoroval, obloukem se jí vyhnul. Někdy se s ní však střetl v přízemí domu nebo ve výtahu, když výtah sjížděl dolů a zastavil v našem

patře. Také tehdy v podvečer, v úterý 30. dubna, když si šel do krámu pro svou poslední placatku, ji potkal. Stála ve výtahu, opřena o svou hůl, a když ho uviděla, otevřela takřka bezzubá ústa a z nich vyskočila červená myška. Ačkoli mu zbývalo málo sil, v jeho těle se vše chystalo k poslednímu zápasu, který se pár hodin nato odehraje pod psacím stolem, na hlavu se mu budou snášet listy z Noci zrcadel, zabouchl dveře výtahu a sešel raději po schodech, držel se křečovitě zábradlí, aby neupadl.

I já se stařeně vyhýbám, kdykoli ji na ulici před sebou spatřím, obloukem ji obejdu, kymácí se jako kachna, s hlavou skloněnou k zemi, v jednom kuse brebentí, kroutí přitom hlavou, stále je s čímsi nespokojená, i tehdy, když právě vyšla z chrámu, kam chodí každý den na mši. Výtahem však s Kachní bábou jezdím, nezavřu dveře, když ji v kabině uvidím, nachýlenou, brblající, nespokojenou, v tu chvíli i s tím, že bude ten nevelký prostor s někým sdílet. Vlastně bych s ní měla soucítit, vždyť truchlí pro syna, katolického kněze, každou neděli se za ním belhá na hřbitov, cesta tam a zpátky jí musí trvat celé hodiny. Jednou jsem ji na hřbitově zahlédla, nebylo to daleko od Truchlíciho anděla, už poněkolkáté jsem ho fotografovala, když se k němu přiblížím, vždycky se na okamžik probere, pohledne na mě úpěnlivě, možná chová naději, že ho ze spánku vysvobodím, copak nemívá občas pocit, že se cosi mění, že se probírá? Asi i on Kachní bábu zahlédl, zacukal sebou, jako by chtěl setřást zlý sen. K Bábě se přitočí Pelíšková, nejsem si jista jejím jménem, ale poznávám průvodkyni, provází zájemce k hrobům slavných osob, také mně kdysi několik ukázala, byl mezi nimi i hrob loutkáře Matěje Kopeckého, všude za sebou tahá barevné stužky, omotala si konce kolem palců, značí si jimi cestu, zlobí se, když jí někdo stužku přišlápne, nabízí Kachní bábě rámě, ale ta vrtí hlavou, dejte pokoj, dejte pokoj, brblá, musí k synovi, nechce žádnou pomoc, dostane se k němu, i kdyby tam měla dolézt po čtyřech.

Když jsem se tenkrát vrátila ze hřbitova, promrzlá, ale celá dychtivá, až na obrazovce počítače uvidím Truchlícího anděla v jeho něžném a krásném smutku, který byl i mým smutkem, ještě do něj nebyla přimísená touha po Johanovi, uviděla jsem ji v podobě, kterou znal Karel. Je to ona, ještě se sklání nad synův hrob, těžce dýchá, jednou rukou se opírá o kámen, druhou čechrá ve váze polouschlé kytky, onehdy mezi ně zapíchla umělý květ hortenzie, našla ho v kontejneru, ale zároveň právě proklouzla do domu pootevřenými dveřmi ze dvora, právě tam zametal pan Benda, jako vždycky si prozpěvoval, za pár týdnů ho budou před mýma očima vynášet z bytu v přízemí a odvázet po prvním záchvatu mrtvice, druhý, silnější bude následovat ani ne za rok a bude už smrtelný. Když mě uvidí, vypískne a dá se na úprk po schodech vzhůru. To však byl pouhý začátek. Když jsem si v noci oblékala kožíšek, byl teprve listopad, ale už udeřily mrazy, vyrojily se z něj její družky nebo sestry, kousaly mě do týla a na ramenou, sotva jsem některou shodila, další se na mě sáply, šplhaly mi po nohou, drtila jsem je v dlaních, na schodišti s nimi zápasili také jiní obyvatelé domu, dokonce i tři pravníci skladatele Slavického, čtvrtý je dosud v bříšku matky, je ze sebe strásali a dupali po nich. Potom jsem spatřila chlapíka, podobal se sousedovi z druhého patra, bývalému důstojníkovi, jak jednu cvičí, na krk jí pověsil cedulku se jménem a vodil ji na provázku, panáčkovala a dělala piruety jako cirkusový pudl, možná to byla Řehořka, která kdysi sužovala na dvoře Karla, když vynášel odpadky, ale nedařilo se mi jméno na cedulce přečíst. Vzpomněla jsem si na film o člověku budoucnosti, který dávali v televizi, pokusné zvířátko neslo na hřbítku lidské ucho ve skutečné velikosti, které na něm vědec vypěstoval, vleklo ho jako nestvůrný hrb, komentář k filmu četl dnes už mrtvý Richard Honzovič, jeho hlas a tvář pro mě zůstanou navždy spojeny s Pražským jarem a událostmi, které v létě následovaly.

Lucie, dcera Karlova kamaráda malíře Kocha, mi přinesla makovici, vsunula jsem ji Šaškovi do ruky, chvíli se tomu atributu Deméter, symbolu země a zároveň síly spánku a zapomnění, jež se lidí zmocňuje po smrti a před vzkříšením, bránil, dokonce na mě nakrátko a zdálo se mi s nevolí pohlédl, ale pak se uklidnil a utkvěl opět pohledem na dveřích, ve kterých se má zjevit toužebně očekávaný mistr. Makovice k Šaškovi nepasovala, trčela mu z ruky jako nesmyslná ozdoba, ráno ležela na zemi, buď se jí v noci dokázal zbavit sám anebo ji setnula Ta s kosou. A najednou jsem si uvědomila, že nejen ruce a barva očí, ale i ten pohled, který Šašek stále upírá kamsi daleko před sebe, je Jaroslavův, když jsme spolu sedávali u velkého kulatého stolu, u toho rodinného stolu se lvími tlapami, který jednoho dne z pokoje zmizel a pak za povodně jsem viděla, jak vyplouvá z průjezdu dílen Národního divadla na Vinohradské třídě, za stolem plavaly dekorace z chystaného představení Babičky, byly mezi nimi i obrovské sloupkové hodiny, díval se Jaroslav někam daleko, šikmo za mé pravé rameno, díval se do jiného světa, tolik se bránil tam odejít, pořád se pokoušel se Zubatou či Tou s kosou, jak ji nazýval, smlouvat, i ďáblu by se byl upsal, kdyby se mu na poliklinice na Karlově náměstí, když mu berou krev, zjevil, na prahu smrti našel lásku, teď by se Zubatou zápasil, kdysi ve snu na něj nemusela ani kývnout, vystoupil z řady a šel dobrovolně k ní, bylo to v době, kdy ještě nebyl nemocen, nebo v době, kdy jeho nemoc doktoři ještě nerozpoznali. A zápasil s ní, zesláblý chemoterapiemi, dokonce když mu do žíly každý druhý týden po tři dny odkapávala z plastické láhve, kterou nosil u boku skrytou pod svetrem, živá a mrtvá voda. V posledních měsících mi dovoloval, abych mu při sprchování láhev přidržovala a pomáhala mu, když se utíral, třel se velmi důkladně, také na zádech, ručník v tu chvíli držel oběma rukama, tak mu to kdysi nakázala matka. Dojívalo mě jeho tělo, které si Ta s kosou už třetí rok chystala, vyhublé, zubožené a vznešené v nerovném zápasu.

Matka ho určitě měla svým způsobem ráda, stejně jako jeho staršího bratra, možná jen neuměla dávat lásku najevo, v jejich rodině to prostě nebylo zvykem, snad ho i někdy políbila, otec však, alespoň si na to nevzpomínal, ho nelíbal nikdy. Nepochybně se o syny dobře starala, jak nejlíp to při jejich skromném rodinném rozpočtu, otec byl úředník a ona v domácnosti, a v době, kdy se schylovalo k válce, za války a po ní, šlo. O nedělích a svátcích podnikali rodiče se syny výlety po hradech a zámcích, snad z jakéhosi vlastenectví, ale Jaroslava výlety nebavily, ba z duše se mu protivily, při prohlídkách se loudal pár kroků za nimi, přičítali to hradním pantoflím, příliš velkým na dětskou nohu, klouzal se v pantoflích co nejdál od průvodce, jehož řeč ho nezajímala, nejednou přitom upadl, ohromné plstěné pantofle, načichlé pachem stovek nohou, byly tím jediným, co si z těch výletů pamatoval, jména hradů, které s rodiči navštívil, vymazal z paměti, sotva se za nimi zavřely dveře pankráckého bytu, skromného, takřka nuzného příbytku, kde prožil dětství a kam se po smrti matky jako dávno dospělý vrátil, všechno v něm bylo důvěrně známé, i jeho nuzota a zchátralost, s postupem let stále patrnější, byl to jeho domov. A domov byl spjatý se zážitkem, který v něm míval jako malý, vydržel v noci pozorovat z postele celé hodiny světelné pásy, které přebíhaly po stropě, stejně kdysi běhaly po stropě dětského pokoje v domě proti Olšanským hřbitovům, někdy oknem v kuchyni, kde s bratrem spali, pozoroval tramvaje, zajížděly do brány remízy a řinčely, čas od času zahlédl za okny tramvají tváře, ti lidé zřejmě zapomněli na poslední zastávce vystoupit, možná usnuli a průvodčí si jich nevšiml, budou muset přenocovat v té trochu strašidelné budově, na kterou za války padne bomba. Když byl o něco starší, domníval se, že v noci tramvají tajně přivázejí odsouzené na smrt do vozovny, odkud vede tajná podzemní chodba na dvůr nedaleké věznice, k ránu slychal jejich výkřiky, byla mezi nimi i Obžalovaná z velezrady,

ale ta ze sebe, než jí smyčka sevřela hrdlo, nevydala ani hlásku, později začali popravovaným přelepovat ústa náplastí, jak mu vysvětlil otec. Jaroslav se nastěhoval zpátky do pankráckého bytu i přesto, že se ulice pod okny, kterou za jeho dětství jezdila tramvaj a sem tam projelo auto, proměnila v pekelný koridor, ustavičný hukot z magistrály byl tak silný, že okna, všechna vedou do ulice 5. května, žádné do ulice Sevřené, mohl otevřít leda nakrátko, jen co se rychle vyvětralo, dole se valila druhá pražská řeka, byla mnohem dravější a nemilosrdnější než Stříbropěnná, jak ironicky říkal Vltavě, ve dne v noci, den po dni, měsíc po měsíci, rok po roce stoupaly její vlny až k oknům ve třetím patře, draly se dovnitř, ani do koupelny se před jejím proudem nedalo uniknout. V létě, bylo to první léto ze tří, která jsme spolu prožili, se však Vltava dunící pankrácké řece podobala, dívali jsme se na ni z Kavčích hor a tiskli se k sobě, váł studený vítr. Valila se pod námi s burácením, nebyla stříbropěnná, ale temně šedá, téměř černá, sveřepá, neúprosná, a ačkoli na Pankrác ani na Vinohrady nemohla voda dosáhnout, zbaběle jsme před ní prchli na venkov, předlouho jsme tam cestovali, protože silnice, kterou jezdí autobus do Petrovic, byla u Štěchovic zaplavená.

Doufám, že mi přinese úlevu, až déšť přejde ve sněžení, podle klesající teploty by k tomu mohlo brzo dojít, čekám na ten okamžik s rostoucím napětím, co chvíli pohlížím k oknu, přistupuji ke dveřím na balkon a pozoruji déšť zastírající oblohu nad náměstím a Plečnikův chrám, obludný i nádherný, jemnou clonou, musela bych tam však stát ještě dlouho do noci, abych přistihla proměnu deště ve sněh. Snad si od sněhu slibuji, že milosrdně zasype mou cestu z nemocnice Na Františku. Poté, co jsem oné květnové noci, vlastně noc se už přechýlila k ránu, bylo po jedné, s noční sestrou zavinula Jaroslavovo tělo do prostěradla, vyšla jsem před budovu se dvěma taškami, byly v nich

věci Jaroslavovy a moje, ale také věci matčiny, ztěžkly třemi desetiletími, která uplynula od doby, kdy tu umírala, v tašce byl i polštářek v povlaku s červenými proužky a drobounkými červenými kvítky na bílém poli, položila jsem ho matce pod hlavu, kde jí vyrostl nádor velikosti mandarinky, a kladu jí ho tam i v tuto chvíli. V Kuklách si Sofie Syslová odnáší polštářek domů, cestou jí ho seberou ti dva, Pazourek a Provazník, její nezvaní průvodci, pohazují si polštářkem na Šibeničáku jako míčem, nakonec polštářek uvízne ve větvích stromu, jednoho z těch, jejichž koruny omílá žižkovský vítr.

Ale co si vlastně od sněhu slibují, copak by mohl zavát františkovskou cestu, podobně jako podzimní listí zaválo propadlé hroby ve staré části hřbitova, tam, kde se už dávno nepohřbívá a kde se místy už zase začalo pohřbívát? Onehdy jsem se do jednoho takového hrobu, patrně prázdného, probořila po kolena, když jsem chtěla z určitého úhlu vyfotografovat Truchlícího anděla, stačil krůček, dva a probořila bych se po pás. Cestou z Františku jsem se tenkrát v noci ze 7. na 8. května 2005 mohla probořit leda do strouhy, ležel v ní míč, nejspíš tam spadl dětem a ty, zaujaty už jinou hrou, na něj zapoměly, možná se tam skutálel už dávno, ve světle lucerny vypadal starý a sešlý, dokonce splasklý, snad byly u toho, když s pšouknutím vypustil duši, právě takto poznaly děti pomíjivost věcí.

Co znamenají zacpaná ústa, ne pankráckou leukoplastí jako ústa popravovaných, ale stvolem nebo stuhou? Šašek na rohu Polské a Slavíkovy ulice, dole se nachází samoobsluha Nova, se dává jablkem, kterým mu sochař kdovíproč, snad z pouhého rozmaru zacpal ústa, pomalu ztrácí naději, že by mu to jablko, jablko poznání? z úst někdo vyjmul, ani Sofie Syslová, která se přestěhovala do Polské ulice, se o to nepokouší, ačkoli k šaškovi takřka nikdy, když se vrací domů, neopomene zvednout zrak. Má-li pravdu Martin Stejskal, je šašek či blázen Díla

podobou alchymisty, ale také Herma-Merkura, toho prchavého služebníka, spoutaná ústa jsou pak symbolem mlčení, zasvěcenec smí o Díle mluvit toliko v náznacích, hádankách, jinotajích. Ten, kdo by zákaz hodlal porušit, je varován, mlč, jinak zmaříš Dílo i sebe sama! Mám i já zachovat mlčení, ne o alchymistických tajemstvích, ale o tom, co jsem prožila a také o tom, co mě učí mistr Johan? Už jsem stejně promluvila, snažím se pospojovat příběh, rozsápaný, donekonečna vyprávěný a stále pokračující, oživuji jej slovy, která polévám mrtvou a živou vodou. Oděn v rudozlatou zbroj, drží Merkur v rukopise La Toyson d'or v levé ruce štít s nápisem EX DUABUS AQUAS UNAM FACITE, ze dvou vod učíte jedinou, v pravé třímá vztyčený meč. Pokouším se zachytit, co by jinak beze stopy uniklo, pominulo, bylo zapomenuto, co by se proměnilo k nepoznání, co by ze světa vymizelo tak dokonale, jako by ani nikdy nebylo.

Přenáším velkou Smrt sem a tam po bytě, ale ať ji pověším kamkoli, ať ji mám na očích či ať je někde skryta, nikde s jejím místem nejsem spokojena, její zející ústa mi připomínají babičku, ne mrtvou, mrtvou jsem ji neviděla, ale hlavu babičky, kterou jsem odklidila do komory, kdysi zpívala, ale od chvíle, kdy je v komoře, nevydala ani hlásku. Smrt zpěvačka? Teď právě visí na harfě, dřív se struny rozezněly, když nahoře zadupali skladatelovi pravnucci, nyní se zbortěné harfy tón, strhané strůny zvuk někdy ozve, i když je nahoře ticho. Smrt harfenistka? Ta krutá hubitelka všech lidí, ta nepřítelka všech lidí, ta hanebná stvůra, Smrt, Popelářka, Hádes, Kostra, Kostlivec, Žnec, Holohlavá pejška, Zubošklíbka, Němá, bezpočet je jejích jmen, dává o sobě vědět, komíhá netrpělivě nohama, ohání se kosou, byť trochu nemotorně, jsme zde! jsme zde! jaký majestát! ohlašuje Šaškovi a Bláznovi v jedné osobě, na tarotové kartě ho za šos chytá pes, Blázen, jak se praví, je bránou k místu zjevení, ba také k Pravdě, a rovněž to hlásá své maličké sestřičce, kterou vězním v Karlově váze, a také mně, která jsem je všechny shromáždila

na tomto místě, abych s nimi sehrála svou hru, nebude-li to spíš jejich hra, a oháním se propiskou značky Pascal, stejnou značku bude mít nové růžové pyžamo, obléknu si ho, až budu v nemocnici v Kubelíkově ulici, nakročena jednou nohou do propasti, čekat Johanovu návštěvu, jsme zde, jsme zde!

Umřela? Takové slovo by Jaroslavova matka nikdy nevyslovila, před hochy ani před manželem, když byl doma, skrýval se většinou za novinami, určitě jí bylo zatěžko i nechat vyrýt jméno na desku rodinného hrobu na Olšanech pod jména prarodičů, snad i hoši se, tak jako já, dověděli o sestřičce až tam, když na hrob poslušně kladli věnečky, vždycky se to dělo v jakémsi chvatu, na věnečcích byla stuha s nápisem NIKDY NEZAPOMENEME, ale bratři popravdě nevzpomínali, vždyť sestřička zemřela dřív, než se oba narodili, a nevzpomínali ani na dědečka a babičku, protože ani ty nepoznali a rodiče jim o nich nikdy nevyprávěli. Na moje výslovné přání mě Jaroslav k rodinnému hrobu přivedl, sotva na rov položil věneček, už jsme odcházeli, přesto jsem stačila přečíst jméno KVĚTUŠKA a povšimnout si, že umřela jako tříletá. Jako dítě si kladl za vinu, že on zůstal naživu, a stejně si za vinu kladl i dětské nemoci, které prodělal, nejvážnější byla obrna, dostal ji v pěti letech a její následky byly o to větší, že ji lékaři pozdě diagnostikovali, stejně jako jeho smrtelnou nemoc. Voperovali mu tehdy do ochrnutého levého ramene umělý kloub, ale rameno zůstalo trvale znetvořené, v oblečení to nebylo vidět, ani já jsem si toho za dvacet let nevšimla, ale spolužákům v tělocvičně jeho vada neunikla, už proto, že na bradlech, hrazdě a kruzích nesměl cvičit a také od přeskoků přes kozu a koně byl osvobozen. O jeho znetvořeném rameni se stejně jako o smrti doma nikdy nemluvilo.

Když Alice Davidovičová dopadne na chodník, tenkrát tam měl pan Kysela obchod s žárovkami, který jsem tam ještě jako

dítě zastihla, v padesátých letech ho vystřídalo Agitační středisko a poté veřejná knihovna pro mládež, schoulí se, rukama si chrání břicho, v němž od předchozího dne roste Benjamin, nejmladší z rodu Davidovičů, budoucí olšanský král, na perziánový štucl v tom okamžiku ani nevzpomene, přistane kousek od ní, jehňátko perské leží na boku a těžce dýchá, z tlamy mu vytéká pramínek krve. Už nevidí, že se správce Šípek, šel náhodou okolo, k zvířátku shýbá a strká ho pod plášť, nesvlékal ten plášť myší barvy v zimě v létě, ale vidí to pan Turek, právě se vrací z Entomologického ústavu, ještě tam pracuje, ale už brzo, za dva týdny ho propustí a za nějaký čas se schová v hrobce, aby nemusel odjet s transportem. Až mi zatrne, když si pomyslím, že štucl z mého dětství, u nás se vždycky říkalo štucl, ne štuc ani rukávník, mohl být ten, který dala Herta Davidovičová své vnučce k sedmnáctým narozeninám, ani tehdy už nebyl nejnovější, a který pak správce Šípek přinesl k trafikantu Hamzovi, aby ho někomu nabídl, a tam na pultě ho viděla ležet teta Emilka, dokonce se ho dotkla, trafikant ho pak prodal panu Kóckovi, cellistovi z orchestru Národního divadla, a pak měl štucl Šípkový Jura, dodnes se neprobudil ze spánku věčného dítěte, vytrhl ho slečně Kóckové, když šla kolem, a schoval ho do omanu, po letech ho na něm vymámil Diviš Paskal slibem, který sotva mohl splnit, a ten...

Můj štucl musel být mnohem menší, nejspíš to přece byl štucl dětský, i když na fotografii, na které otec mě a bratra vede podél zdi Olšanského hřbitova, zřejmě je neděle před polednem, protože jindy s námi otec na procházku nechodil, někdy jsme se stavovali u strýce, jehož mladší syn trpěl epilepsií, se mi štucl zdá trochu velký pro tříleté dítě. Velký je mi i tmavý kabátek, sahá mi až do půl lýtek, také bratrovi, který se na fotografii spíš šklebí než usmívá, je kabát velký, v poválečných letech chodily děti všelijak postrojené. Štucl mi visí na krku na šňůrce, nejspíš ji k němu nepřišla matka, trávila tehdy dlouhé

měsíce, snad skoro dva roky v tatranském sanatoriu, kde si léčila tuberkulózu a prožívala lásku k Mariánovi, dověděla jsem se o něm až těsně před její smrtí, ale Lojzicka Koláčková s hrbem, kterou jsem měla ze všech našich služek nejraději, po ní přišla jiná, na její jméno si nevzpomínám, hlavičku v koupelně mi česala, až krev potůčkem tekla, když nožičky myla, o vanu jimi tloukla, nenechala toho, dokud jednoho dne do koupelny náhodou nevešla teta Emilka a neviděla to. Služka mi štucl pověsila v předsíni na krk, abych ho neztratila a také abych se mohla otce držet za ruku, ale stejně jsem ho pozbyla, muselo se to stát právě ve chvíli mezi dvěma fotografiemi, na druhé, na níž mě otec drží na ruce, už štucl nemám. Od té doby ho stále hledám. Vědec a básník Mirek Červenka mi přinesl perziánový štucl po své matce, byl černý, kučeravý, zatímco ten můj nebo ten, který jsem tehdy pokládala za svůj, byl tmavěšedý, skoro hladký, a také ten štucl po paní Červenkové voněl úplně jinak než ten můj, když mu kožíšek navlhl od deště se sněhem, který tenkrát, bylo nedlouho před Vánoce, padal. Mirka Červenky se stejně jako Jaroslava ujala v druhém patře polikliniky na Karlově náměstí doktorka Barkmanová, nevím, jestli jí nemohl přijít na jméno nebo ho schválně komolil, jako by mohl tím, že její jméno nevysloví nebo zkomolí, změnit svůj osud a ještě dopsat druhý díl knihy o básnických metrech. Umřel v nemocnici Na Františku, možná v sousedství pokoje, kde jsem s Jaroslavem byla tři dny a tři noci, chvíli poté, co Květě Sgallové nadiktoval poslední věty a opravy. Z nemocnice Na Františku ho do krematoria v Mělníku odnesl týž okřídlený oř, miláček múz, jenž vyskočil z těla Gorgony, jako půl roku předtím odnesl Jaroslava a tři roky předtím Karla, a stejně jako moje dva muže, kteří do pece vstoupili před ním, ho za čas přinesl zpátky, pokud zpáteční cestu do Kateřinské, kde sídlí pohřební služba Pegas, neobstarává jiná bájná obluda.

Kdoví, jestli bych k Johanovi pocítila lásku, kdyby se nepodobal mé první, dětské lásce a kdyby se naše setkání neodehrálo zrovna ve Vinohradském divadle, u stropu chodby kolem jeviště, která má tvar písmene U, u je zvuk hlubiny, prahu mlčení, na sekyrách je tento tvar spojen s motivem přechodu z jedné vrstvy kosmu do druhé, dosud visí jako spící netopýři útržky z rolí mého otce, sáně! kde jsou ty sáně? moře, cítím jeho vůni, Hanno, je to dobrá báseň? Je to už řada let, co ty věty v chodbě, která obemyká jeviště ve tvaru písmene U, slyšela Eliška Beránková, když tamtudy procházela, nejvíc se shlukovaly poblíž šatny D, otec ji v posledních letech sdílel s Gustavem Nezvaem a Milošem Kopeckým, jednou, bylo to nedlouho před Vánocemi, přesně 20. prosince 1974, v den, kdy matka zemřela, přivedl Trudnomyslný do šatny psa, kterého odpoledne viděl pobíhat bez obojku na Národní třídě, v románu Théta od něj nalezenec dostal jméno Rozina sebranec, ve skutečnosti však psovi dal jméno Josef Bláha, když na něj v rekvizitárně, kde se herci v pauzách scházeli, zavolal Filipe, toho večera se hrál Car Fjodor, otec hrál roli popa, jeho role čítala pouhé dvě nebo tři věty. Johan se trochu podobá tomu hochu na fotografii, asi třináctiletému, před pár lety ji na setkání členů Dismanova souboru přinesla Livia Mištinová, možná i Livia, která se stala manželkou prezidenta, byla kdysi do Pavla C. zamilovaná. V tomhle divadle hrál můj otec čtyřicet let, řekla jsem Johanovi, usmíval se, otcovo jméno mu nemůže nic říkat, vždyť otec nebyl slavný a od jeho smrti uplynulo už téměř čtvrt století.

Poté, co jsem mu dočetla první odstavce románu až k místu, kde se píše o Bohunčině strachu z uhrančivých brunetů s modrýma očima, se chvíli smál svým jasným, zvonivým smíchem, ukazoval přitom oblouček dokonalých bílých zubů, v jeho smíchu nebylo nic zraňujícího, snad jen údiv, že se o něm píše v románu, a rozpaky, že píšu o lásce k němu,

kupodivu mi nevytkl, že o něm píšu, smála jsem se s ním, smáli jsme se, i když jsme věděli, nebo spíš já jsem věděla, že se už na těch prvních stránkách odehrává něco závažného, co se netýká jen mne a mých blízkých, milovaných a ztracených a hledaných, ale právě i jeho, Johana, nevyvolala jsem ho pravým jménem, alespoň v tom jsem ho ušetřila. Všechny mé milované, mrtvé i živé, otce a matku, Karla a Jaroslava, Bohunku a Johana, sotva je vyvolám, do sebe román začíná vtahovat svým úzkým hrdlem, užším než hrdlo Karlovy vázy, v níž vězním malou Smrt, srázným a kluzkým jako láčka masožravé rostliny, sklouzávám tam spolu s nimi, i když si někdy namlouvám, že vše pozoruji přes matné sklo románu, že dokážu být střídavě nebo zároveň uvnitř i venku, naskakovat a seskakovat z paternosteru románu, jako se o to kdysi v Thétě pokoušela Eliška Beránková. Dodnes při představě, že bych projela peklem, které není jen dole, ale i nahoře, pociťuji úzkost, ale přesto musím znovu a znovu sestupovat do minulosti, už tolikrát a v tolika proměnách, a zároveň ten sestup pozorovat. Jenže už dávno nejsem tak obratná jako v dobách, kdy jsem na olšanském dvoře šplhala po stromech a skákala ze hřbitovní zdi, po dešti se prsty bořily do země nasáklé vínem z bývalé syraňovské vinice, pokaždé jsem se toho moku nadechla a přicházela domů omámená, v období sucha jsem si o ztvrdlou zem rozdírala prsty do krve, dodnes si je rozdíráám, jako by na nich zem navždy utkvěla, už v dětství a později, když jsem psala Thétu, hrozilo, že jednoho dne už nedokážu včas seskočit, že mě kabina výtahu, která se nahoře a dole smršťuje jako železná cela v Poeově Jámě a kyvadle, posléze vyvrhne, zploštělou, tenkou jako list, o to víc mi to hrozí teď, na sklonku života.

Přináším netvorovi oběti, tomu hagiborskému jsme říkali Mára, netušili jsme, že jméno znamená v sanskrtu zmar a v buddhistické mytologii patří ničiteli a pokušiteli,

v hinduistické mytologii mu odpovídá bůh touhy Káma, opakovaně se dožaduje masa jako pták Noh v ruské pohádce, kterou nám babička četla v olšanském domě, někdy se uklidňuji pomyšlením, že se vše děje jen ve hře, tady v pokoji, ale abych mohla letět dál, musím ptáka, který je stále nenasytnější, živit sebou, ale také svými drahými, jsou mu vydáni od chvíle, kdy jsem je vyvolala jejich pravými jmény. Bude jen věcí času, kdy vydám netvorovi také Johana, i pod nepravým jménem sklouzne do hrdla románu, Bohunka mu už odtamtud kyne, ovšem jen z rukopisu, ti dva se zatím jinde neseťkali, i když o sobě vědí, začíná mít toho člověka, o němž jí vyprávím, pokud jí právě nepředčítám z velké knihy o kosmu, docela ráda, o svých obavách, nepochybuji, že je má, přede mnou mlčí. Šašek k mému údivu odvrátil na chvíli pohled od dveří a prohlíží si Johana, tohohle si vyvolila, už chápe, že láska, ať už mezi loutkou a člověkem nebo mezi lidmi, je pomíjivá jako bublina a dým a jako polní tráva, ba, loutky jsou rozhodně věrnější, tak to, Šašku, mezi lidmi chodí, milovala jednoho, když ho strávil mělnický oheň, šest neděl pro něj truchlila, a pak se utěšila láskou k druhému, a když i toho si oheň vzal, neuplynuly ani dva roky, znovu lásku pocítila, ale potom Šašek pohledem opět utkví na dveřích, někdy se za svůj cit k mistrovi trochu stydí. Proč byste se styděl, cit je přece něco krásného, Bohunka je citu pořád plná, i když je Joska pět let po smrti, poté, co ho podruhé porazila tramvaj, se už v nemocnici na Bulovce neprobral, ale ještě čtyři, vlastně skoro pět měsíců, od května do října, trvalo, než zemřel, někdy ji cit a touha sežehnou od hlavy k patě jako plamen. Nevlastní sestry se do hovoru nevměšují, možná si v duchu už rozdělují úlohy, Šaškovi pozornost nevěnují, zajímají se jen o ty tři z masa a kostí. Kdo by se jich však bál? Bohunka? ta je napůl na onom světě s Joskou. A Johan? ten je přece jogín a věří v reinkarnaci. A co ty? já?

Jdu za bílého dne kolem chrámu Srdce Páně, mám ústa plná kamínků, zakrývám si ústa rukou a vyplivuji kamínky do dlaně. Podruhé se mi to přihodí večer ve Vinohradském divadle, naštěstí ještě před začátkem představení nebo na konci přestávky, protože lustry právě začínají pohasínat. Diváci, zabořeni v křeslech potažených rudým plyšem, reptají, když se mezi jejich koleny prodírám uličkou k východu z hlediště, sotva do dlaně vyplivnu žvanec země smísené s popelem, není-li to tmavý lávový písek z Ostrovů blažených, mám ústa znovu plná. Na chodbě, kterou se prochází k železným dveřím do zákulisí, si k svému úžasu vyjmu z úst hrudku stříbra, po chvíli táfličku zlata. Nemá ty proměny na svědomí Johan, ten divotvůrce? Ale ani tím vše neskončí, v noci, když už ležím v posteli, mám v ústech plno drobných ametystů, napadne mě, že jsou z náhrdelníku, který mi koupil Karel a v koupelně se mi přetrhl ráno v den jeho smrti. Anebo pocházejí z toho navlas mu podobného, který měla onehdy na krku Bohunka?

Právě tehdy, když měla ametystový náhrdelník na krku, se Bohunka o ní poprvé zmínila. Stála vedle ní v kuchyni, nebylo to poprvé, chtěla nahlédnout pod pokličku, byla zvědavá, co vaří, řekla jí, milá drahá, vařím takové obyčejné jídlo, těstoviny, posypu je strouhaným sýrem, Joskovi, dokud neztratil chuť, jsem jinak vyvařovala, žádné složitosti ani vařit nemůžu, jsem, víte, už skoro slepá. Proč ji zajímá zrovna vaření, neví. A posledně se sháněla po nějakých násadkách, bez nich nemůže psát. Podezírá ji snad, že jí je schovala? Bohunce také vrtá hlavou, kam se mohla podívat Kolářova první koláž Hellichova portrétu, nezdá se jí, že by ji Joska někam založil, nejspíš ji kdysi nevrátili z některé výstavy. Ne, směje se, v těch šatech, co má na portrétu, za ní nechodí, bývá oblečená podomácku, v dlouhé široké sukni a vypasované blůzce ke krku. Neřekne, že ty šaty jsou obnošené, to napadne mne, Blátoústou, pomyslí-li přitom na černý kabát, který jsem onehdy viděla viset na

plotě domu v ulici V Horní Stromce, a na sešlapané botky, které týden předtím ležely na zídce. Tuším, že ta, jež za ní přichází do kuchyně, není tou fatální ženou v květu let, jak ji vypodobnil Hellich, spíš má tvář stařeny ze Šimova portrétu, ve kterou se předčasně proměňovala, když ji začala sužovat smrtelná nemoc. Před pár dny udeřila hrozná vedra, Bohunka si vzala na záda batůžek a dobelhala se do samoobsluhy v Kouřimské, ačkoli ji ukrutně bolelo rameno, zpátky sotva došla, i když to není daleko. Nemívám někdy pocit, že je Jaroslav se mnou doma?, ona Josku cítí vedle sebe skoro pořád, hlavně když si lehne na jeho gauč, pokaždé se diví, jak na něm mohl spát, hotové Záhořovo lože, matrace jsou proležené, uprostřed mezera, hlava leží trochu níž než nohy, dřív na podobné věci nevěřila, Jendu, svého prvního muže, umřel v pouhých třiceti letech, takhle necítila.

S otcovým životem jsou spjaty dva hrníčky. Jeden, starší, je s pomněnkami, co pamatuji, pil z něj k snídani čaj, přechovávám ho s pietou v kuchyni ve skříňce Hedě, jmenuje se po Ibsenově postavě?, je zašlý od nesčetných čajů značky Zlatá směs, zlatou krabičku od čaje prodávají v bazaru v Holešovicích, týden co týden chodí kolem toho obchodu Sofie Syslová k svému psychoterapeutovi, onehdy spočinula na krabičce nepřítomným pohledem, v duchu už byla u doktora Vymětala, jednu dobu do něj byla zamilovaná, ubohý doktor, byť se vyzná v lidských duších, netuší, že by ho mohla jednoho dne proměnit v loutku jako Pavla Bolinku a Hynka Machovce, jak se na krabičku zadívala, rozpomněla se, u nich doma se čaj té značky také pil, krabičky se pak používaly na různé drobnosti, na jeho chuť si však už nevzpomíná, ani já si ji nedokážu vybavit a minulost skrze ni sotva otevíru, možná ani žádnou chuť neměl. Druhý hrníček je s cibulovým vzorem, otec z něj pil mléko v nemocnici v Kubelíkově ulici. Když jsem hrníček po dlouhém čase vzala

do ruky, stál úplně vzadu vedle svého druha, zdál se mi podivně lehounký, vyschlý jako lebka nějakého zvířátka, kolouška nebo jehňátka, snad ještě ani nenarozeného. Bylo ode mne opovázlivé pokoušet osud, včera se stalo, co se stát mělo, když jsem se asi před rokem rozhodla pít z něj každé ráno kakao, předpověděla jsem to už tehdy v próze, kterou jsem nedopsala, vlhký hrníček, kuči, tak ho nazýval starý cikán v nemocnici v Kubelíkově ulici, laskal ho v rukou, mi při mytí vyklouzl, spadl na dlažbu, ale neroztříštil se na bezpočet kusů, jen se v jeho dnu rozevřel otvor ve tvaru mandle.

Jaroslav uhání do kopce od Vinohradské nemocnice, kde mu udělali snímek plic, dole v levém laloku objevili metastázu, uhání tak rychle, že mu sotva stačím. Chodí mnohem rychleji než já, dělá dlouhé kroky, každým krokem jako by překračoval kaluž nebo příkop. Můj milý, počkej přece, prosívám ho, na chvíli obvykle zpomalí, ale pak se opět vrhá kupředu, není to útěk před osudem, spíš zápas s ním. Čím blíž byl vrcholu kopce, tím stoupal rychleji, on tam napřed skok a skok a já za ním, co mně krok! Přestala jsem na něj volat, stejně by mě neslyšel nebo neposlechl, zřejmě má před sebou úkol, který musí neodkladně splnit. Už mi mizí za rohem budovy bývalých papíren, v přízemí teď sídlí Dekoland, Země secese. Když vyjdu na Vinohradskou, marně se po něm rozhlížím, nikde, ani na stanici tramvaje není, zmocní se mě smutek, ale hned vzápětí mi svitne naděje, spěchám domů, a vskutku, leží na gauči, na tom, který jsem mu koupila, když se ke mně přistěhoval, leží na zádech, na boku ho to píchá, v jeho řeči to znamená hodně bolí. Přestože leží v poloze, v níž nedokáže usnout, vždycky spal stočený jako dítě a zavinutý do příkrývky až po čelo, zdá se, že tentokrát spí, hlava se mu svezla do trhliny, tmí se pod ní propast, sahá až do pankráckého sklepa, ne-li ještě mnohem hlouběji. Nadzvedám mu hlavu a dávám mu pod ni svůj

polštářek, v tu chvíli se mu na tváři rozhostí klid a jas, jako by neležel na mém polštářku, ale spočíval v mém náručí.

Propast propasti volá v hlučení svých strží, slyším ji za noci, když nemůžu spát, usínám leda nakrátko k ránu, když její volání přehluší ptáci a svítá, ze tmy, do které upírám oči, vystoupí posléze Šašek či Blázen, visí na knihovně přímo proti mně, dívá se daleko za mne, možná do Schnirchovy ulice, kde bydlí mistr Krupica, bydlel tam také Mirek Červenka, řezbář a vědec, který byl současně básníkem, bydleli dokonce v témž domě, nejspíš o sobě a ani o svém povolání ani nevěděli. Jakou pravdu mi jednoho dne zjeví Šašek, který je v tarotu bránou k místu zjevení, k Pravdě, pokud mi ji ovšem nezjevuje už teď, možná to činí od okamžiku, kdy jsem se ho v obchodě s loutkami dotkla, nepatrně se odtáhl, jen jsem jeho řeči zatím neporozuměla.

Přelétá kolem mě moucha, pomatená, neodbytná zimní moucha, obří moucha, Sarcophaga carnaria, poznamenává pan Turek, odháním ji, pocit'uji takřka metafyzickou hrůzu, jako by to byla táž, která sužovala Karla, když ležel pod psacím stolem na koberečku oné prvomájové noci, Valpuržiny noci, a ještě po celý další den, až do deseti hodin večer, kdy se mě konečně dočkal, když píšu, dotýkám se koberečku zlehka chodidly. Neděsí mě mrtvý, ale ta Valpuržina moucha, o níž jsem si bláhově myslěla, že vyletěla, když tehdy v noci jeden z mužů v oranžové kombinéze, kteří pro Karla přijeli, otevřel okno, ale mýlila jsem se, je stále tady, kdesi přežívá a čas od času zaútočí. Tehdy se mě zmocňuje úzkost, že jsem na své blízké zapoměla, matka čeká v nemocnici Na Františku, kdy jí vyčesu z vlasů lupouši a z úst vyjmu hroudu, teta Emilka upírá oči na dveře pokojíku, či spíš cely v domově v Sulické, otcí, který leží v nemocnici v Kubelíkově ulici, jsem slíbila mléko a míchaná vajíčka, babička, ležící o patro výš, volá, kam mám jít, já?, stačil by jí malíček a nabrala by sílu k letu, jen Jaroslav, který

leží ve stejné nemocnici jako matka, si ničeho neřádá, je tichý jako pění, už nestěná jako poslední dvě noci. Měla bych běhat mezi těmi třemi místy, od jednoho spěchat k druhému, ještě štěstí, že matka s Jaroslavem a otec s babičkou jsou pospolu, nemůžou se dočkat, kdy na ně dojde řada. Už jsem dorazila do Sulické. Emilka kývá hlavou, ano, ano, ale znamená to ne, ne, ukazuje mi ruce, spíš pařáty, za dobu, co jsem za ní nebyla, narostly jí nehty do závrtné délky. Sedí v pojízdném křesle, které už nevoní koženkou, jako když bylo nové, už je k nerozeznání od ostatních sulických vozíků, na kterých příbuzní, zpravidla v den, kdy se vyplácejí důchody, vyvážejí své nehybné blízky do nevábného parku, pěšiny v něm opisují dvě spletené osmičky, mléko jsem dostal k svačině, hlásí mi otec, spisovný tvar prozrazuje, že má otec tu větu ve hře, která se hraje v Kubelíkově ulici, také v ní, stejně jako v Noci s leguánem, umírá, prstíček! vyčeš mi lopuš! ach, to je úleva! viděla jsem toho tvýho, vymlouvám to matce, jak by sem mohl Jaroslav přijít, před chvílí mu sestra připoutala nohy řemenem k posteli, aby neutíkal. Doufám, že se ti dva nikdy nesetkají, matka by si určitě neodpustila poznámku o Jaroslavově divném rameni, zaujalo by ji natolik, že by na chvíli zapomněla i na Brixio ve vedlejším pokoji, matčín prst, který otvor ve zdi vyhloubil, a prst dávného skladatele, který tu umíral, se k sobě v čase blíží jako prsty Boha a Adama na stropě Sixtinské kaple, když jsme tenkrát v září podnikli s Jaroslavem cestu do Říma, naše první cesta vedla totiž do Itálie, nikoli na Ostrovy blažených, byla kaple tak přečpaná turisty, že jsme se stěžji prodrali do dalších prostor muzea, cítili jsme tam spíš nevolnost než úžas, víc než slavná Michelangelova freska nás zaujal a rozesmál pozdně římský Anubis se šakalí hlavou, který byl ztotožňován s Hermem. Proč si vlastně myslím, že měla matka na mysli Jaroslava? Stejně tak mohla myslet mého prvního muže, ani toho ovšem nepoznala, časy se v nemocnici Na Františku, stejně jako v nemocnici v

Kubelíkově ulici a v domově v Sulické, pomíchaly. Anebo snad zahlédla Johana, o řadu let později tam přijde nebo přišel za svou matkou, spěchá ze zkoušky Petrušky, která se trochu protáhla, celou cestu z Národního divadla na František běží, ve dveřích málem porazí Sofii Syslovou, ale stejně nedoběhne včas, najde už jen prázdnou bílou postel.

Také Bohunka sváděla nedávno boj s mouchou, obří mouchou, netušila, že v podobě masařky k ní přišel Jupiter Apomyos nebo Muskarios, jeho křídla tvoří vous, tělo tvář a místo vlasů má hlavu mouchy, takto ho zpodobují na gemách. Sotva by se pustila do nerovného zápasu s bohem, byť pohanským, sváděla s ním v kuchyni boj po celé hodiny, byla ráda, že u toho není ta, kterou si z ostychu netroufá pojmenovat, pokaždé když ohlušující bzukot zmlkl, se domnívala, že nad mouchou zvítězila, avšak vždy znovu, když po určité době vešla do kuchyně, ho zase zaslechla. Jen podle bzukotu ji znovu objevila, ne zrakem, už více než dva roky je téměř slepá, oboustranná slepota, tak zní diagnóza doktora Svobody z Vojenské nemocnice. Jak den ubíhal, počínala si čím dál zběsileji, bila kolem sebe vším, co jí přišlo pod ruku, nakonec na mouchu šlápla, rozdrtila ji pantoflem a ještě chvíli po ní dupala. Konečně je mrtvá, myslí si, ale necítí zvláštní úlevu, stydí se za svou krutost, a ani potom, co pozůstatky mouchy smete na lopatku a vyhodí do záchodu, odkud, jak věří, už není návratu, úlevu nepocítí, snad tuší, že vítězství je prozatímní, ostatně kdyby viděla nebo kdyby na sebe bůh vzal zářivou podobu, zářivé předměty, také měsíc a hvězdy totiž vidí, postřehla by, jak z lopatky ve chvíli, kdy ji odkládá do kouta, vstává nesmrtelný bůh a neslyšně, bohové mají nohy z vlny, kráčí ke dveřím.

Zajisté to byl on, Joviš, kdo na ni jako pomstu seslal oheň svatého Antonína, toho světce, kterého na poušti sužovala touha po ženě, lezl na strom v oáze a volal ji, jako ten blázen

ve Felliniho Amarcordu ji volal, voglio una donna, una donna, pokaždé, když se pak zřítíl na zem, ocital se v reji příšer. Vždycky když světec přes Bohunku přehodí svůj rudý poustevnický hábit nebo svlečenou žhnoucí kůži, sežehne ji oheň a potom ji až do večera olizují plamínky. Nejdřív jí hořelo celé tělo, oheň po sobě zanechával stopy v podobě bílých puchýřků, teď po pár měsících zachvátí oheň pokaždé jen část těla a mizí beze stop, jen v posteli a pod noční košilí cítí zrníčka písku nebo popela, někdy ji zrníčka řezou v očích, nechápe, kde se ten písek nebo popel bere. O Jupiterově pomstě nemá Bohunka zdání, byť se jí zážitek s mouchou neodbytně vrací, někdy, když nemůže usnout, ji napadá, není-li to trest za to, že Anitě téměř padesát let brala Josku, brala jí ho pravda jen ve dne, když s Joskou psali básně a překládali, na noc se Joska vracel z Břevnova a později z Veleslavína k Anitě do ulice V Horní Stromce, kde po Anitině smrti Bohunka s Joskou bydlela, když ho poprvé porazila tramvaj, už se bez její pomoci neobešel, a zůstala tam na přání Joskovy dcery Kristiny bydlet i po jeho smrti. Pokaždé cestou za ní nebo od ní pohlédnu v Kouřimské přes dvory na zadní trakt olšanského domu a na rohu Lobkovicova náměstí a Kouřimské se podívám do okna, pod kterým spala babička, lezla jsem k ní do kuchyně tím oknem, když už úplně ohluchla, jednu dobu mi teta Emilka odpírala klíč, babička nebyvala nijak udivená, když jsem se najednou objevila za jejími zády a dotkla se jí na rameni, obvykle seděla u kulatého stolku, četla si v Ottově slovníku, takřka do devadesáti, dokud viděla, si ze slovníku dělala výpisky, vnučka ji neděsila, ať se zjevila odkudkoli, a mě neděsí babička, ani když se mi ukazuje v podobě Smrti se zejícími ústy, či spíš temným otvorem namísto úst, mizí v něm vše, co se ocitne v jeho blízkosti, tehdy v Kubelíkově ulici by byla pozřela můj prst, kdybych jí ho ponechala, slibovala si od něj vysvobození.

Co asi babička říká adventnímu věnci, který jsem jí po Vánocích nasadila na hlavu?, květinářka do něj vpletla obilný klas, barevné podzimní listí, větvičky myrty a břečťanu, makovice, modřínové šištíčky, žaludy, pár skořápek lískových oříšků a také hlemýždí ulity, dvě velké hnědé a jednu drobounkou, žíhanou, patřící hlemýždímu dítěti, hlemýžď zahradní, Helix pomatia, se dřív pojídal o Vánocích, jako by ten věnec nebyl jen věncem očekávání tajuplného zrodu, ale zároveň i věncem dušičkovým a dožínkovým, ba možná je symbolem toho, že se vše ve vesmíru, jak píše kabalista Éliphas Lévi, drží a zřetězuje jako věnec. Je mi vděčná, že jsem ji takto ozdobila, nebo se na mě zlobí, pokárá mě? Zatím zůstává Zpívající němá, ačkoli cestou z kuchyně do komory, kam jsem ji před časem odklidila, mi na prsa vyvrhla hrst popela, odklepával jí ho do úst bývalý manžel, přicházel na nedělní obědy, do dlaně mi vyplivla lístky z elektriky, odhazovaly jí ho do úst dospívající dcery Vlasta a Ola, v Komedii jsem jí dala jméno Emilka a Emilkou už zůstane, teď už jí tedy ve zpěvu nic nebrání. Dávno zneuctěná manželem, brzo se s ní rozvedl, i mou matkou, kterou o sedmnáct let přežila, a mou tetou, která se její smrti nemohla dočkat a všemožně ji trýznila a pak jakoby z trestu, zbavena řeči a takřka nehybná, víc než čtyři roky umírala, hledí na mě babička, když v komoře rozsvítím, prázdnými očními důlky, ale ani v této podobě mě neděsí, jako děsivala Karla, dokud stála v kuchyni, je to přece hlava milované babičky, i když důvěrně známé rysy v tváři mladé ženy, kterou modelovala Marie Zlatníková, stěží poznávám. A neděsila mě ani hlava Jaroslava, když se mi před očima proměňovala v lebku egyptského krále a propadala se z pokoje na náměstí Jiřího z Poděbrad do sklepa pankráckého domu, právě tam, v koutě, kam jakživ nepřišel, objevil ve snu, který se mu zdál v prosinci roku 2003, připadal mu tak významný a nádherný, že si ho zapsal, staré železné dveře, celé rezavé, těžko se otvíraly, za těmi dveřmi byl malý

tmavý prostor s dveřmi od moderního výtahu, vstoupil do skleněného výtahu a ten se vzápětí pomalu rozjel nahoru, chvíli jel tmavou šachtou, potom projížděl mezi jakousi bujnou vegetací, potom z něj bylo vidět pláž a na moři výletní loď, dvoustěžňový škuner s nástavbou na způsob středověké karaky, takzvaným kastelem, na boku lodi přečetl jméno San Miguel. Nepochybně se mu do snu promítla vzpomínka na náš druhý pobyt na Ostrovech blažených, na Gran Canarii, bydleli jsme tam v hotelu Lago Taurito mezi městy Puerto Rico a Mogano, v jedné z oněch pyramidálních hotelových staveb, které se jako sněť rozlézají po lávových úbočích úzkých údolí zvaných barranky, v noci vypadají hotely se svými osvětlenými terasami a pokoji jako obří zaoceánské koráby, pyšně plující vstříc neodvratné zkáze. Jediné, co se nám na hotelu, ještě nedostavěném, ve dne se stále ozývalo bušení, líbilo, byl osmiboký prosklený výtah, naskýtal se z něj kouzelný výhled na moře a když sjel do přízemí, ocitl se člověk uprostřed miniaturní tropické zahrádky. Z pláže, kam bylo z hotelu jen pár kroků, jsme pozorovali loď, která přes den kotvila nedaleko od pobřeží, když vanul vítr z moře, bylo slyšet hudbu, loď se jmenovala San Miguel.

Na Gran Canarii jsme podnikli plavbu malou, téměř dětskou žlutou ponorkou, ponořila se jen do dvacetimetrové hloubky, ale Jaroslav byl okouzlen, od dětství toužil po plavbě ponorkou. Mořské dno je u pobřeží toho ostrova téměř pusté, divákům se v kulatých okénkách kajuty nezjevují pohádkové korálové útesy ani ryby různých barev a tvarů, za celou plavbu, netrvala déle než půl hodiny, jsme vyplašili jen hejno třípytívných rybek, kolem proklouzla mořská štika a viděli jsme vrak lodi, ponorka k němu směřovala jako k vrcholu plavby, na tom ponurém tmavošedém vraku nebylo nic pozoruhodného, ale přece působil velkolepým dojmem, ležel napůl zabořen do dna, obestřen sítí lan, ponorka, která vrak v těsné blízkosti obeploovala, by se do nich mohla snadno zachytit, kdyby kapitán

nebyl zkušený a nepodnikal plavbu mnohokrát za den, ostatně nemusel spoléhat jen na sebe, na hladině ponorku provázel či přímo navigoval motorový člun, z něhož kapitán patrně dostával pokyny. Na mých snímcích z mořského dna není téměř nic vidět, zato fotografie Jaroslava, jak vstupuje na palubu ponorky, se podařila, na tváři mu tkví blažený úsměv. Když černoš, který kontroloval palubní lístky a zároveň pasažéry fotografoval, tiskl spoušť, vytanula mi věta z Bretonovy knihy: Osiris je černý.

Naše první cesta na Ostrovy blažených, ta ze všech nejšťastnější, protože Jaroslava nemoc tehdy ještě nepřipravila o všechny síly, byť už měl za sebou sérii chemoterapií, vedla na ostrov Tenerife, tam ztratil v moři sluneční brýle, které jsem mu pár dní předtím koupila, velká temná vlna, která se s hukotem přihnala, nám oběma podrazila nohy, když jsme se už vraceli ke břehu, Jaroslav si pohmoždil palec na noze, takže až do konce pobytu trochu kulhal, a já jsem si odřela do krve kolena, úplně stejně jako kdysi v dětství při nešťastném skoku z olšanské zdi. Ztrátu brýlí jsme chápali jako úlitbu, smáli jsme se, že mu brýle odnesl mořský stařec Nereus alias Proteus, zřejmě se mu zalíbily. Smíchem jsem zakrývala znepokojení, které jsem přitom pocítila, zatím si vzal jen brýle, ale to může být pouhý začátek.

Na Ostrovech blažených padala tma zprudka, už kolem šesté, spouštěla se za oknem jako tmavomodrá sametová opona. Vždycky znovu jsme se tomu úkazu podívovali, přimykali jsme se k sobě v pradávnej hrůze z neznámých ostrovních démonů. Tma byla pokynem, že je čas vstát a vydat se na večeři do hotelové restaurace, ráno a večer tam servírovali švédský stůl, nad jehož hojností byl Jaroslav, chudý pankrácký hoch, pokaždé u vytržení. Jednou, když jsme vstávali k večeři a rozsvítil v koupelně, uviděl v koutě draka, k smrti ho vyděsil, ačkoli na

ostrově Tenerife dorůstá ten netvor jen velikosti švába, dlouho mu unikal, obratně uhýbal před záchodovou štětkou, kterou ho rytíř nakonec skolil.

Onehdy jsem se pokoušela vytřepat smítka z velké igelitové tašky, ve které jsem chtěla nést obrázky hlav k Bohunce, doufala jsem, že je aspoň trochu uvidí, ještě úplně neoslepla, i když vzhledem k jejímu věku rozpad sítnice, jak při naší poslední návštěvě konstatoval doktor Svoboda, nezadržitelně pokračuje, teprve když se mi stále nedařilo smítka vytřepat, jsem si uvědomila, že je to taška, se kterou jsme chodili na pláž, ačkoli jsem ji obrátila naruby, aby kolemjdoucím neukazovala tvář modelky, stejně tvář prosvítala, až pak, když jsem si dno tašky důkladně prohlížela, jsem pochopila, že v jejím dvojitém obalu uvízl písek z Ostrovů blažených, tmavý lávový písek ze tří ostrovů, které jsme s Jaroslavem navštívili, jak tašku obracím střídavě vzhůru dnem a vrchem, chrastí, stéká v temných pramíncích po tváři neznámé modelky, nerozeznatelné od tváří jiných modelek, a odměřuje čas, sotva tašku odložím, čas se zastaví. Podobně se to děje v oněch skleněných těžítkách, jedno takové, je na něm chrám s věžemi, které vypadají jako nedostavěné nebo useknuté, jsem nedávno zahlédla ve výloze holešovického bazaru, znám ten malý zázrak, když se těžítka obrátí, začne sníh pokrývat věže třpytivým bílým popraškem.

V Thétě jsem napsala, že otcova choroba začala v lednu 1984, ale teď si uvědomuji, že začala asi o dva měsíce dřív, ještě na podzim, v den, kdy se na otce, právě se chystal s Filipem vystoupit v přízemí z výtahu, vrhl německý ovčák, pes skočil do kabiny, povalil otce i Filipa a oba pokousal. Otcovo zranění na ruce nebylo velké, ale hrůza, kterou v tom stísněném prostoru prožil, jeho závažnost znásobila. Filipovi pes vykousl ze hřbetu kus masa o velikosti dlaně, když jsme se vraceli z Rybalkovy ulice, tenkrát to byla nejbližší veterinární stanice, býval pes

u konce sil, chvílemi jsem ho na té dlouhé cestě, která zprvu vede do poměrně příkrého vrchu, nesla. Psovi se rána hojila celkem rychle, ale otec se už vlastně nezotavil, tehdy se ještě od něj Filip neodtahoval, lehávali spolu na rudě potaženém kanapíčku, pes v nohou pána, předtím na tom kanapíčku lehávala matka, když se na víkend vracela domů z Kateřinek, podřimovali, otcova tvář, kterou jsem pozorovala z profilu, byla bledá jako pergamen, zvíře první vycítilo, že se v otcově těle odehrává proměna, kterou kromě únavy a bledosti zprvu nic neprozrazovalo, a když se pak počátkem července otec vrátil z nemocnice v Kubelíkově ulici, vyšetření ukázalo karcinom plic, začal se mu pes vyhýbat, už k němu nepřiběhl, ani když ho zavolal, snad mu nebyla příjemná vůně, nebo spíš pach nemoci, psi jsou na něj citliví, tvrdil Jaroslav, kterého kousl pes v Petrovicích pod kolenem, psi cítili z otce i z Jaroslava tu, která si je už chystala.

Sofie Syslová byla po dlouhá léta, tedy přesně třicet čtyři let, která uplynula od matčiny smrti, přesvědčená, že polštářek, který dala matce v nemocnici pod hlavu a s kterým si potom na Šibeničáku pohazovali Pazourek s Provazníkem, až pak uvízl ve větvích jednoho stromu, leží v komoře ve skříni, kde má uloženo ložní prádlo, ručníky, utěrky, jednou tam našla zapadlou houpačku, vždyť přece tenkrát na strom vylezla, ačkoli kmen byl vlhký od deště se sněhem, který to prosincové odpoledne, čtyři dny před Štědrým dnem, padal, ruce i nohy se jí smekaly a hrozilo, že spadne, pod stromem se jí pošklebovali ti dva, mohla skončit se zlomenou nohou jako Mařenka Tuňková, služka od Paskalů, která kdysi lezla na strom před domem proti Olšanskému hřbitovu pro krajkovou dečku, vyklouzla jí, když z ní vytřepávala prach a zachytila se v koruně stromu, Vojtěch Paskal, který byl do ní zamilovaný, pak Mařenku nesl do komory, kde spala. Který z těch dvou,

Pazourek nebo Provazník, by ji pak nesl domů, nejspíš by ji nesli svorně spolu, pokud by ji, což bylo pravděpodobnější, neponechali na kopci jejímu osudu. Byla si jistá, i když s odstupem tolika let jistota poněkud polevila, že tehdy polštářek sundala, sušila ho přece na šňůře v koupelně, než ho uložila, jenže posledně, když se na kopec z Olšanského náměstí dívala, se jí zdálo, že ve větvích jednoho stromu prokmitá něco červenobílého, rudé pramínky stékají po tělech bílých jelínků, proměnili se v ně mládenci, které v květnu 1945 zabili Němci, těla pak svrhli do příkopu pod Hradem. Čím déle myslí na polštářek, na kterém spočinula matčina hlava ztěžklá nádozem, na nohy matce oblékla svoje malinové froté ponožky, tím míň si je jistá, že ho ze stromu opravdu sňala a neudálo-li se to všechno jen ve snu. Teprve pak si vzpomene, že polštářek přece potom měla po léta pod hlavou, dokud v něm peří nezteřelo a nevyhodila ho spolu s rozpadajícím se povlákem, už si vybavuje, jak ho nesla na dvůr do popelnice, na sešlapaných schůdcích se jí zvrtila noha, dívala se, jako pokaždé, po Křídlovi, kdysi tam skákal přes švihadlo, bylo to už v době, kdy měl za sebou ten smrtelný skok, ale patrně neotevřela dveře na dvůr tak rychle jako tenkrát, když nesla vyklepat koberec s meandrovým vzorem, koberec, stejně jako otcovo otáčecí křeslo, skončil v kontejneru, když se stěhovala z náměstí Komenského na roh Polské a Slavíkovy ulice, víckrát už tam minulost nepřistihla, ale jak by ji tam také mohla nyní, když už bydlí jinde, přistihnout, ledaže by všechny dvory ve skutečnosti byly jediným dvorem, možná jsou. V poslední době ji už ani nenapadne se po Křídlovi na dvoře dívat, ví, že tam nebude, před jejíma očima, když dopadl z pátého patra na dvůr, se proměnil v kokon, v římské latině slovo coccum, od něhož, jak se domnívá její otec jazykozpytec, slovo pochází, označuje červce parazitujícího na stromech, červce nopálového, *Coccus cacti*, doplňuje pan Turek, a ví také, že

kdyby našla odvalu a vystoupila po letech na Šibeničák, vrch Svatého kříže mu teď říkají, viděla by, stejně jako já, když jsem na to románové místo zavedla Jaroslava, že už na kopci nepotká Pazourka s Provazníkem, mnohé se tam změnilo, ale stromy, jejichž koruny omílá dál vítr vanoucí od Židovských pecí do tvaru homolí, na vrcholu dosud půlkruhem stojí, stály tam už tenkrát, když se tam Alice Davidovičová objímala s Pavlem Santnerem, pila ani sekera se jich zatím netkla.

Když na stanici metra Jiřího z Poděbrad, královu hlavu v nadživotní velikosti s tváří zakrvácenou rumělkou je možné vidět v podchodu metra, občas zahlédne Pazourka, nerozlučné druhy rozloučila smrt, přišla k Provazníkovi nenadále, na ulici, zatáhla smyčku a bylo po něm, Pazourek teď kulhá mnohem víc než kdysi, obloukem se mu vyhne, avšak onehdy se s ním střetla v podchodu tváří v tvář, zatrnulo jí, co kdyby se k ní přidal a pokračoval by děj, který pokládá za dávno skončený? Ačkoli se nezdálo, že ji poznává, přesto má od té chvíle utkvělý pocit, že děj pokračuje, málo zbývalo a zeptal se, tak co, Syslová, ještě pořád miluješ Pavla Bolinku? Copak se v ní právě od toho setkání neuhnázdila představa, že matčin polštářek zůstal viset na stromě a zároveň si nevzpomněla, jak chodila do Záhřebské budit svou první lásku, potřetí ho probudila, ale štěstí, natož slast nezažila, ani Alice Davidovičová ji nezažila, když den před tím, než měla odjet s transportem, ji Pavel Santner objímal, jen ze soucitu, z lásky ne, a leda hořkost pocítila, když se po smrti objali v řídké trávě, kousek od místa, kde stávala šibenice. A nejinak by to dopadlo teď, kdyby Sofii objal Jan Krupica, do kterého je už přes rok zamilovaná, také by to udělal jen ze soucitu, třeba kdyby ji druhý den čekala nějaká závažná operace, a i kdyby v jeho objetí prožila slast hraničící s trýzní, už v tu chvíli by věděla, že za blažeností vzápětí půjde zoufalost. Píšu o její nebo o své touze propiskou značky Corvina, made in Italy, průhledným tělem proudí

temná tekutina, psaním jí ubývá, v bříškách průhledných rybiček v akváriu, které v mém dětství stálo na bílé almárce po Alici Davidovičové, bylo vidět rostoucí černé skvrny, potomky, sotva se vylíhli, sežrali jejich hladoví bližní.

Bohunku někdy zaleje horká vlna, od hlavy k patě se přes ni přelege, stává se jí to, když dělá ty nejobyčejnější věci, třeba v kuchyni zametá, jen tak poslepu, vždyť skoro nevidí. Pocítí přitom velkou milost, je spojena s blažeností, děkuje za všechno, co prožila. Jen když ji na podzim zachvátil oheň svatého Antonína, jak pásovému oparu říkala její kojetínská babička, na ni milost nesestupovala, někdy pak zahlédla hlavu toho světce, který se na poušti tak těžce potýkal s pokušením. Ted' už se Bohunce jeho hlava neukazuje, ani písek už ráno z prostěradla nevyklepává z balkonu do dvora, orkán Kyrill tam skácel smrk, který větvemi přetíženými hrozny šišek sahal až k ní nahoru, oplakaly jsme ho, starý akát před mým oknem orkánu odolal, i vichřici Emma odolal, až jednou padne, rozevře se pode mnou hlubina temná, spolkně mě mísa hladového Háda. Bohunka ted' vidá modrou mozaiku, je to modř Yvese Kleina, poprvé mozaiku spatřila na hřbitově, hezky ladila s růžovou hortenzií, kterou položila Joskovi na hrob, pak ji viděla na podlaze tady v bytě a také na chodníku cestou do samoobsluhy, poslední dny ji však už nevidí na podlaze, ale na stropě, dívá se na ni tak dlouho, dokud ji pokaždé nepohltní chuchvalce stříbrošedé mlhy, několikrát se ji pokusila namalovat do rukopisu, už asi rok ho píše, velkými tiskacími písmeny, co napíše, potom dlouho luští, vyzbrojena obří lupou.

Také mne zalévají od hlavy k patě horké vlny, ale milost na mne nesestupuje, blaženost nebo slast nepocít'uji, spíš trýzeň, už mnoho měsíců mne ty vlny sužují, úlevu mi nepřináší ani vítr ani noc, ještě ted', na začátku dubna je mrazivá. Zatím se odnikud žádné příšery nevynořují, ačkoli co

já vím, třeba ke mně přicházejí v podobě octomilek, tak jako ke Karlovi přicházely v podobě Kachní báby, krysy Řehořky a Valpuržiny mouchy, Jaroslavovi se jedna příšera zjevila v koupelně na Tenerife v podobě švába, Johan se směje, až se zalyká, ani on mi nemůže pomoci, on už vůbec ne, i když mě učí, jak mám sedět a ležet a přitom meditovat, nevydržím to nikdy dlouho, cvičím na podložce, kterou jsem položila na místo, kam dva zřízenci v oranžových kombinézách vytáhli Karlovo tělo, než ho vsunuli do tmavošedého igelitového pytle. Všemi otvory mi do těla vniká pouštní písek, mísí se s tmavým lávovým pískem z Ostrovů blažených, v pramíncích mi stéká po vlasech, tváři, prsou, nemůžu dýchat, dusím se, volám Jaroslava, přichází ze země pod vlnami, kde už jeho duši váží štekavec Anubis, bůh se šakalí hlavou, nablízku sedí Velká Požíračka, ta s hlavou krokodýla a tělem půl lvím, půl hroším, nahý Jaroslav se mi kácí u nohou, беру ho do náručí a nesu po městě, ve které se proměnila poušť, dlouhé a hubené tělo se ohýbá jako snop, nohama škrta o chodník. Nemám pocit, že bych byla v cizím městě, i když žádnou ulici nepoznávám. Podpírám milému hlavu jako novorozeněti, aby se nezvrátila, stejně jsem mu ji podpírala, když mě objímal. Zprvu se mi jeho tělo nezdá těžší než tělo loutky, tělo Šaškovo, ale čím déle ho nesu, tím je těžší, už to není jen tělo Jaroslavovo, ale i tělo mého otce a také tělo někoho velmi dávného, snad vzdáleného předka, možná hugenota Pascala, později Packala a Paskala, který se usadil v Podkrkonoší a tkal tam režné ručníky, jeden mi darovala prateta Julinka, druhý, kterým jí zacpal ústa Čeněk P., jí přinesl smrt. Kdosi mi přistrkuje káru, na takové se za mého dětství vozila po městě břemena, ale chci se bez takové pomoci obejít. Oč je pro mne snazší nosit po městě Jaroslava než pro Bohunku cesta přes židovský hřbitov, musí dojít až na samý konec dlouhé aleje, tam, kde se nacházejí urnové hroby, nachází se

tam i hrob Jiřího Ortena, dlaně mezi palcem a ukazováčkem si od berlí otláčí do krve. Mohla bych ji přece k hrobu Anity, která utekla z transportu smrti a s kterou se Joska nikdy nerozvedl, ačkoli žil téměř padesát let s Bohunkou, vézt na vozíku, na jakém vozila Hanna dědečka v Noci s leguánem, říkal mu kočárek, ne, ne, musí tu cestu, možná chtěla říct obětní, urazit po svých, ano, ano, i kdyby tam měla dolézt po čtyřech.

Z bývalé rekvizitárny, kterou mu přidělili pro práci, jen přechodnou, odtud se zase vrátí do Národního divadla, zmizely téměř všechny regály, tísnily se v nich, jak se pamatuji, rekvizity z her, které se ve Vinohradském divadle hrály v posledních dvaceti, možná třiceti letech. Zdálo se mi tenkrát, když jsem jednou nebo dvakrát v rekvizitárně s otcem mezi herci pobývala, s oblibou se tam scházeli mezi svými výstupy a o přestávce, sedávali u dlouhého stolu, nalíčení a v kostýmech, a vedli pomíjivé hovory, věci z různých her tam byly pomíchány, nechápala jsem, jak rekvizitář Leoš Hanzl věděl, po které má kdy sáhnout a donést ji k jevišti. Dnes si nedokážu vzpomenout na žádnou z těch nesčetných věcí, které jsem tam zahlédla, dokonce ani nevím, které rekvizity figurovaly v Noci s leguánem, ačkoli jsem tu hru viděla třikrát nebo čtyřikrát, párkrát v podobě Elišky Beránkové, určitě však mezi nimi musel být zápisník, do něhož umírající básník Jonathan Coffin psal báseň o smokvoni, a také plnicí pero, ty dvě věci v rekvizitárně určitě zůstaly ještě řadu let poté, co se Williamsova hra přestala hrát, možná ještě dlouho po otcově smrti, na smuteční oznámení jsem jako motto dala Coffinovy verše, nejspíš věci zmizely při rekonstrukci divadla, tehdy ty dvě nicotné či fatální věci vzaly spolu s ostatními zasvé. Kdybych se na některou z těch věcí, v nichž se zvěcnila věčnost, rozpomněla a vyvolala je, zachránila bych je před nebytím, stejně jako se před ním pokouším

zachránit své blízké, živé i mrtvé, tím, že o nich píšu, že je vyvolávám. Není nejvyšším posláním umění bytosti a věci jmenovat, volat je jejich jménem, jako mluvíme tváří v tvář? Víím, že tak činím někdy proti jejich vůli nebo bez jejich vědomí, oni se mi přece o takovou věčnost neprosí. Konečně, už držím zápisník, je to linkovaný sešit v polotuhých černých deskách, a věčnou tužku, jak se propisce v mém mládí říkalo, sotva se ovšem takovou tužkou psalo v čase Williamsovy hry, někdy mezi válkami nebo na počátku té druhé, divák však tak daleko nedohlédne. Ostatní věci, ty, na které se nerozpomenu a které nevyvolám, jsou tedy nenávratně ztraceny? Anebo je to naopak, tím, že vstoupily do říše beztvarého, jsou zachráněny? Pro svou existenci tím uvolníme, jak píše Michal Ajvaz, pramen čistého času, vysvobodíme čas ze zakletí do budoucnosti cílů a do minulosti důvodů, v podobě beztvarých rytmů zasadíme věci do svého nitra a proměníme je v sebe. Kéž by měl pravdu! Přesto držím a nepouštím sešit, je prázdný, ani jeden verš v něm není zapsán, otec musel umět báseň nazpaměť, uvnitř je založena účtenka a lístek z tramvaje, spíš než otec je do sešitu z roztržitosti založil Leoš Hanzl, pevně držím také věčnou tužku, ó, nikoli věčnou, dávno vyschlou, básníci znají nejlépe její pomíjivost.

Od té chvíle, kdy jsem zahlédla za Johanovou hlavou v bývalé rekvizitárně černý sešit a věčnou tužku a odnesla si je domů, začalo v regálech, které se mi předtím zdály prázdné, vystupovat z říše beztvarého mnoho dalších věcí, koruna, snad ji měl na hlavě otec, když hrál císaře Zikmunda, ale spíš je to ta, kterou měl na hlavě šílený Jindřich IV., kterého hrál Miloš Kopecký, může to ovšem být jedna a táž koruna, jednou si ji Leoš Hanzl našišato nasadil na hlavu, když roznášel hercům kávu a nakonec mu z hlavy sklouzla, kutálela se hercům pod nohama, Miloš Kopecký tam nebyl, do rekvizitárny nepřicházel, pokud nebyl na jevišti, sedával v šatně a hlavu si podpíral

rukou, přepadala ho trudnomyslnost a nezřídká, jak říkal otec, který s ním při některých představeních v šatně seděl, odjížděl Trudnomyslný rovnou z divadla, někdy se ani neodlíčil a nesvlékl si ani královský plášť, do Kateřinek. To, že jsem zahlédla korunu, byl teprve začátek, za ní jsem pak spatřila dva květináče s perleťovými stromečky, Nora Kožíšková, když se pomátla, je chodila do komory zalévat, pozorovali ji přitom dědeček a babička Davidovičovi a kroutili nad tím hlavou, vidím tam i žlutý smaltovaný hrníček, nesla jsem v něm otci do nemocnice čtyři míchaná vejce, objevil se tam i trubač, kterého modelovala Marie Zlatníková, nejspíš tam někde budou i loutky, které Klaudivie Bílková vylovila z Botiče a které jsem kdysi, když jsme se stěhovali z olšanského domu na náměstí Jiřího z Poděbrad, cpala do přeplněné popelnice mezi zbytky zeleniny, po mnoha letech se pak vynořily na Olšanském hřbitově, vepsala se do nich léta strádání, vidím tam maličkého růžového porcelánového slona a také nevelké sousoší Amora a Psyché, možná pochází ze salonu paní Fechnerové, který navštěvovala Augustina nebo Milada Součková, Psyché s lampou v ruce se sklání nad svým okřídleným milencem, opravdu je zlatý po těle, ještě ho vroucí olej, který mu z lampy ukápl na rameno, neprobudil, ještě ta dívčina neví, že bude matkou, a netuší, jaké trápení ji potká, kam se bude muset vydat, mezi knihami, naházenými jedna přes druhou, ponejvíce to asi budou pouhé atrapy, jsem objevila Idiota, z něho ke mně v Komedii doputovalo to knížátko se lvím a myším jménem, také jsem zahlédla krabici od bot, z níž se Emilce, když ji ranila mrtvice, vysypaly rodinné fotografie, je tu také Jaroslavův dalekohled, dívali jsme jím z Kavčích hor na vzdmutou řeku, stejný míval Karel, ale odnesli si ho zlodějíci, kteří se vloupali do petrovické chaloupky, a potrhaná hvězdná mapa s Jižním křížem, který zanedlouho uvidí na obloze v Africe Eda Kriseová, a pak tam ještě jsou všelijaké zbraně, kopí, dýky, nože a také sekyrka,

vypadá malá, skoro jako hračka, všelijaké hole, věneček, nůžtičky, stuhy a berušky do vlasů, poháry, sklenice.

Johan nemá o mých objevech ani tušení, neví, že mu unikám do klamného světa, od kterého se mě snaží odpoutat, už teď se nedá rozlišit, který je skutečný a který románový, když už jste se od strastiplného světa osvobodila, přitom ne ze své vůle, ztratila jste svoje blízké, tak se do něj nevracejte, radí mi opakovaně, využijte svobodu pro svůj duchovní růst, ale já si vůbec nejsem jista, že se mám odpoutat od tohoto světa, od lidí a od věcí, že bych je všechny měla propustit do říše beztvarosti, nirakary, to slovo v sanskrtu znamená nejen beztvaré, ale i beznadějně, nemožné, téměř nic zatím nenasvědčuje tomu, že se od světa vlivem meditace odvracím, ani poté, co jsem oba své muže vydala ohni, popel prvního jsem nechala rozptýlit na Zbraslavi, jak si přál, a popel druhého uchovávám v Hedě v kuchyni, jednou skončí v zemi pod Blaníkem spolu s mým popelem, naopak se zdá, že se ke světu, ke svému tělu toužícímu po Johanovi, nemusí se bát, skrytého za tímto jménem ho v knize nikdo neobjeví, ani jeho indická žena, která neumí česky, a ani jeho syn, který čte jen lékařské knihy, stále víc přimykám. Johanova tvář se mi teď zdá přepadlá, nejspíš se mistr touží vymanit co nejdřív ze sansáry, z koloběhu životů, stát se džívanmuktou, zaživa osvobozeným, ale rodina mu v tom brání, musel by ji opustit a odejít do lesa, možná jsem mu na tvář ukápla, aniž jsem si toho všimla, kapku vroucího oleje, a pokud se to dosud nestalo, jednou se to nejspíš stane, dohaduji se, že samádhi teď dosahuje mnohem obtížněji než ještě před několika lety, ba před několika měsíci, někdy se blažený stav nedostavuje ani po dlouhé meditaci, sedí při ní na posteli zavinutý i s hlavou do pokrývky, připadá si nehodný osvícení a vzdálenější osvobození než kdykoli dřív, čas od času se mu vrací vzpomínka na horu Arunáčalu, srdce země ji nazýval Šrí Maharši, který vyvanul o dvacet let dřív, než Johan

do jeho ášramu dorazil, útěchy a vedení, které Maharši žákům slíboval, se mu od hory, i když u jejích lotosových nohou pobýval tři měsíce, zachovával nejpřísnější půst, tělesnou čistotu a nekonečné hodiny meditoval, nedostalo, posvátná hora, na níž během té doby dvakrát vystoupil, se mu pokaždé ukázala jen jako hromada kamení.

Dívám se na Johana stejně upřeně, jako se Johan dívá na mne, když se pokouší předat mi své vědění, často beze slov, už je to rok a pět měsíců, co za ním chodím do divadla, teď už do Národního, nebo do bývalého Anenského kláštera, kde jsou zkušebny baletu, jeho tvář se mi zdá důvěrně známá a je mi čím dál bližší, jako bych ji znala odjakživa, jako bych v ní rozpoznávala tváře svých blízkých, ne z tohoto, ale ze svých minulých životů, tvář svého syna, bratra nebo sestry, možná i matky, muže ne. Když jsem Johana viděla poprvé, Eda Kriseová mě za ním zavedla uprostřed listopadu, od léta mě trápila záda a chodila jsem shrbená téměř jako Kachní bába, připadala mi jeho tvář nebývale mladistvá vzhledem k věku, který může být přibližně stejný jako můj, uhadovala jsem jej podle jeho vzpomínek na dobu, kdy jsme oba byli mladí, přičítala jsem jeho mladistvý zjev jogínské řeholi, tělesným cvičením, očistným procedurám a meditaci, té především, jednou se mi pak zatočila hlava, když jsem ho potkala před vrátnicí, v tmavých vlasech mu jiskřily sněhové vločky, musela jsem se chytit jeho lokte, abych neupadla, možná si toho všimla vrátná, stále plete jednu šálu, co přes den uplete, v noci vypará, pletla ji už tenkrát, když jsem na otce čekávala na dřevěné lavici ve vrátnici Vinohradského divadla, je to stále táž vrátná, i když sedí ve vrátnici v různých divadlech, a táž šála, kdyby ji nepárala, sahala by dnes až na náměstí Jiřího z Poděbrad anebo ještě dál, snad až na Hagibor. Ano, rozpoznávám v Johanově tváři rysy svých blízkých z minulých životů a ze svých předchozích románů, ale nedokážu se na jejich jména rozpomenout a proto

je nemůžu, aspoň si to myslím, vyvolat z nebytí, teď, po čtyřech měsících, kdy už mě záda netrápí a velmi zvolna pokračuji v meditaci, se mi už jeho tvář nezdá tak mladistvá, je bledá, někdy téměř sinalá, jako kdyby se do ní, zejména kolem očí a úst, zprudka vepsalo stáří a strasti, ba soužení, o němž nemám ponětí, nevím přesně, kdy k té proměně došlo, najednou vidím tvář starého muže, kontrastují s ní tmavé vlasy, v nichž neproksmitá jediný šedivý vlas, nebo spíš tvář zestárlého mládence, dojíámá mě teď víc než dřív.

Babiččina přítelkyně sochařka Marie Zlatníková bydlela v ulici 28. října, myslím, že dole bývala vinárna Globus, s babičkou jsme tam sochařku navštěvovaly a někdy jsme tam zastihly slavné lidi, které zrovna portrétovala, byli mezi nimi skladatel Hába a zpěvačka Domanínská, jednou nebo dvakrát nám mladší dcera paní Zlatníkové Kát'a, s kterou jsem se po letech setkala v jazykové škole na kurzech francouzštiny, zahrála na zobcovou flétnu, a také jsme tam kdysi viděly v postýlce s ohrádkou vnuka paní Zlatníkové, syna její starší dcery Jany, nejevil o nás zájem, už tehdy byl trudnomyslný, snad už tenkrát měl v hlavě onu neblahou myšlenku. Muže sochařky, inženýra Zlatníka, jsme nikdy nezahledly, buď se zřídkka zdržoval doma, anebo pobýval ve vzdálené části rozlehlého bytu. Tenkrát už nežil syn paní Zlatníkové Kryštof, ztratil se kdysi v Alpách, hory byly jeho vášní, tělo se nikdy nenašlo a matka proto po léta doufala, že syn jenom odešel z domova, třeba mu řekla něco, co ho zranilo, třeba jen nechtěl sdílet nevalný osud mužů v příbytku žen. Já jsem Kryštofa znala pouze z hnědě tónované fotografie, na níž ten krásný tmavooký hoch s vlnitými vlasy stojí za svými staršími sestrami, a jako trubače, vlastně trubače dva, jeden, v životní velikosti, troubí na hrobě na Olšanech, druhý, mnohem menší, troubil u babičky, na fotografii, na níž sedím asi jako

čtyřletá s babičkou u piana, je vidět vlevo za babiččinou hlavou, opakovanými pády se tomu troubícímu mládenečkovi, který nikdy nezestárl, polámaly údy a kousky odpadly, místo paže s trumpetou trčel drát, po babiččině smrti ho Emilka vyhodila do popelnice, skončil tam spolu s dívkou držící kytičku konvalinek, mou budoucí matkou, kterou Emilka předtím rozdrtila v kuchyni na zemi paličkou na maso.

Jednou jsme za sochařkou jely do jejího ateliéru, nacházel se v Nuslích, a když tehdy v ateliéru ve dvoře zpustlého činžáku, nad nímž se tenkrát ještě netyčil obří most, z něhož skáčou sebevrazi, rozsvítila, zjevil se nám shluk bytostí, byly tam tak natěsnány, že se dotýkaly jedna druhé, a jak z nich postupně snímala šedivé plachty, upíraly na nás prázdné důlky, okřídlený Eros či Amor, spící na boku, se nepatrně pohnul, nahý Noc, schoulená v poloze embrya, zpod mokrého prostěradla, které ji zakrývalo, vystrkovala špičku nohy, už léta byla nedokončena, stejně jako několik dalších soch, některé teprve začínaly mít lidskou podobu, jiné byly téměř beztvaré, mohly se stát člověkem stejně jako zvířetem nebo bytostí s napůl lidskými, napůl zvířecími rysy.

Obě dcery paní Zlatníkové na počátku sedmdesátých let emigrovaly, Káťa do Francie a Jana, která byla psychiatrička, do Německa. Ten hoch, kterého jsem viděla jako nemluvně, se tam na prahu dospělosti oběsil, proslýchalo se, že z nešťastné lásky, ale možná už déle nedokázal snášet, že se mu spolužáci posmívají pro odulý spodní pysk, pokřikovali a brnkali mu o něj prstem, takový ret mívali Habsburkové, vysvětloval Sofii otec, ale mají ho také Syslové, dceru, narozdíl od otce, to nikdy netěšilo, z kůlny, kde se hoch pověsil, ho vynášeli dva nazí trubači a ti samí pak o pár let později nesli sochařku z nemocnice Na Slupi, kde po zlomenině nohy v krčku po několikaměsíčním utrpení umřela na zápal plic.

Ve škole na Pankráci, do níž chodil Jaroslav, byli po osvobození ubytováni Rusové, před odjezdem vyhazovali okny školní pomůcky, vítr hnal po ulicích cáry map a nástěnných tabulí, pýcha, pytel, pysk, netopýr, třpytit se, zpytovat, pýřit se, pykat..., my, mýti, hmyz, myslit, mýlit se, myš, hlemýžď, ty, bez tebe, tobě, tebe, o tobě, s tebou, po okolních ulicích se povalovala poraněná zvířata z biologického kabinetu, některá byla bezhlavá nebo beznohá, děti i dospělí si je odnášeli domů, ušetřeny zůstaly jen pokojové květiny, zřejmě je osvoboditelé pokládali za exotické rostliny, Jaroslav viděl, jak si je odvázejí na nákladáku. Ačkoli školní rozhlas opakovaně všechny nálezce vyzýval, aby vrátili pomůcky, málokdo tak učinil, ani Jaroslav nevrátil potrhanou hvězdnou oblohu s Jižním křížem, schovával ji ve skříni pod hnědou flanelovou dekou, na té dece sedávali ve sklepě při náletu a ležela na dně skříně ještě půl století, než ji sežraly housenky z rodu *Tinea* a Jaroslav ji nacpal do pytle s matčinými svršky, který v době, kdy jsme se sblížili, stáhl po schodech do sklepa, mapy se housenky, věrné služebnice Saturna alias Krona, našťástí netkly a Jaroslav nad ní po léta mohl snít o plavbě k ostrovu včerejšího dne na lodi podobné oné z *Ecova* románu.

Tehdy po válce se ani zdaleka nepodařilo shromáždit rozprchlá vybraná slova, rozutekla se z Pankráce do okolních čtvrtí, slovo Bydžov dorazilo, na pokraji sil a ve značně zuboženém stavu, dokonce až na Spořilov k Julince, její dědeček byl bratr mého pradědečka. Po léta si přála vypravit se do Bydžova k hrobu Leona Machytky, kterého po celý život milovala, jeho hnědě tónovaná fotografie z mladých let trůnila na skřínce mezi slony všech velikostí a barev, vývod z břicha jí nedovoloval podniknout tak dlouhou cestu, a tak alespoň posílala po Lvíčkovi, Machytkově synovi, věnečky na hrob, vlastnoručně je víla z květin z pustnouce zahrádky za domem. S Lvíčkem by se na tu cestu vypravila, jenže Lvíček měl vždycky nějaký důvod,

proč z ní sešlo, a když konečně Julinku nedlouho před její smrtí do Bydžova dovezl, roztrpčilo ji, že Machytka leží v hrobě se svou ženou a jejími rodiči a nikoli v hrobě svých rodičů, jak by si byl jistě přál, kdyby se nebyl pokládal za nesmrtelného a kdyby jeho život náhle neukončila automobilová nehoda.

Leon, Lvíček, má stejné jméno jako jeho otec, ale k záměně nemohlo dojít, protože Julinka mladšímu říkala zásadně Lvíček a staršímu Machytka, možná bývala doba, kdy i staršímu říkala Lvíčku nebo Leonku, alespoň v onom nepřilíh dlouhém období, kdy se její celoživotní láska naplnila. Myslíš, že trpěl, než umřel? ptala se mě čas od času, dlouho jsem se přímé odpovědi vyhýbala, ačkoli jsem od matky věděla, za jakých okolností Machytka umřel, trvalo dobrých dvacet minut, než v krutých bolestech zemřel, ale když se mě na to Julinka zeptala naposled, pár měsíců před smrtí, odpověděla jsem, ano, trpěl, ale kupodivu ji to nijak neranilo, patrně to jako potomek z rodu podkrkonošských médií stejně dávno věděla.

Machytka byl Julinčin profesor v hotelové škole v Karlových Varech, už tenkrát se jí dvořil, ve vši počestnosti dle Julinčiných slov, za války a ještě několik let po ní chodil k nim na Spořilov v neděli na oběd. Později měla Julinka ještě jednoho nápadníka, plukovníka Eliáše, ne, s generálem Eliášem, kterého Němci popravili, příbuzný nebyl, její srdce však i tehdy cele patřilo Machytkovi, dokonce i poté, co vyšlo najevo, že je už řadu let ženatý a má syna. Když dosloužila mamince, mnoho let upoutané na lůžko, a krátce na to i otci, urny s jejich popelem stály na komodě v horním parádním pokoji, provdala se Julinka, už víc než padesátiletá, za Jandu, nastěhoval se k ní s jediným kufrem, který si nikdy, ani po jeho smrti netroufla otevřít, pár měsíců po svatbě ranila Jandu mrtvice, po půlroce znovu a z toho úderu se už nevzpamatoval. A pak se jednoho dne opět vynořil Machytka, přes týden býval u ní na Spořilově, v sobotu odjížděl do Bydžova za ženou, teprve s ním Julinka

poznala, co je tělesná láska, i když Machytkovi bylo už hodně přes sedmdesát. Nevzpomínala však na to bez určité hořkosti, zanedlouho totiž objevila, že neklame jen svou ženu, ale i ji. Noc před tím, než Machytka odjížděl na Vánoce do Bydžova, viděla ve snu krvácející strom, to je duchařina, smál se jí, když mu sen vyprávěla a pokoušela se ho od cesty odradit, Leon je přece dobrý řidič a pojedje opatrně, a snad tak i jel, ale auto přesto dostalo na úplně rovné a suché silnici smyk a narazilo do stromu, jediného široko daleko, Machytku náraz vymrštil ze sedadla tak zprudka, že se nabodl na trčící větev, Lvíček jako zázrakem vyvázl bez zranění.

Lvíček se u Julinky stavoval téměř každý den, ale vždycky jen naskok, sotva ji políbil, už zase běžel. Aby ho zadržela, měla pro něj v hale v kredenci láhev levného koňaku, sám ho za její peníze kupoval, s jejím svolením si jednu či dvě nalil a pak se přece jen zdržel poněkud déle. Někdy jí ošetřoval ránu na břiše, která byla téměř stále zanícená a čím dál častěji krvácela, a oddaně pral, když už toho nebyla sama schopna, znečištěné prádlo a ve vaně ji omýval, pouze jemu tyto intimní úkony dovolovala, kupodivu se před ním nestyděla, ačkoli jí tělo zubožilo stáří a nemoc, Lvíček je báječněj, pochvalovala si. Čas od času jsme se s Lvíčkem u Julinky potkávali a to byla příležitost, aby si nalil vícekrát. Julinka Lvíčka milovala, jak by ne, vždyť měl tvář svého otce a ke všemu byl lékař, byl pro ni báječný i nehledě na svou slabost, ostatně si ji zřídka připouštěla, už nepije, hlásivala mi vítězoslavně, ale sotva jsem Lvíčkovu mírně odulou a rudou tvář spatřila, věděla jsem, že zůstalo jen při jejím zbožném přání. Líbal ji na čelo jako syn, za něhož ho Julinčini sousedé patrně pokládali, a jako univerzální dědic spořilovského domu, jímž se stal poté, co se rozhodla vydědit vzdáleného synovce Pepíčka, který jí někdy nepopřál ani k svátku. Podezírala jsem Lvíčka, že je k Julince tak hodný

a milý, aby závěť zase nezměnila, jako už několikrát, ale snad jsem se mylila.

Když Julinka jednou celý den nezvedala telefon, rozjeli jsme se s Lvíčkem k ní. Seděla v jednom ze dvou mohutných nachových ušáků, kvůli nimž v nepříliš velkém pokoji v přízemí spořilovského domu nebylo k hnutí, oblečená do černého perziánového paleta, ačkoli byl konec listopadu, ještě v domě netopila. Lvíček jí vyňal, či spíš vyrval z úst ručník, bylo by ho mělo jako soudního lékaře, kterým byl, dokud ho od policie kvůli pití nepropustili, napadnout, že vlastně maří vyšetřování. Co chvíli pak odbíhal k brance dívat se, jestli už policajti nejedou. Naslouchala jsem v pokoji, kdy se ozve jekot sirény, ale zazněla vtíravá melodie zmrzlináře, u kterého si Julinka kupovala mražené maliny, jahody a jiné dobroty, zdálo se mi, že auto popojíždí ulicí celou věčnost.

At' půjdeš kamkoli, varovala Faidra Hippolyta, já půjdu za tebou, a byla to pravda. Lvíčku! Kdykoli po jejím strašném konci procházel Lvíček domem, pokoji se vyhýbal, stejně ji slyšel. Lvíčku! Ten mladý muž, který býval zedníkem, než propadl drogám, u soudu vypověděl, že ji nechtěl zabít. Svázal ji a protože křičela, nacpal jí do úst hadr, který popadl v hale u umyvadla. Udusila se anebo ji hrůzou ranila mrtvice, ani Lvíček si nebyl jistý, co bylo bezprostřední příčinou smrti, vetřelce to vyděsilo natolik, že utekl a ani nic neodnesl, jen malého růžového porcelánového slona, který stál u fotografie v rámečku, strčil, ani nevěděl proč, do kapsy, po pár hodinách se sám na policii udal. Odsoudili ho ke dvanácti letům. Lvíčku! Slyší ji, ale rozhodně k ní nevejde, Lvíčku!, v hale se ještě přesvědčí, už poněkolkáté, že láhev je skutečně prázdná, a konečně se odhodlá a hodí ji k ostatním do kouta.

Hagibore, Hagibore! místo vytoužené i zatracené, vyvolávám tě jménem, divoká pustino mého dětství! A zrovna teď, když

už jsi zanikl a zůstalo po tobě jen jméno, teprve teď jsem se v knize Elieho Wiesela dověděla, co to jméno, které jsi po-
dědil po Židovském domě, teď je v něm domov pro židovské
seniory, dřív tam bývala nemocnice, jako dítě jsem tam ve
výťahu uviděla svou stařeckou podobu, za války tam mučili
Židy, také dědečka Davidoviče, a těsně po válce Němce, zna-
mená. Mojžíš řekl Ha-el ha-gabol ha-gibor, Bůh je veliký, vše-
mocný. Ve Wieselově knize padne slovo hagibor ještě jednou
v jiné souvislosti, tam, kde se píše, že Šimšon hagibor, hrdina
Samson, ovládal přírodu i lidské bytosti. Všemocný, už k tobě
nedohlédnu, nejen odtud, z náměstí krále Jiřího z Poděbrad,
ale ani z olšanského domu, nedávno se mi takřka zázračně
otevřel, nebylo to jen v románu, zase jsem stoupala od vchodu
po sedmi schodech, skákali jsme z nich dolů, k lítacím dveřím,
v jejichž skle jsem znovu uviděla svou podobu, zmenšenou do
velikosti panenky, šla jsem po schodech co nejrychleji, aby mě
okýnkem do chodby nestačil zahlédnout Šípkový Jura a splést
si mě ještě dnes s Alicí Davidovičovou, mohlo by se to stát tím
spíš, že mám štucl, ne, není to můj štucl z dětství, ten už na-
lézám jen v románu, někdy zachytím jeho vůni, ani ten, který
jsem zdělila po Červenkové matce, když zemřel, zahodila jsem
ho, ačkoli ho moli ve skříni v komoře nesežrali, ale malý, snad
dětský štucl od Evy Markvartové, čtenářky mých románů, je
z umělé černé kožešiny, hedvábně hebký, když jsem prochá-
zela lítacími dveřmi, zase jsem pocítila úzkost, aby mě jejich
křídla, kdybych chvíli otálela, nesevěřela a abych, navždy už
zploštělá, neuvízla ve škvíře mezi minulostí a budoucností.

Historička umění Blanka Stehlíková, dcera spisovatele,
píše paměti a pozvala mě k sobě, protože v Podobojí, které jí
náhodou padlo do ruky, našla jména známých ulic, Kouřimská
a také Zásmucká, to byla ulička, která vedla kolmo k hřbitovní
zdi, Nanyinka Šmídová, holčička od artistů, v té uličce, kte-
rá už ztratila jméno a změnila se v cestu mezi novostavbami,

schovala hlavu Divišovi pod svetr s jelínky, bylo to už po tom, co ji přejelo auto, a snad i poté, co Diviš Paskal skočil z okna do Aliciny náruče. Blanka Stehlíková bydlí v prvním patře, v bytě, kde před ní, jak si pamatuji, bydleli Arientovi a Neckářovi, o čtyři patra výš jsme bydleli my, dokud nás nouze nedonutila vyměnit byt za menší, v románu tam bydleli Davidovičovi, po nich Hergesellovi, po nich Paskalovi. Hřbitov sahá v prvním patře téměř pod okno pokoje, který se nalézá přesně pod mým dětským pokojem, je to pro mne nezvyklý, snový pohled, z kuchyně nebo z obývacího pokoje, jejichž okna jsou obrácena na východ, bylo v mém dětství vidět až k židovskému hřbitovu a na Hadibor a Hadák, jak jsme Hagiboru, místu, které nás naplňovalo posvátnou hrůzou z hadů, říkali, když jsme se k němu blížili nebo když jsme jen vyslovovali jeho jméno, teď však, i kdyby se pohledu nepostavila do cesty budova Axy, stojí na místě patrové továrničky na ložiska, zakrývá bývalý Hagibor hotel Don Giovanni, vyrostl za vchodem do stanice Želivského takřka přes noc, když kopali základy, našli v zemi několik ohořelých koster, dvě byly dětské, pár střepů hliněných nádob s meandrovým vzorem, neobvyklým v našich končinách, a asi tucet ztřeplých tenisových míčků, ó, Hagibore, ó, Všemocný!

Toho dne, ve čtvrtek 20. prosince, kdy matka v nemocnici Na Františku zemřela, ještě jsme ji s otcem v poledne drželi za ruku, potom jsme šli na oběd do Národního domu na náměstí Míru, měli jsme pečeného kohoutka, a kdy se večer hrál Car Fjodor, přivedl otec z divadla v noci psa, kterého našel Kopecký na Národní třídě a Bláha mu dal jméno Filip, v před-síni visely matčiny šaty, myslím, že poprvé měla matka ty černé šaty s velkou bílou mašlí u krku na sobě při premiéře Noci s le-guánem, podruhé na mé promoci, brzo poté její nemoc naplno propukla a do divadla nebo jinam, kam by se hodilo je obléci,

přestala chodit, v Kateřinkách mívala přes pyžamo růžový župan, potom bílý župan s velkými rudými květy, snad vlčími máky, a doma o víkendech lehávala na kanapíčku obvykle jen v kombiné, nevelkou fotografií z mé promoce, na níž je kromě rodičů a babičky také teta Emilka se strýcem Kuličem, jsem Emilce pověsila nad postel v Sulické, téměř pokaždé, když jsem přišla, se dožadovala, abych ji sundala, aby si ji mohla prohlédnout, ano, ano, ne, ne, volala, než jsem pochopila, kdy ji mám sejmout a kdy opět pověsit zpátky, šaty visely té noci na ramínku v předsíni, bílou mašli u krku jsem přežehlila, byly připraveny, abychom je druhý den zavezli do Hlavova ústavu, kde budou matku po pitvě strojít do rakve, ještě jsem nespala, vždycky jsem na otcův návrat z divadla čekala a tu noc, která byla první nocí po matčině smrti, jsem se ještě ani nechystala do postele, když se na mě vrhlo to divoké zvířátko s drsnou srstí, navlhlo od deště se sněhem, který venku padal, sápal se mi po nohou a horkým jazykem, když jsem se k němu sklonila, mi olízalo obličej. Kdybychom psa neuvázali, pobíhal by po předsíni asi celou noc, teprve k ránu upadl do spánku, do tíživého snu, možná jediného, který se mu noc co noc zdál, pokaždé ho v něm honí a posléze zakusuje velký pes, tiskl se ke dveřím do mého pokoje a jak sebou ve spánku cukal jako Šípkový Jura na otomanu v olšanském domě, narážel na ně. Když jsme pak s otcem druhý den ráno dorazili do Hlavova ústavu, s hrůzou jsme zjistili, že šaty, do kterých měl zřízenec matku za sto korun obléci, jsme zapomněli na ramínku v předsíni.

Tetě Emilce bylo těch šatů líto, škoda, že skončí v peci, pomyslela si, když je na matce spatřila, ona jediná se na ni šla v krematoriu ve Strašnicích podívat, jsou zánovní a po menších úpravách by jí určitě padly a snad i slušely, nakonec se musela spokojit květovaným županem a stříbrošedou blůzkou, dokonce se v ní otcí jednou předvedla, nebylo to dlouho po

matčině smrti, byla by možná opustila Kuliče, kdyby o ni švagr stál, vždycky sestře muže herce záviděla a záviděla jí i dceru, a také krásu, kterou nemoc pomalu, ale jistě ve tváři i těle užírala, tam v zákulisí krematoria už po kráse nebylo ani stopy, Emilka si dokonce nebyla jista, jestli před ní v rakvi opravdu leží její sestra, tak se tvář změnila, copak se nestává, že nebožtíky zamění? Podobně k nepoznání změněná byla i tvář Benjaminova, olšanského krále, od kterého se pak na hřbitově všichni, kteří jej předtím vzývali a milovali, odvrátili, jen pan Klečka ještě nějakou dobu odolával, a nakonec šla za králem už jenom Nanyňka Šmídová. Jen ty šaty s obrovskou bílou mašlí nebo motýlem u krku byly dokladem, že vidí opravdu svou sestru, milovanou i nenáviděnou, která už zakrátko shoří v peci a bude stoupat k nebi v podobě tmavošedého dýmu, odpoledne jej z kuchyně malešického věžáku spatří Marie Zábranová, žena básníka, s níž jsem tehdy seděla v téže místnosti v pátém patře nakladatelství Odeon na Národní třídě. A když se pak Emilka v Sulické dívala na fotografii, znovu a znovu se jí dožadovala a zkoumala ji, utkvívala dlouho pohledem právě na matce, na její tváři a šatech, v té době už i ostatní, kteří tam v půlkruhu stojí, vešli, nebo spíš byli vsunuti do strašnické pece, tehdy se ještě Pražané nespalovali v Mělníku, a vystoupili v podobě dýmu k nebi, jen její neteř, oslavenkyně, stojí se skloněnou tváří, v ruce má květiny, nemívala Danielu ráda, ale tam v Sulické a už předtím, v Gercenově ulici, a předtím, v pavilonu O, O jako nula, a snad už i předtím, v pavilonu G ve Vinohradské nemocnici, kde se ocitla nejdříve, k ní cítila lásku, a ona sama, na fotografii stojí příznačně úplně na kraji, kam ji rodina vždycky stavěla, jsou či byly ještě živé, aspoň v tom nad sestrou vyhrála, nebo snad vyzrála?, aspoň v tom, ale byla to výhra? A pokaždé, když si fotografii pečlivě prohlížela, se utvrzovala v tom, že to nemohla být sestra, na kterou se tehdy v krematoriu dívala, a s úlevou docházela k poznání,

že ani šaty, které pokládala za ztracené, nevzaly v ohni zasvé, a že tedy, je-li tomu tak, pak přece jen zbývá naděje, že si je oblékne, nejprve u švadleny v ulici V Horní Stomce, budou se muset trochu zkrátit. Sotva však Daniela fotografii pověsila zpátky na zeď, vzdávala se v ní znovu pochybnost, je tomu opravdu tak? Ano, ano, ne, ne.

Osud s Náhodou se vodí za ruku, Johan tehdy toho psa na Národní třídě také potkal, asi to byl on, popis sedí, vzpomíná si na to, protože se mu stalo poprvé a naštěstí naposledy, aby ho nějaký pes chytil za nohavici, bylo to odpoledne a šel ze zkoušky Louskáčka, který se měl o Vánocích dávat, chvíli spolu zápolili, byla to jen hra, ale když potom pes spatřil toho známého herce, Kemra nebo Kopeckého, ihned ho pustil a šel k němu, najednou byl klidný a pokorný, člověk by řekl, že poznal svou karmu, že dokonce věděl, kam ho herec povede a kdo se ho ujme, ba i to, kdo o něm bude vyprávět a psát. Nejspíš zrovna tak jako Johana chytal za nohavice a za šosy i jiné kolemjdoucí, aby se ho ujali, ale ti si s ním také jen hráli anebo ho odháněli, žádný, ani Johan, který se tenkrát právě vrátil po dvou letech z Indie, nechtěl mít s tím nalezcem a křížencem, který na první pohled vypadal jako štěně německého ovčáka, nic společného, natož s ním sdílet osud, ale stejně už ho s ním, ať chtěli či nechtěli, všichni, kterých se dotkl nebo kteří ho jen viděli, nějakým způsobem sdíleli, ani Trudnomyslný s tím psem osud sdílet nehodlal, byl milovník psů, ale doma měl už dva psy, čistokrevné a vzácné. Možná se ta scéna a ty, které následovaly, takto nebo podobně odehrály už dřív nebo v jiném světě, má-li pravdu Mishio Kaku, autor knihy o paralelních vesmírech, četla jsem ji Bohunce kolem Vánoc, od té chvíle, co si pes hrál na Národní třídě s Johanem a potom uviděl Trudnomyslného a ten ho přivedl do Vinohradského divadla, právě v den, kdy v nemocnici Na Františku umřela moje matka,

až po ten okamžik, kdy Filipovi píchl doktor v Rybalkově ulici dvě injekce, první do nohy, druhou do srdce, a pes vzápětí upadl do spánku, věčného nebo pomíjivého.

Jednu věc Bohunka nechápe, proč se tak změnila, její jméno ani tentokrát nevysloví, jako by ji tím, kdyby je vyslovila, mohla spíš zaplašit než přivolat. Když k ní před lety přicházela ve Veleslavíně, o všechno se živě zajímala, chodily spolu po domě, ještě se představoval, byla to pouhá ruina, když se tam nastěhovali, dlouho se zdržovala u knihovny, četla nahlas názvy knih na hřbetech a vyptávala se, někdy i některou knihu vytáhla a začetla se, všechno ji uvádělo v údiv, ne-li v úžas, Bohunka musela stále něco vysvětlovat. Tady, v Joskově a Anitině bytě, je to jiné, bývají tu spolu jenom v kuchyni, pouze jedenkrát se objevila vedle ní na balkoně, chtěla vědět, od čeho jsou na nebi ty podivné jasné čáry. Oči má plně nepokoje, tichý Veleslavín snášela líp, nic už ji nezajímá, nanejvýš se zeptá, jak se co vaří, knihy, ačkoli jich tu je ještě víc než ve veleslavínském domě, už ji zřejmě nelákají, chodí kolem nich, jako by je ani neviděla. Případá jí taková unavená, není divu po všem, co prožila, udělá pár kroků a odpočívá, zřídka vyjde z ulice V Horní Stromce dál než na Lobkovicovo náměstí, jednou ji doprovázela do Čáslavské na poštu, bylo jí chladno, půjčila jí sáčko, držela ji za ruku, cítila, jak se celá chvěje. Dovolte mi, moje drahá, řekla jí Bohunka, abych vám naposledy políbila ruce.

Proč naposledy? Naposledy přišla k ní? Ani to přece není jisté. Možná tu někudy chodí dál, ačkoli ji to zmáhá, myslím si, chodí na Olšany a hledá tam Hynkův hrob, těšil se, že pojeďe na jaro do Sagan, pořád nechápe, jak mohla zapomenout, kde synek leží. Zřejmě se chová jinak, když je s Bohunkou, a jinak, když je se mnou, snad se ani nejedná o tutéž bytost, se mnou vlastně nebývá, já ji jenom potkávám, nebo spíš vyvolávám, aby mě zastupovala, v Komedii jsem jí i tu touhu

po psaní a nemožnost psát přičkla, protože jsem se k tomu sama nechtěla přiznat, a teď, sotva jsem ji zase uviděla, jsem v pokušení nechat ji znovu prožívat vztah k Jurenkovi, tu nerovnou lásku, věnec z hvězd nejskvělejších by mu spletla nad čelo, jenže je už tak unavená, že to neřekne, posadí se Havlíčkovi na hrob, dál dnes nepůjde a žádné věnce nebude vít, ani ten trnový Havlíčkovi na hlavu, ten z hvězd už vůbec ne, ať si jen plete Julinka věnec svému Machytkovi na hrob nebo nad čelo Lvičkovi, ať si také já pletu věnec pro svého Juráčka nebo Jiráčka, guru se má obcházet třikrát zleva doprava nebo zprava doleva, to věděl Vojta Náprstek, když se vrátil z Indie, a ať mu pak věnec nasadím na hlavu, i nohy by mu byla líbala, ne, to nenapsala, to píšu já, která se jí pokouším přiblížit natolik, že se v ni čas od času proměňuji, lotosové nohy bych mu líbala, itihása, tak tomu bylo, jak se praví v legendách, tak tomu jest.

Ne smrti, nekonečného sulického umírání se bojím, tam, kde v temném dolu křičí pávi, čekají na svůj každodenní příděl, létají nevysoko, jen jednou se jeden z nich vznesl až na balkonek k tetě Emilce, dívali se na sebe otevřenými dveřmi, které jsou tak úzké, že se jimi s křeslem projet ven nedá, stěží se s ním dá projet i uličkou mezi postelemi, je tak těsná, že se ležící můžou přes uličku držet za ruce, rozhalila si na prsou noční košili a zavřela oči, aby neviděla, jak do ní pták zatne zobák, tak tedy v podobě tohoto tvora si pro mě přichází, myslela si, a ani ji to příliš neděsilo, vždyť co mohlo být strašnějšího než to, co snášela den po dni, noc po noci, týden po týdnu, měsíc po měsíci, rok po roce, než sulická věčnost, v níž nedosáhne ani na hrnek s čajem na nočním stolku za hlavou, většinu času přebývá po pás v lejnech, z úst jí nevyjde jediné smysluplné slovo, slova čaj, mléko, bolí, já, ani slovo lásky, kterou k dceři své sestry pocítila tak pozdě, nedokáže v té věčnosti vyslovit, ačkoli se

o to pokaždé, když u ní neteř sedí, pokouší, právě to slovo by ji možná osvobodilo, ano, ano, ne, ne, ve Vinohradské nemocnici se ještě logopedka snažila vrátit jí řeč, aspoň padesát slov by ji ráda naučila, řekla mi, ale nepodařilo se jí ani to, sem do Sulické už za ní logopedka nechodí, sedí tam s odhalenou hrudí dlouho, předlouho, ale stále se nic neděje, žádný zvuk k ní z balkonku nedoléhá, když posléze otevře oči, pták už tam není.

Poprvé jsem se skácela v kuchyni, když jsem se tam šla uprostřed noci napít, upadla jsem naznak, týlem udeřila o dlažbu, Malá z vázy hop a skok, Velkou, která kráčí krok sun krok, si předejít netroufá. Další noc jsem se skácela mezi dveřmi do kuchyně, hlavou jsem udeřila o práh, tehdy Velká už pochodovala po oranžové podložce, na které cvičím a medituji, co Velká krok, to Malá tucet krůčků nebo poskoků, u polštářku naplněného pohankovými slupkami, na který usedám, se Velká zarazí, mohla by ho zajisté obejít, dokázala by ho nepochybně i přeskočit, ale kupodivu to neudělá, ten polštářek musí mít zvláštní moc, to bude tím, že ho posvětil mistr, pomyslí si Šašek, se zájmem sleduje děj, osud té osoby, s níž sdílí pokoj, mu není úplně lhostejný, i když jeho srdce patří mistrovi, kdyby nebylo toho polštářku, který se položil sestřím do cesty a zastavil je, snad by do děje zasáhl. Působí mdloby horečka, nebo plamen lásky, který mi už kolikátý den hoří v prsou? Nemůžu vstát, abych znovu nepadla, sunu se po zadku do koupelny, na kohoutek s vodou nedosáhnou, já u pramene jsem a žízni hynu. Potřetí by už neblahé sestřičky do kuchyně nebo jinam, kde bych padla, nejspíš dorazily, obě jsou ve střehu, připraveny dát se na pochod, Šašek dokonce seskočil, meč!, odvykl chůzi, zapletly se mu nohy a upadl, meč! kde mám meč? Šašku! Malá na něj kiš, kiš, ukazuje mu vidličky, býval rytířem, ve Svaté zemi zabíjel pohany, byly mezi nimi ženy a také dvě děti, v lese zápasil s netvorem, už mu na jméno nepřijde, z lásky se pak pomátl, pokud ovšem blázna jen nehraje.

Ach, ty čepice a čepičky! I ty se ubírají do říše beztvářeho, spolu s hlavami těch, kteří je nosili, otcova ušanka, kterou si nasazoval, když uhodily mrazy a chodil s Filipem do zpustlého parku, vznešeně nazývaného Mahlerovy sady, předtím tam býval židovský hřbitov, když potom kopali základy pro televizní věž, pálilo na odhalené kostry desítek mrtvých, dokud je nezahrnuli zemí, neúprosné letní slunce, stejně kdysi pálilo na sochy sedících zesnulých z římského období, které vykopali na rohu Přemyslovské a náměstí Jiřího z Poděbrad, z paměti se vynořuje černá manšestrová čepice, kterou v zimě v létě nosil Karel, nad štítkem byla ošoupaná od nescetných dotyků, právě s tou čepicí na hlavě přišel ke mně v noci, když jsem ležela na jeho smrtelném koberečku, a políbil mě na čelo jako jindy, když odcházel. Pár týdnů poté jsem kobereček vyměnila za Jaroslavovu náruč. Tenkrát v červnu vedla naše první společná cesta na Šibeničák a odtamtud k Melancholickému andělovi a k olšanskému domu, vodila jsem tam všechny své lásky, všem jsem ukazovala balkon, z něhož skočila Alice Davidovičová, když jsme potom zašli do restaurace v Jagellonské ulici, byl Jaroslav tak rozpačitý a rozehvělý, že si při obědě zapomněl na hlavě čepici, netroufala jsem si ho na to upozornit, ani ne tak proto, abych se ho nedotkla, jako spíš v obavě, abych tím, že by si sundal čepici, nepřerušila příběh, který právě začínal a ve kterém právě i tento detail má významnou roli, mohla bych tím uspíšit jeho smrt, už si ho několik měsíců, ne-li let, chystala, na těle a na čele si ho poznačovala tmavohnědými skvrnami, dokud bude mít na hlavě tu čepici, tmavomodrou se širokým štítkem, nosil ji na všech našich cestách, do Petrovic, do Říma, Ostie, na Krétu, na Ostrovy blažených, nebude mít nad ním smrt moc, viděla jsem ji, jak se mu po holé hlavě, když plave, sápe, pomalu ji proměňovala v hlavičku plaváčka, kterou vlny odnášejí na širý oceán.

A pak tu ještě někde musí být moje dětská čepička, černá pletená, nad čelem vykrojená do špičky zdůrazněné bílým klínem, byla podobně přiléhavá jako síťka nebo jen vlasy, které má Dáma s hranostajem uvázané pod bradou, takže vypadají jako čepička, dáma k sobě zvířátko lehce tiskne, za nějaký čas z něj bude límeček pro ni nebo pro jinou dámu, já k sobě tisknu perziánový štucl, v okamžiku zachyceném na fotografii ho ještě mám, ale hned vzápětí se jehňátko perské probere ze spánku a vyskočí mi z rukou, příběh poběží, alespoň chvíli, tehdy, nebo spíš teď, pozpátku, než zase... Na hlavě mám čepičku, služka se mnou v předsíni hodnou chvíli zápasila, než se jí podařilo navléknout mi ji na hlavu, bránila jsem se, ačkoli to bylo beznadějně a po návratu mě v koupelně čekal trest. Tu samou nebo podobnou čepičku, kdoví kým pletenou, bude mít na hlavě dítě, které povede za ruku Smrt, vyjedou spolu z podchodu na náměstí, z okna v přízemí domu, na jehož střeše rozpíná k letu křídla sokol nebo orel, se na ten výjev bude dívat Janů upoutaná na vozík. Smrt má rovněž čepičku, také je přiléhavá, ale není černá jako ta moje, ale karmínová, a není pletená, ale sametová, stejnou měla na hlavě Smrt v modřanské hospodě, kde ji vidal Karel, přichází zleva k pijákovi, který si rukou podpírá hlavu jako anděl na Olšanech a jako Trudnomyslný v divadelní šatně, a klade mu na rameno hnát skrytý pod pláštěnkou, s níž čepička, vlastně kápě, tvoří jediný celek. A pak jsou tu ještě čepičky morových pacholků, které viděl při olšanském vinobraní pan Turek, tvrdil, že vypadaly jako jarmulky, které nosí Židé v synagoze, ve scéně vinobraní mi to však nedává smysl, česáči, vlastně morovní pacholci by měli mít na hlavách spíš kukly se zobany nebo přílby jako halapartníci, kteří se někdy v noci nebo k ránu zjevují na balkoně Bohunce, sunou se za oknem pomalu zleva doprava jako apoštolové na staroměstském orloji, když se ocitnou uprostřed okna, obrátí k ní vždycky na okamžik tvář.

A je tu ještě jedna čepička, ta ze snu Adrieny Šimotové, potkala v něm svého muže, který nedlouho předtím umřel, řekl jí, jsem tak rád, že tě vidím, mám takovou čepičku, ukázal jí malou černou pletenou čepičku, kterou si sundal z hlavy, vezmi si ji na hlavu a pojd' se mnou, ale ona mu řekla, nemůžu. Adriana si tu podsvětní čepičku na hlavu vzít nemohla, tenkrát ještě ne, jakkoli svého muže velmi milovala a chtěla by s ním být, a dokonce se za ním ani neohlédla, když zklamaně pomalu odcházel, stále doufal, že si to rozmyslí a vztáhne po čepičce ruku, ta čepička se jí nelíbila, kdoví kdo ji pletl, a pak také věděla, že ohlédnutí bývají v příbězích a nejen v nich osudná. Kdyby se ohlédla, potvrdilo by jí to, co stejně tušila, že totiž ten, kdo ji s sebou chtěl odvést, není Jiří John, ale sám Hádes, který na sebe vzal podobu jejího muže, a v tu chvíli by už bylo pozdě. Oč jsem já méně prozíravá, vždycky se po svých blízkých ohlížím, když mě opouštějí, po živých i mrtvých, patrně je jen věci času, kdy se mi to stane osudným, kdy mě někdo z nich, nebo spíš ten, který se za něj bude vydávat, s sebou odvede. Také Alice Davidovičová se ohlédla po Pavlu Santnerovi, když se s ním loučila, ještě cítila vůni jeho těla na svých rukou a rtech, doufala, že se také ohlédne, kdyby to byl udělal, bylo by potom možná všechno jinak, ba určitě by bylo, Alice by neskočila z okna, ale odjela by s transportem spolu s babičkou, a já bych nikdy nenapsala větu Alice Davidovičová by si nikdy nepomyslela, že okno..., která se stala první větou mého prvního a teď možná už posledního románu, jenže pak by vlastně ani nebyla tou, kterou vyvolávám pod jménem své dávné spolužačky. Právě tak by se však mohlo stát, že by se Pavel Santner otočil a ukázal by jí tvář, která by byla tak změněná, cizí, hrozná, že by Alice u lékárny, na rohu Lobkovicova náměstí zkameněla.

Conclamatum est, vše je skončeno, je po všem, volávali staří Římané, když někdo z kruhu rodiny zemřel, jméno zesnulého

se rozléhalo po celý den městem, kolemjdoucí si je polohlasem opakovali a sdělovali je jeden druhému, jméno v sobě neslo smrt, bylo znamením konce. Že je vše skončeno? Já se tomu římskému obyčeji vzpírám, nic, vůbec nic nekončí, vyvolávám jména mrtvých, aby naopak vše pokračovalo nebo znovu začínalo, aby ožili mrtví, kteří prošli pecí ohnivou do říše beztvářeho a vyvanuli v dýmu vznášejícím se nad Strašnicemi a nad nevelkým městem, u něhož se stéká Labe s Vltavou, jsou zde, dávají o sobě vědět, také zpěvem, kdykoli otevřu na záchodě okýnko do světlíku, slyším monotónní chorál, splývá s hukotem vzdáleného oceánu nebo vesmíru, a někdy odtamtud do pokoje doléhá teskná melodie, večer se mísí se zásrubním zpěvem octomilek, je utkvělá jako Ravelovo Bolero, víc než opakující se tóny, akordy a melodie ji sjednocuje rytmus, v němž příběhy, jež zdánlivě zanikly, byly zapomenuty, vyvstávají v nových a nových proměnách a další k nim neustále přibývají.

U hřbitovní zdi leží, co pamatuji, tělo dívky, vlastně je to pouhé torzo bez rukou, když po zelené tváři klouže paprsek slunce, přivírá dívka oči, vypadá to, že se usmívá, pootevřenými ústy je vidět oblouček zubů, jako by vzdychala rozkoší. Kde by se vzala rozkoš ve zmrzačeném těle, leda snad touha, kterou pocítila k sochaři Malínskému, který ji potom modeloval, jen po paměti, byla už v té době kolik neděl pod zemí, umřela v květu let, jak se píše na náhrobním kameni, jen to se dá ještě přečíst, zbytek nápisu je setřený, takže ji nemůžu vyvolat jejím pravým jménem, skulila se z náhrobku do náruče hnijícího listí z loňského podzimu, mezi mladé, svěže zelené kopřivy, když kdosi kamenem, pod nímž z jejího těla zbyla v zemi už jen hromádka kostí, nešetrně pohnul. Asi právě tehdy, když se bránila, přišla o obě paže, objevili se v noci, vyzbrojeni lopatami a krumpáči, také heverem, na hlavách měli motocyklistické helmy, kolem nebyl nikdo, kdo by sebral dívčiny paže, dřív než se promění v beztvaré kameny, a přiložil je zpátky k trupu,

byly by ihned přirostly, rodiče té dívky i sochař byli už dávno po smrti a truchlící andělé, ačkoli jich je nablízku několik, sklánějí pohled k zemi, pohrouženi do vlastního truchlení a snění.

Choulí se na boku, vystavená napospas olšanskému povětří, pomalu tělo omílá, zbavuje tvaru, jen tvář a její výraz kupodivu dosud odolávají a také dlouhé vlasy, rozhozené v půlkruhu kolem hlavy, mívala je nádherné a sochař si na nich dal záležet, jednou k němu vztáhla ruce, vlasy si rozpustila a vyjadala jako víla, nymfa, musel však Chloé, jak jí říkal, když ji po paměti modeloval, zároveň měl v hlavě sousoší objímajících se milenců, nakonec z něj nic nebylo, odstrčit, líbila se mu, ale láska to nebyla, pokusil se jí to vysvětlit, ano, nemohl přece svést dceru svých dobrodinců, k nimž chodil po léta v neděli na oběd, ostatně byl ženatý, i když o tom oni tenkrát nevěděli, jako holčičku jsem tě choval na klíně, vysvětloval jí vlídně, když ji odstrkoval, velmi zlehka, alespoň o tom byl v té chvíli přesvědčen, když však spatřil výraz její tváře, pochopil, že se stalo něco nenapravitelného.

Ne, do Kojetína Bohunka netouží jet, chce si ponechat svoje vzpomínky, všechno se tam změnilo, ulici Na Žebračce, která vedla k nádraží, jak jí líčila sestřenice, dávno srovnali se zemí. Kdysi tam stály samé maličké domky, v jednom žila na stará kolena babička, předtím bydlela v domě na náměstí, později tam v přízemí měly nit'ářství tři sestry, staré panny, v patře se narodila Marie Zábranová, všude po domě se vznášely nitě, zaplétala se do nich, ještě dnes si někdy vytáhne kojetínskou nit' z vlasů. Už nevím, jestli Marie nebo Bohunka si vzpomíná na obraz Kristus a samaritánka, který visel nad veškostnem, Krista poznala, ale že ta žena je samaritánka, pochopila, až když byla dospělá. Bohunka si vzpomíná na jablíčka a parázolky bez hulečky posypané cukrem, to byla největší dobrota jejího života. Nejraději pobývala v šopě na dvorku, na kterém

se popelily slepice, někdy vydávaly roztodivné skřeky, hrávala si v šopě celé hodiny, něco si čmárala nebo vystříhovala, v parných dnech, ale zejména za dešťů dřevo opojně vonělo, cítila se tam blažená a v bezpečí. Kojetín, kde pobývala přes léto, pro ni byl a zůstal rájem. Jen z peří a pápěří mívala strach, když se vznášelo povětřím, někdy vlétlo pírkem i do šopy, to pak s pláčem běžela k babičce a schovávala hlavu u ní v klíně.

Často teď, když procházím uličkou V Horní Stomce, vidím tam její věci, šaty rozvěšuje na ploty, botky staví na zídky. Dlouho jsem nevěděla, že ty věci patřily Bohunce, sotva jsem ji v těch dávných kabátech, blůžkách, sukních mohla kdy vidět, nebo si na ně nevzpomínám, do Joskovy smrti jsme se setkaly jen párkrát, ani Joska, pokud by teď do té uličky svého života zabloudil, by se na ty svršky nejspíš nerozpomněl, nikdy jejímu oblečení nevěnoval pozornost, nevšiml si, ani když na sobě měla něco nového, snad jen Bohunčiny dcery, které za ní většinou chodí jednou za týden, by mohly ty svršky poznat, ale možná je Bohunka právě proto vynáší jen ve dny, kdy za ní nechodí. Všechny oděvy, než je odloží, vypere a vyžehlí, boty vyčistí, sama se diví, že do druhého dne pokaždé zmizí. Soudí, že tu bydlí chudé ženy, rády si ty věci, jsou docela málo obnošené, některé přímo zánovní, vezmou, říká mi, ale já si tím nejsem příliš jista, snad si nějakou jupku vezme pro sebe či pro Doru ta, která za Bohunkou dřív chodila, botky si už ani nezkouší, nohu má o poznání větší, na mysl mi přichází Velká Požíračka, krade se v noci ulicí a kousek po kousku si Bohunku do pytle sbírá.

Chloé by si nikdy nepomyslela, že se její tělo, až urazí tu nevelkou vzdálenost mezi mostem a řekou, netrvalo to déle než vteřinu, ocitne ve vodě mezi těly těch, kteří do Vltavy skočili nebo do ní byli svrženi dávno před ní, že tam uvidí Haninu Kalman, poznává ji podle havraních vlasů, až do té chvíle byla

přesvědčena, že je příběh o dceři rabína, která skočila z nešťastné lásky k Wasserkónigovi do Vltavy, vymyšlený, alespoň zpola, četla ho v jedněch německých novinách, a že tam také bude plavat tělo Johánka z Pomuku, nad čelem mu září pět hvězd. Myslela si, že tělo té židovské dívky, pokud opravdu do řeky skočila, tehdy vytáhl rybář, jak se v novinách psalo, leželo pak na břehu, tmavé vlasy se jí rozestřely kolem hlavy a ve slunci se leskly jako hedvábí, a že tělo toho světce, o poutích zpívá procesí na mostě Ve středu jsem narozený, ve středu jsem odsouzený, též utopený, odpočívá v chrámu na Hradě, kdysi rakev otevřeli a viděli, že jazyk královnina zpovědníka je neporušený, jen špička nesla lehkou, nicméně nepochybnou stopu rozkladu, stejně jako špička nosu Ruysbroecka Podivuhodného, o poutích prodávají na mostě jazýčky z růžového mandlového těsta, ale jakmile se ponořila do řeky, voda je studená, sotva roztály ledy a jejich velké kusy unáší proud k Mělníku, není to ani dva týdny, co ještě na Vltavě bruslila, jednou bude na řece bruslit malá Bohunka, pochopila, že je všechno jinak. Vlastně to trochu tušila už ve chvíli, kdy vybíhala z domu, spěchala, aby ji babička, nechává si dveře stále pootevřené, neuviděla, před domem se srazila s Maličkým, tak Malínskému doma říkali, někdy se podpisoval Maliczky, právě jeho ani trochu netoužila potkat, natož se s ním srazit, ale byla neděle, těsně před polednem a jako obvykle k nim v tu dobu přicházel na oběd, k řece je to z Jezovitské jen skok, a když pak probíhala mosteckou branou, na římse lev se zamilovaným výrazem shlíží na planoucí orlici, Rudolf Chadraba hru s erby vykládá v souvislosti s magickým zaříkadlem na bráně Říma SIGNA TE, SIGNA, TEMERE ME TANGIS ET ANGIS ROMA, TIBI SUBITO MOTIBUS IBIT AMOR, což čteno od začátku i pozpátku znamená Ukazuje se jako znamení, rozuměj na obloze, marně se mne dotýkáš a po mně toužíš, Říme, skrze pohyby, rozuměj hvězd, náhle ti přijde láska, už se obávala,

že její rozhodnutí není správné, a když se pak proplétala mezi davy lidí, kteří se přišli podívat, jak pukají ledy, už tušila, že správné není, přesto ji už nic nezastaví, nikdo si jí nevšimne, když přelézá zábradlí, všichni se dívají na řeku, je zdivočelá tím, co se v ní děje a ještě bude dít, za povodně voda vystoupí až k babiččinu oknu v přízemí, ale i kdyby si jí byl někdo všiml, nestačil by ji zadržet, ačkoli chvilku zápasila s dlouhým širokým pláštěm, když pak padala, přišlo jí najednou směšné, jak se na tu krátkou cestu teple oblékla, dokonce si vzala štuc, ještě pak, když se pod ní rozevřela a vzápětí za ní zase zavřela voda, ho k sobě pevně tiskla.

Kdybych pokračovala ve Ztracených dětech, napsala bych teď, že Manuela Volfová viděla včera v televizi pana Vavříňka, toho světce, do kterého byla nějaký čas zamilovaná, potom onemocněl a málem zemřel, když se vyléčil, už se s ním nikdy neviděla, celá ta léta však věděla, že žije, byla by se s ním snad i mohla setkat, kdyby o to usilovala, ale obávala se, že by jí to přineslo zklamání, ani si vlastně nebyla příliš jista, že se tenkrát opravdu úplně uzdravil, zda to nebylo jen její zbožné přání, třeba by ji ani nepoznal, vždyť lidí, kteří u něho hledali pomoc, byl mezi nimi i herec Jan Potměšil upoutaný na vozík, bylo tak mnoho. Kdybych pokračovala v Komedii, napsala bych teď, že jsem včera viděla v televizi Ronkolu, nějaký čas jsem do něj byla zamilovaná, před deseti lety jsem se s ním rozloučila před olšanským domem, ano, právě tam, a když mě k sobě na stanici tramvaje přitiskl, narazila jsem na jeho tvrdou hrud'. Vyvolávám ho, není dosud mrtvý, bydlí ve vsi kousek za Prahou, stará se o zahradu a bezmocného tchána, radost mu působí jen příjezd vnuků, dal jim jména evangelistů a kdysi o povodni je nesl na ramenou, dospívající dvojenci však už přijíždějí jen zřídka a proti dědečkovi se čím dál častěji bouří. Jeho někdejší léčitelská síla se rozplynula, vyhasl, říká o něm

jeho někdejší žák Jeník. Kdybych ho potkala na ulici, stěží bych v něm poznala muže, nad jehož hlavou jsem v šerém suterénu domu na Letné jednoho dne spatřila svatozář, nikdy dřív jsem nic podobného neviděla, vnímala jsem to jako zvláštní milost. Tenkrát jsem toužila ho objímat, ale byla bych se spokojila tím, kdybych za ním směla jezdit na Moravu, pokud by se tam rozhodl odstěhovat za staříčkou matkou, jen abych mu mohla být pár hodin nablízku a naslouchat mu. Sotva v televizi ten muž, jemuž tvář odchází do beztvarosti, otevřel ústa, už jsem ho poznávala, jeho proslov musel původně být rozhodně delší, býval výřečný, ale v pořadu o Ondřeji Vetchém, v suterénu na Letné jsem se s hercem párkrát setkala, dokonce jsem mu věnovala Thétu, z něj ponechali dvě nebo tři věty, pouhý štek v hereckém žargonu, všechno se ve mně rázem oživilo, nejen láska k Vavřínkovi-Ronkolovi, ani jedno z těch jmen není pravé, ale také a především láska k Johanovi, která se té minulé natolik podobá, že mě až jímá hrůza ze sansáry života. Bude i Johan ve zbroji, až ho jednoho dne obejmú, bude jeho tvář, až se jí dotknu dlaní nebo rty, suchá jako lotosový list ležící na břehu pod žhavým indickým sluncem? A kde se to stane a kdy?

Na široké římsě okna v nemocnici v Kubelíkově ulici, kam mě odvezli s atypickým zápalem plic, čile promenují a chvílemi zápasí holubi, drů-drů. Poznávám je, jsou mezi nimi ti čtyři, které jsem odchovala na balkoně v roce, kdy umřel Jaroslav, ale jsou tam i Jaroslavovi kluci, ve středu ho kloval, ve čtvrték ho kloval, v pátek bratra ukloval, ale dokonce přilétli i holubi, kteří se snaželi na římsu okna v pátém patře v nemocnici na Bulovce, usedali Hrabalovi na hlavu a na ramena, z dlaně mu zobali drobty z housek od snídaně a od svačiny, kterých se nikdy netknul, drů-drů tra-tra, až je pak rozehnala Pipsi, když vešla oknem do pokoje, ráda tě vidím, doktore, řekla, svlékla si blůzku, kostičkovanou, jinak též pepito, dočista nic pod ní

neměla, obleč si ji, můj klenote, a pojd' se mnou. Nejdřív se zdráhal, ale pak si blůzku přes pyžamový kabátek navlékl, byla mu těsná, jak jinak, chvíli mu trvalo, než ji u krku dopnul, knoflíčky musí být zapnuté do posledního, Pipsi na tom trvala, drů-drů, a pak za ní šel, bos, kladrů-drů, do Kladrub zítra nepojede, ne, ne, v tlustých bílých lyžařských ponožkách za ní kráčel, spíš cupal, zrovna tak, jen v ponožkách, přišel do hospody v den, kdy po velkém utrpení Pipsi v nemocnici umřela, učit se chodit v Kladrubech nebude, ani nemusí, jde se mu docela dobře, bez sestry i bez chodítka, sám se tomu diví, takhle potichu, říká jí, chodí jen bohové, nohy mají z vlny.

Teprve když jsme s otcem došli na Škroupovo náměstí, všimla jsem si, že jsme si na botách zapomněli tmavomodré hadrové návleky, temně modrá barva souvisí s podsvětím, návštěvníci si je musí navlékat hned proti vrátnici, proč je však měl otec, který odtamtud na revers odcházel, netuším. Kdybychom měli na botách návleky z nemocnice Na Františku, ty byly z průhledné fólie a šustily jako hadí kůže, sotva bychom došli tak daleko, aniž bychom to postřehli. Už tehdy, když jsem otce vedla domů, zakrátko se mu přitíží, povevou ho zpátky a už se domů nevrátí, obchází to kruhové náměstíčko, na kterém se za pár let bude konat demonstrace, slepý mládenec, ale ještě nezpíval, teprve v sobě sbíral sílu ke zpěvu o ztraceném domově, a ačkoli jsme šli velmi potichu, vyhnul se nám obloukem, on nám, ne my jemu, jak by bylo přirozené, zřejmě zachytil divnou vůni, či spíš pach té zvláštní říše, nesli jsme si ho na botách jako všichni, kteří překročili Persefonin práh. Ten pach vydává nemocnice v Kubelíkové ulici i dnes, ačkoli v posledních letech prošla rozsáhlou rekonstrukcí, a slepý mládenec, bezvěký, obchází dodnes náměstí, už zase tichý jako pěna, snad se ani ke zpěvu nechystá, obloukem se vyhýbá všem, kteří odtamtud přicházejí, někdy za sebou vedou své blízké, tuší nebo vědí, že i když se

na ně neohlédnou, neporuší zákaz jako Orfeus, který tím ztratil Eurydiku, daleko je nedovedou, málokdo se odtamtud vrátil živ a zdrav, legenda mluví o Dionýsovi, který odtamtud vyvedl svou matku Semelé a také Ariadnu, dále Théseus, Herakles, Odysseus, Pélleas, Pythagoras, Vergilius, Aeneas a také svatá Kristýna Zázračná, ale i ti, pokud nebyli bohové, se odtamtud vrátili jen dočasně.

Jedenáct dní jsem ležela v pátém patře, v témž patře, kde v zadním pokoji umírala babička a v pokoji číslo 6 umíral otec, nestalo-li se to o patro níž, nechápu, jak jsem to mohla zapomenout, vždyť po mnoho let jsem ve výroční den, 15. listopadu, obcházela nemocnici a hleděla k oknu jeho pokoje, zjevoval se mi v něm jeho bledý stín, za matkou na František jsem 20. prosince nikdy nechodila. Ošetřoval mě týž lékař jako otce před dvaceti čtyřmi lety, doktor Indruch, jeho otec už po měsíce leží v zadním pokoji, možná umírá. V úzkém pokojíku jsem byla od druhého dne sama, jen s ptáky za hlavou, čas od času se s náporu větru dobývali dovnitř a když venku řádila vichřice Emma, pronikli do pokoje a zatínali mi do temene ostré pařátky. V pokoji napravo ode mne umíral starý muž, pootevřenými dveřmi jsem zahlédla jeho brunátnou tvář, poslední noc, kdy sténal jako Jaroslav, jsem s ním probděla, když jsem v hale obědvávala, odvážel ho kolem mne mládenec Michal, jste průvodce živých i mrtvých, řekla jsem mu ve výtahu, když mě doprovázel na rentgen plic, vezl ho na vozíku pod půlkruhovým kovovým poklopem. V pokoji vlevo ode mne ležela mladá Angličanka, bydlí se svým mužem v Milešovské, právě v domě, kde v přízemí provádějí zdarma masáže, už od časného rána se před domem staví do fronty starci a stařeny, nemůžou se dočkat, až se jejich těla budou natřásat na kamenech ve společném rytmu, až budou kamenováni, přes sklo můžou kolemjdoucí ten výjev sledovat. U večere jsem si s Angličankou povídala, mluvila česky, ale chvílemi jsem jí nerozuměla, její

zpustošená tvář nesoucí stopy někdejší krásy mě přitahovala. V noci ji přepadl běs, než jí zabrala uklidňující injekce, kterou jí dal doktor Indruch, řvala hrůzou ze strašlivých vidin, bušila na zed', volala mě, žadonila, abych ji odvázala. Ráno, když jsem snídala, ji muž v oranžové kombinéze odvázel kolem mne na vozíku, nehnutou, tichou, patrně ji poveze do Bohnic, pokynula jsem jí na rozloučenou, ale dívala se kamsi za mne a patrně mě ani nepoznávala. Na její posteli pár dní nato umřela žena, kterou v poledne přicházela krmit její sestra, ty dvě vypadaly jako dvojčata, když přišla naposled, vyklouzl jedné z nich talíř se zbytky jídla a roztříštil se, sanitářka se na ni rozkřikla, hudovala, že to musí uklízet. Ta žena umřela docela tiše, neviděla jsem, když ji Michal z pokoje vyvážel, jsem tu od listopadu, řekl mi pak ve výtahu, doprovázel mě na vyšetření srdce, a ještě jsem si na to nezvykl, vždycky se odvracím, když je nakládám.

Postupně na patru ubývalo těch, kteří tam přišli přede mnou, takřka vzápětí je nahrazovali další, vesměs moribundi, objevila se paní, bylo jí přes devadesát, na půl těla ochrnula po mrtvici, ... fort ... fortuna...?, řekla mi, když jsem se po obědě přiblížila v hale k jejímu vozíku, zapamatovala jsem si z té věty pouhý útržek, pochopila jsem jen to, že se v ní mluví o neblahém osudu, tam, v Kubelíkově ulici, chodila do gymnázia, celá pak rozkvetla, když jsem s ní druhý den po obědě chvíli mluvila francouzsky, v mládí pobývala nějaký čas v penzionátě ve Švýcarsku, nějakou dobu pracovala na Slovníku jazyka českého, než ji vyhodili, pak dlouho jezdila s tramvají, v noci vede imaginární rozhovory s Karlem Čapkem a Karlem Steinbachem, oba znala, doktor Steinbach rodil před válkou jejího syna, znala také Olgu Scheinpflugovou, s tou si v noci nepovídá, neměla ji ráda, oba Karly trápila, kdoví, jestli by Čapek na ten zápal plic umřel, kdyby s Olgou nebyl. Nevěděla, že herečku ranila mrtvice po představení Matky ve Vinohradském divadle, školáci se po celé představení hlučně

bavili a když vyřkla tu proslulou větu o malých usmrkaných dětech, propukli v hurónský smích. Nejčastěji však v noci, když nemůže spát, mluví s Janem Masarykem, přitlumila hlas, jako by se ani dnes o něm nesmělo mluvit, dnes v noci jí vysvětloval, že levice je stejně důležitá jako pravice, nebylo jí jasné, jestli to myslí politicky, ona to teď ovšem vnímá jinak, když jí levice nehybně leží na stolku nebo bezvládně visí podél těla, na to, co se oné osudné noci odehrálo v koupelně, se ho neptá a on o tom nezačíná, ať už skočil nebo ať ho shodili, stejně ho uštvali, o tom není pochyb. Ta stará paní měla větší štěstí než ostatní, dřív, než by ji pohltila ta, co tam pořád obchází, si ji odvezl milovaný vnuk, kterého netrpělivě čekala.

Mámo! Doře už dlouho vrtá hlavou, kam matka téměř noc co noc chodí, že za mužskými, to se jí nezdá, je už tak sešlá, k ránu se na Vyšehrad vracívá strašně znavená, jde za ní ze hřbitova jen v bačkorách, nohy má pořád oteklé a ke všemu ji sužují bércové vředy, že matka chodí až na Olšany, by ji ve snu nenapadlo. Mámo! Mámo! Konečně se ohlédne, skoro ustrašeně, jako by ji přistihli při nějaké nepravosti, Dora! Měla chvílemi pocit, že za ní někdo jde. To mohla čekat, že matčin první pohled zamíří na krk, jestli se jí boule vyhojily a nezanechaly příliš velké jizvy, zanechaly, mámo, zanechaly, límečky, které jsem si celý život šila, je zakrývaly jen zpola. Jak by se mohla Doře doznat, že nemůže najít Hynkův hrob? Dcera to však už pochopila a ani se tomu nedívá, jak by hrob mohla najít, když už drahný čas není, v zadní části hřbitova, za kterou se tyčí skleněný palác Flóra, zbylo z té doby jen pár hrobů, kupodivu zůstal netknutý i hrob Zrádce národa, tam, kde ležel Hynek, není to daleko od Truchlícího anděla, zeje prázdné místo, ale barvínek, který sázel Karel, tam dosud roste, i když už není tak bujný. Vezme matku kolem ramen, a tu vidí, že se matka nedívá na zem, ale na její břicho, až do toho

okamžiku si myslela, že tohle trápení je dávno pryč, že ten hošíček, Alfred Theodor ho pokřtili, umřel ve Slaném, nebyly mu ani čtyři, ale teď pochopila, že se mylila, nic se neskončilo, dokonce možná ještě ani nic nezačalo, nosí ho pořád v sobě, matce to zajisté neuniklo, nic neříká, sama dobře ví, jak se za chvíli blaženství draze platí, a ani Zdence Havlíčkové, která jde právě okolo, Dořino kulatíci se břicho neunikne, nezdá se však, že by se na ni dívala s opovržením, spíš s jistou závistí, Dcera národa by snad i tady docela ráda nosila dítě rakouského lajtnanta, děvka! správce Šípek si odplivne, kdykoli ji potká, bláhová Zdenčinka, tak jí říkala babička, neví, jaké by to bylo, kdyby svoje líbezné děťátko musela za dva dny opustit, to její, ani jméno by mu možná nedali, by odvezli určitě hned a mnohem dál než do Slaného, ani by nevěděla kam, pokud by ho nepoložili do ošatky a nepustili po vodě. Ne, nevypadá to, že by se matka příliš trápila pro ztraceného syna, pro ten uzlíček kostí, který spočinul kdoví kde a s kdovíkým, ale třeba se tak rychle vzpamatovala, protože to už vlastně dlouho tuší, jak synáček skončil, raději se viní, že na něj zapoměla a bloudí daleko odtud, někde u hrobů z nové doby, někteří, jako Vladimír Macura, už tak dlouho jsem nezašla k jeho hrobu, ji poznávají, i když se tolik změnila, sešla, vyhasla, jiným je povědomá, vlastně nechce o jeho osudu nabýt jistoty. Mámo! Už se neotočila, už ji nezajímá ani Dora, nestojí déle o její společnost, plouží se pryč, nekulhá? Chtěla by se ještě stavit u Bohunky v kuchyni, sebere-li k tomu sílu, posledně, když se na ni při vaření dívala, jí připadala sklíčená, mluvila divně, jako by se už nikdy neměly vidět.

Už tím, že naše první společná cesta vedla na Šibeničák a odtamtud k domu mého dětství, kam jsem vodila svoje životní lásky, bylo vlastně rozhodnuto. Jaroslav znal obě místa z mých románů, četl je velmi pozorně a opakovaně, mluvil se mnou

o nich. Na kopci jsem mu ukázala stromy s korunami omletými větrem do tvaru homolí, přikývl, jako by se setkal se starými známými, zavedla jsem ho na plácek, kde mezi stromy stávala šibenice, visel na ní Fiala a po něm Makovec, hledali jsme pak litopunktturní stélu, kterou na kopci nedávno vztyčil slovinský sochař Marko Pogačnik, objevili jsme ji až na samém vrcholu, tam, kde holá pláň přechází v území zarostlé stromy a keři, přejela jsem dlaní po kosmogramu, tvoří ho dvojí labyrint nebo dva hadi, ale neucítla jsem pranic, žádné chvění. Potom jsme sešli dolů, za rušnou křížovatkou jsme minuli kapli svatého Rocha, patrona moru, a vešli na hřbitov, Melancholický anděl byl tehdy v červnu téměř celý obrostlý břečťanem, ovíjel mu šlahounem krk a hlavu věncil jako Dionýsovi, když jsem tam potom zašla na podzim, skoro jsem se polekala andělovy nahoty, po břečťanu nebylo ani stopy, členové Spolku za obnovu Olšanských hřbitovů rostlinu smrti a znovuzrození pečlivě, do posledního lístku odstranili. Ve chvíli, kdy jsme se s Jaroslavem ocitli před domem mého dětství a ukazovala jsem nahoru k oknu, vlastně k balkonu, z něhož skočila ta, jíž jsem dala jméno své spolužačky, uviděla jsem Alici stát opodál, byla pobledlá, na sobě měla ty šaty s bílým límečkem jako tenkrát. Když jsem kdysi k domu přišla s Ronkolou, nebyla tam, možná se bála, aby léčitel ji nebo dět'átko, které čekala, neuhranul, jako uhranul mě, Jaroslav si dělal starost, když jsem mu o něm vyprávěla, aby mně jednou, až tu nebude, někdo znovu podobně neublížil.

Tenkrát jsme ještě nevěděli, že litopunktturní stéla, jak vztyčený kámen s kosmogramem, který má léčit nemocnou Zemi, nazývá Pogačnik, leží v linii vyznačující srdeční čakru města, anahátu, na jejím druhém konci se nalézá Strahovský klášter, kde jsem tak dlouho pracovala, další z významných bodů tvoří Karlův most, přesněji staroměstská mostecká věž, v pravé poledne o letním slunovratu se lev dotkne svým stínem hřbetu

orlice, planoucí k němu láskou, branou té věže prošla jednou v zimě, když pukaly ledy, Chloé. Ted' už také chápu, proč právě tam, na vrchu Svatého kříže, dříve Šibeničním, povahu kopce skryli za nepravým, matoucím jménem, se mnoho let po válce završila láska Alice Davidovičové a Pavla Santnera, oba už byli mrtví, a také chápu, proč právě tam uvízl na stromě polštářek, který položila Sofie Syslová pod hlavu umírající matce, proč právě tam jsem před šesti lety pocítila lásku k Jaroslavovi, cestou na kopec se naše lokty chvílemi dotkly. Říme, skrze pohyby nebo snad dotyky přijde k tobě náhle láska, do Říma pak na podzim vedla naše první zahraniční cesta, v dávné rybářské krčmě v Ostii jsme na mozaikové podlaze s obrazem delfína, symbolem regenerace a proměny, luštili jiný záhadný nápis, patrně zaříkadlo, INBIDE CALCO TE, možná znamená, závistivče, šlapu po tobě. A skrze dotyky přišla ke mně také láska k Johanovi, ale nestalo se to na románovém kopci, kam s Johanem sotva někdy půjdu, Johan moje romány nečetl a ani nebude číst, ani tento román si nepřečte, v poledne nedlouho po zimním slunovratu se mě dotkl a moje tělo vzplanulo láskou, nestalo se to však ani v rekvizitárně Vinohradského divadla, ale až tam v Anenském klášteře, kam jsem za ním začala chodit později, od staroměstské mostecké věže je do bývalé cely se zamřížovaným špinavým oknem téměř u stropu, dovnitř jím dopadá málo světla a celé dny se musí svítit, jen skok, na zdi tam visí černobílá fotografie indického starce se zářícíma očima, dlouho jsem nevěděla, že je to Šri Maharši, na židli leží pohozený lidský hnát, vlastně jen atrapa, na knihovně stojí čtyři stejné hlavy v nadživotní velikosti, jedna z nich je zlatá, všechny se milostně usmívají, jsou to hlavy Vznešeného, navrať se! V podobné místnosti se ocitne znavený poutník po strastiplné cestě labyrintem světa, navrať se! vyzývá ho temný hlas, navrať se, odkudsi vyšel, do domu srdce svého! Teprve pak sebere poutník myšlení svá a uzavře oči, uši, ústa, chřípě

a všechny zevnitřní průduchy a vstoupí vnitř do srdce svého, a aj, bylo tam tma. Korunní čakra, sahasrára, sídlo nejvyšší dokonalosti v člověku, jejímž principem je čiré Bytí a jíž odpovídá velký mozek, leží podle Marka Pogačnika v Tróji nebo kousek nad ní, v Bohnicích, tam, kde mou matku před lety uvrhli do ohnivé vany a potom do spánku, z něhož se úplně už neprobrala.

Zdá se jí, že zahlédla Mufíka, ten nezbeda si s ní hraje na schovávanou, vykukne za náhrobkem a zase se schová a když se k tomu místu přiblíží, je o kus dál a zase na ni odněkud juká, už to trvá hodnou chvíli a pomalu ztrácí trpělivost. Dorinko! Na tu dálku ji nepoznala, snad nebude muset nosit brýle jako Jarouš, ale když přijde blíž, vidí, že je to ona. Tetinko! Ta ale sešla. A proč je k pěvci Růže stolisté přivázaná? Dívá se na ni úpěnlivě, chce snad, aby ji odvázala, a bojí se, aby ji Pěvec neslyšel? Má to udělat? Zeptala by se matky, ta přece do tetinčina života kdysi zasáhla, poradila jí, aby zapoměla na Hroboně a jako pravá vlastenka se provdala za Čelakovského, ale nikde poblíž ji nevidí, nejspíš se vydala do Horní Stromky a shání tam garderóbu. Ještě by si mohla ublížit, jako ten bratrův jmenovec, spadl, když přelézal ohrádku u postele v nemocnici Na Františku, kdyby u něj tu noc jeho žena zůstala, kdybych u něj tu noc zůstala, nebylo by se to stalo, Jaroslav by se neporanil. A co kdyby dostala záchvat zuřivosti, jako ta Angličanka v nemocnici v Kubelíkově ulici, běhala v noci po chodbě, nahatá, řvala jako když ji na nože berou, i mrtví se vztyčovali na postelích, z úst jí vyskakovaly myšky, ani když ji sestra s doktorem připoutali, se úplně neuklidnila, bušila, žadonila, abych ji odvázala, ale já jsem to neudělala. Neodvazuj ji, radím Doře, stejně by byla za chvíli zase zpátky a ještě by ti to měla za zlé, a ani tomu popálenému mládenci, který leží nedaleko od brány, vodu nenos, i kdyby tě sebevíc prosil, když

se napije, trpí pak ještě víc, ale ona už mě neposlouchá, běží za psíkem, mládence, který na ni volá, vůbec nevnímá, oči má jen pro svého Mufíka, nakonec za ním vyběhne ze hřbitova, přebíhá silnici zrovna v místě, kde přešlo auto Nanyнку Šmídovou, rozběhla se tehdy k Divišovi Paskalovi, který na ni od lékárny zavolal, dosud je do něj zamilovaná, pak přebíhá koleje, zrovna v místě, kde porazila tramvaj básníka Joba boje a Písně mláď, každou středu jezdil na Palmovku pro svůj oblíbený sýr. Mufík zmizel, zato vidí v ulici V Horní Stomce matku, právě si zkouší kabátek, na první pohled se dá odhadnout, že jí bude těsný přes prsa a také možná krátký, ale přesto si ho na sobě nechá, je docela pěkný, nu co, nebude si ho dopínat, černý by se jí pravda hodil víc.

Dora se možná mýlila, když se domnívala, že psík, který si s ní hraje na schovávanou, je její Mufík, i když se mu podobá jako vejce vejci, měla ho ve vile v Jičíně, v době, kdy tam za ní tajně chodil starosta Fejfar, pletl se starostovi pod nohy a občas na něj zavrčel, když bral Doru zprudka do náručí, hned dole v hale se po ní starosta sápal, času bývalo málo, rozpínal jí jupku, na šáteček na krku jí sáhnout nesměl, byla to spíš Adina, psík paní Líbalové, která prodává oděvy v krámku proti hřbitovu, nepozorovaně odtamtud vyběhl, když jsem vešla dovnitř, nebyl-li to ovšem pes paní Marešové, okno jejího bytu v prvním patře vedlo do dvora, volávala Atome!, ano, tak bizarní jméno ten pes měl, teskné volání se neslo dvorem, když se smrákalo a kdy Křídlo se Sofií, znaveni hrou, zpola seděli, zpola leželi dole na klepadle, volala ještě v době, když už Atom nežil. Nejspíš to však byl a je stále týž pes, jako i dvůr je stále týž dvůr, ať se nalézá kdekoli, byla jsem v pokušení zavolat na psa tím dávným jménem, ale když jsme s paní Líbalovou vyběhly před obchod, Adino!, nikde jsme ho neviděly, Adinóó!, široko daleko nebyla živá duše, jen na rohu, kde bývala lékárna, stál

Šípkový Jura, shlížel na svůj obraz ve výloze mezi diáři značky Bobo. Nezdálo se, že by paní Líbalovou zmizení Adiny příliš znepokojovalo, asi je na její chování zvyklá, i když asi netuší, jak daleko Adina běhá, však ona přijde, víc než ji to zřejmě znepokojilo paní Jiráskovou, herečka, která bydlí nedaleko, v Kouřimské, byla právě v obchodě, má přece také psa, buldočka Emu. Před šesti lety mě paní Líbalová oblékla na pohřeb mého prvního muže a před třemi na pohřeb toho druhého, řekla jsem paní Jiráskové poté, co mě k sobě přivinula, koupila jsem si tam tehdy černý kostým a do něj černou blůzu a také šáteček na krk, hedbávný, jak by se vyjádřila Dora nebo její matka, teď jsem se přišla do obchodu obléknout pro živého, pro Johana, Kdybych byla fialka a on by na mne šlápl, jen tuto větu si pamatuji z role Luisy z Úkladů a lásky a větu *Après nous le déluge*, kterou měla v roli Xenie v Přelomu, z monologu Mary Warrenové z Honu na čarodějnice, kterou obvinili z čarodějnictví, si vzpomínám jen na oslovení pane Proctore, kdysi mi monology předehrávala paní Jirásková, snaživě a snad i docela dobře jsem ji napodobovala, ale moje cesta nakonec k divadlu nevedla. Mezi těmi třemi monology, opakovanými v pokoji před upřeným pohledem tehdy mladé, ale už známé herečky, a tímto setkáním se odehrál takřka celý život, fialkou už jsem byla, dokonce nejednou, povodeň postihla město ještě za mého života, prchli jsme před ní s Jaroslavem na venkov, ve snu mě upalovali na hranici postavené nedaleko Husova pomníku na Staroměstském náměstí, marně jsem objímala sehnutou stařenu, abych si vyprosila milost, obrátila ke mně nelítostnou scvrklou tvář, plameny, které mi už olizovaly lýtka, se posléze proměnily v d'ábly, výhrůžně mlčeli a jejich kruh se kolem mne stále víc svíral, nejste žádní čerti, vmetla jsem jim do tváře, jste jen herci převlečení za čerty, vím to, můj otec hrál také čerta, jak jsem byla, jsem bláhová, když si myslím, že se tak dá zlomit neblahé kouzlo, kruh se rozestoupí, z čertů se naráz stanou

herci klábosící v rekvizitárně o přestávce Dalskabátů, vždycky může jít nanejvýš o odklad, všechno se vrací, byť v pozměněné podobě, mládenec, o kterém znovu a znovu píšu, ke mně vztahuje paži, rudou, svlečenou z kůže, hlasy, které jsem ještě před pár lety slýchala, když jsem seděla v podkroví petrovické chalupy, už neslyším, místo nich se ozývá hukot ze světlíku, někdy je ohlušující, odhazuji přilbu, nebo je to lebka?, poskakuje jako míč, svlékám plášť se zlatými půlměsíci, kvůli té roli jsem vlastně kdysi chtěla jít k divadlu, ale hrála jsem ji jen na dětské maškarádě v Londýnské ulici a potom v románu Komedie. Kdež, nejsem pod kostýmem nahá, kolikerým románovým svlékáním budu muset ještě projít, než se z kukly proberu ke své pravé existenci, kolik životů, vlastních? cizích?, mi ještě, mistře Johane, zbývá prožít, kolikery železné boty ještě prochodím, kolik kamenných chlebů sním, než...?

Koupila jsem třetí loutku, Krále. Když jsem Krále uviděla ve výloze obchodu, kde jsem koupila Šaška, hned jsem po něm zatoužila, chodila jsem kolem něho asi čtrnáct dní, dívala jsem se mu do mandlových očí, tytéž má Šašek a měl je také Jaroslav, dívala jsem se na jeho ruce, takové má Šašek a takové měl také Jaroslav, v poslední den už ležely pokojně na pokrývce, líbala jsem je. Ačkoli řezbář se zřejmě pokoušel vtisknout králi podobu Karla IV., tu, kterou zachytil Mistr Theodorik, připadá mi, že je to jen královským sametovým pláštěm přioděný šašek, ale i kdyby to byla pravda, nedá se nic změnit, vyměnit jim kostýmy, i kdybych Králi sňala korunu, musela bych to učinit násilím, má ji k hlavě přilepenou, kdybych mu svlékla plášť a oblékla ho Šaškovi, dřív bych ovšem musela odvázat nitě, čapka s rolničkami by Šaškovi zůstala, hlavu s čapkou vyřezal mistr Krupica z jednoho kusu, král by se v šaška a šašek v krále nikdy dokonale neproměnil, nemůžou si vyměnit role, i když si jsou tak podobní, vypadají jako bratři, přímo

dvojenci, patrně po takové výměně sebedmíň netouží, když se Šaškovi zdá, že je králem, a Králi, že je šaškem, probouzejí se zaliti smrtelným potem. Brzy po tom, co jsem Krále koupila, se mi zdálo, že se choulím nahá na Lobkovicově náměstí, na konečné pětky, v mém mládí tam končila tramvaj číslo 22, počet písmen hebrejské abecedy i arkánů tarotu, nade mnou se honila mračna prosvícená sluncem jako na barokních obrazech, na Balkově obraze dopadá paprsek na sinalou tvář umírajícího světce, nepatrně jsem pohnula prstem, ještě jsem nevěděla, že to je mudra, a pojednou jsem se ocitla ve víru mraků, nikdy dřív jsem nic podobného nezažila, jen jednou jsem se ve snu vznášela vysoko nad mořem, do kterého jsem pak ve veliké touze skočila do vln, ale tehdy bylo nebe jasné, zářivé.

Když jsem si Krále doma prohlížela, všimla jsem si, že má oči poněkud blízko u sebe, jasnozřivé a šílené, a paže, skryté pod rukávy ze zlatohlavu, jsou hadrové, sotva by mohl držet jablko a žezlo, symboly světa a vlády nad ním, natož meč, tento vladař už zřejmě pozbyl vlády nad svou říší, pokud jí kdy vládl, stále víc se v ní roztahují cizáci, to že je Otec vlasti? bah, Král mañas, paňáca! Nabízeli mi ještě královnu, bez krále ji sotva prodají, také vyšla z Krupicovy dílny a má mandlové oči svých bratrů, ale nenechala jsem se přemluvit, ačkoli mi bylo jasné, že ji nečeká dobrý osud, posledně, když jsem šla okolo, už nevisela ve výloze, ale uvnitř šerého krámu, v noci na osiřelou Elišku samota zvlášť doléhá, i když se tísni v houfu horlivých služebníků, k bokům se jí tisknou mouřeníní, nebo jsou to čerti?, další jí už kolikátý den horce dýchá za krk. Oč snazší to měla Chloé, když utíkala, stačilo co nejrychleji proběhnout průjezdem, aby ji pootevřenými dveřmi nezapozorovala babička a nezastavila ji jako kdysi zastavila babička mne, když jsem utíkala z olšanského domu, přišlápla mi šňůru, kterou byl kufřík, ve kterém jsem si odnášela rukopisy, převázan, potom už zbývalo jen pár kroků, projít branou a byla na mostě, přehoupala se

přes zábradlí a v tu ránu se ocitla v náručí Johánka z Pomuku. Ale je možné, že Krále podceňuji, že by mohl ve chvíli, kdy odpoledne, kolem třetí hodiny sluneční paprsky pronikají obrovským kruhovým oknem chrámu a dopadají mu na ruce ve zlatohlavu, konat divy, jenže to neví.

Eliško! Znovu jsem tě vyvolala ve chvíli, kdy jsem královně dala tvoje jméno, měla ho ovšem mnohem dřív než ty, ale časy se poněkud pomíchaly, nevolám Elišku Pomořanskou, čtvrtou manželku Karlovu, ani jeho matku Elišku Přemyslovnu, volám spolu s tebou tu maličkou Elišku, jednu z dvojčat, sestřiček Karlových, která umřela sedmiletá, ještě ji nestačili provdat jako její sestru, která umřela v patnácti. Ta, která se kdysi učila psát písmeno Théta na okraj korektur a jednou omdlela uprostřed davu, z nosu se jí spustila krev, kudy ji nesli, skrápěla cestu krví, v chrámu Panny Marie Sněžné jí potom stoupl na hrud' lev, pocítila tíhu toho ohromného zvířete, na nádvoří strahovského kláštera kolem něj po léta procházela, na tváři cítila jeho horký cizokrajný dech, to krvácení ji spojuje s královskou dceruškou, a také s Beátou, které se spustila krev z nosu, když ji otec nechtě udeřil loktem do spánku, netušil, že ji probudila jeho hádka s macechou a vešla do kuchyně, stála tam v bílém pyžámku s červenými puntíky, košilkou se stejným vzorkem obléknou v nemocnici Jaroslavovi, rozehnal se a ten nešťastný úder se ukázal smrtelný. Eliška Beránková na Zelené lišce Beátin hrob marně hledala, bylo to už příliš dávno, co ji k němu Vladislav Hrach zavedl, na samém počátku jejich známosti, každou sobotu jezdili na výlety, ale ještě spolu nebydleli ani nežili jako muž a žena, jejich sblížení trvalo od zimy do jara, bála se, že po ní Vladislav ani netouží, ačkoli mnohé nasvědčovalo tomu, že je do ní zamilovaný, stejně jako ona do něho, šla na ten hřbitov až několik let po jeho smrti, on sám tam však pohřben být nechtěl, přál si, aby

ho rozptýlili na zbraslavském Havlíně, nakonec mu jeho přání splnila, ačkoli pro ni bylo těžké smířit se s představou, že se jejich popel nesmísí v krajině pod Blaníkem, šla na Zelenou lišku uprostřed horkého léta, tenkrát po Jaroslavově smrti začala, sklíčená žalem, chodit po městě, fotografovala hlavy na fasádách a hřbitovní anděly. Jednou v zimě se jí na náhrobním kameni zjevila tvář, vlastně ji uviděla až doma v počítači, při velkém zvětšení, původně ji pokládala za tvář Jaroslavovy milenky z mládí, té, která si z nešťastné lásky přeřezala žíly na zápěstích, z lásky k muži, s kterým byla předtím a k němuž se pak zase vrátila, dokonce se za něj provdala, viděla ji, viděla jsem ji na fotografii z jakési podnikové oslavy. Teprve nedávno jsem pochopila, že se jí na hřbitově zjevila její a zároveň moje tvář, rozumem nebylo možné to zjevení nijak vysvětlit, vždyť kdyby šlo o zrcadlový obraz, musela by být tvář na snímku zpola zakrytá fotoaparátem. Působí jako zraněná, zpustošená, nemocí, strádáním nebo dlouhotrvajícím pláčem, zejména kolem očí a úst, která vypadají jako mokvajících rána.

Před dvěma dny jsem na rohu před naším domem potkala Jaroslavova dvojníka, měl černý kabát a baret, tak se Jaroslav nikdy neoblékal, ale podoba byla neuvěřitelná, zůstala jsem stát jako přimražená, také on se po mně podíval, jako bych mu byla povědomá, nespustila jsem z něj oči, dokud mezi lidmi nezmizel, ten plášť mi vnukl domněnku, že možná patří k soudcům ze sousední, Jagellonské ulice. Hledám Jaroslavovu podobu všude, na ulici, na hřbitově, na jeho fotografiích z mládí, těch je poskrovnu, fotografie mládence s pootevřenými dychtivými ústy, připomínajícího svým účesem mladíky z neorealistických filmů, na jiné je s kolem na pankrácké pláni, na další drží Jaroslava kolem ramen kamarád Honza Málek, který se stal hudebním skladatelem, stojí spolu před plakátem Lucerny, lze na něm přečíst dvě jména herců, Krejčí

a Štěpánka, v podobě mládence hledám tvář starce, který potkal největší lásku svého života, jak říkal, když se k němu blížila smrt, hledám Jaroslavovy rysy v podobě jeho matky z doby ještě před svatbou, její fotografie v bledě zeleném rámečku stála v pankráckém bytě na sektorové vitríně s kávovými šálky. Mládenec, který ještě nevěděl, ale možná už tušil, co ho čeká, stejně jako starý muž, který se jinak než slovy se Zubatou a Tou s kosou, jak ji nazýval, nemohl potýkat, hádal se s ní, přemlouval ji, prosil o odklad, upírá na všech obrázcích oči kamsi za mne. S nimi oběma, mládencem i starcem, jsem byla na Ostrovech blažených, když mě objímal, podpírala jsem mu hlavu jako nemluvněti. Onehdy jsem ve snu držela dítě, nahé tělíčko mi z náruče vyklouzlo a dítě kleplo temenem o stůl, křápló to jako ořechová skořápka, na hlavičce se pak objevila drobná prasklinka a krapítek krve. Ač mohly být dítěti sotva tři, čtyři měsíce, tím pádem jako by rázem dospělo, ale ne o pár měsíců, ale o pár let, náhle souvisle promluvílo, tedy byla to nepochybně řeč, i když jsme jí s Jaroslavem nerozuměli.

Eliška Beránková je ta, která v Thétě sestoupila do Blaníku, hory svého i mého života, viděla tam spící rytíře, někteří spánek jen předstírají, noc co noc horu opouštějí a až do bílého rána přecházejí jeden za druhým před oknem Bohunky Grögerové v ulici V Horní Stromce, také tam viděla krále s ránou v boku nebo v ohanbí, nebyl to Václav ani Karel, možná to nebyl ani král, ale muž, který jeho roli hrál, podobal se lékaři, který se jednu dobu pokoušel Vladislava léčit, jistému doktoru Fischerovi, do kterého byla Eliška pár týdnů zamilovaná, vlastně jen do jeho tváře, už se v ní zjevovala tvář Johana, kterou spatří o mnoho let později. Teprve teď si to Eliška uvědomila, nebo spíš já jsem si to uvědomila, ona hlavně cítí a prožívá, stále znovu ji udivuje, že může svůj cit prožívat stejně jako poprvé, v deseti letech, když se na táboře v Teplicích nad Metují

otřel loktem o její loket Pavel Fink, jako podruhé, v sedmnácti letech, v Hradební ulici, když se zamilovala do Františka, který nemiloval ženy, místnost dramaturgů sousedila s krejčovnou, bývalo slyšet, jak pan Tatek odkládá obrovské nůžky, ten dům už nestojí, jako potřetí, když se zamilovala do Vladislava a potom do Ronkoly, vždycky se jí zmocňoval pocit, že ten chlapec a ti muži, které miluje, spí hlubokým spánkem, z něhož se jen docela nakrátko probouzejí. Jen Jaroslav nespál, urputně se bránil tomu poslednímu spánku, který nás měl rozdělit. A Johan, spí i on? Mnohé tomu nasvědčuje. Když mi před rokem srovnával páteř, obemkly mě jeho paže, nadechnout, vydechnout, zadržet dech, velel, v jednom okamžiku se svým tělem dotkl mých zad tak důvěrně, až mi zatrnulo. Spí, když mu o sobě vyprávím, spočívá na mně nepřítomným zrakem, jeho pohled nic nevyjadřuje, leda někdy lehký údiv.

Jaroslavův popel jsem uložila v kuchyni do Hedy, nahore za sklem v ní jsou zbytky rodinného skla, když na ulici těžká auta přejíždějí dva retardační pásy, dům se podvkrát otřeše v základech a sklo jemně zacinká, za dvířky ve spodní části přechovávám rodinné fotografie a otcovu skříňku s lícidly. Našlapuji po bytě co nejopatrněji, nejtíšeji, abych ho nerušila, teď, když už milý můj spí klidně, nezavzdychá, nezasténá, ještě nedávno tu se mnou nebyl, prošel svízelnou cestu, plavil se přes Léthé, blátivou a páchnoucí, tak nepodobnou oceánu u Ostrovů blažených, když jím, snažím se nezvonit příborem o talíř, někdy Hedu otevírám a hladím ho přes šestiboký kartonový obal. Když ho něžně oslovím, zeptám se na něco, on, který vždy každé slovo vážil, mi horlivě, ba překotně odpovídá, leckdy dřív, než otázku dopovím. Je kuchyň pro jeho popel důstojným místem? Namlouvám si, že tam našel jen dočasné útočiště, jednu přece bude rozptýlen s mým popelem a s popelem rodičů a babičky pod Bláníkem, nic proti mému rozhodnutí nenamítal,

netoužil být se svými rodiči, prarodiči a sestřičkou, po jejím korálkovém náramečku někdy přejíždím zlehka prstem, jen si přál zmizet po smrti co nejrychleji ze světa, snad si vybavoval svého mrtvého otce, viděl ho sotva dvacetiletý v nemocnici, otec, který zemřel na stejnou nemoc jako on, byl první a poslední mrtvý, jehož v životě spatřil, děsilo ho, že se otcova tvář změnila ve tvář kohosi, kdo se otci vůbec nepodobal, možná se tvář umírajících a mrtvých mění proto, abychom se od nich dokázali snáze odpoutat, proměna nás má ujistit, že mrtvý už nemá s živým, kterého jsme znali a milovali, nic společného. To nebudu já, přesvědčoval mě, jako by tím mohl zmírnit žal, který budu cítit, až si pro něj Zubatá nebo Ta s kosou jednou přijde. Když s ní pak po tři dny a tři noci sváděl zápas, měnil se, ale ne tolik, jak se domníval, stále to byl on, i když se jeho tvář s těžkými, unavenými víčky čím dál víc podobala tváři krále z knihy Starověký Egypt a tělo a hlava byly stále drobnější, jako by ho nerovný protivník postupně požíral a vysával, a nepřestal to být on ani potom, když naposled vydechl, když jsem mu nadzvedala hlavu, abych mu z krku sňala anch, křížek nesmrtelnosti, udivilo mě, jak je lehounká, jako lodička vydlabaná z kůry, kterou jsme s bratrem posílali po proudu ženoucím se po bouřce od lesa přes cestu pod Blaníkem, a dokonce i potom zůstal mým milovaným druhem, když se jeho holá hlava kolébala ve vlnách oceánu, jak se vzdalovala, nebyla větší než hlava Plaváčka z mého dětství. Na pergamenu vede průvodce duši za zápěstí, na znamení, že ji má ve své moci, vede duši, chce-li sama, vleče ji, ba unáší, nechce-li. Anubis, Anub či Anúp s hlavou šakalí klečí u váhy, na níž bude váženo srdce zemřelého, jeho podoba se současnému egyptskému malíři příliš nevydařila, vlevo od váhy sedí Velká Požíračka, bytost s hlavou krokodýla a tělem půl lvím, půl hroším. Kéž nebude pro Jaroslavovu duši, putující podsvětím, rozhodnutí soudu nepříznivé, bude shledána čistou a propuštěna dál, ke

světlu, kéž se jeho duše vznese do výšin, kéž mu bude dovoleno předstoupit před Pána bohů, kéž povstane jako bůh obdařený životem a bude vyzařovat světlo před shromážděním bohů, kéž se stane jedním z nich a bude zvedat nohy v očistci! Snad tomu nezabrání, že jeho tělo nebylo mumifikováno ani vysušeno žářem slunce mezi navršenými kameny a zbyla z něj pouze hrstička popele, přes trojitý obal mě pálí do dlaně.

Už když jsem jeho popel ukládala do Hedy, jsem věděla, že nepatří do země pod mytickou horu jako popel můj, ale do vod Atlantiku, měla bych jej oceánu vydat, aby Jaroslav nebloudil tady okolo a nehledal svůj nuzný příbytek, právě ho vyklízí mladší z jeho dvou synovců, nemám však sílu podniknout takovou cestu, a hlavně nenalezla bych v sobě odvahu nasypat popel do oceánu. Ani k rozptýlu Karlova popele jsem se dlouho nedokázala odhodlat, možná by k němu ani nedošlo, kdyby za půl roku po Karlovi neumřela jeho sestřenice Alena, se kterou na Komořanech vyrůstal, tak jako on si přála, aby její popel rozptýlili na Havlíně. Obřadník v ocelově šedém rouchu sahajícím mu na paty vypadal jako pravoslavný pop nebo herec od šmíry, ukláněl se nádobám tak hluboko, až jsem měla obavu, aby do popele neponořil svůj dlouhý vous. Když jsem se ohlédla, viděla jsem, že v nevelkém hloučku, který se šou-ral za důstojně kráčejším obřadníkem, nepochybně konajícím nedlouhou cestu z jakési přípravy, podobné chatě, k loučce rozptýlu tolikrát, že by mohl jít poslepu, se belhá o berlích i Karlova druhá sestřenice, Olina, ta, která mu ublížila a kterou nesnášel, kdysi před svatbou mě před Karlem varovala. Obřadník měl každý pohyb dokonale nacvičený. Louka byla svěže zelená a čerstvě posečená, nic nenasvědčovalo tomu, že na ní už byl rozsypán popel nesčetných mrtvých, nebylo divu, vždyť rozsévač, který je nejspíš i žencem, poté, co úkon ukončil a uklonil se, uchopil rázně hadici schovanou v keři a bez

milosti skropil místo vydatnou sprškou vody. Při pohledu na to, jak se Karel rozplývá ve vodní tříšti, jsem stěží potlačila hlasitý pláč. Zezadu mi na krk přerývaně dýchala Karlova sestřenice. Jak jsem ho mohla, tak bezbranného, vydat jejímu strašnému pohledu!?

Byli jsme s Jaroslavem na Havlíně jen jedenkrát, nedlouho po Vánocích, hroby byly zapadané sněhem, sem tam z něj trčely zbytky vánočních kytic a věnců. Minuli jsme dva anděly, podpírají si hlavu v gestu žalu jako ti olšanští, jeden oplakává Gabrielu Dlabáčovou, druhý Aňu Švejnohovou, obě zemřely v květu let. Pak už jsem zahlédla ten příbytek, kde se připravují urny k obřadu a odkud tehdy vyšel smuteční průvod, byl zavřený, v zimě se rozptyly neprovádějí. Tentokrát jsem si jej lépe prohlédla, opravdu se podobá chatě, veranda nad údolím, podepřená dřevěnými sloupky, připomíná hotýlek Costa Verde z Noci s leguánem. Před loukou, loučkou, která se mi pod sněhem zdála mnohem menší než tehdy v září, prokukovaly ze sněhu pozůstatky vánočních darů, na umělém stromečku dosud visely miniaturní zlaté balíčky.

30. dubna, v den čtvrtého výročí Karlovy smrti, jsem se poprvé vypravila sama na Zbraslav a vystoupila na Havlín, v sadu pod hřbitovem právě kvetly jabloně. Loučka rozptylu vypadala víc než jindy jako místo utěšené, jarní slunce mi svítilo přímo do tváře a zahřívalo mě, naklonila jsem se nad krajem loučky, působila idylickým dojmem, ale bylo to jako naklonit se nad pekelnou propastí, v sanskrtu se řekne nigróda, zavál vítr a ucítila jsem vůni, tak jinou, neznámou, že jsem odvrátila hlavu.

Jedna po druhé se mi při cestě městem zjevovaly tváře, tváře dvou plaček na domě proti stanici tramvaje na náměstí Jiřího z Poděbrad, tvář Dionýsa s rohy a hrozny místo uší, tvář androgynního mladíka, tvář dívky, posmrtná maska nebo tvář utonulé?, tvář dítěte s bohatými kudrnami, zlověstně se usmívající

Peršan, šašek, Hermes či Mercurius, bůh chůze a průvodce mrtvých a také těch, kteří se proměňují, předváděly svou dobře nacvičenou grimasu, na Novém Městě jsem objevila obřího mořského koníka se dvěma páry křídel a těhotným bříškem, za jejich tvářemi a ústy, zejícími nebo semknutými, nebo spoutanými, spí příběhy, to léto po Jaroslavově smrti jsem se bláhově domnívala, že příběhy probudím a budu vyprávět, avšak ačkoli pak uplynula řada měsíců, léto přešlo, nastal podzim a poté zima a všude po bytě jsem byla obklopena velkými obrazy jejich tváří, nevyšlo jim z úst ani slovo, nedokázala jsem od jejich výrazu, unylého, milostiplného, potměšilého, zlovolného, varovného, odvinout jediný příběh. Teď už chápu, že mi vlastně nešlo o ty tváře, podvědomě jsem mezi nimi hledala Jaroslavovu tvář, někdy jsem ji už téměř nacházela, ve tvaru hlavy, ve vykrojení rtů, v křivce nosu kolemjdoucího. Z podobného důvodu jsem později nejspíš začala fotografovat olšanské anděly, jeden má Jaroslavovu ruku, tu ruku posledního dne, která spočívala na františkovské tunice s červenými puntíky, jak jsem ji v počítači zvětšovala, bylo stále zřejmější, že patří Jaroslavovi.

V zimě zapadaly hroby sněhem, marně jsem pod ním hledala Chloé, kdyby vysunula alespoň špičku nohy, vyhrabala bych ji, kéž je jí sněhový rubáš lehký! Mrtví a andělé působili ve vysokých bílých čepcích a kloboucích roztodivných tvarů, v hermelínových pelerínách a mohutných náprsnících rozverně, jako masky z masopustního bálu, strnulé ve svých pózách, takto vyšňoření, s těly a křídly ztěžklými sněhem se mi zdáli probuzení vzdálenější než jindy. Také na Jaroslavově paži ležela těžká olšanská pokrývka.

V první chvíli jsem si nebyla jistá, jestli pes, který za mnou běží, je Muřík nebo Adína, jsou si tak podobní, že ani Dora a paní Líbalová své miláčky nedokážou rozeznat, možná proto váže

paní Líbalová Adině na krk velkou bílou mašli s černými puntíky, podle té poznávám Adinu i já, když se ke mně na pár kroků přiblíží, teprve pak vidím, že nesleduje mne, ale krvavou stopu, zanechává ji ta, jež míří z náměstí do ulice V Horní Stromce, zřejmě si nevšimla, že kropí cestu krví. Pes se jménem neblaze proslulé herečky, která chodila s Němci, stejně jako Lída Baarová a jako moje matka, která za války, dokud se nepoznala s mým otcem, chodila s jedním Němcem z Ministerstva drah, v kalendáříku skrytým za iniciálou N., se zastaví teprve u kovové branky, byla by za mnou vběhla jako onehdy a dostala by se patrně až do Bohunčiny kuchyně, kdybych branku za sebou rychle nezavřela, stejně jako ta, která se ploužila přede mnou, všechno milování jde až do zoufání, v poslední době dojde vždycky jen před dům. Kde se v ní pořád ta krev bere? To má z toho, že se tahala s chlapama, správce Šípek má na ni a také na její dcerunku už dlouho spadeno. Adina se zklamaně vrací, v noci ji vystřídá Velká Požíračka, i ona se pustí po stopě k domu číslo 6, za sebou potáhne houf nohsledů, lační po krvi, slibují si od ní znovuzrození, bude mezi nimi i správce Šípek a také trafikant Hamza, ten se bude, jak je jeho zvykem, držet vzadu, všichni vystoupí do druhého patra, dál se však nedostanou, budou se zklamaně vracet, ačkoli mohli tušit, že uvnitř nebude, krvavá stopa končila před domem, ta, která krvácí, se zastavila před domem, neměla odvahy, nebo spíš síly vyjít do druhého patra a pobýt s Bohunkou v kuchyni, tou dobou se už dověkla na Vyšehrad, ještě tam našla cestu, a poslušně ulehla, kam jí Dora ukázala, tam na hřbitově si ty dvě, matka s dcerou, role vyměnily.

Do ulice V Horní Stromce, která se nachází tak blízko Olšanského hřbitova, někdy zajde i Nanyňka Šmídová, v poslední době se k ní přidává Květuška Šálková. Na rohu náměstí, kde bývala lékárna a teď je papírnictví, většinou před ním postává

Šípkový Jura, chytne se Květuška Nanyanky a drží se jí pevně, aby je Jura od sebe neodtrhl, Nanyanka si vzpomíná na hru král vysílá své vojsko, hrávala se na dvoře olšanského domu, někdy se při ní drželi s Divíšem Paskalem za ruce, Květušce však nic nehrozí, Šípkový Jura má oči jen pro Alici Davidovičovou, už dlouho ji neviděl, onehdy se mu zdálo, že se prosmykla po schodech, vyběhl z domu, ale už ji nezahlédl, ztratila se mu v zástupu lidí, kteří spěchali od paláce Axa a od paláce Casablanca ke stanici tramvaje a ke stanici metra. Někdy si holčičky zkoušejí šaty, které najdou na plotech, ale jen si tak hrají, vědí, že jim budou velké, kabáty jim, zejména Květušce, plandají po zemi, většinou je po chvílce pohodí a Dora, která tou ulicí občas chodí, doufá, že tam narazí na matku a odvede ji na Vyšehrad, už dvě noci se matka neukázala, možná už tam netrefí, šaty sbírá a věší zpátky, připadá jí, jako by to, co je na zemi, bylo zkáze vydáno víc než to, co visí ve vzduchu. Onehdy našly na zídce kabelku z tmavohnědé kůže, hranatou, podobnou kufříčku, je téměř nová, jen na jednom místě, jak si všimnou, když se konečně odváží a vezmou ji do ruky, je odřená, docela nepatrně, pod hnědou barvou prosvítá růžová, chvíli se pak o kabelku nebo kufříček přetahují, Nanyanka jako starší a moudřejší nakonec ustoupí, ucho pustí, mohlo by se přetrhnout, je jí také líto Květušky, kdoví jestli kdy nějakou kabelku vůbec měla, ani čtyři jí přece nejsou, a ona stejně touží víc po té své, béžové s tmavomodrými uchy z umělé hmoty, nikdy nezapomene na vůni té kabelky, dostala ji, když se poprvé odvážila sednout si před bratra na motorku, kterou na laně vysoko nad zemí držel v zubech otec, visel přitom na stožáru hlavou dolů, spávala s ní na polštáři, dokud její vůně nevyvanula, třeba svou kabelku, stejnou jsem měla já, v téhle ulici jednoho dne najde. Květuška si kabelku nebo kufříček pyšně nese, chvílemi radostí poskočí, dokonce úplně zapomene na strach z Šípkového Jury, ačkoli Zakletý do podoby věčného

dítěte i teď stojí na rohu, a také nepostřehne, že jí z hlavy sklouzl věneček s nápisem VZPOMÍNÁME, těší se, že v kabelce najde svůj nárameček z červených a bílých korálek a také tu malilinkou nahatou panenku, do nemocnice si ji nesměla s sebou vzít, a jak kabelku nebo kufríček nese a představuje si další a další věci, které v ní najde, připadá jí čím dál těžší, nakonec ji za sebou táhne jako psíka, a když potom přecházejí koleje, Nanyňka, která se přecházet bojí, má proč, se Květušky chytne, táhnou pak kabelku společně, přitom Nanyňku napadne, že uvnitř by mohla být schovaná její kabelka, Tomáš Hamza pomyslí na svůj kapesník, který by tam mohl být, možná ještě neroztržený vedví, třeba by se tam našlo i fialkové mýdlo ze sbírky pro Dceru národa, kterého se zmocnila Bedřiška Smetanová, možná se ještě nerozplynulo v olšanských deštích, a třeba v ní bude také růženec z červených a bílých cukrátek, které malé Bohunce koupila na kojetínské pouti babička, možná ho ještě nesnědla, a otcův hrníček, ještě mi nevyklouzl a nezeje v něm otvor ve tvaru mandle, a perziánový štucl, ten skutečný, z doby, kdy ještě nevstoupil do románu, dej už s tím štuclem pokoj! dej už s ním pokoj!, v Bohunčině kabelce se možná najde ještě spousta dalších věcí, dokonce i takových, o kterých ti, kteří se kolem holčiček srocují, nemají zatím zdání, ani já o nich nevím.

Už když se blížily k hřbitovní bráně, začínala Nanyňka Šmídová tušit, že by se na hřbitově mohlo přihodit něco zlého, přece už víckrát zažila, jak se tam všichni perou o věci, třeba o kapesník Tomáše Hamzy, otiskla se do něj tvář Benjamina, olšanského krále, nakonec se ten kapesník přetrhl, tvář se proměnila k nepoznání a ti, kteří ho předtím milovali, se od něj s odporem odvraceli, pamatuje si také, jaký zmatek způsobilo, když Zdenka Havlíčková, Dcera národa, ze sebe vyvrhovala věci z dobročinné sbírky, Nanyňka se pokouší Květušku zadržet, pojd', půjdeme za Adinou k paní Líbalové, prohlédneme

si tam šatičky, láká ji, ale Květuška, ne snad proto, že nechce znovu projít kolem Šípkového Jury, nasadil si na hlavu věneček s nápisem VZPOMÍNÁME a shlíží se ve výloze, na toho zapoměla, ale spíš proto, že se chce pochlubit kabelkou před dědečkem a babičkou, před tatínkem a maminkou a také před bratrem Jiřím, už je tam také, jen bratr Jaroslav s nimi není, je v Hedě, a ačkoli je teď kabelka nebo kufříček, který za sebou táhne, těžký, jako by obsahoval celý svět, nedá se zadržet, dokonce se na Nanyнку zamračí a odstrčí ji.

Sotva vejdou na hřbitov, začnou se kolem nich shlukovat, kde ten kufříček ta holka sebrala? správce Šípek je mezi prvními, kteří se pokoušejí Květušce kufříček vytrhnout, trafikant Hamza, ačkoli zatoužil po svém hedvábném kapesníku, raději jen přihlíží, stejně jako Nanyнка se bojí, co z toho vzejde. Zpovzdáli vše pozoruje Rozptýlená, přiběhla sem z protějšího hřbitova po špičkách, jako labuť v podání Jeleny Rimské, s kterou se popel spisovatelky na louce rozptylu smísil, napadá ji, jestli to není kabelka, s kterou jednou viděla Alžbětu, v románu to nebylo, tam se píše jen o klobouku s krepou vonící čerstvou apreturou. Už Květušce kufříček vytrhli, nebylo to těžké, sama ho nakonec pustila z obavy, aby se mu něco nestalo, chvíli si s ním pohazují jako míčem a když skončí na zemi, zápasí jich postupně několik s uzávěrem, zřejmě se zasekl, když se jim konečně podaří kufříček otevřít a obrátí jej dnem vzhůru, vyteče z něj krapítek krve, jako z úst toho chlapce, který si přes sebe přehodil kožešinu po mém dědovi a kterého na útěku skolili lovci v lese pod Blaníkem, poodstoupili, ani správce Šípek se neodváží do kufříčku, ostatně vše nasvědčuje tomu, že je prázdný, vsunout ruku, ba ani prst, natož aby to udělal Tomáš Hamza, na jehož zlé tušení došlo, dav se s ponurým mručením začne rozcházet, jen Rozptýlená ještě chvíli zůstane a pozoruje Květušku, jak sbírá ze země kufříček, spíš zející beztvárovou věc, ne, Alžběta ji neměla, kdysi, nedlouho po válce,

seděla v Městském divadle na Vinohradech vedle mladé ženy, ta držela takovou kabelku na klíně a zakrývala si jí rostoucí břicho, dávali tenkrát Thésea mořeplavce v režii Jiřího Frejky, už tehdy stál režisér jednou nohou v Létě.

Ještě když jsem odpoledne cestovala metrem do stanice Pražského povstání, viděla jsem před očima Šípkového Juru, jak si na hlavě postrkuje věneček, a také jsem viděla tu beztvářou věc, ve kterou se na hřbitově proměnil Květuščin kufříček, a pomalu z ní vyprchával život, Květuška na něj usilovně dýchá, neví, že to jen jeden jeho život končí a druhý právě začíná, tak je to se všemi věcmi, když přejdou do říše beztvářého a promění se v obrazy nebo ve slova, v pouhá jména, a nejen s věcmi, ale i s lidmi, ba s celým světem, který se během času rozplyne, ale potrvá utajen v síle, která jej tvořila a znovu jej po čase stvoří. Stačí, že projíždím tou stanicí, kde jsem vystupovala, když jsem chodila za Karlem do ulice Marie Pujmanové a když jsem o mnoho let později chodila za Jaroslavem, vstupovala jsem do domu vždy jeho zadním vchodem z ulice Sevřené, a rozbuší se mi srdce. Tím víc bývám rozrušená, když v té stanici někdy vystoupím, jako včera. Kdybych se byla vydala napravo, došla bych ke Karlovi, kdybych se byla vydala nalevo, došla bych k Jaroslavovi, vydala jsem se nalevo, ale nezabočila jsem do Sevřené, jen jsem se tím směrem podívala, zdálo se mi, že v zahrádce za domem visí bílá prostěradla, když jsem pak podešla magistrálu a ocitla se na ulici 5. května před budovou Vrchního soudu, ohlédla jsem se na dům, kam jsem za Jaroslavem párkrát přišla, většinou přicházel on za mnou, jeho fasáda je stále stejně čerstvá, růžová, jako byla měsíc před Jaroslavovou smrtí, kdy její obnovu dokončili a sundali lešení, k oknům a holubímu balkonku jsem nedohlédla.

Už když jsem šla podél zdi věznice, nedolehl ke mně od tamtud žádný zvuk, nikdo nevykřikl ani nezasténal, začínala

jsem mít pocit, jako bych se pohybovala ve snu, čím níž jsem pak sestupovala, minula jsem místo, kde se koupala Libuše, po koupeli si kněžna oblékne bílé roucho a vydá se na kopeček, kde bude zbudován hrad, tím byl pocit silnější a úplně se mě zmocnil, když jsem se vnořila do vlhkého zeleného klínu Jezerky, po nedávném dešti vydechoval těžkou, omamnou vůni. Jednou jsme parkem prošli s Karlem, bylo to na počátku naší lásky, kdy mě vodil na místa, která měl rád, tady u Jezerky jsem toužil bydlet, řekl mi, ale nevyšlo to. Bydlel tu Johan se svou matkou a dvěma sestrami, jedna byla postižená, v ulici U družstva Ideál, nápis IDEÁL dosud úplně nezmizel ze zdi domu na rohu, v přízemí teď prodávají potraviny, bydleli v suterénu, číslo domu si nepamatuje, snad 5, jako dospělý do ulice svého dětství, která vypadá spíš jako úzké náměstí s oválem zeleně uprostřed, nikdy nezašel, ale 5 to být nemohlo, dům toho čísla nemá u země žádná okénka. Najednou jsem před sebou zahlédla hocha, asi osmiletého, vždycky na mě jukl modrošedýma očima a zase popoběhl, schoval se. Dvakrát mě nechal přiblížit se k němu, ale když jsem se ho chtěla dotknout, ucukl a popoběhl, téměř popolétl. Dřevěná podlaha v suterénním bytě o dvou nevelkých místnostech byla shnilá a hroutila se, do spár mezi prkny, které byly čím dál širší, se dětem propadaly kuličky, byla mezi nimi i skleněnka Modřenka, jednou se dolů propadlo morče Sláveček, vlastně Slávinka, nějakou dobu ji bylo slyšet dole pískat.

Johan netuší, když spolu v bývalém klášteře nebo v divadle jíme hroznové víno, především už počtvrté, že jíme ze stromu poznání dobrého a zlého, podle některých verzí biblického příběhu a také podle ruské povídky o mládenci a Hoři Neštěstí byl tím stromem právě vinný keř. V povídce mládenec nejí hrozny, ale opije se v krčmě zeleným vínem, tím jeho zkáza začíná, bloudí pak po širém světě a prchá před Hořem, které, ať zamíří

kamkoli, ho všude a vždy dostihne, ně na čas ja k těbe, Gore zločastnoje, privjazalosja, choš do smerti s toboju pomučusja!, mládenec, aby Hoři unikl, se promění v sokola, který se vznese k nebi, v bílého holuba, v šedého vlka, ve stepní trávu, v rybu, která se vrhne do moře, ale v žádné z těch proměn Hoři neunikne, Hoře se k němu všude přidá, vezme ho pod ruku, pod pravou, jedině do Čudova kláštera, kam se v zoufalství uchýlí, za ním Hoře nemůže, pchá, že nemůže? jen v mravoučné povídce, která musí mít šťastný konec, ve skutečnosti přichází za mladým mnichem do cely v podobě otce Savelije, boso, nago, nět na Gore ni nitočki. Nevyprávěla jsem Johanovi ten příběh, toužím, aby se mnou i příště jedl víno, které střídavě kupujeme, líbí se mi dívat, jak trhá bobulky z větvičky a vkládá si je zjevně s požitkem do úst, snědl i tu poslední, mnou na talířku odstrčenou, zmarem zasaženou, do půli zčernalou, a pila jsem také večer a pak ještě ráno z poháru, z něhož pil vodu, když přišel ke mně po mém návratu z nemocnice. Když jsem mu pasáz o cestě do ulice jeho dětství přečetla, nezeptal se mě na toho chlapce, proč také, věděl, koho jsem viděla, a ani osud Slávinky se ho zřejmě nedotkl, i když smích, který následoval po mé četbě, mi připadal o poznání tišší, než když jsem mu četla začátek. Neřekla jsem mu, že jsem toho hochu, byl-li to ten samý, už jednou viděla, ve snu, který se mi zdál nedlouho před tím, než jsem za ním přišla poprvé do divadla. Potkala jsem tehdy v noci u Olšanských hřbitovů kočovnou hereckou společnost, komedianti šli prostředkem silnice, po níž v tu dobu nejezdila auta, za vozy, v nichž se zřejmě vezly kulisy a kostýmy, putovali až z daleké Florencie, vepředu poskakoval muž, který měl na hlavě malé růžky, všelijak se pitvořil, zřejmě se pokoušel rozesmát pár přihlížejících chodců, šel s nimi také muž s rypákem, v plášti a s kloboukem na hlavě, dva nebo tři kráčeli na chůdách, byli vyšší než stromy v ulici a také s nimi šel, klopytal spanilý bledý hoch, asi osmiletý, zdál se

být nesmírně unavený, jak by také nebyl, když putovali, většinou pěšky, z tak veliké dálky, mířili do Stromovky, do divadla Globe, netušili, že divadlo, které bylo celé ze dřeva, nedávno lehlo popelem, jen zázrakem se oheň nepřenesl na pavilon, kde dosud zuří bitva u Lipan. Přehodila jsem si chocha přes rameno a nesla ho po Vinohradské třídě, čím víc jsme se blížili k náměstí Jiřího z Poděbrad, tím mi to spanilé dítě připadalo lehčí a také drobnější, až nebylo lehčí než vánek a větší než loutka, hadrový panáček. Trochu mi dělalo starost, že jsem ho vytrhla z jeho rodiny, byť mi ho tak klidně přenechala, a znepokojovalo mě i to, kam se herci podějí, až na místě, kde nedlouhý čas stálo divadlo, najdou spáleniště.

Ani o Chloé jsem Johanovi neřekla, když jsme z Anenského náměstí do Karlovy ulice procházeli průchodem domu, kde bydlel krátkou dobu Johannes Kepler, asi v půli 19. století sedávala před tím domem Housková bába a jednou v neděli před polednem se v průjezdu toho domu srazila Chloé se sochařem Maličkým, autorem olšanských truchlících géniů a postav v antických zřasených řízách, odtud pak běžela na most, snězte si, ryby, mé tělo bílé, řeka pod ní rozevřela doširoka náruč, nohama v zimních botkách narazí na Vltavinu tvrdou hrud', vzápětí se ocitne v náručí světce, kterého prý sám král páčil na boku a potom ho nechal svrhnout do řeky, bylo to dávno před tím, než do ní Chloé skočila, a pak zahlédne Marinčina otce, toho podivného žebráka v červeném kabátu starého kroje, modré vestě, červených spodkách a bílých punčochách, který skočí do řeky řadu let po ní, někdy slyším tři tóny, které hrají žebrákovy housle, spolu s třírohým kloboukem, slaměnou mošnou a botkami lemovanými kožešinou je unáší voda k Mělníku, tehdy si Chloé uvědomí, že se rozhodla špatně, a pochopí to ještě ještě víc, když řeka po několika týdnech vyvrhne její tělo, změněné k nepoznání, kousek za Suchdolem na břeh, a když se pak pod rukama Maličkého začne proměňovat

v kámen, posléze vydaný napospas povětří, drápkům olšanských veverek a zvědavým pohledům, je si tím už jista.

At' půjde kamkoli, všude ji dostihnou, zase ji někdo odvede na ten kopec, na němž kněžna v bílém rouchu věštila a z něhož skočil kůň s jezdcem Horymírem, Horymírův skok se od té doby místu, odkud skočil, říká, patří se, aby spořádaně ležela po boku své dcery a nikudy se netoulala, doufala, že když na sebe navlékne některé z těch šatů z ulice u hřbitova, kdysi tam stávala usedlost, už tehdy byl dům zchátralý, vypadal opuštěný, že ji nepoznají, někdy se jí opravdu podaří na chvíli je zmást, chodívala přece většinou v černém a teď bývá všelijak strakatě postrojená, jupy přes prsa nedopne, sukně jí jsou krátké, ale nakonec ji vždycky poznají, Dora nebo Lambl, narostlo mu břicho a tvář zbrunátněla, celá se roztekla, dokonce se jí směli. Proměnila se v kulhavou stařenu, hřbitov je takových plný, šátek si stáhne hluboko do čela, podle očí by ji mohli poznat, máš vílí oči, říkával Jurenka, ó vrat' se, čase přeshlých dnů, májová noci dávných snů! Dora ji stejně poznala, podle chůze, i když předstírala, že kulhá, šaty z ní strhala, celou cestu na kopec ji plísnila. Proměnila se v černou veverku, mívali takovou, vlastně to byl veverák, ale Dořin Mufík ji vyčenichal a kousl ji do nohy, rána se ještě nezahojila. Proměnila se v tmavošedou holubici, letí!, vznáší se nad náměstím s chrámem nebo co to je, několikrát chrám obletí, jaké blaho je létat!, jak to, že ji to dřív nenapadlo, najednou se cítí tak unavená, že musí usednout na zábradlí balkonu, Ich bin die Fürstin von Toren zum Trinken nicht, zum Lieben, má pocit, jako by tam už někdy seděla, nicht mehr jung, ano, tohle všechno už bylo, zum Leiden auserkoren, teskně tu vrkala jako teď, pohádku o zaklené holubici nedopsala, vlastně ji sotva začala, muž papíry smetl ze stolu, trhal je a šlapal po nich, násadky mu křupaly pod nohama, Dora pak papíry sbírala, kresba Hynkova byla roztržená vejpuř, rovnala je

na stole, ale ona už se do nich nepodívá, všechno pro ni skončilo, i psaní, alespoň tehdy si to myslela. Neskončilo, kněžno, čas nás obemyká a vládne nám, obklopuje nás jako oceán, směřuje vpřed, ale zároveň je ustavičně zadržován návraty, vepisováním minulosti, dalších a dalších příběhů, zasutých a zapomenutých, do přítomnosti z této minulosti vepisovaných, román se na sebe co chvíli ohlíží, aby zachytil, čeho si dosud nevěšiml, aby přistihl minulost, neustále dál se dějící, stále týž a stále jiný jako proud Vltavy, nic na tomto světě nekončí, všechno se do nekonečna opakuje, v obměnách a proměnách, a my se proměňujeme spolu se světem, svlékáni z těl a zase do nich oblékáni, a všechny své proměny vlečeme s sebou, ohýbáme se pod nimi jako luk k zemi, vezeme se na kole proměn a nemůžeme z něj seskočit, i kdybychom po tom sebevíc toužili, jsme k někomu přitahováni, znovu a znovu, možná jsme ho milovali už mnohokrát, Johan v divadle se usmívá, vrtí lehce hlavou, nemusí to být opakování, někdy to také může být začátek.

Sedím v podkrovním pokojíku v Petrovicích, nechala jsem si ho vybudovat v době, kdy už zbývala jen nepatrná naděje na Karlovo uzdravení, tak trochu jsem se tam před ním schovávala, vedou k němu úzké příkré schůdky, vlastně žebřík, po kterém se Karel bál vystupovat, nejvíc se obával překročit z poslední příčky na podlahu půdy, kdy bylo třeba se trochu sehnout a delším krokem překonat prázdný prostor o málo širší než půl metru, tměla se pod ním propast běd, většinou se zastavil na předposledním schůdku, nohy zůstávaly dole a horní částí těla byl nahoře, volal mě něžným jménem, zřejmě pociťoval úzkost, že už k němu dolů ze své srdeční komůrky nesestoupím, někdy jsem ho nechala volat dvakrát, třikrát, než jsem se ozvala a ukázala se mu. Když jsem se za ním z okýnka dívala, jak odchází mezi stromy a keři, čím dál těžším krokem, s černou manšestrovou čepicí na hlavě a v tmavomodré

silonové bundě, takto ustrojen za mnou nedlouho po smrti přijde, v té samé bundě bude Jaroslav se mnou cestovat do Říma a na Ostrovy blažených, už tehdy kráčel po kotníky v bahně při břehu Léthé, dřív se ohlížel a kynul mi do okýnka, kde víc tušil, než viděl mou tvář, ale pak nastala doba, kdy se ohlízet přestal, utkvívala jsem pohledem na jeho tmavomodrých zádech, trochu shrbených, dokud mi nezmizel v houštině pustnoucího zámeckého parku, jedno léto jsem den co den vysekávala býlí a křoví, chtěla jsem vidět kmeny starých stromů, především dubů a borovic, jeden dub rozčísł odshora dolů blesk, byla to zdlouhavá a úmorná práce, vzbudila nevoli sousedů, teď už se park v těch místech znovu mění v džungli, naposled, začátkem dubna 2002, čtyři týdny před tím, než se zhroutil pod psací stůl a v gejzíru krve z něj na kobereček vytryskl život, se už brodil v kalné vodě podsvětní řeky, sahala mu už po kolena, ne-li výš, jak se prodíral soutěskou v křoví, zvedl se prudký vítr, šlehl mě do tváře a shodil slaměný klobouk s modrou krepkou, který visel na trámu, v šestnácti letech jsem v něm hrála slečinku husičku v Kávové společnosti, toto dílko Boženy Němcové jednou či dvakrát dával dramatický kroužek školy Na Pražačce v divadle Máj na Korunní třídě, tenkrát třídě Wilhelma Piecka, Hádův vítr smetl ze stolu listy rukopisu Komédie, který spolu s Karlovým životem spěl pomalu, ale nezadržitelně ke konci, několik posledních kapitol jsem odvíjela z krvavého vřetena. Prosila jsem Persefonu, aby k tomu mládenci v černé čepici byla vlídná, sama dobře ví, jaké to je, když se v té ponuré říši ocitla, přitom jen proto, že utrhla nějaký květ nebo snědla nějaký plod, nevěděla, že je zapovězený, oč horší to bude muset být pro něj, když tuší, co ho čeká, přesto nedokáže odolat nutkavé touze, ať se laskavě přimluví u svého chotě, má-li na něj jaký vliv, aby s ním nezacházet tak tvrdě jako s jinými, kteří trpěli stejnou chorobou, až ho tam za čas syn Noci Hermes pokorného přivede.

Zkáza, kterou Karlovu tělu i duši jeho nemoc přinášela, odhalila svou hrůznou tvář o několik let dřív, než k té události v dolní říši došlo, jednoho slunečného červnového jitra v Petrovicích, objevil se v pokoji, kde jsem spala, dokud jsem ještě neměla pokojík v podkroví, leželi jsme vedle sebe, důvěrně k sobě přimknuti jako děti, dětské byly řeči, které jsme vedli, i něžnosti, kterými jsme se zahrnovali. Po snídani jsme se pustili do sestavování elektrické kosa, kterou jsme den předtím koupili, a ačkoli se to nezdálo nijak složitý úkol, ba byl takřka nicotný, pro Karla se v tu chvíli ukázal nad jeho síly, udiveně zíral na podivný předmět, který pod našima rukama vystával, nebyl pojednou jen obyčejnou pomůckou zahradníků, ale stávala se z něj fatální rekvizita, jejíž účel, podezřelý a nebezpečný, ho viditelně zneklidňoval, i když mu zatím unikal, a právě v okamžiku, kdy už byla kosa téměř připravena k úloze, kterou měla v naší zahrádce sehrát, se jeho tělo prudce vzepjalo, vydal ze sebe nelidský výkřik a pak se s kosou v objetí jako podřátý skácel k zemi. Tehdy jsem ještě nerozuměla tomu, co se vlastně přihodilo, ještě ke mně nepřicestovalo z Petěrburku, vlastně z ruského románu to knížátko, později se pak bude u nás objevovat vždy, když se bude schylovat k záchvatu, a zdrží se, dokud neodezní, myslela jsem, že Karel umírá, ale asi za čtvrt hodiny, dřív, než ze Sedlčan dorazila záchranka, se probral, v jeho očích jsem četla nesmírný údiv nad tím, co se s ním dělo tam, kde se ocitl, a o čem nedokázal nebo nechtěl, nebo snad ani nesměl vyprávět. Po několika dnech v příbramské nemocnici, kam ho posléze převezli a kde ho postihl další záchvat svaté nemoci, tak ji kníže Myškin pojmenoval, jsem si z nemocnice odváděla k autobusu starce, ztěžka dýchal a země se pro něho stala vratkou jako paluba lodi na moři rozbouřeném hněvem Poseidonovým.

Když jsem před pár dny dala Johanovi na cestu do Austrálie drobný modrý kamínek, lapis lazuli, vzpomněla jsem si na bílý

oblázek od trutnovského mága, jehož žákyní jsem se kdysi málem stala, tušila jsem, že ten člověk je víc šílený než osvícený, přesto jsem doufala, že můžu Karla mocí kamínku vyléčit, oddálit, byť jen na čas, jak mi mág sdělil, konec. Ronkola si tehdy kamínek přehazoval z ruky do ruky, jako by ho páčil, a nakonec ho od sebe na stolku odstrčil jako cosi neblahého, od čeho je dobré držet se co nejdál, bylo to gesto nanejvýš výmluvné, avšak já jsem přesto s kamínkem několik měsíců čarovala, tak Karel ten obřad, při kterém jsem mu kamínek přikládala na tělo a modlila se, nazýval. Kouzlo působilo, ulevilo se mu, pozdravil se, zklidnil, záchvaty ustaly, ale kníže neodjížděl, kroutil jemně hlavou, ani on, tak důvěřivý, v trvalé uzdravení nevěřil. Snad bych byla mohla Karla uzdravit bezmeznou láskou, ale já jsem právě tehdy, bylo to v době, kdy se roznemohla teta Emilka a nastalo její několikaleté trýznivé umírání, jehož jsem byla svědkem zprvu každý den, později obden, poslední rok už jen každé pondělí, upnula svůj cit k Ronkolovi. Po dvou letech udeřila na Karla nemoc znovu, spojoval ji s přítomností knížete, s kterým se v předsíni potkával, někdy se s ním i srazil, nelibě nesl, že se u nás zabydlel, dřív svou nemoc spojoval s Filipem, kterého jsem obětovala, marně, jak se brzo ukázalo, tentokrát Neodvratná svou kořist držela už pevně. Bála jsem se, že ho postihne záchvat, až nebudu doma, a že se udusí, že bude kníže v tu chvíli spíš na její než na jeho straně, při jednom záchvatu v Petrovicích upadl v koupelně a když se konečně probral a podařilo se mu odemknout, našla jsem ho v tratolišti krve, do druhého dne se mu tvář změnila v děsivou tmavomodrou masku, nikdy nezapomenu, jak jsme se tehdy dvě a půl hodiny trmáceli autobusem do Prahy. Ačkoli nevýslovně trpěl otřesy, které byly o to silnější, že v autobuse nebylo jiné místo než úplně vzadu, ale možná ještě víc studem, sluneční brýle mu tvář jen nedostatečně zakrývaly, ani slůvkem si nepostěžoval. Když jsem se pak

jednou ve snu, nedlouho po Karlově smrti, vrátila z babičina bytu, kam jsem odpoledne chodila psát Komedii, našla jsem Karla v jeho pokoji u haldy věcí, naházela na ni všechno svoje šatstvo i předměty, také rukopisy a korekturu Noci zrcadel, všechno mělo být zřejmě zničeno, snad vydáno ohni jako jeho tělo a potom rozmetáno, ještě štěstí, že rukopis Hory je opsán a připraven v nakladatelství k vydání, pomyslela jsem si. I když mě jeho počinání znepokojilo, zdálo se mi, že tentokrát není v tak zbědovaném stavu, v jakém jsem ho po návratu z babičina bytu v posledních týdnech obvykle zastihla. Pojd' se na něco podívat!, vedl mě na balkon, na obloze stály obrovské zlaté bytosti, tři nebo čtyři, asi to byli andělé, byli tak mohutní, že víc než andělům se podobali valkýrám.

Myslela jsem, že vrátí-li se kníže do Ruska, odkud jsem ho vyvolala, když jsem psala Komedii, Karel se pozdraví, ale spíš se mu přitížilo. K odjezdu ho nebylo těžké přimět, stačilo podat mu plášť, trval na něm, ačkoli bylo léto a Praha se právě změnila ve žhavou pec, dlouho se nemohl strefit do rukávu a snad by se mu to doted' nepodařilo, kdybych mu plášť nepřidržela. Než odešel, ještě se na okamžik zastavil u Smrti, u té malé, jiná tu tehdy nebyla, a cinknutí rolničky, které se zlehka dotkl, mu na tváři vyloudilo šťastný úsměv. O mnoho let dřív, když jsem psala Thétu, jsem si myslela, že se Karel uzdraví, odvedu-li Filipa, který na Karla cenil zuby, když z něho cítil alkohol, a jednou ho kousl do ruky, do Rybalkovy ulice. Raději bych ho byla zavedla zpátky na Národní třídu, odkud by ho Trudnomyslný zase přivedl nebo nepřivedl do divadla, v románu by bylo možné obrátit děj proti srsti, v sanskrtu pratiloman, vrátit ho do bodu, z něhož by se mohl odvíjet jinak a jinam, nespěl by jako v životě ke konci v kuchyni bytu na náměstí Jiřího z Poděbrad. Právě toho večera před osudným ránem, kdy nás přišel navštívit Mirek Červenka

a přinesl mi perziánový štucl po své matce, zanechával pes v kuchyni, kam jsme ho zavřeli, krvavé loužičky. Vůně toho cizího zvířátka, které po básníkově odchodu zůstalo ležet na stole v pokoji, kde jsem spala, byla tak pronikavá, že jsem uprostřed noci vstala a odnesla ho do komory, ale pes jeho vůni, nebo spíš pach určitě i pak cítil. Nezavedla jsem Filipa zpátky na Národní třídu, ani teď v románu to neudělám, jako tehdy s ním půjdu, chvílemi ho ponesu, krvácením ztratil hodně sil, dolů do Vršovic, do Rybalkovy ulice. Když jsme do té ulice vešli, ale možná ještě o něco dřív, už když jsme procházeli Bezručovými sady u vinohradské vodárny, nedaleko odtamtud, v Dykově, dříve Hviezdoslavově ulici, prožil Filip krátce předtím svou první a poslední lásku k toulavé fence, věděl, co ho tam dole čeká, že mu nasadím košík a vyzvednu ho na kovový stůl, možná si od toho sliboval záchranu a snad to pro něj záchrana i byla, zvíře přece neví, co je smrt, ani já to nevím, ale teď, když ho tam znovu vedu, ví, že ho zase vydám Smrti, která k němu přistoupí vyzbrojena dvěma injekčními stříkačkami, první ho bodne do nohy, druhou do srdce, budu ho přitom objímat a plakat jako tehdy, nejen ze žalu, také ze studu, že jsem si vymyslela pro doktora příběh o operaci břicha, která mě čeká, čekala, ale až o řadu let později, ve Vinohradské nemocnici mi pak rozhrnuli břicho jako oponku, abych tou lží ospravedlnila, že pro něj žádám smrt. Ronkolova slova o tom, že pes byl podle všeho stejně nevléčitelně nemocen, svým věšteckým zrakem to vidí, pes by se jen déle trápil, mi tenkrát nepřinesla úlevu, a ani to, že o té cestě, o tom sestupu z Vinohrad do Vršovic teď píšu, mi úlevu nepřináší, popravdě jsem to však ani neočekávala. Tehdy a teď znovu jsem ho vydala Smrti, nepočkala jsem, až si pro něj sama přijde, v podobě mohutného čtyřokého psa, který ho honil ve snu, dohnal by ho v kuchyni, tam, pod babiččinou hlavou, ještě tam tehdy stála, probrala by se a dala

do tichého zpěvu, ten nerovný zápas by se odehrál doma a ne v Rybalkově ulici, Smrt by neměla mou tvář a moje ruce.

Když jsem si na rohu Lobkovicova náměstí v papírnictví Bobo kupovala diář, do kterého si budu psát poznámky k románu, smlouvala jsem s prodavačkou o ceně, rok už je přece téměř v půli své pouti, číslice 8, ogdoada, symbol nekonečna, stojí na konci letopočtu v pozici připomínající úrdhpadmásanu, lotos ve stoji na hlavě, pozoroval mě z ulice Šípkový Jura, ale možná se mýlím, byl zahleděn do své podoby, jež se v každém okamžiku proměňuje, neproměňuje se jen v různých ročních dobách, není jiná jen ve dne a v noci, v různém osvětlení a za různého počasí, ale mění se i s každým člověkem, který kolem přechází, promění ji pes, který pobíhá sem a tam, kolem jedoucí tramvaj nebo auto a vítr, jehož závany podobu ve skle čerí. Pro mne je Jura od dětství stále týž, má stále touž hladkou dětskou tvář a udivené oči, kdo jsem? kdo jsem?, ale on zná nekonečně mnoho svých nebo cizích podob a představuje pro sebe věčnou záhadu. Co kdyby tušil, že další podobu dostal v románu, do kterého už dávno vstoupil, hned na prvních stránkách Podobojí, jako ten, kdo touží vsunout prsty do štuclu Alice Davidovičové, někdy se mu to i podaří, a ten, kdo svého otce udusí kouskem koksu a potom si oblékne jeho plášť myší barvy, to jsou povídačky, správce Šípek vykládá svůj konec na Olšanech jinak, umřel v Kubelíkovce, ve slavné dodejchárně, tak je to, at' si Klečka nebo ta spisovatelka žvaní co chtějí, doktor Indruch, a hlavně ten cikán, co ležel na sousední posteli, dosvědčí, že se udusil tam, ne v kotelně, svou verzi však celou nevypráví, byli dva, ruce mu svázali, na tvář přitiskli chumel hadrů, cikán, věřte nevěřte, dal se do zpěvu, karcinom plic, vážení, žádnéj koks. Jen v jednom mají ti, co tu šíří všelijaký povídačky, pravdu, smrtí to nekončí, jak si myslel ještě tam, v dodejchárně, když lapal po dechu, jako

všichni, kteří umírají na plicní chorobu, na rakovinu jako můj otec anebo na tuberu jako Helena Tělepněvna, už brzo se tu objeví, nebo Hynek Němec, zdá se, že konečně přestal trucovat a už se matce neschovává, dokonce si nechal na hlavě věneček, který předtím pokaždé shodil, jen co ho Dora nebo matka položily na hrob, hlavně podle toho věnečku ho také teď poznává, hodně se totiž změnil, zestárl, je víc nahrbený, než býval, hrů-hrůhrů, nemůže přece za to, že dopisy, ve kterých Lambl psal o jeho nemoci, dorazily s takovým zpožděním, snad to konečně pochopil, hrů hrůhrů, místo synova jména jí z hrdla vycházejí skřeky, zatřepotá křídly a vzlétne tak zprudka, že zvichří vzduch a Pelíšková, která scéně dojemného shledání přihlíží, poskočí.

Podle čeho poznám já jednoho dne otce, bude-li hodně změněný? Bude si přeříkávat báseň z Noci s leguánem, zeptá se, kde je Filip? Už vím, i kdyby se sobě ani trochu nepodobal, podle vůně ho poznám, jeho tvář bude vonět pudrem a vazelínou jako zaječí pacička, bůhvíproč si myslím, že právě vůně i pak, když je člověk svlečen z těla, přetrvává. Před časem jsem ve snu šla s Filipem otcí naproti do divadla, bylo odpoledne, to mi bylo divné, v takovou dobu jsme mu naproti nikdy nechodili, dokonce mi bylo jasné, že ho tam nezastihnu a že konám jen další ze svých rituálních cest. Moje kroky, jako už nejednou, nevím kdy naposled, vedly do otcovy šatny. Ovšem že tam nebyl, nebyl tam ani Gustav Nezval ani Trudnomyslný, málokdy se tam při nějakém představení všichni sešli, zato tam seděli čtyři mně zcela nepovědomí herci, tísnili se v nevelké místnosti o to víc, že na otcovu židli u dveří si nikdo z nich nesesdl, pes po šatně rozčileně pobíhal, až do chvíle, kdy jsem se posadila na otcovu židli a začala se probírat věcmi v jeho skřínce, pak se mi schoulil u nohou. Vytáhla jsem také zásuvku, k mému úžasu v ní byly samé zaječí pacičky, snad tucet paciček, k čemu jich otec při nanášení líčidla a pudru na tvář tolik potřebuje?

Až do té chvíle jsem totiž byla přesvědčená, že po svém otci, herci a řediteli kočovné společnosti, zdědil jen dvě a ty mi, když opouštěl divadlo, přinesl, leží v zásuvce mého psacího stolu, čas od času zásuvku vytáhnu, dotknu se jich, někdy si jimi zlehka přejíždím po tváři, omamně voní.

Paní Krbcová, která byla po mrtvici a se kterou jsem den a noc ležela v pokoji v Kubelíkově ulici, pak jsme spolu jedly v nemocniční hale, kdysi tu přelétaly otci nad hlavou můry a narážely na matné sklo lustru, my jediné z celého patra jsme nemusely jít v posteli, se mě u oběda zeptala, řekněte, jak odejít ze světa? Jak z něj odejít, se mě ptala potom znovu, když jsem ji sprchovala v nehostinné koupelně, kam do kouta u dveří odkládají sestry igelitové pytle s věcmi mrtvých, neudržela by se na nohou a seděla na bílém umělohmotném křesílku, moje odpověď ji asi nepřesvědčila, proto se mě ptala znovu a znovu, paní, která přicházela každé poledne krmit svou bezmocnou sestru dvojče, mluvila o posledním řešení jako o Hrabalově skoku, nazítří ráno pak její sestra v pokoji sousedícím s mým skočila, z postele, před ní tam ležela Angličanka, než ji odvezli do Bohnic, nebylo slyšet výkřik ani tlumenou ránu. Jak odejít ze světa, ptala se mě druhý den zase v koupelně, z igelitového pytle, v němž jsme poznaly župan mrtvé sousedky, na nás udiveně hleděla panenka v průsvitných růžových šatičkách, začas na to zřejmě přišla sama, protože jsem se jí pak už po tom, co se vrátila z nemocnice, nikdy nedovolala.

V Johanově širokém bílém úsměvu, tak o úsměvu mluví Indové, je něco dětského, onehdy mi připomněl úsměv Petrušky, hadrového šaška, s kterým jsem spala v posteli ještě jako dospělá, později jsem mu ustlala mezi lůžkovinami a ručníky ve skříni v komoře, párkrát jsem se ho pak ještě dotkla, když jsem do skříně sahala pro prádlo, vždycky jsem se trochu lekla, jak prsty narazily na tvrdou hlavičku, ta jediná

nebyla hadrová, potom jsem na něj zapomněla a když jsem ho po letech hledala a nenašla, pochopila jsem, že odešel ze světa jako všechny věci, když se jich přestaneme dotýkat, volat je jménem, stejně odešly i ostatní panenky z mého dětství, také na ně jsem zapomněla, ačkoli jsem je předtím zahrnovala láskou a něhou. Jak jsem na ně mohla zapomenout! Měly se mnou zůstat až do smrti, všechny bych si je měla s sebou vzít do Kubelíkovy ulice, odkládat je do komory bylo nejen kruté, ale i neprozíravé, nemoudré, musela jsem přece vědět, že je tím odsuzuji k pomalému zániku, nebo spíš proměně, postupně pozbývaly těl a duše vylétaly výtahovou šachtou. Ale snad je možné, aby se věci, všechny věci, kterých jsme se dotýkali a tím je proměňovali a ony proměňovaly, aniž jsme to vnímali, nás, vracely, když se na ně rozpomeneme, když je vyvoláme, jako je teď vyvolávám já, vracejí se i ve snech, jako v tom, který se mi nedávno zdál. Na schodech do podchodu ve stanici Jiřího z Poděbrad se povalovaly moje knihy, někdo ty bezcenné knihy, které jsem včera vyhodila, zřejmě vytahal z kontejneru a poté, co je přebral a některé si ponechal, poházel zbylé v podchodu. PANENKY. Nejen že si nepamatuji, že bych takovou knihu vyhodila, panenky mě přece stejně jako loutky odjakživa zajímají, ale dokonce si ani nevzpomínám, že bych ji kdy vlastnila, listuji v knize a k svému úžasu vidím, že v ní nejsou jen obrázky panenek z různých dob a rozmanitých krajů, ale také obrázky Zdeničky, pojmenovala jsem ji po svém otci, Černouška, na nose a na bradě mu, co pamatuji, pod černou barvou prosvítala růžová, Plaváčka, který byl neurčitého pohlaví, šašek Petruška mezi nimi není. Jakýsi muž mě pak zezadu obejmě, zprudka do mě vnikne, marně se snažím vymáknout, svírá mě pevně, nakonec se mi to přece jen podaří, utíkám domů, stále je mi v patách, běžím do nejvyššího patra, otvírám okno a chystám se skočit do dvora, ve snu je jen o málo širší než světlíková šachta, ze všech stran ho obklopují domy, na

dně je smetiště, obyvatelé okolních domů na dvůr shazují kuchyňský odpad i kusy starého polámaného nábytku, dokonce tam leželo povalené čalouněné křeslo, všude pohlávala špinavá prostěradla, zachytila se zdí, a cary tmavého dehtového papíru, pohled dolů byl krajně bezútěšný, ale přesto bych byla skočila, kdyby mě v poslední chvíli nesevěřela železná paže a nevtáhla dovnitř. Na podobný dvorek, kam měla zakázáno chodit, se jako dítě dívala z pátého patra Bohunka, jednou však zákaz porušila, jezdila kolem dokola po dvorku, který se svažoval ke kanálu uprostřed, na dřevěné koloběžce, drandila čím dál rychleji, až ji kanál přitáhl, upadla na tvář a zlomila si nosní přepážku, kterou jí pak třikrát operovali.

Touha ta spočívá v duši mé jako kapka, která nevysychá ani nedtéká, napsala kdesi ta vzácná paní, kterou jsem zaklela, věčně se třpytí jako diamant. V moudrých knihách se však píše, že srdce toho, který medituje, by mělo být prosto trýzně, touhy, připoutanosti, Johan vrtí nepatrně hlavou, je to nemožné, pokud se člověk nestane arhatem, tedy tím, kdo se už v tomto životě osvobodil z koloběhu zrození. Ani on ještě není osvobozen, i když už více než čtyři desetiletí medituje a spí spánkem beze snů, do nohou se mu už nezahryzávají kánvové a gráhiní jako kdysi, když se učil meditovat a sužovaly ho touhy, vyčerpával tělo pústy a dlouhým sezením, aby se jich zbavil, někdy pak už zaslechl bzučení roje včel ze stromu kadamby, jeden ze sedmi hlasů vesmíru, a jednou zahlédl vimán, létací vůz, ale zeslábl a zchroml a jako tanečník začínal být k nepotřebě. Od jakých běsů se chtěl tenkrát osvobodit a v koho se toužil proměnit ve vaně nuselského bytu, kde žil do pětačtyřiceti let s matkou, ještě v době, kdy už byl otcem napůl indického syna, vlhké ručníky a prostěradla se rozevlály a pleskaly ho přes obličej a nahá záda, pokaždé z koupelny vycházel s jasně bledou či bledě jasnou tváří a zářícím zrakem. Nezačaly se v poslední

době vracet? Je přesvědčen, že do domu v Suchdole neproniknou, ale někdy, když uprostřed noci vstane a jde se napít, je slyšá za okýnkem do zahrady naříkat, ůů ůůů! Minulost je stále tu a budoucnost je už tady, všechna slova, která jsme kdy vyslovili, i ta, která teprve vyslovíme, všechno, co jsme cítili a dělali, cítíme a děláme a co teprve budeme cítit a učiníme, jsme už dávno řekli, cítili, učinili, není nic, co by už nebylo a co by dosud nebylo, minulost, Velká Požíračka, se stále zahryzává do přítomnosti i do budoucnosti. Potom mi snad může být jistou útěchou a také nadějí, že dosud nenastalo nebo dosud trvá také ono osudné ráno, kdy mě Karel bude líbat nebo líbá na temeno, ještě jsem ho nenašla pod stolem na koberečku mokvajícím krví, dosud objímám Jaroslava, ještě jsem ho neposlala plavat do oceánu, dosud marně toužím pohlédit Johana po křídově bílé tváři mudrce i klauna, ale zároveň už ho hladím po tváři, dosud vlhké z oné koupelny, už se to někdy odehrálo nebo se to teprve nebo znovu odehraje, jeho tvář se mi chvěje pod dlaní, ne, to moje dlaň se chvěje na jeho tváři. Když mě Johan v divadle vodí do své místnosti, chodí vždycky přede mnou a spěchá, onehdy na úzkých schodech ve Stavovském divadle klopýtnul a upadl na koleno, nepotlačila jsem tichý výkřik, jako bych to klopýtnutí a zpola pád měla na svědomí a jako by se mi před očima odehrávalo něco mnohem závažnějšího, vždyť klopýtnutí může poukazovat k věcem, v nichž člověk nemůže obstát, dokud v nich neklopýtne.

Doufám, že Karel nemusí v podsvětí podstupovat nějakou trýznivou proměnu, ani tu v ptáka, do níž jsem jeho nemoc skryla před čtenáři v Thétě, možná jsem ho však zaklela. Po léta jsem byla svědkem toho, jak upadá jeho mimořádný intelekt, hyne jeho talent a jak chátrá tělo, které se pozvolna měnilo v trosku. Pomalý způsob sebevraždy, který zvolil, byl o to hroznější, že postrádal vznešenost Empedoklova skoku do jícnu sopky, ale

i do zaneřádného dvora, kam skočila paní Šedivá, kam jsem se onehdy ve snu málem vrhla já a kam skočil Jiří Cieslar, ve snu jsem pak ve Slezské, když jsem šla s Filipem otcovi naproti k divadlu, potkala jeho dceru Olinku, první tehdy vstoupila do otcova kumbálu, jak té místnosti zavalené knihami říkali, uviděla okno dokořán, na stole pozotvírané krabičky od léků, brýle, pod stolem boty, Olinka držela na šňůře Aiu, o pohřbu vedli psíka za rkví, jako se dřív vodívali koně, jeho jméno stálo dokonce i na smutečním oznámení, psík se Olince zničehonic vytrhl a kousl mě do ruky. Poslední měsíce se Karlovi už těžce dýchalo, udělat pár kroků po ulici, kam po ránu a vpozdvečer vycházel na malý nákup, který nutně obsahoval placatku vodky, bylo téměř nad jeho síly, ruce se mu třáslly tak, že si nedokázal rozkrájet maso na talíři, už téměř nic nejedl a za celý den někdy vypil sotva pár doušků vody, padal a zůstával hodiny ležet na podlaze, dokud nesebral sílu vstát.

Toho rána, kdy jsem Karla viděla naposled živého, se mi v koupelně roztrhl ametystový náhrdelník, který jsem od něho dostala, kamínky pršely jako fialové kroupy na dlaždice, napadaly i do umyvadla a sklouzly kanálem do Vltavy a odtud se dostaly do Léthé. Přišel za mnou do kuchyně, když jsem snídala, a zeptal se, smí-li mě políbit a dvakrát mě pak políbil na vlasy, odjížděla jsem tehdy na pár dní do Petrovic. To ráno jsem pocítila zvláštní úlevu, protože mi slíbil, že navštíví doktora Fischera, u něhož se před několika lety léčil, upínala jsem se k té naději po celý den a noc, kdy se duben obrací v květen, o Valpuržině noci planuly na pahorcích kolem Petrovic ohně, vysoké fatry, a po celý další den, první máj, v nádherném poledni jsem po jarních pracích na zahrádce takřka s blaženým pocitem odpočívala a pila kávu v altánku, říkali jsme tak té stavbě z trámů obrostlých psím vínem, ačkoli tehdy ještě neměla střechu a byla to tedy pergola, a v té době už Karel ležel asi šestnáct hodin mrtvý pod psacím stolem. Chci věřit, že se mu

tehdy, když se svezl pod stůl na kobereček, nezjevila Kachní bába, která ho děsila, ale že ho zaplavilo Gregorovo světlo, jak ve své básnické sbírce nazval skvostné zlaté světlo, někdy ho zahlédl v petrovickém parku v koruně dvojitého javoru, nebo spatřil stříbřitou kondenzační stopu na modrající obloze, cestu toho, který jde tam, kam má jít.

Král nevládne, Šašek nebaví publikum, Smrt nekoná své dílo, není nenáviděna a odstrkována, ale dokonce je laskána, Bohunka jí potřásá hnátem a přeje jí, ať se má hezky, není divu, že se bojím, aby se svět, v němž se hraje s takovými postavami, nezhroutil, že pocit'uji úzkost, aby se někam nepropadl, aby se nerozplynul a já se nerozplynula s ním, stačí, abych jen na jednu z postav, kterou jsem kdysi vyvolala, na delší dobu pozapomněla, a bude hynout jako rostlina bez slunce a vody, nejenže ji pak už sotva vzkřísím, propadla se do beztvareho, nirakary, ale celý svět, který se pokouším budovat, se začne, zprvu nepozorovaně, hroutit, a protože se to muselo stát už mnohokrát, děje se to vlastně neustále, jak bych je všechny mohla udržet v paměti, jistě se už dávno, ba od samého počátku hroutí. A to samé platí i o věcech, dokonce mám v poslední době tak špatnou paměť, že i ty každodenní věci musím vzít do ruky, teprve potom se na ně rozpomenu, s věcmi románovými to není lepší, i když se jich zdá být podstatně míň, utěšuji se, že přesto nejsou nikdy úplně ztraceny, i v beztvarem přetrvávají a můžou znovu nabýt tvaru, jednoho dne je naleznu neporušené, opravdu, neporušené?, jako ty násadky z bílého a černého rohu, které stále hledala spisovatelka, dokud jsem ji nezaklela v holubici, jen s nimi se jí dobře píše, začínám mít pocit, že jsem to byla já, kdo je schoval, zašantročil, budou někde v románu, jen už si nepamatují, co jsem s nimi udělala a proč. Proč? Přece aby nemohla psát, to já, ne její muž, znovu v tuto chvíli smetám papíry ze stolu a šlapu po nich, z pohádky

o zaklené holubici zbyl pouze název. Jednou ty násadky nejspíš najdu, vím přece jistě, že jsem je nevydala ohni, odněkud vyplují, jako nedávno vyplavaly z říčního ramene, zřejmě slepého, mé rukopisy, kupodivu ve vodě nedošly úhony, nerozmočily se, dokonce zůstaly čitelné, alespoň jejich titulní listy, názvy mi však pranic neříkají, snad to jsou rukopisy budoucích, nenapsaných děl. Vyvolala jsem násadky z paměti románu a hle, objevily se, dívá se na ně, nedotkne se jich pařátkem ani zobákem, na první pohled jim voda sice neublížila, ale co kdyby se v příštím okamžiku rozpadly, vždyť i Hynek vypadal na první pohled skutečný a živý, byť hodně změněný, víc nahrbený, zestárlý, ale sotva se ho zobákem dotkla na rameni, začal se propadat do sebe, a kdyby od něj rychle neodlétla, vytratil by se, na rovu by zůstal jen věneček s nápisem VZPOMÍNÁME. Tak daleko to však naštěstí nedošlo, kroužila kolem, hrůhrů, dívala se, jak stín syna mizí jako dým mezi hroby či mezi řádky cizího rukopisu. A nejinak by to nejspíš v románu dopadlo i s jejími násadkami, ani jich se nelze dotknout, okamžitě by se rozpadly v prach a popel, natož kdyby se někdo pokusil s nimi psát. A podobný úděl mají, obávám se, i jiné věci, když vyplují na hladinu. Právě teď jsem z vody, téměř stojaté, kalnější než prve, vylovila Plaváčka, vlastně pouhou hlavičku, a ačkoli hrozí, že i ona se vzápětí rozpadne, kladu si ji opatrně na dlaň a jak Plaváčkovi po tváři přejíždím ukazováčkem a dýchám na ni, rozvíjí se hlavička jako květ, ale zároveň těžkne jako kámen, posléze ji musím vzít do obou dlaní, abych ji unesla. Poznávám plavcovy rysy, voda je neponičila, dokonce mi teď připadají zřetelnější než dřív, nejsou to rysy nemocného starce, který vídal v pokoji za mým ramenem stát Smrt a kterého jsem pak z nemocnice Na Františku posílala plavat do oceánu, ale rysy dychtivého mládence z dávné fotografie. Nevstoupím do oceánu za ním, ještě jsem k tomu nesebrala odvalu, vysokých temných vln jsem se bála i tam, na Ostrovech blažených,

když se s burácením přese mne převalovaly, zatímco on se do nich střemhlav vrhal jak synek Poseidonův a jeho holá hlava, už jen hlavička se posléze vynořila daleko ode mne, až kdesi u poslední bóje.

K ránu mě v Petrovicích probudily náporů větru a deště, které zaútočily na střechu, posléze se k nim přidalo temné dunění, znělo úplně stejně jako kdysi v rozhlase ve studiu 6, když Artur Šviha s jestřábím profilem, mistr zvuku, pohyboval plátem plechu tak, že se vlnil a duněl, možná i dnešní bouři měl na svědomí jestřábí muž, který se mi vynořil z paměti, hned vzápětí jsem ucítila vůni Pavla C., vůni jeho svetru s jelínky, stejný nosil Diviš Paskal, při jedné ze zkoušek jsme stáli ve studiu 6 vedle sebe, loktem se otřel o můj loket, určitě ne záměrně, už tehdy ho myslím přitahovala Gita Weigelťová, ve hře, kterou jsme tehdy zkoušeli, se mnou alternovala v roli lstivé Lišky, už jsem beránka, kterého hrál Pavel C., který se měl stát mou první obětí, povalila, žalostně bečel a horce mi dýchal do tváře, a pevně držela, bylo to však spíš objetí než neblahé sevření, ostatně z něho v pohádce vyšel živ a zdrav, trpěla jsem, když se nad ním v téže scéně skláněla Gita Weigelťová, nechtěla jsem, aby hrála Lišku místo mne na premiéře v Prostějově, ačkoli jsem si den předtím zlomila ruku, přemáhala jsem bolest, aby se o tom nikdo nedověděl.

Co se stalo Johanovi, už dvacátý den prý nespí, nanejvýš chvílemi upadá do polospánku, ten tam je onen blahý spánek beze snů, při kterém tonul ve zlatém světle, je to jen následek jeho cesty do Austrálie, zmátly se mu dny a noci, nebo tak na něj zapůsobila meditace, do níž byl ponořen takřka po celou dobu dvaadvacetihodinového letu? Nevěděla bych o tom, kdyby na chvíli neusnul, když jsem mu v divadle četla z románu, bylo to v místě, kde se píše o spoutaných ústech jako symbolu mlčení a o dvojí vodě, z níž má být učiněna jediná, slyšela jsem

ho oddychovat, byl mi v tu chvíli vydán napospas a je mi dosud vydán, spolu se vším, co by stejně jako jeho několikerý hlasitý výdech, kdybych o něm nenapsala, beze stopy zašlo, bylo zapomenuto, co by ze světa vymizelo.

Před polednem jsem odnesla do popelnice hromadu svršků, po léta jsem je strádala ve skříni v Petrovicích, jako bych už dřív nevěděla, že se do nich nikdy neobléknu, že si nikdy neuvážu matčinu zástěru s drobným červenobílým vzorečkem, nikdy si na sebe nevezmu tmavomodrý župan, do kterého jsem tetu Emilku oblékla v Sulické na její dvaasedmdesáté narozeniny, župan, za který jsem šaty pro nastávající matky prohlásila, byl příliš široký a zaplétal se do kol vozíku, když jsem ji vozila po zpustlém parku. Podvakerát, jak jsme park objížděly po cestě ve tvaru dvou spletených osmiček, jsme potkaly skupinku slaboduchých, cupitali za svým vychovatelem, opakovaně nás zdravili brý den, paní, Emilka se ukláněla na všechny strany, možná mezi nimi byla i Johanova sestra, Johan ji naposled navštívil v Tloskově, už před řadou let, sotva věděla, kdo je, neví ani, kdo je ona sama, tlosk tlosk, říkával vždycky Karel, když jsme kolem ponurého zámku projížděli autobusem z Petrovic do Prahy, od té doby Johan o sestře, zakleté do podoby věčného dítěte, neví, nejspíš je někde jinde, po dvou letech prý chovance obvykle stěhují, aby si nestačili vytvořit vazbu s vychovatelem. S batůžkem, který jí poskakoval na zádech, měla v něm všechny svoje věci, byl mezi nimi skládací pohárek, cíněnka, těžítka a jablko k svačině, se běžela rozloučit s Jirkou, třásla se, když ji od něj odtrhovali, pokud neumřela, odehrává se v jejím životě vždy po dvou letech stále stejné drama, satatam, stále táž scéna, to slovo, satatam, které zní jako temné bubnování, znamená v sanskrtu stále, je pro můj vztah k času zásadní.

Ten den, kdy Johan v divadle usnul ve chvíli, kdy jsem mu četla o šaškovi, kterému zacpali ústa jablkem, aby nepromluvil,

aby nekřičel, a to jablko, malounko natlučené, se potom ocitlo v batůžku Johanovy sestry, od toho okamžiku zůstala šaškova ústa otevřená, zejí stejně jako ústa Zpívající v komoře a jako ústa, jsou-li to ústa, Smrti visící na knihovně, zakomíhá nohama, kdykoli o ní promluví, jako ústa Julinky, poté, co jí z nich Lvíček vyrval smotek ručníku, tedy ten den jsem od zadního vchodu do Národního divadla, kam pro mě Johan chodí těsně po začátku představení, zabočila do blízké ulice Na strouze a k svému úžasu jsem tam na nároží spatřila šaška, vlastně šašky dva, na vlas stejné, prostrkují ruku zdí a ukazují na sebe, to jsem já, a zároveň na toho druhého, já jsem ty.

Když jsem doma otevřela sanskrtsko-anglický slovník, který mi na neurčitou dobu půjčil Johan, vydechla na mě indická vůně, vůně santálu, bhógivallabha, a pryskyřice, po pár týdnech, co zůstal slovník ležet otevřený na stole, stále ještě u písmene A, kterým v sanskrtu zřejmě začíná nejvíc slov, však k mé lítosti, ale také k lítosti loutek, které si od té změny zřejmě cosi slibovaly, vůně vyvanula. Teprve teď si uvědomuji, že den, kdy Johan při čtení usnul a kdy vanul otevřeným oknem u stropu do místnosti pach Vltavy, byl dnem letního slunovratu. Chloé na ten den rok co rok čeká, v pravé poledne se na staroměstské mostecké věži má stín lva dotknout roztoužené orlice, nebo je to naopak, ona se má dotknout jeho?, buď se nedívá dobře nebo ten okamžik vždycky propase, avšak nikdy, ani tentokrát, nepostřehla, že by k tomu došlo, upíná se k té události, jako by nemělo dojít k dotyku mezi dvěma heraldickými zvířaty, ale mezi ní a Maličkým, ostatně k takovému dotyku jednou došlo, sochař pronesl u stolu cosi pošetilého, smáli se a ona ho pohladila po paži, překvapilo ji, jak je poddajná a měkká, jako by ani nesáhla na paži sochaře, který by přece měl mít paži železnou, vždyť musí přenášet těžké kameny a sochy, je křehčí, než si myslela, je zranitelnější, než jsem si myslela, na několik vdechů a výdechů mi byl dnes Johan

vydán, ale nepohladila jsem ho, dokonce jsem se na něj v tu chvíli ani nepodívala, abych ho neztratila jako Psyché, když porušila zákaz a podívala se na svého spícího miláčka, smáli jsme se jeho chvilkovému spánku, smála jsem se, ale měla jsem starost, aby se neroznemohl jako Ronkola, který pozbyl své léčivé síly a odešel z mého života. Jak sebou batůžek na zádech Johanovy sestry hází a jak se cíněnka, která pamatuje hru v ulici U družstva Ideál, v kuželovitém pohárku kutálí a naráží na jeho kovové stěny a dno, mění se krajina za zašlým oknem mikrobusu, kterým Johanovu sestru spolu s několika dalšími převážejí v první letní den ze Želivu do Svatého Jana nad Skryšovem, a mění se, aniž to kdo v tu chvíli může vidět, i krajina v těžítku, jako dítě jsem o takovém snila a nedávno jsem podobné zahlédla ve výloze bazaru, jak se těžítko v polo-prázdném batůžku převrátí, začne jako zázrakem sněžit, přináší mi to úlevu, těžítko se převrátí a vločky, sotva dopadly na věže chrámu, které vypadají jako useknuté, tají, nic však není ztraceno, nic nekončí, zakrátko začne opět padat sníh a opět...

Spolu se svršky jsem onehdy vyhodila do popelnice i zbytky z přehození s geometrickým vzorem, který kdysi přivezla z Maďarska babiččina sestra Lila, babička ho mívala na vysoko zastlané posteli a mně o mnoho let později, rozstřížený vedví, sloužil v Petrovicích jako závěs na okně, dokud jej vloni nenahradil závěs z kašmíru, který přivezla Eda Kriseová z Indie, jeho vzor na karmínovém pozadí je tvořen fantastickými zlatistými plody, rohy hojnosti, vadžrami a půl ptáky, půl rybami, vyhodila jsem také dečky, které v mládí háčkovala Julinka, takřka každý týden jsem od ní dostávala dečku, jako by mě jimi odměňovala za vyprávění o Emilčině utrpení, dožadovala se i všech podrobností, podívovala se, že jsme k sobě s Emilkou pocítily lásku, zřejmě si myslela, že jí Emilka není schopna a ani hodna, možná na naši lásku žárlila. I když Emilku

litovala, v hloubi duše byla zřejmě přesvědčena, že si za svou nemoc může a spravedlivě pyká za svoje hříchy, podle Julinky se provinila zvláště slovy, například když Julince předhazovala, že měla něco s bratrancem Milanem, jako student medicíny u nich na Spořilově skoro deset let bydlel, Julinka takové obvinění rázně odmítala, její srdce patřilo odevždy Machytkovi. Viděla jsem matčina bratrance jen jednou nebo dvakrát ve Vojenské nemocnici, pracoval tam jako hematolog, dědečkovy rysy, vysoké čelo a hluboko zapadlé šedozelené oči, vypadaly v jeho tváři jako pokažené. Když matku ve Vojenské nemocnici operovali, vlastně jí nakonec jen odsáli z mozku krev, napsali jsme s otcem Milanovi dopis, ve kterém jsme ho prosili o pomoc, pokud si vzpomínám, neodpověděl nebo nanejvýš vyhýbavě.

Julinka poslouchávala moje líčení Emilčiných útrap takřka s potěšením, byť je provázela lítostivými povzdechy a sem tam uronila slzu, ostatně pláč měla stále na krajíčku, stačilo, aby si vzpomněla na svoje milované rodiče, kteří odešli před více než třiceti lety, neodešli, jsou se mnou tady, a byla to pravda, jejich popel v bronzových urnách odpočíval na komodě v horním pokoji, a rozplakala se. Také na pohřbu mé matky Julinka plakala, ačkoli se sestřenice z druhého kolene v životě viděly jen párkrát, já jsem Julinku tehdy v krematoriu viděla snad podruhé, byla mohutná, ale obličej, lemovaný hustými havraními vlasy, měla krásný a prozářený světlem, právě v té době, jak jsem si později uvědomila, žila s Machytkou, když mě tenkrát po obřadu ve svém černém perziánovém paletu k sobě mateřsky přitiskla, nadechla jsem se vlhkých jehňátek, toho dne, krátce po Vánocích, padal déšť se sněhem.

A mezi těmi vyhozenými věcmi, ještě jsem to nenapsala, ještě jsem se neodvážila, byl i rezný ručník, který tkal můj prapradědeček Jerie a který mi Julinka při poslední návštěvě věnovala, jeden ze dvou ručníků, ten druhý, který si Julinka

ponechala, zůstal v onen osudný den ležet v hale na stolku, vedle velkého bílého porcelánového slona a vycpaného dravce, orla nebo jestřába, a pod několikerým jelením parožím, hala, která po krátkou dobu před válkou a tajně ještě za války sloužila jako vinárenská místnost, připomínala těmi trofejemi myslivnu nebo lovecký salon. Za jaké hříchy pykala Julinka? Za zapovězenou lásku k ženatému Machytkovi a potom ke Lvíčkovvi, který v sobě nesl Machytkovu podobu z dob, kdy k nim chodíval v neděli na oběd? Domnívala jsem se snad, že něco změní, když ze světa sprovedím dvojence toho ručníku, nebyl-li to ve skutečnosti jeden a týž smrtelný ručník, který ač byl v osudném okamžiku od svého blíženice na míle vzdálen, posloužil v posledním dějství dramatu Čeňkovi P. jako fatální rekvizita?

Brzo po Karlově smrti jsem začala jeho pokoj vyklízet, možná jsem si od toho slibovala, že mi přestane připomínat jeho trýznivé odcházení a tíživou nepřítomnost, ale zároveň jsem se nemohla dočkat, kdy se vrátím do pokoje, který po léta býval mým a který, jak jsem dodatečně pochopila, jsem mu vlastně jen dočasně propůjčila. Není z něj sice výhled na chrám jako z rohového pokoje, chrám z něj můžu spatřit, jen když se vykloním z okna, ale zato tam tolik nedoléhá hluk z křižovatky pod domem, dá-li bůh, bude to můj poslední pokoj, pokud neskončím v domově v Sulické jako nebohá teta Emilka, události, postavy a místa přece v mém životě krácejí po dvou, je to pas de deux, krok dvou, ale i krok, který se dvojí. Rozhodla jsem se, že v něm nechám vybudovat protihlukovou izolaci, protože od sousedů bylo přes tenkou stěnu slyšet i řeč. Mladý, štíhlý, do pasu nahý, opálený zedník vynášel do čtvrtého patra sedmdesátikilové desky, musel s nimi stoupat snad dvacetkrát, ale téměř se nezadýchal, při práci, která mu šla od ruky, si prozpěvoval nebo pískal, v poledne pojídal v koutě na zemi

ovoce a zeleninu a jídlo zapíjel bylinným čajem z termosky. Třetí den, kdy se práce už pomalu chýlila ke konci, se mnou zapředl řeč, všiml si v knihovně knížek o duchovním probuzení a o marihuaně. Jeho idolem byl mistr Osho, tehdy jsem ho ještě nečetla, půjčil mi jeho Oranžovou knihu, nosil ji v batůžku všude s sebou, jako jiní nosí bibli, věřil, že člověk dosáhne osvícení zázrakem, který přijde shůry nebo k němu dojde po požití drogy, a byl udiven, když jsem se mu pokoušela vysvětlit, že člověk může dosáhnout osvícení teprve poté, co se vnitřně promění, projde zkouškami, utrpením. Tak jsme se srozuměli, že jsme se na rozloučenou objali. Od té doby mi dvakrát telefonoval, podruhé, jak jsem pochopila, z Bohnic, přišel o práci, tušila jsem proč, v oblacích se mu zjevuje anděl se třemi křídly, právě ve chvíli, kdy se mnou mluvil, anděla, nebyl-li to, jak mě později napadlo, spíš běs, zase spatřil. Za nějaký čas mi napsal vzkaz, omylem lístky vsunul pod dveře o patro níž, paní Hofmeisterové, která mi je přinesla, muselo poselství, v němž psal o bloudícím a osvíceném zedníkovi, zamotat hlavu. Asi o rok později se objevil, pobledlý, vychrtlý, polorozpadlé zabláčené traktory si zul před prahem, z jeho proměny šel na mě strach, naštěstí byl u mne zrovna Jaroslav, chystali jsme se právě na Krétu a do knósského labyrintu, promlouval k mladíkovi o smyslu života, mlčky přikyvoval, ale v myšlenkách byl zřejmě jinde.

Vyvolala jsem Čeňka P. ve chvíli, kdy ke mně z náměstí obleženého pouťovými atrakcemi dolehlo volání atensióón, atensióón!, po něm se ozvalo dvojí zatroubení, je neděle odpoledne a petrovická pouť, jíž přeje počasí, vrcholí, před sedmi lety jsem se mezi zástupy a stánky prodírala a plná úzkosti hledala místo, kde na takřka neprůjezdném náměstí zastaví autobus do Prahy, kterým odjedu za umírající Emilkou, v tu dobu byla už řadu hodin mrtvá. A vzpomínám si na jinou pouť, na pouť ve

Svatém Janu, vesnici, kterou jsem kdysi projížděli s Karlovým známým, jel nám ukázat svou chalupu v Petrovicích, kterou nám o dva roky později prodal, auto se proplétalo mezi vozy zaparkovanými po obou stranách úzké silnice, přšelo, popojížděli jsme krokem, co chvíli jsme stáli, a v jednom okamžiku se nám po pravé straně zjevily v oknech tváře, přitisknuté ke sklu, nehnuté, tehdy ještě mezi nimi nebyla tvář Johanovy sestry, s očima trochu zešikmenýma působila orientálně, po levé straně jsme pak míjeli kostel zasvěcený Janu Nepomuckému, Karlův známý nás upozorňoval na jeho nezvyklý půdorys, bylo jím hořící srdce. O pár let později jsme s Karlem dorazili do Svatého Jana autobusem a pěšky přes lesy, opatrně jsme obcházelí hořící srdce, dovnitř jsme nepronikli, a když jsme potom sestoupili do vsi, uviděli jsme za okny tytéž tváře, ikony namalované na skle.

Nosí cíněnku stále u sebe, stejně jako já nosím stále u sebe oblázek, kamínek bílý, který mi přivezl Johan od protinožců, není-li to spíš vajíčko bájného tvora, půl ryby, půl ptáka, na jednom místě jej přetíná prasklinka, co chvíli se ujišťuje, že kuličku ještě má, dotýká se jí v kapse prstem, laská ji v dlani, je chladná, hladká a podivuhodně těžká, mnohem těžší než byly ostatní kuličky, hliněné a skleněné, které kdy měla, v noci, když přebývá v jakémsi polospánku, najednou cítí, jak se jí z dlaně, v níž má cíněnku, začíná šířit vzhůru paží zvláštní síla, proudí až do hlavy a dolů až do konečků prstů u nohou, srdce je náhle jako v ohni, a pak se to stane, po páteři jí sjede blesk, atensióón, atensióón, dvojí zatroubení, nebo spíš zafrkání, labutě v rytmu Květinového valčíku z Louskáčka už zase plavně stoupají a klesají, melodie valčíku se utkvěle vrací, ale narozdíl od Ravelova Bolera negraduje, zní stále ve fortissimu, a pojednou ji cosi vyzvedne do závratné výše, až nad střechy a věže kostela, houpá se na bílých pěřových oblacích, obrovské rudé slunce se zdá být na dosah, sune se k němu po zadku,

ale vzápětí tma, je svržena dolů, patrně za svou troufalost a pýchu. Mnohokrát za ta léta, která ji dělí od ulice U družstva Ideál, bezmála za celý život, kuličku ztratila, někde ji přes všechnu opatrnost vytrousila, hodiny, někdy celé dny ji zoufale hledávala, nakonec ji pak našla, zapadlou v trávě, nebo ji nahmatala v kapse cizí teplákové bundy, svírá ji pevně, chladnou, hladkou, těžkou, nerozevře dlaň, ani když je v koupelně při pravidelné úterní očiště svlékají a po třech, po čtyřech kropí hadicí, některé stojí, jiné sedí na umělohmotných křesílkách, všechny do jedné křičí, voda je někdy horká.

Sofie Syslová vzhlédne k šaškovi na nároží a užasne, už se nedává jablkem, které mu nemilosrdný stvořitel nacpal do úst, aby ho umlčel, zřejmě ani on déle nesnesl jeho nářek, táhlou melodii, která sestávala jen z několika tónů a jejich variací, zatím zůstává temný otvor zejících úst němý. Ještě štěstí, že visí šaškova hlava tak vysoko, kolemjdoucí k ní nedosáhnou, jinak by hrozilo, že by mu do úst vhazovaly jízdenky nebo by do nich odklepávali popel. Dívá se všude na zemi, jestli jablko nebo ohryzek neuvidí, ale marně se rozhlíží, asi se zakutálelo mnohem dál, než si umí představit, jak by mohla vědět, že to já jsem šaškovi jablko z úst vyňala, vlastně vyrvala, protože do nich bylo vrostlé nebo s nimi tvořilo jeden celek, vyklouzlo mi z ruky a spadlo na chodník, maličko se natlouklo, i Johanova sestra si toho poranění kousek od bubáku všimla, když se ve Svatém Janu do jablka zakusovala. Jak se Sofie Syslová shýbá k zemi, ucítí vánek, hladí ji po šíji, otec ji nazýval šíjí labutí, stejnou měla i matka, mívají ji baletky, a také Johan, který má v sobě cosi labutího, takovou šíji má, vánek ji v poryvech na krku laská, není to vánek, ale šaškův dech, a když zvedne hlavu a vystaví mu tvář, ucítí cizokrajnou vůni, nebo spíš pach, stejný cítila Eliška Beránková, když jí kdysi stoupl na hrud' strahovský lev, a orlice na mostecké věži cítí pach lvího dechu

stále, celým tělem ho vnímá a toužebně očekává, až se jí lev v jedinký den v roce na okamžik ne delší než dvě nebo tři vteřiny dotkne svým stínem.

Chvilku spočívalo to jablko, jablko poznání, v mých rukou nebo jen v mých slovech a hned se všechno, co se mi předtím zdálo nehnuté, dalo do pohybu, který už sotva zastavím a snad ani zastavit nechci, bylo by mě ani nenapadlo si jablko ponechat, ať už je s ním spjat jakýkoli význam, ale netušila jsem, že letmý dotyk, byl opravdu tak letmý?, bude stačit, abych jeho moc pocítila plnou silou. Pout'ové atrakce z petrovického náměstí odjely, s labutěmi a Květinovým valčíkem, Johan ho v Národním nescetněkrát tančil, onehdy, když jsme spolu šli místy, kudy chodila Chloé a prošla tamtudy i v osudné poledne, kdy už v ní dozrálo rozhodnutí skočit, si pobroukával jeho melodii, tóny valčíku, které doléhaly do okýnka v podkroví, vystřídal o týden později hukot, přicházel od náměstí v pravidelných poryvech, teprve po chvíli jsem si uvědomila, že je to hukot příboje, který naráží na útes, v nějž se proměnil petrovický kostel zasvěcený Petru a Pavlu, je to týž zvuk, který jsme s Jaroslavem ve dne v noci slyšeli v hotelovém pokoji na Gran Canarii, na tom ostrově jsme bydleli nejbliž oceánu, temnému a jiskřícímu. Zprvu jsem nechápala, proč oceán najednou dosahuje až ke mně do podkroví, ale nepocítila jsem strach, v noci se pak přivalila vysoká temná vlna, převalila se přes chaloupku se zahradou a altánkem a odnesla sluneční hodiny, jež na něm byly zavěšeny, Jaroslav je podle svých výpočtů sestrojoval a seřizoval po dvě léta, ráno za odlivu jsem pak hodiny našla na břehu, už bez kovové ručičky, jejíž stín ukazoval čas s přesností na minuty, a v písku ležely zabořeny Jaroslavovy sluneční brýle, ty, o které ho u pobřeží ostrova Tenerife připravil mořský stařec Nereus či Proteus, ne-li sám Poseidon, zřejmě se jich už nabažil, jako zázrakem nedošly úhony, moře vyvrhlo u petrovického břehu

také pár umělohmotných kelímků s modrým nápisem San Miguel, pocházely nepochybně z oné nepravé karaky, která ve dne vozí výletníky, v noci odváží do zászvětí plavce, ty, kteří se odvážíli plavat za poslední bóji. Po celý další den jsem naslouchala hukotu oceánu, nesílil ani neslábl, nesl se ke mně v poryvech jako dech ohromného zvířete, vnímala jsem ho na tvářích a ve vlasech, a následující den, kdy už jsem opět byla v Praze, mi při cvičení, kterému mě učí Johan, po páteři vyjel vzhůru blesk, podlaha se pode mnou otřásla, pochopila jsem, že nechal-li mě pán moří vyváznout bez zranění a vydal-li Jaroslavovy brýle neporušené, tělo blaženého však nevydal, pozřel je mělnický oheň, ocitla jsem se nyní v moci pána mnohem strašnějšiho, pána blesků, Dia či Jupitera, uchopil mě, zvedl do výše a prudce mnou udeřil o zem, tělo se neroztříštilo jako nádoba hrnčířova, zůstalo celé, ale chvělo se, ještě teď se zachvívá jako list ve vánku a v místech, kudy vyjel zelený blesk, si na temeni hmatám nepatrnou prasklinku, ne větší než ta na australském oblázku.

Seděla jsem schoulená, s koleny u brady na podlaze v prázdné rozlehlé, dokonce patrové místnosti, kterou se Johan chystal bílit, měla jsem pocit, když jednu chvíli stanul nade mnou, s malířskou štětkou v ruce, připraven k dílu, že se za ním v rohu tyčí kdosi mnohem vyšší než on, ta scéna měla v sobě cosi divadelního nebo snového, můj mistr v ní sice neodplouval na labuti, tom divném ptáku, jako středověký rytíř Lohengrin ve Wagnerově opeře, ale jeho slova, nesmlouvavá, neslitovná, mě od něj vzdalovala, dívala jsem se na něj jako Elsa z břehu jezera, vždyť tohle všechno je sen, řekl a máchl kolem sebe štětkou, jako by tím mohl zmírnit můj žal. Když jsem si doma pustila rádio, pronášel herec ve hře právě slova ...vždyť, Clotaldo, v tom světě sníme všichni, jak jsme živi. Pak jsem uviděla, že v zácloně na kuchyňském okně uvízlo

a sborem bzučelo dvaadvacet naprosto stejných much, vylíhly se ve stejný okamžik, ve stejnou dobu se proměnily a dospěly, aniž jsem si toho všimla, všechny spaly, až na jedinou, která se ze spánku právě probírala, vytrvale se pokoušela ze záclony vyprostit a teskně bzučela. Později jsem si vzpomněla na výtah, který jsem objevila na venkovní straně domu v Soukenické teprve při odchodu, byl to týž skleněný výtah, který si zamíloval Jaroslav na jednom z Ostrovů blažených a kterým pak ve snu, jenž se mu zdál v době, kdy už se blížila jeho smrt, sjel do sklepa pankráckého domu, kde objevil zrezivělé železné dveře, o nichž neměl tušení. Kam bych výtahem, který kotví ve dvoře v Soukenické, sjela asi já, kdybych do něj byla vstoupila? V noci jsem vrávorala po zešíkmeném pažení studny, musela jsem vědět, když jsem na ně lezla, že se na něm nedokážu udržet, chvíli jsem balancovala a potom jsem spíš skočila, padala jsem do vody dlouho, dolů mě stahoval i zimmník, který jsem měla na sobě, před mnoha lety mi ho šila paní Jílková, bydlela v suterénu v ulici V Horní Stromce, možná v tom samém domě, kde bydlí Bohunka, těžký pytlovitý kabát se vzorem rybí kost mě tehdy měl ochránit před krutou petěrbuskou zimou, do které jsem se v létě roku 1967 chystala, doufala jsem, že se pád jednou skončí a vztlak vody mě vynese zpátky k hladině, a opravdu k tomu posléze došlo a vynořila jsem se nad hladinu, po slizké stěně jícnu studny jsem se však nemohla nahoru vysoukat. Tu jsem kousek nad hladinou spatřila otvor, právě na míru sehnutého člověka, chodba, ve kterou se rozšířil a kterou zalévaly paprsky odpoledního slunce, připomínala chodbu na Filologické fakultě v Petěrburku, tenkrát ještě Leningradu, kde jsem kdysi poslouchala zajímavé přednášky profesora Maksimova o Puškinovi a profesora Etkinda o poezii, na jedné z nástěnek byly připíchnuty obrázky červených a modrých hlav, vypadaly jako hlavy jakýchsi božstev nebo jen karetních králů, možná byly ty hlavy jen dvě, nebyla-li to dokonce stále

jedna a táž hlava, červená a modrá, která se v několika řadách pod sebou opakovala, nepřistoupila jsem k nástěnce blíž, abych se o tom přesvědčila, věděla jsem, že jak už to ve snu bývá, čím víc se přiblížím, tím víc mi budou obrázky unikat, až se zcela rozplynou. To samé by bylo nastalo, kdybych tam v Soukenické sebrala odvahu, vstala a chtěla si zblízka prohlédnout tu mocnou bytost, jejíž stín dopadal Johanovi na ramena. Byť mi to nepřináší úlevu, najednou chápu, že i když jsem skočila do studny, nic se tím neskončilo, visím zamotaná v kabátě na laně, rusky se mu říká strachovka, pomalu se otáčím v rytmu, který udává damaru, bubínek ve tvaru přesýpacích hodin, z jeho jednotvárného, nikdy neumlkajícího zvuku povstává neustále svět, byť je možná, má-li pravdu Johan, pouhým snem, šálivou hrou.

A nakonec se vyprostila, hle, osvobození neboli mókša!, je volná, zatímco sourozenci spí dál, jejich spánek se zdá být neklidný, cukají sebou, ona jediná, *Musca domestica*, se osvobodila, alespoň tomu věří, z koloběhu zrození a proměn vejce v larvu, larvy v imago, krouží mi nad hlavou a opakovaně mi útočí na temeno v místě, kde mám už téměř týden nepatrnou prasklinku. Zato já jsem zajatá, dosud vězím v petěrburském zimníku, při cestě do Ruska, tenkrát ještě Sovětského svazu, jsem si ho oblékla v noci, kterou jsem musela přečkat na letišti v Petěrburku, byla chladná, ačkoli byl teprve konec léta. Na koleji na Vasiljevském ostrově se na záchod chodilo v holínkách, kalná břevka sahala po kotníky, pokoje obléhali hmyzí bojovníci, vyzbrojení sosáky, a v temném koutě na odpočívadle mezi druhým a třetím patrem, kde stálo koženkou potažené kanape, souložily v noci dvojice. Dny jsem trávil na fakultě a v knihovně, kde jsem četla knihy Bělého, Bachtina a ruských formalistů. V téže době mi matčina zhoršující se choroba umožnila předčasný návrat do vlasti, která si už čechrala peří

a chystala se ke krátkému znovuzrození. Pár týdnů před odjezdem jsem našla útočiště v komunálním bytě na prospektu Černyševského 29, v náruči Máji, mladé učitelky angličtiny, plamen z ohně, v němž v synagoze uhořeli její prarodiče, se jí na prsou rozlil v podobě krvavé kalužinky, pod peřinou jsme se k sobě přimkly, zatímco za mohutnými skříněmi těžce od-
dychovali její rodiče.

O pár let později bude Máju hledat můj otec, když do města divadlo přijede s představením Cara Fjodora, ale ti, kteří si ve škvíře mezi dveřmi přečtou můj lístek napsaný písmem, k němuž se v dopisech přátelům uchýlovala, když psala o Jurenkovi, zaklená v holubici, žádnou Máju Libinu nebudou znát, nikdo se na ni nebude pamatovat, snad tam žena toho jména ani nikdy nebydlela, snad ani nikdy nebyla nebo to byl jen sen. A stejně jako se mi ztratila ta zrozená z vod Něvy, v listopadu, krátce po oslavách padesátého výročí Revoluce zaplavila řeka nábřeží, brodily jsme se ve vodě po kotníky, místy po kolena, ztratí se mi Laura, zrozená z vod Tibery, ani na ni, na rodinu Rondini si ve Via Ostuni 24 nebude nikdo pamatovat, až se po ní s Jaroslavem při naší římské cestě budeme ptát, také ona se propadne do nebytí, snad z něj ani nikdy nevystoupila, podobně jako Chloé, která se zrodila z Vltavy a opět se do ní vrátila a žije pouze v máje románu. Visím na laně a jak se pomalu otáčím, zamotávám se čím dál víc do příběhu, střídavě mě stahuje dolů a vynáší vzhůru, půl ženu, půl muže, půl člověka, půl hmyzí zámotek, s úzkostí a nadějí očekávám svou další proměnu, přes den teskně bzučím, pozdě v noci nebo až k ránu sebou cukám ve zlém snu.

Není! —ní —ní! Jak Psyché lampu nad spícím naklonila, horký olej vyšpláchnul a popálil ho na rameni, a v tu chvíli jsem spatřila jeho změněnou tvář. Není! Není! Skočila jsem do studny, ale místo v podzemním království, kam přicházejí panny

v pohádkách, jsem se ocitla na fakultě v Petěrburku, nevyšla jsem však z budovy na nábřeží zaplavené rozvodněnou Něvou, ale na hřbitov v Načeradci, kde máme rodinný hrob, spíš skromný rov, na žulové desce opřené o zeď porostlou břečťanem se pod sebou tísní trojice pozlacených jmen, pod ní v zemi je však dostatek místa, betonová jímka by mohla pojmout dobrý tučet potomků, žel, nenarozených, nepočatých. Uprostřed zimy leží na rovu nahý děd z otcovy strany, ten, jemuž srdce selhalo po operaci karcinomu plic krátce před válkou, dřív, než jsem se narodila, byl ředitelem divadelní společnosti, hercem a poté úředníkem a otec po něm zdědil kožich a dvě zaječí pacičky, teď leží pacičky z toho nebohého zvířátka v zásuvce mého psacího stolu, někdy si jimi hladím po tváři a vdechuji vůni pudru a líčidel, za války si otec nechal z kožichu ušít vložku do zimníku, už zvětšela, visela posléze v chatě pod Blaníkem, dokud se do ní nepřioděl hoch, který byl na útěku z domova nepolepšitelné mládeže jen v pyžamu, chci dědečka zahalit, nadzvedám ho a zavínuji do prostěradla, pousměje se, snaží se mi pomoci, sám se trochu nadzvedá, znovu a znovu ho zavívám, ale prostěradlo je krátké, stále mu z něj vyčuhují chodidla, nakonec mu navlékám svoje tmavomodré ponožky značky Moira, jsou samá díra, rozpadají se, není divu, pokud jsou to ty samé, které si oblékala Sofie Syslová, když chodila do Záhřebské budít Pavla Bolinku, a měla je na nohou Eliška Beránková, když sestupovala do hory.

Není! Není! volá na Olšanech teta Emilka, dokáže teď to slovo vyslovit, dokud dlela v Sulické, byla její řeč pouze ano, ano, ne, ne, a tleská, v parku, po kterém jsem ji vozila po cestě opisující dvě spletené osmičky, dvě nekonečna, se k ní připojují chovanci z prvního patra, přidávají se k nim také chovanci v Tloskově a ve Svatém Janu, kde stojí kostel s půdorysem planoucího srdce, ti všichni nalézají v nové hře zalíbení, volají ne-ní! ne-ní! a tleskají, také Johanova sestra volá, do rytmu

třepe skládacím pohárkem, na jeho kovové stěny a na dno naráží cíněnka, kulička jejího života, chřestí jako Isis systrem, když zaháněla Tyfona, který rozsápal Osirise. Beru ji za ruku, ptám se, zda neví, kde mám hledat jejího bratra. Koho? vytrhne se mi, kazím hru. Teprve v tu chvíli si všimnu, že na zemi leží jablko, nesnědla ho tedy, jak jsem si myslela, nanejvýš do něj jednou nebo dvakrát kousla, je horké, ba žhavé, přehazují si ho z ruky do ruky, jablko už natolik změnilo podobu, že by v něm teď sotva někdo poznal plod poznání, dobra a zla? života a smrti?

Pas de deux, dvě Moiry kráčejí tanečním krokem, jedna stíhá druhou cestou dolů, nevím, která je která, nemají své atributy, a kde mešká ta třetí?, není to snad právě ta s nůžkami, která přestřihuje nit, jsou jedna jako druhá, stejně jako kojetínské nit'árky, dávno mrtvé sestry, opřádají mou hlavu, hlavu Bohunky a hlavu Marie Zábranové, ne-li celý svět, ani ony nemají své atributy, podle nichž by se daly bezpečně rozestnat. Můžou o osudu rozhodovat jen ve dvou, anebo se rozhodnutí odkládá do doby, kdy se objeví třetí sestra? Jímá mě neblahé tušení, dásové kolem mne poletují s výhrůžným bzučením v té rozlehlé místnosti, kde se zrovna nacházím, možná je to táž, v níž jsem naposled spatřila Johana, ale to číté schodiště, které jí vprostřed procházelo a kterým jsem slepá, zoufalá sestupovala, zmizelo, poznávám je, jsou to ti, kteří v muši podobě viseli v zácloně, smrt, kterou jsem jim jedovatým postřikem způsobila, se ukázala být jen přechodem k další proměně.

Otvírám okno, chystám se skočit, nebylo by to poprvé, kdy bych se tímto způsobem pokusila někomu uniknout, démonům vzduchu bych však skokem stěží unikla, nemám strach, má k tomu přece dojít ve snu nebo v románu, nebo ve hře, kterou, jak praví mistr Osho, je celá naše existence, můžu

tedy ztratit toliko jeden ze svých mnohých životů, podle spisu Corpus hermeticum se bezdětní znovu narodí do těla ani mužského, ani ženského, do tvora prokletého Sluncem, možná se mi to přihodilo už v tomto životě, stojím na římsě a shlížím do temné hlubiny, ne, nenalézám se v domě proti Olšanskému hřbitovu, ale ani v domě na náměstí Jiřího z Poděbrad, podle všeho nejsem ani v Soukenické, hlubina pode mnou je mi zcela nepovědomá, náhle ke mně zdola zavane tak skutečně, že ucouvnu, spíš bdím než sním, ve vzduchu je cítit dým a spálenina, jako tenkrát v úterý na Boží hod velikonoční v roce 1389, když pálili povražděné Židy, ještě řadu dní se nad Prahou nesl pach páleného masa, už nevím, zda jsem po smrti nebo ještě žiji, nevím, co je potom a co dřív, ještě jsem nepoznala Johana anebo už jsem ho ztratila, nebo se oba časy, které se mi do té doby jevily jako různé, prostoupily, nevím, jestli jsem tím nebo tou, kterou se zdám být, nebo oběma zároveň, Moiry už dokřepčily, nějak je pas de deux znavil, sotva se vlečou, zalykají se bahnem v hlubokém a chladném žlebu.

Nad pohyblivými schody, rozjely se, jakmile jsem na ně vstoupila, odpočívá ve výloze trafiky mezi různými tretkami zažloutlá lebka, je pravá, nebo je to jen atrapa? Už v době, kdy jsem chodila za Jaroslavem, ne-li už v době, kdy jsem chodila za Karlem, tam ležela, jen předměty kolem ní mizely, když našly kupce, nebo se proměňovaly. Patřila šaškovi, anebo králi? Sotva jsem na lebku pomyslela, usedla mi na ruku jako cvičený dravec připravený k lovu, ani jsem nestačila vyslovit otázku, už mi porozuměla, z očnic jí vyšlehlo světlo, dopadlo na bílé pruhy přechodu směrem k budově Vrchního soudu, v tu stranu se mám tedy dát, do ulice Sevřené, kterou míjíme po pravici, mě nevede, malý Jaroslav tam leží v posteli a pozoruje světelné pásy pohybující se po stropě, ale už za okamžik, až budem podcházet ulici 5. května, vstane a v oknech tramvaje,

kteřá bude s řinčením zajíždět do brány remízy, spatří bledé tváře odsouzcenců, až k němu do kuchyně, kde stojí přitisknutý ke sklu, a do podchodu, páchnoucího močí, dolehnou výkřiky mučených, také křik Karla Weinfurtera, autora Ohnivého keře, Johan tu knihu kdysi vlastnil, ale někomu ji půjčil a už mu ji nevrátil, lámou mu úd po údu, když ho za války Němci na Pankráci usazují do padmásany a staví do širšásany, do jeho křiku se posléze začne mísit štěkot psa a také zpěv cikády nebo cvrčka, může-li tak být nazván ten vysoký pronikavý tón, jež cikáda nebo cvrček, kterého jsem si včera přinesla do podkrovního pokojíku na rameni, vydává, jednu chvíli jeho zpěv mystikův křik dokonce přehluší, ozývá se hned přede mnou, hned za mnou, sameček vábí samičku, anebo se mi duše zakletá do hmyzu pokouší sdělit, jak ji můžu vysvobodit?, opakuje svou prosbu čím dál naléhavěji, kdysi se múzy proměnily v cikády, symbol poezie, Řekové je zavírali do klecí a krmili. Jak se s lebkou, kterou tisknu k hrudi, nořím do nuselského údolí, cítím stále větší tlak, možná lebka patřila některé z obětí pankráckých masakrů, ostatky dvou z nich ležely od konce války ve sklepě za zrezivělými železnými dveřmi, před nimi se ve snu zastavil Blažený, ležely pod haldou uhlí, kde je po letech objevily děti, bojím se, aby mi má průvodkyně nevyklouzla a neroztříštila se. A znovu se vysokým tónem ozývá ta trýzněná duše, která si ode mne slibuje vysvobození. Už vdechují vůni vlhkého klína Jezerky, z něhož se znovu zrodí hoch, v ulici U družstva Ideál a ve škole mu budou říkat Tibet'an, protože se usmívá přimhouřenýma očima jako holohlaví tibetští mniši, spínají ruce a uklánějí se, když jim někdo hodí do misky hrst rýže, na jeho původ se nesmí nikdo zeptat, kdyby se zeptal, v tom okamžení by hoch zmizel.

V podobných příbězích bývá pouze věcí času, kdy bude osudová otázka položena, tehdy v jeho dětství se na jeho původ nikdo neptal, nikoho nezajímalo, noc co noc, když matka

a sestry spaly, se hoch vracel ze suterénu, kde bydleli, do jezírka. Kdybych byla mlčela, byla bych ho možná zase našla v ulici U družstva Ideál, kde si se mnou onehdy hrál na schovávanou, to, že zmizel, by se teprve mělo stát, anebo by se to třeba ani nikdy nestalo. Náhle mi přistál na rameni cvrček nebo cikáda, nedokážu je od sebe rozeznat jako pan Turek, oba se mnohokrát svlékají, musela jsem do něho jemně cvrknout, aby paži opustil, ještě jsem zahlédla, jak ho nadnesl Zefyros. To drobné stvoření nepřiliš vábného zjevu jsem osvobodila, ale tu zakletou duši jsem možná zahubila, z hloubi zdivočelého parku se vzápětí ozval bolestný výkřik, patřil bytosti, ve kterou se cikáda proměnila, anebo lebce, která mi přece jen vyklouzla, nic zlého se však nestalo ani jí, javorová houština, která vyrostla pod oknem na místě, kde jsem před lety mýtila, ji zachytila do milosrdné náruče, takže se neroztříštila.

Adino! Karel Weinfurter by si nikdy nepomyslel, že se jeho bardo, stav, kterým podle Tibetské knihy mrtvých všichni po smrti procházíme, bude odehrávat na Olšanech, vždyť jeho popel není uložen v holubníku, jak kolumbáriu přezdívá jeho obyvatel filozof Ladislav Klíma, ale vysypali ho v Krčském lese, v lese rozptylu pankráckých vězňů, všechno však nasvědčuje právě tomu, že se nachází na Olšanském hřbitově, nedaleko od něj, hned u hlavní brány pokleká před svou matkou legionář Hrdlička a kolem proběhl Karel Sabina, který v Synech světla píše o palingenezi, běžel sehnutý, tvář schovával za zvednutým límcem v bláhové naději, že ho nikdo nepozná. Nebo se ocitl v astrálu, s kterým si v posledních týdnech, než pro něj přišli, nebezpečně zahrával? Nevylučuje však ani to, i když ho podobná představa děsí, že se dosud nachází na Pankráci, kde poté, co mu lámali údy v padmásaně a šířšasaně, upadl do hlubokého spánku, ne-li přímo do spánku smrtelného, matně

si vzpomíná, že zaslechl štěkat psa a zahlédl jeho dvě hlavy, divil se, že nevidí i tu třetí, neuvědomuje si, že by se nějakému hrdinovi podařilo Kerberovi hlavu useknout, a potom se mu zdálo, že slyší cvrkot cvrčka nebo cikády, stejně jako já je nedokázal od sebe nikdy rozeznat, slyšel cvrčka polního, *Gryllus campestris*, řekne pan Turek, který od sebe cvrčka a cikádu rozezná spolehlivě, vždyť je entomolog, v tu chvíli se v mystikovi začala probouzet Svinutá, stoupala páteří vzhůru a v podobě zeleného blesku vylétla temenem ke stropu, zároveň k němu pronikla neznámá, jakoby chemická vůně nebo pach.

Adino! Nechápe, jak se sem připletlo jméno herečky, která mu uhranula, obdivoval ji ještě dávno před tím, než se zapletla s Němci, chodil ji vyhlížet před vrátnicí Vinohradského divadla, ze Šumavské, kde bydlel, to neměl daleko, naposled tam na ni čekal po představení Šest postav hledá autora. Nejen jméno se sem připletlo, divně se to v tom olšanském světě motá, dokonce herečku vidí, blíží se k němu tanečním krokem, teď, uprostřed léta, má na sobě sněhobílý kožíšek a bílé holínky, v ruce drží bílou kabelku, stále je krásná, pobledlá tvář dává tušit, že se už napila z Léthé, kožíšek je trochu cítit po plamenech, ani tentokrát a tady si ta, kterou otec pojmenoval podle postavy z opery Nápoj lásky, mystika nepovšimne, stejně ho přehlížela i v zástupu ctitelů před divadlem, nedlouho potom, nebo to bylo předtím?, si její muž, malíř Tůma, pustil plyn. Mandlová má oči barové, Baarová má oči mandlové, najednou neví, jestli ty dvě herečky, obě povětrné, obě špásovaly s Němci, nebyly vlastně jedna.

Začínají se kolem ní srocovat, zlověstně mručí, děvka!, někdo hodí kamenem, další se přidávají, jsou mezi nimi správce Šípek a také trafikant Hamza, Oříšková si chrání obličej, byla by ho věru škoda, marně se snaží z obklíčení uniknout, v jednom okamžiku spočine úpěnlivým pohledem na mystikovi, jak by jí však mohl pomoci, když mu na Pankráci zlámali

všechny údy jako nedlouho předtím na Hagiboru dědečkovi Davidovičovi?, dokáže se sotva trochu nadzvednout na loktech. Najednou se Burská, k údivu všech, začne točit jako ve hře na sochy, která se hrála na olšanském dvoře, a točí také bílou kabelkou, točí jí tak prudce, že dav o krok ustoupí, pirueta je stále rychlejší, bývala snad baletkou?, kolem jejího těla se dělá vír, takovému víru se říká pitha, vysvětluje mystik okolostojícím, bílý vřetenovitý útvar, ve který se herečka mění, je čím dál menší, až posléze, když ten závratný kruhový pohyb zprudka ustane, nestojí uprostřed hloučku herečka, ale bílý chundelatý psík, žalostně poštěkává, už Adina lituje, že se vypravila tak daleko, pokorně se vrací, kulhajíc na všechny čtyři a zhmožděná, ke své paničce, která stojí před krámem na Vinohradské, konečně se své Holčičky, jak Adině někdy něžně říká, dovolala.

Plakala jsem Bohunce na klíně, Johan není! Tušila dávno, že to takhle jednou dopadne, jen si nemyslela, že se to stane tak brzo, zamilovat se do někoho, koho nepřemáhá láska ani spánek, jaké štěstí z toho může vzejít? Jak bych tě utěšila, zrcadylko moje? Působím jí starost, také vnuk Viktor, kterému se udělala na krku velká boule, valí se z ní pořád hnus, jí působí starost, ta tam je milost, která na ni sestupovala ještě před pár měsíci, zalévala ji jako vlahý déšť, celá se v něm rozplývala, ani ta, kterou nikdy nepojmenovává, už k ní nepřichází. Boule není nádor, uklidňuji ji, pomyslím přitom na Doru, které se takové boule dělaly, ošklivé jizvy, které jí po nich na krku zůstávaly, zakrývala límečky, sama si je šila a háčkovala. Také ten zelený blesk, který mi vyšlehl v hlavě, se Bohunce pranic nelíbí, kroutí nad tím znepokojeně hlavou, snad se mi už nic jiného, horšího, dít nebude, nebudu mít strašné vidiny, jako kdysi měla ona, když zkoušela písmenovou meditaci, kterou ji naučila Jendova matka, I E O U A, netuší, že se za těmi

písmeny skrývá jméno Boží, jak dobře ví Karel Weinfurter, který o téhle meditaci píše v Ohnivém keři a teď pozorně naslouchá, když došla s písmeny ke kotníkům, ocitla se v nádherné krajině, pod ní na louce vršil muž kupky sena, když se k němu přiblížila, otočil k ní tvář, byla zelená a děsivá, hlavu měl ověšenou trávou, utíkala pryč, když došla s písmeny ke kolenům, zjevilo se jí v koutě komory cosi černého, sápal se to na ni, s meditací byl rázem konec. Nevím, jestli bych byla statečnější než ona, kdyby se mi zjevil hrozný strážce prahu, Johan svého času vrtěl hlavou, může se to stát, ale také nemusí. Možná se nacházím už kousek za prahem, tam, kam budu sestupovat, pokud tam vlastně už nesestupuji, budu potkávat příšery na každém kroku, pár jsem jich už zahlédla, Bohunce o nich raději nevyprávím, abych ji nevystrašila.

Dora se v pokoji, kde s Bohunkou sedíme na bývalé Anitině posteli, objevila, sotva jsem ji vyvolala, dosud se úplně nevzpamatovala ze scény, které byla na hřbitově právě svědkem, když viděla to sročení a slyšela ty lidi pokřikovat a hrozit, napadalo ji všelicos, naštěstí nešlo o matku, doufala, že ji tu možná zastihne, když ji neviděla na hřbitově, neproměněnou, matka mívala vždycky divné nápady, ovšem že ji poznala, pokud si matka myslela, že v téhle podobě dceři unikne, mýlila se, je to však pořád její matka, milovaná i nenáviděná, i když si nechce připustit, že by tahle matčina proměna mohla být konečná. Zaklená se v bytě v ulici V Horní Stromce jednou ukázala, usedla Bohunce, která před polednem vyšla na balkon v naději, že uvidí zatmění slunce, ale neviděla, na rameno, ale ta se lekla a škubla sebou, holubice ulétla. Myslela jsem v první chvíli, že je to nějaký dravec, řekla mi, jak by ji mohlo napadnout, že k ní přišla, vlastně přiletěla v této podobě?

Ačkoli od chvíle, kdy jsem matku viděla stát na louce pod chatou, je odtamtud krásný pohled na Blaník, uplynuly do její

smrti ještě čtyři měsíce, mám dodnes pocit, že jsem ji tehdy viděla naposled, snad proto, že jak tam tak stála v silném větru v opelichaném zeleném hubertusu po mně, vnímala jsem, aniž jsem si to uvědomila, že se na ni už chystá, chystala se na ni ostatně po léta, matčiny obtíže byly od jara čím dál větší a zlověstnější. Konec srpna byl tenkrát natolik chladný, že si na sebe nevzala jen můj hubertus, ale dokonce si na hlavu uvázala mou červenou kostkovanou šálu, touž šálou škrtil cizí kupec soch Rut Kadlecovou na vzdáleném dvoře, kam si ji odvedl, k údivu ostatních soch, byla mezi nimi tenkrát i Sofie Syslová, a také k údivu samého sochaře, nebyl jím nikdo jiný než Křídlo, ten, který od chvíle, kdy se po skoku z páteho patra ocitl na hřbitově, roztáčí každého, kdo touží po znovuzrození, všem bylo divné, že si vybral zrovna sochu se zaječím pyskem, když ji Křídlo klíčkem na zádech natáhl, předvedla na zemi umírající labuť, chodila stejně jako Sofie do baletu k mistru Remislavskému, jeden po druhém si brali divadelní kukátko a dívali se, možná Rut šálou neškrtil, jen jí omotával krk, aby nenachladla, toho dne, byl podzim, ale už se hlásila zima, foukal ledový vítr, dodnes nevím, co se tehdy stalo, možná byl tím cizím kupcem Diviš Paskal, o pár let později mě táž šála chránila před krutou petěrburskou zimou a nakonec, jak bylo osudem téměř všech našich odložených věcí, skončila na chatě, vrstvila se tam minulost, zvetšelá, odsouzená k pomalému, ale jistému zániku. Matka tehdy uprostřed louky pod lesem vypadala jako hastroš nebo jako zjevení z jiného, podivně strakatého světa, jednou rukou mi mávala do autobusu, který uháněl k Načeradci a odtud do Prahy, druhou si přidržovala šálu, kterou jí vítr pořád rozvazoval, pokud to neměla na svědomí už ta, jež rozvazuje nebo přestřihuje všechna pouta, možná ji převlekem za mne zmátla, neměla přece odvést mne, ale ji, nezmatla ji ovšem nadlouho, právě jen na ony čtyři měsíce, které matce v té době ještě zbývaly.

O dva měsíce později Smrt popošla rovnou o dva kroky sloní, jako ve hře cukr, káva, čokoláda, čaj, rum, bum, která se hrála na olšanském dvoře, když ke mně otočila hlavu na labutí šíji z hluboké bohnické vany, kam ji uvrhli, pokálenou, poníženou, nikdy předtím jsem matku neviděla nahou, musela sundat i všechny šperky, a upřela na mě zoufalý, vědoucí pohled, já Sofie, já Eliška, já Daniela jsem odcházela, s jejími svršky v igelitové tašce, s mohutným jehněčím kožichem přes ruku, až do své smrti ho pak nosila babička, sahal jí do půli lýtek, ona musela zůstat, odplouvala ve vaně, Převoznice si ji odvážela, odpichovala se bidlem, od chvíle, co matku vykoupala a uspala spánkem, z něhož se až na pár okamžiků neprobrala, trvala plavba z Bohnic do nemocnice Na Františku a odtud do Vojenské nemocnice a odtud zpátky do nemocnice Na Františku a odtud do Hlavova ústavu a odtud do pece strašnického krematoria čtyři týdny.

Teprve nyní jsem se rozpomněla, že na louce stál tehdy s matkou otec, patrně měl na sobě tuhý plášť barvy khaki, snad to byl plášť z druhé světové války nebo plášť z nějaké role, který mu potom ponechali, vítr ani déšť s tím pláštěm nic nesvedou, teď ho na chatě nosí do plískanic bratr, otcovu postavu však v paměti nemám, veškerou mou pozornost tehdy upoutala matka a zajíc, který po louce běžel, vlastně poskakoval jako klokan, přední běhy mu buď scházely nebo si je zmrzačil v nastražené pasti.

Hlavu mám celou zapavučenou, jak by řekla Zaklená, všude samá nit, sundávám je z tváře, z vlasů jako ve zlém snu, nebere to konce, Předoucí a Udělující konají své dílo dobře, ale Neodvratná, vyzbrojena nůžkami, nepřichází, aby zapřádání učinila konec a obřadně zalkala, neboť jí přísluší i role plačky, je ialemistria. Já mám v této hře nebo ve snu, jímž je náš život, roli vyvolavačky, sama jsem si ji přidělila, jsem ta, jež vyvolává,

jež dává jména a spolu s nimi příběhy, a moje úloha, jak se zdá, dosud neskončila. Trápí mě žal, co chvíli přivolávám své mrtvé na pomoc, tam v Praze i tady v Petrovicích, kde právě sedím v podkroví u dětského psacího stolu značky Gazel, když jsem včera večer k chaloupce zezadu parkem přicházela, bylo okýnko, z něhož jsem vypustila do parku cvrčka a odkud mi do houštiny sklouzla lebka Ivana Matáska, pod tímto jménem ho právě teď vyvolávám, dokořán, po tři dny a tři noci, co jsem byla pryč, vstupoval do pokojíku denní žár a noční chlad a prolétl jím také vítr nebo sám bůh větru Vāju, pokojík se poprvé ve svém životě nalokal do sytosti čerstvého vzduchu, lekla jsem se, v prvním okamžiku mě napadlo, že se tamtudy dostali dovnitř zloději jako kdysi, první léto po Karlově smrti, tenkrát si odnesli pár jeho věcí, počítač, kapesní nůž, dalekohled, skoro to vypadalo, jako by si pro ně poslal on sám, tehdy vnikli do chaloupky oknem z pavlázky, které jsem nedověřela. Když jsem však vešla dovnitř, nic vloupání nenasvědčovalo, jen fotografie na zdi v pokojíku visely nakřivo a slaměný klobouk, svědek dávné hry, ležel na zemi. Přičítala jsem to dásům nebo pánu větru, teprve později mi došlo, že se možná ve chvíli, kdy jsem si jeho jméno poznamenala do zápisníku, do své chalupy z osvětimské pece vrátil Salamon Lurie, ten muž na fotografii, kterou jsem před lety objevila na půdě mezi harampádím, asi nebude on, ve tváři nemá nic židovského.

Noční vlhkostí, snad i dešťovými kapkami, nebo slzami prolévanými daleko odtud?, se na stole zvlhnuly papíry, na které píšu. Cvrčka neslyším, snad se poté, co prošel tolikerým kuklením a svlékáním, než se stal imagem, proměnil v nějakou další bytost, zvířecí, nebo dokonce lidskou, opatrně беру znovu do ruky lebku, houština mi ji bez reptání vydala. Stalo se to až po tom, co mi vyklouzla, anebo jsem si prostě dřív nevšimla, že je mezi očnicemi prasklá? Jak po prasklině zlehka přejíždím prstem, těžkne mi na klíně, někdo musel tam v pankráckém

sklepě udeřit Ivana Matáska mezi oči, snad vmetl vetřelcům se samopaly, kteří vyháněli lidi ven, byli to především děti, ženy a starci, nějaké urážlivé slovo, asi hned první úder byl smrtelný, i když po něm nejspíš následovaly další, neméně tvrdé, a také kopance, to už pak ležel na zemi a měnil se v krvavý kokon, snad se schovával za haldou uhlí a objevili ho, odmítl jít s ostatními nebo se chtěl zachránit tím, že jim jako žák mistra Remislavského, předvedl foueté, nejdelší piruetu svého života, v tu chvíli už bylo z ulice slyšet střelbu a výkřiky, nebo doufal, že ho vír jako ve snu, který se mu jednou zdál, vynese vzhůru, nebo je ten hoch na prahu dospělosti prostě provokoval svým půl chlapeckým, půl dívčím vzhledem, nechci si představovat, co všechno se ve sklepě mohlo udát ještě před tím, než ho ubili a snad i zohavili jako studenty, jejichž těla 8. května 1945 Němci svrhli do Jeleního příkopu, Sofie Syslová, která tam sestoupila na otcově křesle, pak chovala na klíně hlavu jelínka Melíška, zkrvavenou, beztvarou, ani tu Němku s holčičkou, která s nimi byla ve sklepě a která se za všechny přimlouvala, tenkrát neušetřili.

Babička se kupodivu nevzpírá a nevytrhuje se mi jako jindy, když jsem ji na ulici vodila, dávala mi tím najevo, že se bez mé pomoci obejde, ačkoli byla dávno úplně hluchá a téměř slepá, jednou ji přímo před domem porazilo auto, vyvázla jen se zlomenou klíční kostí, nechá se vést, po tom, co ji potkalo v Kubelíkově ulici, už je přece jen opatrnější, ne, nezapomněla mi, že jsem jí z úst vytrhla svůj malíček, slibovala si od něj záchranu, a co se s ní potom dělo ve strašnické peci, raději by byla pomalu práchnivěla a rozpadala se, od kostry k novému životu jí cesta připadá kratší než od popele, ve který se proti své vůli proměnila. Trochu se třese, zřejmě se obává, co ji doma čeká, ačkoli ví, že se už i mladší dcera, ta, která ji pár týdnů před smrtí vláčela za vlasy po kuchyni, proměnila, slova

umřela nebo smrt babička nikdy, ani v duchu nevyslovovala, aby tím, že by je vyslovila, nestvrdila něco, co si ani teď nechce připustit, ani teď nepřestává totiž věřit ve svou nesmrtelnost, a jak by v ni ostatně nevěřila, když ji právě vedu domů. Je-li však ona živá, proč by nebyla naživu i Emilka, narozdíl od ní smrt přivolávala, tam ve Vinohradské nemocnici a potom v Gercenově ulici a nakonec v Sulické, ale ta si, snad aby ji mučila, vždycky přicházela jen pro její sousedky v pokoji, volávala na ni a kývala, ale ona se na ni ani nepodívala, možná proto, že její volání znělo ano, ano, ne, ne, zůstávala Neodvratitelná po čtyři roky a čtyři měsíce a šestnáct dní neoblomná.

Sama dobře nevím, proč babičku k ní domů vedu, co si od toho slibuji, vždyť vím, že tam nebude Emilka, ale Tim s Ondřejem, kterým jsem byt prodala a kteří byt změnili k nepoznání, nenajde tam svou postel s červenobílým kostkovaným přehozem ani kobaltově modré čajové šálky se zlatou obroučkou, které jsem jí před mnoha lety přivezla z Petěrburku, ještě se žádný nerozbil, ani Ottův slovník naučný tam není, už za jejího života se ocitl v mém vlastnictví a vstoupil do mých románů. Nejen byt, celý dům je už na první pohled jiný, zmodernizovaný, takže babička ucouvne, když se k němu přiblížíme. Proč ji trápím? Jako bych nevěděla, že veškeré změny těžko snáší, patrně tuší, že všechny s sebou pomalu přinášejí tu poslední, neodvratitelnou. Otvírám domovní dveře a chystám se překročit práh, babičku držím pevně podpaží, podlamuje se v pase jako snop a kácí jako loutka, musíme to překonat, říkám, ale není to vlastně jen můj úkol?, nenakláním se přitom k jejímu levému, zdravějšímu uchu ani nekřičím, po té proměně, kterou prošla, slyší kupodivu zase jako zamlada, když zpívala a hrála na piano a také na harfu, hrála na ni ve Smetanově Vltavě, když ji dávali v Pardubicích, její harfa, zhotovená mistrem Aloisem Červenkou a zpola bezestrunná, stojí v rohovém pokoji na náměstí Jiřího z Poděbrad, když prachovkou přejíždím

po její dlouhé prohnuté šiji, na dvou místech puklé, duté luno se rozeznívá, zahůubila, zahůubila.

Jak hluboko bych se musela v meditaci, kterou mě Johan učil, ponořit, abych dospěla do říše, v níž přebývá, osvobozen od radosti i strasti, kolika proměnami musím projít, než ho moje duše potká, aniž však pozná, že je to on? A kolikrát se naše těla v tomto světě už potkala a byla od sebe odloučena, než se ocitla tady a teď, v podobě učitele a žákyně, pro něž je tělesná láska nemožná, stejně jako pro řezbáře a loutku, pro spisovatele a postavu? Trýzeň loutek a postav není však o to menší, že patří do jiného světa než jejich tvůrci, ba je tím větší, že je jiná než láska lidská, běda, běda, ubohá Rusalko bledáá, zpíval Jaroslav. Ležím tváří na koberci, prolévám slzy, a náhle už neležím na koberci, ale na zemi, vlhké po nedávném dešti, vdechuji její vůni, mísí se s vůní přezrálého vína, jímž je už staletí nasáklá, a také s neznámým pachem, snad pachem mrtvých, na okamžik nevím, jestli je to teď anebo před mnoha lety, kdy jsme skákali z hřbitovní zdi se zavřenýma očima, někdy jsme to zkoušeli pozadu. Kolem panuje naprosté ticho, ale tuším, že kdybych zvedla hlavu a rozhlédla se, spatřila bych, jak se ke mně odevšad blíží, zas, chvějné postavy mě oblétae, už na krku cítím váš horký dech, jak dorážíte, budou tu asi všichni, a když konečně seberu odvahu a obrátím se na záda, vidím, že jsem se nemýlila, neudivuje mě, že se dostavil správce Šípek, musí být u všeho, kupodivu nevykřikuje některou z nadávek, jimiž častuje hříšnice, tváří se takřka jako beránek, dokonce před sebe pustí Květušku s Nanynkou, Beáta mi hodí na prsa drobný kvítek, hvozdík neboli slzičky, kdysi rozdávala na hřbitově kytky Alice Davidovičová, teprve nyní si všimnu, že mám na sobě šaty, které Alice nosila do divadla a ve kterých pak skočila, Chloé na mě upírá útrpný pohled, ona a orlice na mostecké věži vědí, jak mi je, až téměř ke mně se připlazil

Karel Weinfurter, nadzvedá se na loktech a zkoumá moji tvář, neviděli jsme se v austrálu? A kdo je tohle? Přes obnaženou hrud' má přehozenou šerpu, poněkud ledabyle, sklání se nade mnou a chystá se mi na prsa položit kamenný věnec, ne, ne! Čechie! Ano, ano, je to ona, té bych se věru nenadála, pravda, onehdy jsem si ji prohlížela v Petrovicích na náměstí na pomníku postaveném hrdinům z první světové války, vypadá jako slepá, pomyslela jsem si tehdy, ale ani řádku jsem pak o ní nenapsala, asi bude opravdu slepá, někdo ji sem musel přivést, do pasu nahá zelená Čechie se motá, tápe kolem sebe, zjevně neví, kam se vydat ani kdo je, věnec vzápětí odloží na hlavu Tomáše Hamzy, který stojí nejbliž, věnec je těžký a nepohodlný, trafikant ho opatrně posadí na hlavu panu Kůčkovi, mohutnému cellistovi padne jako ulitý, ale cítí se v něm nesvůj a tak jej vloží na hlavu panu Klečkovi, toužebně po něm vztahoval ruce, o jeho tíze nemá tušení, pan Klečka se věncem chvíli kochá, doufá, že v něm připadá neodolatelný Truchlícimu andělovi, ale sotva z něj anděl spustí oči, je rád, že se věnce může zbavit, vloží jej na hlavu Zdence Havlíčkové, komu by věnec od Čechie patřil víc než Dceři národa? Vstávám, abych lépe viděla, co bude dál, trochu se motám, jak jsem se nalokala vůně olšanského vína, to jsem si mohla myslet, Zdenčinka ani okamžik nezaváhá, mrští věncem na zem, až to zadůůní. Hrou s věncem všichni viditelně ožili, na chvíli odvedla jejich pozornost ode mne, ale už se vracejí, nezapomněli na mě, jak jsem doufala, kruh kolem mě se vlní vzrušením, čím dál víc se svírá, odkudsi se ozve zamrůůčení, ostatní se přidávají, začínám se točit, pokouším se napodobit Adinu Mandlovou a Ivana Matáska, ale jak by se mi to mohlo podařit, nechodila jsem do baletu jako oni, točím se příliš pomalu a nemotorně, pravou nohou se odrážím, jako bych se točila na koloběžce, jsem jim pro smích, tímhle se chce vykoupit? Do jakého života mě takový prapodivný pohyb vymrští, v jakou bytost se proměním, v psa křížence? v obří

mouchu? Dokud se nepřestanu točit, nevrhnou se na mě, neukamenují mě, točím se, točím, ale jak dlouho to můžu vydržet a nepadnout? Hopkám po louce, z níž je krásný pohled na Blaník, jen po dvou zadních, pahýly předních běhů mokvají krví, ó, krvi zajíčkova, už dávno koluješ mou krví! Matka ani otec na louce nestojí, odešli před chvílí nebo už dávno umřeli.

Vystoupila jsem u Olšan z tramvaje, přešla koleje a zastavila se čelem ke hřbitovu, chtěla jsem v květinářství koupit zlatou lilii pro Bohunku k narozeninám, dvě osmičky to budou až za rok, a zády ke škole, kam jsem chodila od první třídy, první den jsem měla ve vlasech velikánskou bílou mašli, stojím takřka proti hlavní bráně, kterou chodí sem a tam živí i mrtví, a také ti, kteří se pohybují mezi oběma světy, jako Diviš Paskal, kterého babička Davidovičová kdysi nazvala vlkodlakem, Tibetánek takovým bytostem, které jsou schopny navštěvovat bardo smrti, setkávat se tam se zemřelými a pomáhat jim, říkají delogové, chystám se, až blikne na semaforu zelená, přejít přes silnici, když tu se ke mně řítí tmavomodré auto, předjíždí jiné, o krok ustoupím, aby mě nesmetlo, jako kdysi v Ěze Pavla Santnera odhodil mlékařský vůz, a vtom do batohu, který mám na zádech, vrazí tramvaj vjíždějící do stanice, porazí mě, vlastně nevím, jestli mě porazila tramvaj nebo jestli mě strhli k zemi muž a žena, objevili se najednou vedle mne, když jsem se probírala k vědomí, poznala jsem Vladimíra, v Komedii ode mne dostal jméno Alexandr, ženu, která byla s ním, jsem tehdy ještě neznala, teď už vím, že to byla Helena Tělepněvna, šátrala jsem kolem sebe, hledala jsem batoh, přenáším a převážím v něm sem a tam rukopis rozepsaného románu, nikde poblíž neležel, zato jsem v ruce sevřela dřevěné držátko modré smaltované bandasky, v té bandasce jsme na chatě pod Blaníkem nosili ze studánky, dokud nevyschla, křišťálovou vodu, rozhlížela jsem se po skleněném poháru s uchem, kterým jsme

vodu nabírali, bylo pravděpodobné, že jsem ho držela v druhé ruce, ale neviděla jsem pohár ani střepy, ve které by se nepochybně roztříštil, zato jsem k svému údivu zpozorovala, že z bandasky nevytéká voda, ale pramínek mléka, víno je strach, mléko je milosrdenství, učí Tóra, pomalu vytvářel na silnici mléčnou stružku nebo dráhu, konce nedohlédnout, a když jsem se pak postavila na vratké nohy, motala jsem se, hlava se mi ještě točila, nevěděla jsem, kam se mám vydat ani kdo jsem já, viděla jsem, že vysoko nad náměstím se tyčí dva bílé stožáry, šplhají po nich dva muži, nahoře se pak staví do stojky, ohlédla jsem se po Vladimírovi a té ženě, abych se ujistila, že vidí to co já, ale už nikde nablízku nebyli, možná to nebyl Vladimír, kdo mě zachránil, pomyslím si, dosud přece, pokud vím, hřbitov nikdy neopustil, avšak byli to on, pak se stalo něco mimořádného, a když jsem se potom podívala na roh, kde bývala lékárna a teď tam je papírnictví, viděla jsem, že tam stojí Šípkový Jura, s hlavou takřka vyvrácenou sleduje produkci bratří Šmídů, ovšem že to byli oni, vystupovali tady na náměstí dvakrát nebo třikrát, všimla jsem si, že Zakletý do věčného dítěte drží kabelku podobnou kufříku, kterou na hřbitově vzali Květušce, bůhví jak se ocitla v jeho ruce, a kupodivu nebyla v tom zbědovaném stavu jako poté, co se o ni přetahovali a nakonec ji zadupali do země. A také jsem uviděla Květušku, stála těsně u Zakletého, to je moje kabelka, vrať mi ji, ale Jura nebo Bobo, jak mu teď někteří podle názvu papírnictví, před kterým pořád postává, přezdívali, holčičku buď nevnímala, anebo předstíral, že ji nevidí a neslyší. Nepostřehla jsem, jak se to událo, ale najednou Květuška utíkala s kabelkou podobnou kufříčku k olšanskému domu, před obchodem paní Líbalové se málem srazila s Adinou, a dál, směrem k Hagiboru. A když se posléze Šípkový Jura vzpamatoval a pohřešil kabelku, byla už Květuška naštěstí daleko, Zakletý se marně rozhlížel, spatřil poblíž jen bílého chundelatého psíka, když se mu připlétl pod

nohy, nakopnul ho, nepříliš silně, Adina bolestně vyštěkla, běžela však dál, už si zase troufá, snad se zase vydá až na hřbitov, ačkoli trochu napadá na levou zadní.

Snad Jurovi přinesl tu věc k nohám Zefyros nebo Váju, snad Jura opustil své místo na nároží a vydal se poprvé na hřbitov, zdá se, že nastává doba, kdy pro víc bytostí než dřív už není nesnadné pohybovat se odtud tam a odtamtud sem. Copak se před dvěma týdny u tramvaje neobjevil Vladimír a nezachránil mě, ačkoli předtím nikam daleko ze svého místa neodcházel, natož aby vyšel branou ven? Jura se té beztvaré věci, už téměř ani ne věci, kterou našel u svých nohou, dotkl, nejprve špičkou sandálu, v tom pohybu nezapře svého otce, který se kdysi podobně, takřka štítivě dotkl Alicina štuclu ležícího na chodníku vedle mrtvé, teprve poté se sehnul a dotkl se té věci prstem, s něhou, kterou jeho otec nezná, a jak po ní prstem přejížděl, začala nabývat ztraceného tvaru, čím dál víc se opět podobala kabelce, kterou nosila Alice Davidovičová do divadla, naposled to bylo krátce před válkou, když šla do divadla na Pannu orléanskou. Měl tu věc a už ji zase nemá.

Co si Bohunka asi pomyslí, až v četbě dospějeme na tato místa, až se s věcmi, o kterých se domnívá, že našly nové majitele a že už je víckrát neuvidí, shledá takto, přece si od toho, když je odkládala na plot nebo na zídku, slibovala, že spolu s nimi odloží i minulý čas, že ji na zádech přestanou pálit ohýnky svatého Antonína, které jsou předzvěstí onoho jediného plamene, ve kterém shoříme všichni, v němž shoří všechno? Zároveň si neumím představit, co by se mohlo stát, kdybych tyto pasáže, až k nim dospěji, přeskočila. Ještě nic netuší, ačkoli jí neuniklo, že se v románu objevila, dokonce ve společnosti té, která právě teď bije o zem holubími křídly, aby k sobě obrátila pozornost svého syna. Ten tvůj román je jako strom, řekne, když se probere z polospánku, do kterého při

čtení upadla, stále se rozrůstá, větví a zase vrací ke kořenům, každá větev se může stát kořenem nového stromu. A mně přitom vytanou na mysli dva stromy, nedávno jsem je uviděla na kraji lesa nad Petrovicemi, kde se říká V horách, dvě jabloně, jedna je obsypaná malými zelenými jablíčky, zřejmě zimními, druhá uschla a lomí k nebi holými větvemi, některé větve se proplétají s větvemi plody obtěžkané sestry. A abych nebyla na pochybách, kterým směrem se mám vydat, svého času jsme s Jaroslavem nedaleko odtud zabloudili, i když naše bloudění bylo jen hrou, vztyčil kdosi v sousedství jabloňových sester betonový sloupek s šípkou nesmlouvavě a neslitovně ukazující dolů. Co mám odtamtud přinést a komu? Kéž tu věc poznám, až přijde čas, a kéž poznám také toho, komu ji mám odevzdat! Nepoznám-li ji, hrozí, že ji otevřu jako za okamžik Květuška kabelku, ven se vyvalí zlý sen, který vláčím na zádech jako batoh, zprvu mi připadal lehký, ale teď je čím dál těžší, jako by v něm nebyly jen svršky, stoh popsaných papírů a druhý díl Příběhu prince Gendžiho, ale celý svět, jdu pod ním sehnutá k zemi jako Vindhya, Sehnutá, nejstarší hora na zeměkouli, jako Adriena Šimotová, i její osud nesu v tom batohu, spolu se svinutými sochami a obrazy, na jednom je profil asi patnáctiletého chlapce, který si v dospělosti, už jako otec dvojčátek, vezme život, nechybí tam ani ta černá pletená čepička, kterou Adrieně podával ve snu její mrtvý muž, už pod vahou batohu klesám, ale jdu dál, neodhodím ho, bojím se, že kdybych ho odhodila, odhodila bych celý svět.

Kdyby Bohunka tušila, jaké drama se s její odloženou kabelkou, kterou teď nosí Jaroslavova sestřička, odehrává! Ještě ji neotevřela, ale už se k tomu chystá, sedla si na zem, ani si neuvědomila, že se zády opírá o zeď židovského hřbitova, nedaleko od místa, kde leží popel básníka Ortена a Anity, Joskovy zákonné ženy. Nedělej to, neotvírej ji, řekla by jí asi Nanyňka

Šmídová, kdyby s ní v tu chvíli byla, ale Nanyňka teprve před chvílí vstala ze země poté, co ji porazilo auto, když přebíhala silnici, v bandasce nesla mléko, ještě se trochu motá a točí se jí hlava, takřka na stejném místě srazila o mnoho let později tramvaj Josku Hiršala, chtěl si zajet na Palmovku pro svůj oblíbený sýr, a teď se dívá na svého otce a strýce, jak cvičí na stožárech, otec se při jednom cvičení zabije, ale stane se to jinde, ne tady na Lobkovicově náměstí. Za chvíli by mělo začít číslo, kdy Nanyňka sedí za bratrem na motorce visící na laně, lano bude držet v zubech otec, zavěšený na stožáru hlavou dolů, vlastně to bude strýc, který se stane jejich otčímem, motorka se bude pomalu otáčet nad náměstím, budou mít s bratrem na sobě námořnické kabátky a na hlavách čepice se stužkami, šimraly je na krku. Avšak tentokrát je všechno jinak, zakrátko ten výjev skončí, jsou to pouhé přeludy barda, řekne Karel Weinfurter, po smrti jimi všichni musí projít, i děti, malé usmrkané děti.

Květuška už kabelku podobnou kufříčku otevřela, chvíli zápolila s uzávěrem, uvnitř však k jejímu smutku není dočista nic, nenajde v ní svůj nárameček ani panenku, ale ani třeba pudřenku se zrcátkem na víčku, zbytkem pudru a labutěnkou, ani hřebínek či kapesníček, které v ní určitě nosila Bohunka, jen jak se nad kabelkou sklání, jí cosi horkého ovane tvář a z nitra se ozve bolestný povzdech, a to je všechno, dočista všechno, alespoň si to myslí. Něco horkého ovane i mne, když důvěřivě otevřu dveře chaloupky, na které někdo dvakrát zabušil, vzápětí mě od hlavy k patě zalije žár, pomalu se v něm rozpouštím a jak se sesouvám, ztrácím vědomí. Proberu se v podkrovním pokojíku, nevím, kolik času uplynulo, sotva otevřu okýnko, vletí dovnitř Váju, který se přihnal pěšinou z hloubi parku, zatočí se v pokojíku, shodí přitom slaměný klobouk z představení Kávové společnosti a zase vyletí. Teprve pak si všimnu, že na spodku okenního rámu je přichycena

zploštělá mrtvolka, ve kterou se proměnil cvrček, když jsem okýnko posledně zavírala, to samé by se bylo kdysi přihodilo Elišce Beránkové, když procházela lítacími dveřmi v olšanském domě, kdyby mezi křídly neproběhla dost rychle, byla by uvízla ve škvíře mezi přítomností a minulostí. Tenkrát se jí těžké dveře ještě podařilo zdolat, opřela se do nich vši silou a vběhla do nitra domu, vnímala, jak se za ní dvakrát s žuchnutím zhouply a zadůněly, nic se jí nestalo, alespoň tehdy byla přesvědčená, že se jí podařilo bez zranění proniknout na druhou stranu, avšak teď, když na to vzpomíná, si tím už není tak jista, ani neví, kolikrát tam vlastně vstoupila, jednou, to už byla starší a nebyla tak hbitá, zřejmě se také do dveří neopřela dostatečnou silou, křídla ji sevřela, na její úpěnlivou prosbu ji sice milostivě propustila, ale pochopila, že vyvázla jen zdánlivě a dočasně, ta jedna s její podobou a podobným osudem jde dál, vystoupí dokonce až do pátého patra, kde bydleli v bytě po Davidovičových a Hergeselových, ale ta druhá mezi křídly toho dne uvízla, od té chvíle se pomalu proměňuje, krovky se den ze dne víc sesychají, někdy volá, aby ji vysvobodili nebo aby jí aspoň dali napít, ale ti, kteří kolem procházejí, spěchají a buď ji nevidí a neslyší, nebo to předstírají, někdy si tiše prozpěvuje, pokud se dá nazvat zpěvem ten pronikavý vysoký kolísavý tón, který vyluzuje.

A pak uvidím Šípkového Juru. Jak to, že jsem na něj pomyslela až teď, vždyť i on lítacími dveřmi olšanského domu prochází, často mnohokrát za den, Zakletý do podoby věčného dítěte zažívá pokaždé, když křídla dveří oběma rukama rozevře a chvíli podrží, zvláštní pocit, tam uprostřed se ho pokaždé zmocní nejistota, najednou neví, kam se má vydat, zda do útrob domu nebo zpátky ven, nebo má setrvat v tom podivném prostoru, který se střídavě rozšiřuje a svírá, a neví ani, kdo je. Průchod do jiného světa, do něhož někdy vsouvá malíček, ten jediný

se do škvíry vejde, ho neděsí jako Elišku Beránkovou a mne, jen zneklidňuje, ale zároveň ho podivně vzrušuje, stejně ho vzrušoval štucl Alice Davidovičové, pokaždé čeká s napětím, zda ho tlama propustí nebo sevře, tuší, že jednou malíček pozře a vysaje a proměněný, tenký a suchý jako podzimní list jej pak vydá, vnímá na prstu chvění pysků a nárazy tvrdých dásní. Byl-li pro něj štucl průchodem měkkým, teplým a vytouženým, jsou dveře průchodem tvrdým, chladným a obávaným, bere jím zavděk jen z nouze. Jsou dny, kdy je tlama pokojná a poddává se mu, tehdy čas, po který křídla drží rozevřená, prodlužuje, teprve po chvíli, někdy třeba až po hodině, čas přitom vlastně nevnímá, popojde a křídla za sebou pustí, naslouchá pak temnému žuchnutí provázenému zaduňením, v jiné dny je tlama rozhněvaná a vzdoruje mu, jen s obtížemi ji rozevře, jen natolik, aby mohl projít, a co nejrychleji se z dosahu jejího stisku klidí. Někdy ho napadá, jestli se v ní neschovává Alice Davidovičová, i když se stala neviditelnou, cítí z tlamy dveří její vůni, změněnou, už se nemísí s vůní vlhkého jehňátka, Zakletý probíhá bezradně dveřmi sem a tam, neví, jestli Alice je mezi dveřmi, nebo už jimi vešla nebo vyšla, jindy zahlédne ve škvíře jakýsi cíp, snad tam uvízl cíp jejích šatů nebo kabátu, černého s tmavošedým perziánovým límečkem, ale nikdy tam nic podobného nenahmatá, a přece, i když tam nic takového, čeho by se mohl dotknout, co by si mohl odnést domů, nenajde, připadá mu, že tam cosi je, je tam uvězněna nějaká bytost, člověk nebo zvíře, sužuje ji hlad a žízeň a čeká, až ji vysvobodí. Bláhový, jak by zakletý mohl pomoci zakleté, anebo snad přece?

Nejdřív jsem si myslela, že na hlavě cítím zase tu drátěnou síťku jako jednou při meditaci, ale ten pocit byl přece jen poněkud jiný. Nemám snad na hlavě onu tmavošedou, takřka černou čepičku s bílým klínem vybíhajícím nad čelem do

špičky jako na té fotografii, kde mě otec vede za ruku a potom nese podél olšanské zdi, na hlavě ji o mnoho let později bude mít dítě, které povede za ruku od metra na náměstí Jiřího z Poděbrad osoba ve vínově červeném sametovém hábitu s kápí, anebo je to ta čepička, zakrývá mi sotva temeno hlavy s Bráhmovou bránou a připomíná jarmulku, kterou jsem kdysi, už dávno dospělá, našla přede dveřmi bytu Niny Vangeli, patřila jejímu synkovi, ale já jsem si ji ponechala a dokonce jsem si ji doma nasadila, padla mi jako ulitá, snad jsem si představovala, že se stanu tím chlapcem, ale nic se nepříhodilo, neproměnila jsem se a nakonec jsem ji s pocitem studu zahodila. Tvar je týž, ale zdá se mi drsnější a řidčeji pleťená. Jak to, že mě to nenapadlo, proč jsem ji neodmítla jako Adriana? Přišel Karel v noci ke mně, jako tehdy nedlouho po smrti, a nasadil mi ji? Podle všeho byl v pokoji sveden zápas, protože jsem se probudila vedle postele, stalo se mi to podruhé v životě, poprvé to bylo na horách asi ve dvanácti letech, probudila jsem se k ránu, v době, kdy ještě nezavál den a stíny se nedaly v běh, na rudém kokosovém koberci pod stolem, jeho drsný vzor se mi tenkrát otiskl do tváře, všimla jsem si v té rozeklané noci, že matčino lůžko je prázdné, ale nezneklidnilo mě to, teprve teď jsem pochopila, že jsme tenkrát sedávaly na klíně téhož muže, lyžařského instruktora, jeho široký úsměv na fotografii, při kterém odhaluje oblouček dokonalých bílých zubů, mi připomíná toho, který překročil den a noc. Proč mě udivuje, že mám na hlavě tu čepičku, dávno přece do té říše sestupuji, každým krokem, každým řádkem, už dávno se v ní nacházím a čepička na hlavě v sobě nese týž smysl jako šipka na sloupku ve zpustlém sadu, ukazující nesmílovaně a neslitovně dolů, jen opakuje a dotvrzuje, co už dlouho tuším, ba nějakou dobu vím.

Někdy se v chaloupce ozývají divné zvuky, štrachání v koutě za Karlovou borovicovou skříňkou, jmenuje se Viola, podle

hudebního nástroje, anebo podle ženské postavy z Večera tříkrálového, jež se převlékala za chlapce?, snaž se to pochopit!, jindy zase řinčení hrnců a pánví nebo skřípění dveří, které připomíná úpění dveří almamy stojící v pokoji v ulici V Horní Stromce, samy od sebe se otvírají a mezi Anitinými šaty, které uvnitř dosud visí, Bohunka se jich netkla, stejně jako nikdy nevytáhla ani jednu zásuvku Anitina psacího stolu, někdy se šaty rozevzlají, proplétají se mezi nimi ženy s ptačími hlavami, pišáčí, neboj se jich!, neviditelnými dveřmi přicházejí do petrovické chaloupky rákšasové, snaž se je poznat! Většinou však slyším jen zvuk ůů, kterým se ozývá hlubina, ůů, mísí se do něj říkanka, kterou v parku vyzpěvuje otec honící mezi stromy svou dcerušku, ůů, před dubem, za dubem, tam si na tě počíháme, před dubem, za dubem, tam tě oškubem, před du– ůů.

Nyní následuje sled vysokých tónů, tři nebo čtyř, jsou kupodivu libozvučné, zazní, když hrábnu do strun babiččiny harfy, tentokrát se její duté lúno, v Talmudu je pro lúno i hrob stejné slovo kever, neozývá. Kdyby mohl být román ozvučen, mohl by na předělu kapitol tento prajednoduchý hudební motiv, pouhý sled stoupajících nebo klesajících tónů, zaznívat, místo písma by promlouval můj hlas, který je pro mne svou tělesností s příběhem bytostněji spjat než písmo, i když píšu první verzi rukou. Asi by víc vystoupila litančnost a monotónnost, která oba mé čtenáře uspává, Johana už ne, kde je konec Tomu, který překročil den a noc, spánek i lásku?, Bohunka leží při čtení na bývalé Anitině posteli, volá jako kdysi Johan, když byl přistižen, já nespím, poslouchám. Nevěděla pak, jestli se ty hrozné bytosti s ptačími tvářemi, které se právě vloudily do pokoje, vyskytovaly v románu, jak by mohly?, dosud jsme k tomu místu nedospěly, anebo jestli jí je přičaroval sen. Objevily se ještě jiné, neméně děsivé, jedna nese pohrabáč, druhá trojzubec, podobný má pán moře Poseidon, třetí hrnec, ne, není to hrnec,

ale matně se lesknoucí přilba, takové přilby mají na hlavách halapartníci, kteří procházejí v noci po balkonu, vždycky se k Bohunce na okamžik obrátí tváří, stejnou nehnutou tváří, alespoň tak je takřka nevidomá vidí, ještě štěstí, že do přilby, není-li to spíš mísa, nedohlédne, je téměř po okraj plná krve, teď, jak jsem zavadila o rám dveří, překračujíc vysoký práh ze síňky do kuchyně, trochu krve vyšpláchlo, vzápětí krev vylíji do umyvadla, připadalo by mi jako znesvěcení vylít ji do záchodu, v tu chvíli už tam byli nebo tady jsou dva muži v oranžových kombinézách a nakládají na nosítka toho mládence, který po pádu z motorky, při kterém obloukem přeletěl plot, hlavou narazil na betonový sloup elektrického vedení a potom tvrdě přistál v naší zahrádce, pod borovičkou, už tehdy se začala kácet, po několika letech se pak už úplně sehnula k zemi a vyvrátila z kořenů, tenkrát jsme si mysleli, že uhýbá před mohutnou korunou dvoukmenného javoru, který se nad ní tyčí a ubírá jí slunce, teprve později jsme se dozvěděli, že se pod zemí nachází sutí zasypaný sklep bývalé Luriovy koželužny, před půlstoletím zbořený.

Než přijeli, držela jsem hlavu toho osmnáctiletého motocyklisty na klíně, jeho tvář, bílá jako list papíru, mi připadala téměř dětská, nepatrně v ní cukalo, jako by se mu zdál zlý sen. Možná ta bytost nenese přilbu, ale lebku, na temeni puklou, na pár místech z ní vyšpláchla krev, jak do sebe stařeny, Ten, který překročil den a noc by řekl gaurí, strkaly, ale na koberci, do kterého se okamžitě vsákla, nezanechala sebemenší stopu. Procesí se zastavilo u stolku, u něhož sedím, když Bohunce čtu, a pak se jako dým vytratilo, snad se odebralo zpátky do skříně, kterou jsem toho dne už podruhé zavřela, v pokoji zůstal ještě nějakou dobu pach krve, přimísila se k němu starobylá vůně Anitiných šatů a jakýsi chemický pach, snad drasla, po dešti ho někdy ucítím, když se na zahrádce skloním k zemi. Ten mládenec, Radek, vyvolávám ho pravým jménem, jako

zázrakem pád přežil, asi po roce se ozval, hlas se mu v telefonu chvěl, vždyť si smočil nohy po kotníky v Léthé.

Najednou je všude kolem příliš mnoho psů, Adinu rozeznávám od Dořina Mufíka jen podle mašle s puntíky, ale je tu ještě jiný pes, který jako by jim z oka vypadl, snad je to Atom, a pobíhají tu vlčáci, už jen schází, aby se tu objevil také Filip, zatím se mi zjevoval, někdy zmnožený, pouze ve snu, zprvu na mě vrčel, v poslední době se ke mně lísá. Sotva na něj pomyslím, už ho vidím, ale možná to není on, jen se mu podobá, neběží ke mně, utíká před smečkou vlčáků, před těmi bych ho sotva ubránila, naštěstí je honička brzo omrzí, stačí jim, že se vzdálil, bílých chundelatých psíků, kteří vypadají jako z jediného vrhu, ale hodinou svého zrození je dělí celá desetiletí, si nevšímají, a nevšímají si ani toho buldočka, který se tu najednou motá, chvěje se a vypadá zmatený, asi se svému pánovi nebo paničce vytrhl a teď neví, kam se má vydat, protože za sebou táhne vodítko. Adině je povědomý, není to snad její Norina, kdysi tu fenku dostala od Jana Masaryka z Londýna a jméno jí dala podle postavy z Nápoje lásky, ze stejné opery pochází i její jméno, jednoho z jejích potomků věnovala Emilu Háchovi, achachachach!, krátce po válce viděla prezidenta sedět na lavičce na pankráckém dvoře, hlavu skláněl na prsa, zešílel. Copak se potom asi stalo s tím psem? Možná i on zešílel.

Ne, není to Norina, i když se jí podobá, je to Ema, pes paní Jiráskové, kterého teď, když je herečka v nemocnici, prý je to s ní vážné, v nejbližších dnech se ji chystá navštívit prezident Klaus, vyvádí posluhovačka, zatím byl vždycky poslušný a držel se u ní, ale dnes, když se ocitl mezi tolika psy, se zřejmě pomátl, nejspíš však, až se uklidní, cestu do Kouřimské najde, vždyť odtud z Vinohradské je tam jen skok, Adina, psík, který se hned proměňuje v herečku, hned zase herečka v psíka, a já se k buldočkovi skláníme, hladíme ho, vyčítám si,

že jsem se paní Jiráskové na počátku léta neozvala, jak jsem slibovala, a pes, snad že z Adiny, která je právě herečkou, cítí vůni líčidla jako ze své paní, když se k němu v noci po návratu z divadla sklání, se uklidní a přestane se třást, a kdybych mu nepřišla vodítka, možná by se vydal na hřbitov, kam míří Adina, zase má na sobě sněhobílý kožíšek, na nohou bílé holínky, v ruce drží bílou kabelku, jako by jí jedna nedobrá zkušenost nestačila, smečka psích nápadníků vyráží za ní. Jak si může být tak jistá, že kdyby došlo na nejhorší, dokáže se roztočit a proměnit, podruhé se to přece nemusí podařit. A co ti vlčáci? Ale třeba se nemýlí, když si myslí, že tentokrát ji nechají na pokoji, někteří už pozapomněli, jak se chovala za války, jiní soudí, že řeči o tom, že měla plotky s Goebbelsem, s tím s koňskou nohou, a že chodila s generálem Fredericim a seděla na klíně K. H. Frankovi, jsou jen klepy, jak ostatně tvrdí ona, jména a osudy dvou hereček, Mandlové a Baarové, se jim spletly dohromady. Nanejvýš ji připraví o kožíšek, holínky a kabelku a poperou se o ně nebo se vykoupí nějakou písničkou, třeba tou o nočním motýlovi, který v lásce znamená, že je marná, že je ztracená. Tentokrát u toho nebudu a ani nechci být. A zřejmě všechno probíhá, jak si představovala, přes hřbitovní zed' ke mně doléhá kvilivá melodie, možná zpívá i pro mě... marnáá... —enáá.

Nechápe, proč se jí v poslední době vrací vzpomínka na to, jak sestupovala do Jeleního příkopu, kdysi se to dělo na otcově otáčecím křesle, opakovala přece otcovu cestu, která se pak jednoho dne na tom křesle skončila, pokud se ve skutečnosti neskončila tam dole v příkopu, kde už několik desetiletí leželi a dosud leží jeho kamarádi a spolužáci, nahoře v pokoji po něm tehdy zůstala jen prázdná tělesná schránka, kukla, z které se vyprostil a kterou pak vydala strašnickému ohni, také neví, proč se do toho vzpomínání mísí zvuk tai ta tai, tai

ta tai. Ačkoli křeslo, na kterém se otáčela, pravou nohou se odrážela, dávno, pokud si ho z kontejneru někdo neodnesl, vzalo zasvé, mýlila se, když se domnívala, že spolu s křeslem zmizí i trýznivá vzpomínka a nebude se jí už vracet pocit, že je v tom příkopě pod Hradem, kdysi tam chovali medvědy, ještě malá Bohunka, která tam chodila se svým tatínkem, je tam viděla, byli dva a oba se jmenovali Máša, ano, oba, a drží na klíně hlavu jelínka Meliška nebo Matáska, najednou si není jista, jak se matčina láska z mládí jmenovala, tai ta tai, tai ta tai, marně se pokouší rozpomenout, kde a kdy ten zvuk, zní jako bubnování, sem tam něco zachřestí, slyšela, zřejmě nejednou, myslí si, že kdyby se rozpomněla, snad by potom i pochopila, proč k ní přichází právě teď. Když se na křesle otáčela, dostávala se vždycky do zvláštního stavu, něco podobného zažívala i na kolotoči a také na ruském kole, jednou stálo i na Šibeničáku, pokud to nebylo jen ve snu, věřila, že kdyby se dokázala déle otáčet v piruetě, zmohla se jen na tři, výjimečně čtyři otáčky, najednou by už nebyla na Žižkově, v ulici U zásobní zahrady a nesledoval by ji s laskavým úsměvem, u koutků úst se mu tvořily vějířky jemných vrásek, mistr Remislavský, ale ocitla by se někde úplně jinde, a ten, kdo by se díval, jak tančí, by nebyl laskavý, jeho pohled by byl nevýslovně přísný.

Šije jako každý den kostýmy pro loutky, obléká všechny loutky Jana Krupicy, šašky, krále, královny, ale i čerty a smrtky, teď zrovna šije vínově rudé šaty pro zlatovlasou královnu, její zrak jí připadá vytřeštěný, není šílená?, cuká sebou, bojí se kopí, kterým se švadlena obratně ohání, občas se jejího těla kopím nešetrně dotkne, někdy se pak na jeho špici objeví kapička krve. A znovu se ozve ten zvuk tai ta tai, královna ho nepochybně také zaslechla, chytne se Sofiina malíčku, pevně ho obejmě bílýma ručkama, ačkoli neví, zda je to přítel či nepřítel, očekává od něho ochranu, snad se v ní rodí strach, že až ji mistr Krupica vydá, či spíš prodá světu a pověsí ji

v Jilské, tam, kde před ní viselo už tolik loutek, které mistr Krupica vyřezával a kostýmy jim šila Sofie Syslová, kde je jim všem konec?, že se tam neshledá s tím, s kterým na lodi vypila sladké napití a pak spolu žili v lese v příbytku z loubí, dokud je neobjevili, jednou se potom Tristan převlékl za šaška, aby ji mohl na Markově dvoře nakrátko spatřit, podruhé za malomocného, poznala ho jen po hlasu. Ale co když tam milovaný bude, ale nepromluví, nebude vyprávět nebo zpívat svůj příběh, a ona ho v novém přestrojení nepozná? Jak by mohla švadlena Isoldu uklidnit a utěšit, když ví, že i kdyby se tam nakrásně nešťastní milenci shledali, stejně by je láska dovedla ke smrti, jako Paola a Francescu, Amor condusse noi ad una morte, píše Dante v Pekle, zanedlouho by je osud znovu rozdělil, z jejich lásky v tomto, ale ani v jiných životech nic dobrého nevzejde. A to ještě Zlatovlasá netuší, že ten, k němuž po všechen čas upíná svůj cit, není-li to vášeň, v tomto čase už ani neví, kým je, bláznovský šat, způli malinově červený, způli trávově zelený, mu za tu dobu, co visí na mé knihovně, přirostl k tělu, účinky nápoje lásky dávno vyprchaly, na Isoldu zapomněl, jeho srdce teď beze zbytku patří nepřítomnému mistrovi, tai ta tai, tai ta tai.

Teprve o mnoho dní později jsem si uvědomila, že na místě, kde jsem utrhla tu houbu, neměla nohu, jen krátký kořínek, kterým se chabě držela země, ležela zjara zdechlina, nedokázala jsem poznat, jestli to byla kočka nebo kuna, svého času žila na půdě a zanechávala tam krvavé stopy po svých obětech, zakopala jsem kostřičku s chumáči rezavých chlupů pod Dvoukmenného, kousek od místa, kde jsem kdysi pohřbila stovky zrzavých plzáků portugalských, Arion lusitanicus, kteří se tehdy přemnožili a napadli české zahrádky jako apokalyptické kobylky, sprovodila jsem je ze světa ohněm a vodou, vroucí vodou, ještě dnes se tomu neblahému místu obloukem

vyhýbám, obávám se jejich pomsty, už vylézáme, už se plížíme, už se plžíme. Byla jsem přesvědčená, že sbírám čerstvou pýchavku, nádherný bělostný kus s hlavou hebkou jako jelenícová rukavička narostl do obří velikosti, houbu nakrájenou na plátky a osmaženou jako řízek jsem snědla nadvakrát. A teprve pak, když jsem si uvědomila, že tam někde skončila v trávě mrtvolka cvrčka nebo cikády, kterou jsem přimáčkla okýnkem, svatý František prý měl kromě ptáků, kteří mu usedali na paže, také cikádu, s kterou si hrál, a nedaleko od toho místa skončila i lebka studenta Matáska, ne, neskončila, zůstala ležet v houštině jen krátce, příběh ji přece odtamtud brzo vyzvedl, v tu chvíli už byla totiž osudově spojena s jinými příběhy. Tím, že něco zahodíme, vůbec nic neskončí, a když jsem tedy asi o deset dní později našla na témž místě novou houbu, která té první jak z oka vypadla, začala jsem tušit, že jsem onehdy nesnědla pýchavku, *Lycoperdon perlatum*, ale pestřec obecný, *Scleroderma citrinum*, nebo pestřec bradavičnatý, *Scleroderma verrucosum*, který je jedovatý, i když ne tak prudce jako muchomůrka citronová nebo muchomůrka bílá, a jak jsem houbu, omamně vonící jako koření, obracela v ruce, začínala jsem pomalu chápat, že se i tentokrát mýlím, není to ani pestřec, ale plešivka dlabaná, *Calvatia caelata*, tehdy mě také napadlo, že zdechlina mohla být pozůstatkem jezevčíka Viktora, který se v zimě ztratil Havlovým odnaproti, hlava houby se čím dál víc podobala lebce novorozeněte, vybělené časem a na dvou místech promáčknuté, ta holčička, Adinou Mandlovou s hercem Šmeralem cizoložně počatá, vysokými kleštěmi, které držel doktor Steinbach nebo můj dědeček, pozdě porozená, pupeční šňůrou uškrcená, leží na Olšanech v jednom z dětských hrobečků. Teď už chápu, proč se psice proměňující se v herečku na hřbitov stále vrací, i když ji tam kamenují a plivají na ni, Burská, kde máš Franka?, každým okamžikem jí hrozí, že se písničkou o motýlovi ani piruetou, i kdyby měla jedenáct

otoček jako pirueta bratří Bubeníckových, už nezachrání, že ji ukamenují, roztrhají, tai ta tai, tai ta tai.

Chtěla jsem sáhnout do strun babiččiny harfy, abych vyznačila předěl mezi kapitolami, byť pomyslň a ne delší než okamžik mezi nádechem a výdechem, pránou a apánou, životem a smrtí, ale dřív, než jsem to učinila, zazněl zase ten motiv, který v posledních dnech, ne-li týdnech pronásleduje Sofii Syslovou, tai ta tai. Právě dooblékla Isoldu, na hlavu jí nasadila vysoký špičatý klobouk, k jeho výrobě jí posloužil kornoutek z tvrdého papíru, ke špici připevnila mušelínový závojiček. Kdyby kloboukem a hlavou neprocházel drát a kdyby loutce klobouk tkanicí pod bradou neuvázala, byl by jí ho odnesl vítr, který v pokoji náhle zavál. A tu se jí v paměti rozsvítilo, to je přece bubnování, které slychala na indickém velvyslanectví ve Valdštejnské ulici, když se na počátku sedmdesátých let, tak už je to dávno, pokoušela proniknout do tajů indického tance, přesněji tance ve stylu bharatanatjam. Učil ho tam jistý Honza, někteří mu říkali mistr Johan, snad že je učil také jógu, hudbu pouštěl z magnetofonu nebo gramofonu, tai ta tai, ano, to byl ten zvuk vyluzovaný na bubínek damaru, který se někdy vyráběl z lidské lebky, skrytý bubeník, možná jím byl sám Král tance, půl muž, půl žena, ardhhanarišvara, se v rytmu, který udával, otáčel, jedním párem rukou bubnoval, druhým ukazoval tajnou mudru, pravou rukou mířil k zemi, levou k nebi. Mistr Johan jim předváděl jednotlivé taneční figury, k Sofinu údivu mezi nimi bylo i plíe s nohama v abdukcii, které tak důvěrně znala od jiného mistra, od mistra Remislavského. Jednou tančil mistr Johan v krátké skládané sukýnce, plissé soleil či plissé éventail se takovému skladu říká, ale možná se švadlenka mylí, snad to nebyl on, ale nějaká Indka, která se tam tehdy objevila, Sofie po letech podobnou sukýnku ušila Tanečnici, loutce z jakéhosi příběhu z Mahábharaty, ta loutka jí teď s onou Indkou

natolik splývá, že si není jista, jestli neviděla tančit jen loutku v Říši loutek nebo někde jinde. Ostatně i mistr Johan se právě proměnil v loutku s kouřově modrými očima a ohnivě rudými rty roztaženými v trochu křečovitém úsměvu, odhalujícím oblouček dokonalých bílých zubů, vypadá spíš jako blázen než jogín.

Ačkoli Sofie tenkrát nebyla do mistra Johana zamilovaná, narozdíl od většiny dívek a mladých, ale i obstarožních dam, které se pokoušely napodobit mistrovy pohyby, cítí určité uspokojení, když si ho teď proměnila v loutku, tak jako se kdysi osvobodila od své první lásky, Pavla Bolinky, kterého se ze záhřebského spánku marně pokoušela probudit, zbavila se ho tím, že ho proměnila v loutku číšníka, a podobně se osvobodila i od Hynka Machovce, s kterým se objímala v Přemyslovské ulici na gauči z kovových trubek, i básníka se zbavila tím, že ho proměnila v loutku, v loutku motýla. Pokouší se jogína posadit do padmásany, ale jeho údy jsou příliš tuhé, dřevěné, nehadrové, musela by mu je zlámat, aby se jí to podařilo, tak krutá přece jen není. Zazpívá mu tai ta tai a loutka poskočí, tvrdě, neladně, a vzápětí se začne otáčet. Zdá se jí, jako by tohle všechno už někdy bylo, nejen ten indický tanec ve Valdštejnské ulici, ale i ta proměna v loutku, které někdo, kdo ji chtěl násilím posadit do lotosového sedu, po oudu lámal oud, až to křupalo. Anebo se to teprve stane, tady nebo jinde, s touto loutkou nebo s jinou? Tai ta tai. Jak umlčet neblahý motiv, nepřestává znít ani poté, co se na jeho původ rozpomněla, a nutí loutku, aby se v jeho rytmu otáčela hned na tu, hned na onu stranu, jednou rukou ukazujíc k nebi, druhou k zemi. Kterým z těch směrů se má švadlena vydat?

Už dobře neví, jestli to zažila, anebo jestli to byl cizí příběh, který jí mistr Krupica vyprávěl, když ji vyřezával, jestli doopravdy vypila na moři ten kouzelný nápoj, el beivre fu la nostre mort,

až do té chvíle bylo moře nehnuté, panovalo bezvětří, ale sotva se napili, začalo se mocně vzdouvat, chvílemi se ve vlnách zablýskl trojzubec, anebo jestli se jen natolik vžila do příběhu ženy, kterou má hrát, najednou neví, kdo je, pokud to dřív, dokud byla pouze kouskem beztvareho dřeva, věděla. Dosud cítí mistrovy dotyky, když ji kladl do podlouhlé kartonové krabice, ale to už pomalu usínala, alespoň si myslela, že je to spánek, tušila, že až se z něj probudí, bude všechno jiné, pochopila to i z mistrova vážného výrazu, když se nad ní skláněl a naposled po jejím těle jemně přejížděl dlaní, aby ji uklidnil, celá se třásla, pobrukoval si přitom jeden starý šlágr, aby nedal najevo, s jak těžkým srdcem ji vydává světu a roli, kterou v něm má hrát nebo kterou v něm už nesčetněkrát hrála.

Když spočívala v krabici, nezdály se jí žádné sny, pokud může rozeznat, jestli to, co teď prožívá v místě, kde se nalézá, ani si to místo nemůže dobře prohlédnout, závojiček, který jí švadlena připevnila ke klobouku, jí zakrývá téměř celou tvář, není sen, zlý sen, marně uhýbá před dotěrnými dotyky čerta a šaška, stařena za jejími zády se chichotá, je slyšet pláč a naříkání. Mohla by však ve snu cítit bolest? Ranky, které jí způsobilo kopí v podpaží, na rameni a na hrudi, kterou vínově rudé sametové šaty těsně obemykají, se zřejmě zanítily, cuká to v nich, v poryvech se ozývá bolest. Oba její sousedé znehybněli, přestali na ni dorážet, zřejmě se unavili nebo upadli do polospánku, ve kterém tu všichni po většinu času přebývají, také ona do něj zakrátko upadne, ale zatím se mu brání, snad se bojí, aby v tom spánku nezapomněla na sladké objetí, tam na lodi za bouře a v hradní ložnici, protéká jí potůček, a v lesním loubí, přicházely tam srny a jeleni a zpívaly cikády, ale možná i to byl jen sen, stejně jako všechno, co následovalo potom, i to, co tomu předcházelo, objímá ji malomocný s tváří půl lidskou, půl zvířecí, lýtka jí olizují plameny, kamenují ji, točí se, celá v bílém, jímá ji závrat', skáče

z mostu, nebo je to věž?, lev jí stojí na prsou, milý odplouvá, jeho hlava se houpá na moři jako bóje, je menší a ...krev kane..., odkud se na ni upíra...

Isolda netuší, že všechny její vidiny má možná na svědomí Sofie Syslová, když jí nasadila na hlavu vysoký špičatý klobouk z kornoutu. Copak švadlena, jež je zároveň kloboučnicí, nevěděla, že takový klobouk, byť jej dámy ve středověku nosily, má stejný kuželovitý tvar jako klobouk čarodějnický? Je pravda, že královna, než na moři vypila s Tristanem nápoj lásky, který byl zároveň nápojem jejich smrti, bývala vílou, vyléčila smrtelnou ránu, kterou utřil v zápase s jejím nestvůrným strýcem, stalo se to dávno před tím, než ji vezl jako nevěstu ke králi Markovi, sama sebe však teď vyléčit nedokáže, nejen ze své lásky, ale ani z těch nepatrných ranek, které jí na třech místech způsobilo kopí, ačkoli ani pak, když oblékla královský šat, vílou být nepřestala, nejspíš ztratila kouzelnou moc poté, co svou služebnou poslala do svatebního lože místo sebe, ó, ani ne tak proto, aby zachovala věrnost Tristanovi, ale aby král, až k ženě přilehne, neodhalil, že už není panna, druhého dne dá Zlatovlasá věrné služebné setnout hlavu, potůček, který protéká hradní ložnicí, se zbarví krví. Ve dne po ní v Jilské, neboť tam se nachází, už jí to řekli, šátrají zvědavé ruce kupců, v noci ruce jejich chtivých sousedů, čert a šašek si včera vyměnili místo s člověkem, který nyní, na konci léta volá sáně! kde jsou ty sáně?, a se stařenou, scvrklou a shrbenou, jaká jsem teď já, taková budeš i ty, to už by raději snášela, kdyby se jí dotýkal ten kostlivec takřka v lidské velikosti, který sedí na trámu pod stropem a komíhá nohama, vlastně hnáty, možná je to táž stařena, kterou prosila o milost, když ji dva zbrojnoši vlekli na hranici vztyčenou uprostřed náměstí. To vše se teď Zlatovlasé, když bdí, ale snad i když sní, honí hlavou, a to dosud nespátřila tu druhou, která jako by jí z oka vypadla, jen paže má o poznání bělejší, snad proto ji

mistr Krupica nebo už kdosi před ním nazval Běloukou, už to nebude dlouho trvat a uvidí ji. Jen co ji Sofie od hlavy k patě oblékne, pohrbí ji mistr do kartonové rakve a vypraví do světa, za nějž všichni, kteří visí v Jilské, ten příbytek, ve dne v noci tonoucí v přišerí, pokládají.

Proč jen se všechno donekonečna dvojí? Dva medvědi, Máša a Máša, bývali v Jelením příkopě, dvě plačky naříkají na fasádě domu proti stanici tramvaje na náměstí Jiřího z Poděbrad, nedávno nově natřené, dvě sestry má Johan, už mnoho let je neviděl, dvě jsou vody, z nichž má být jedna učiněna, dvě jsou také kabelky, tu první nosí Květuška, tu druhou Adina, dva jsou domy mého života, ten olšanský a ten na náměstí Jiřího z Poděbrad, dva jsou mistři, Jan a Johan, dva byli bratři Šmídové, než se jeden zabil, a na dvou stožárech se stavěli do stojky, dvě jsou divadla v mém životě, Vinohradské a Národní, dvě smrtky mám v pokoji a zanedlouho budou v Jilské viset dvě Isoldy, tu druhou, oblečenou do tmavozeleného sametu, veze právě teď Sofie v igelitové tašce do Schnirchovy ulice k mistru Krupicovi, bude se dívat, až ji mistr bude klást do krabice a konejšit dlaní, pocítí přitom úzkost a zmocní se jí třas, ach, kdybych byla loutkou a on by se mne dotýkal... Kdy se konečně zruší kouzlo dvojnosti, v sanskrtu dvandva, které tu všechno ve své moci má? Nezanikl by však potom i svět, za který pokládám svůj pokoj na náměstí Jiřího z Poděbrad, podkrovní pokojík v Petrovicích, Olšanský hřbitov a ještě několik míst, šatnu v Národním divadle a také dům ve dvoře v Soukenické, kde Johanovi ukápl na paži vroucí olej, v tom okamžiku zmizel, zahlédla jsem ho pak v podobě loutky, podruhé se mi zjevil jako nahý hošík či malinký okřídlený mládeňček, nesahal mi výš než kousek nad pás, stál před křeslem, služebná mě právě česala, už byla s vysokým účesem téměř hotova, kupodivu nedržel luk s šípy, ale trojzubec či dlouhé kopí, jehož se konec se ztrácel v mlze nebo v napůl spuštěném

mušelínovém závěsu, kterému se v divadle říká bobinet, bůžek se v něm vzápětí rozplynul.

To ne, to ne! křičí, ale nevychází z ní ani hlásku, tedy je to ve snu, pomyslí si, matně si vzpomíná, jak ji ukládal do kartonové krabice, broukal si přitom šlágr z jednoho starého filmu s Adinou Mandlovou, roztřásla se a on po ní přešel dlaní, aby ji uklidnil, ale také aby srovnal její nepokojné údy, musely se složit do nevelkého úzkého prostoru, připomnělo jí to pohyb dlaní, které babička přikládala k strunám harfy, když je chtěla utiшит. A pak už pomalu usíná, šanaih šanaih, v pohledu kouřově modrých očí, kterým po ní od hlavy k patě klouže, není láska ani soucit, jen bdělá pozornost, a potom se už nad ní rozklene mléčná tma. První, co ucítí, když se probudí, možná jen do jiného spánku, kolem panuje šero, je žhavá bolest, projíždí tělem od podbřišku k hlavě, posléze zvolna ustává, také se přestává třást. To ne! opakuje, když se znovu přesvědčí, že jí z temene trčí drát, končí kdesi nad ní, kde tuší vahadlo. Copak si nevzpomíná na svoje poslední přání? Vzápětí ji začal přemáhat spánek. Každé přání se nám splní, říkával mi mistr Johan a mělo to být varování, jenže ta, která se před chvílí proměnila v loutku, ho přece nemohla slyšet, nechodila za ním do divadla jako já, ostatně by ji to nejspíš stejně jako mne neodradilo. A jak také mohla tušit, že se by se její přání mohlo vyplnit ještě v tomto životě a tak hrozným způsobem? A jakým způsobem se vyplní to moje? Nebo se už vyplnilo, právě takto?

Odstrkuje ruce, odevšad se po ní vztahují, nebere to konce, nejdotěrnější jsou ti dva, kteří visí zleva a zprava, čert a šašek, poznává mistrovu i svou práci, Isolda Zlatovlasá jí dlaní přejíždí po těle, má prsa, díví se, mně je nevyřezal, nakonec se dotykům přestane bránit, snad si tak loutka s loutkou tady v Jilské, už to místo poznává, hraje, po zádech jí šátrá stařena, stejně jako ve větru šátrá větev Dvoukmenného po střeše

bývalé Luriový chalupy, tu neoblékala, ta nebude z mistrový dílny, chichotá se, skřehotá, jaká jsem teď já, taková budeš i ty, je to pouhý sen, pokouší se probudit, ale neprobouzí se jako jindy, když klam snu odhalí, taková panenka, mistrem Krupicou ze dřeva vyřezaná, drátem skrz naskrz propíchnutá, oblékl jí průsvitné růžové šaty, před časem si je posílala korálky, na nohou černé střevíčky s pásečkem, stejné jsem si nedávno koupila já, v poloutmě a v polousvětle miji tam den po dni.

Isolda Zlatovlasá položila do svatebního lože svou služebnou Brangienu, aby oklamala krále, v jedné verzi příběhu jí pak nechala setnout hlavu, v jiné byla Brangiena ušetřena, ti dva, co ji měli v lese zabít, se nad ní slitovali, jen ji přivázali ke stromu a místo jejího jazyka přinesli Isoldě jazyk psa nebo kance, příběh se pak dále zapléтал, využívaje motivů domnělé smrti, převleku a rozpoznání. Loutka má o tom všem jen mlhavé tušení, ani vlastně neví, jakou roli v příběhu sehrála nebo teprve sehráje druhá Isolda, Isolda Běloruká, od chvíle, kdy ji nakrátko zahlédla, to jsem já!, však cítí strach, co dobrého může vzejít z toho, když se dvě bytosti, byť loutky, sobě tak podobají? Naštěstí je prodavačky zavěsily dost daleko od sebe, takže k sobě přes jiné loutky, jejichž příběhy neznají, nedohlédnou, možná bude někde mezi nimi i rytíř Tristan, možná se tu teprve objeví, avšak poznají ho v šeru, které tu panuje, a v převleku, který si tentokrát zvolí? Poznala by ho určitě Brangiena, vždyť ho koupávala, a poznal by ho rovněž věrný pes Husdent, kdyby mistr Krupica vyřezal i ty, jenže ten už tristanovský příběh pustil z hlavy, poté, co vyřezal Ariadnu, pro sebe jí říká Žofie, do ruky jí vložil klubko nachové příze, mu na mysl tane jiný příběh. Jen jestli se mistr Krupica nemýlí a není loutka, kterou vyřezal, spíš než Ariadna, jejíž klubko vyvedlo Thésea z labyrintu, Arachné, kterou Pallas Athéna, žárlící na její tkalcovské umění, zaklela v pavouka, visela od

stropu na svém vlákně jako visí na lince sanskrtské písmeno B, b jako bindu, kapka, skvrna, bod, nula, nebo V, v jako váčá, slovo, řeč, hebrejské písmeno Vav znamená háček a také 6, spojkou va, která odpovídá českému epickému a, začíná téměř každý biblický verš, ta písmena s bříska nebo háčky se od sebe jen nepatrně liší. Není Arachné nakonec těhotná? Ani obě prodavačky dobře nevědí, koho má loutka představovat, střídavě o ní mluví jako o Švadleně nebo Tkadleně, Sofie Syslová, nebo spíš ta, která byla Sofií Syslovou a teď je kdovíkým, jim to nepoví, ústa má sevřená a jen namalovaná.

Mám za zlé Isoldě, jak naložila s věrnou služebnou, a ani jsem ji příliš nelitovala, když ji nakonec stihl trest, nesmím se však divit, když stihne i mne. Copak jsem místo sebe kdysi neposlala do bitvy, která se svého času strhla na Národní třídu, Elišku Beránkovou, zbrocenou krví ji studenti donesli do chrámu Panny Marie Sněžné, kde jí pak na prsa stoupl lev, dokonce jsem později Elišku Beránkovou sprovodila ze světa, tím, že jsem k jejímu jménu v rukopise připsala řecké písmeno Théta, v klášterních soupisech mnichů znamenalo smrt a v korektuře značí, že něco má být vyřazeno, jako bych nevěděla, že nic ze světa, ani z toho románového, nemizí, jen se to dočasně ztrácí z dohledu anebo proměňuje, ostatně nevím, a ani tehdy, když jsem psala Thétu, jsem s určitostí nevěděla, kdo koho tehdy sprovodil ze světa, dlouho jsem se domnívala, že jsem to byla já, paní románu, kdo vyňal Elišku Beránkovou a kdo zůstal, ale v posledních dnech si tím jsem stále míň jistá, na prsou jsem začala opět, jako už letos v únoru, pociťovat ohromnou tíži, na tváři v poryvech cítím horký lví dech. Co by za ty pocity dala orlice na mostecké věži, která se chvěje jen při představě stínu, který se jí cípem jednou za rok na okamžik dotkne?

Ačkoli se už déle než rok učím sanskrť, ruka se mi smeká, kdykoli se pokouším psát písmena té dávné abecedy, stejně se smekala Elišce Beránkové, když na okraj korektury psávala

Thétu, někdy vznikají podivné patvary, rychle je přeškrtávám, jako by z nich, kdybych je o pouhý zlomek času ponechala déle na stránce, mohli povstat démoni. Bláhová! i kdybych byla seberyhlejší, už se to stalo a bude se to dít dál, už jsem je stvořila, další se budou rodit jako bojovníci z dračích zubů roztroušených po poli, jsou tady všude kolem mne a bude jich stále přibývat, tvorů se zpotvořenými těly, s několikerem párů rukou nebo křídel, s více tvářemi a nesčetnými nespavými očima, jednomu z těla trčí obří ztopořený úd, zpola lidé, zpola hmyz, poznávám démona se třemi křídly a trupem obrovského mořského koníka, před třemi lety poprvé a před časem podruhé na mne vyhlédl z fasády domu na Novém Městě, teď mi na rameno znovu usedl ten cvrček, domnívala jsem se, že jsem ho nešťastnou náhodou v létě zahubila, na těle tenounkém jako list se klinká hlavička s povědomým lidským obličejem. Čím?

Jaká bytost se domáhá toho, abych ji vyvolala jménem, pokud už někdy žila, možná v mé blízkosti, nebo abych jí jméno dala, a tím ji nechala žít alespoň v románu? V podobě cvrčka jsem ji smetla z ramene, poté jsem ji domněle zachránila a vzápětí nevědomky zahubila, poprvé jsem ji v podobě houby snědla, podruhé jsem ji v podobě téže houby zahodila, a nyní se mi znovu zjevila v podobě písmene dávné abecedy, nevím, kterého, abych zázrak stvoření mohla opakovat, možná jen v podobě oné dvojtečky, která v určité hláskové konstelaci zastupuje h, například před písmenem Kh, které označuje pouhé vydechnutí, snad se ta bytost zrodila právě ze slova dukkha, to slovo, které znamená bolest a strast, se mi v hrdle zadržuje jako smyčka na krku Tkadleny nebo Obžalované z velezrady, už mi ukázala obličejik, ne větší než nehet novorozeněte, zdál se mi povědomý, ale než jsem k němu stačila přiblížit oči, abych si jeho rysy lépe prohlédla, zmizel a spolu s ním se vytratil i houf sanskrtských démonů, zůstalo jen šest na lince zavěšených

zpotvořených písmen, jež možná dávají slovům nebezpečné významy.

Ta první si smyčku uvázala poté, co do koberce vetkala, jak Jupiter v podobě býka svádí Evropu, jako labuť se zmocňuje Ledy, jako Satyr objímá Antiopu, jako zlatý déšť oklamе Danau, změněný v oheň získá Aiginu, jako had se zmocní Persefony, jako Bakchos, změněný v hrozen, svede Erigonu, bylo tam ještě mnohem víc scén a celých příběhů o lstivých bozích, Ovidius je vylíčil ve svých Proměnách, uvázala si smyčku spletenou z nachové příze, když rozpoznala ve své soupeřce v tkaní, která ji předtím v převleku přišla varovat, sehnutá k zemi jako luk, s nepravými šedinami na čele, jako kachna se belhala o holi, samotnou velkou bohyní, poté, kdy už sňala tvář stařeny a zjevila se jí ve své pravé podobě, ji bohyně třikrát bodla do čela tkalcovským člunkem, tou neobvyklou zbraní, jen dcery Orionovy, pokud vím, si hrdlo prorazily tkalcovským člunkem, žádná z ranek, které jí bohyně způsobila, však nebyla smrtelná, a ani potom, co si na šíji statečně zadržela smyčku, tkadlena nezemřela, ještě se nad ní nerozklenula černá styžská noc, jak doufala, nebyl to její osud, její karma, jak by řekl mistr Johan, neboť dřív, než se udusila, proměnila ji bohyně v pavouka, a tak dodnes Arachné jak pavouk vypouští vlákno a tkaním se zabývá jako dřív. Té druhé zadrželi smyčku na dvoře pankrácké věznice, poté, co ji odsoudili v inscenovaném procesu, hle, svět jako divadlo, kat Janeček, s nímž seděla Bohunka jednu dobu v kanceláři, nemajíc tušení o jeho pravé profesi, k ní nebyl tak milosrdný jako Pipperger nebo Wohlschlager k vrahovi Fialovi, už si nepamatují, který z těch dvou tehdy na Šibeničáku číšníka, který zavraždil svou milenku, popravoval, netrhl jí hlavou a nezlomil atlas a čepovec, jak bylo starým dobrým zvykem, aby smrt nastala okamžitě, aby se nedusila a tělo sebou neškubalo devět až deset minut, tak dlouhá doba uplynula, než lékař konstatoval smrt a nad

Obžalovanou, vlastně pak už odsouzenou a popravovanou, se na dvoře věznice rozklenula pankrácká noc, nebo spíš už ráno, z blízké vozovny právě vyjžděla první tramvaj, její zařinčení probudilo hocha Jaroslava z neklidného snu, který se mu té noci, nedlouho po letním slunovratu k ránu zdál.

Teprve teď jsem si všimla, že se z klubka, jež ta, která bývala Sofií Syslovou a teď je kdovíkým, drží v ruce, odvíjí nit, táhne se po podlaze a nekončí ani u dveří do obchodu, ale vine se v zákrutech ulicemi Starého Města a dál běží přes Václavské náměstí k Muzeu a vzhůru Vinohradskou až na náměstí Jiřího z Poděbrad, a nevine se v přímkách a křivkách jen městem, ale i románem, nevyvádí z labyrintu, ale naopak tvoří oblouky a smyčky jeho cest, příběh se do nich směrem dopředu i dozadu zaplétá, také postavy se do nich zaplétají, ocitl se mezi nimi také vnuk sochařky Zlatníkové a syn malířky Šimotové, život těch dvou mládenců ve smyčkách skončil, velká bohyně do něj v poslední chvíli nezasáhla jako do příběhu jiných, neproměnila Michala ani Martina v ptáka nebo brouka, kterému by zůstal obličej a duše, tím by je vlastně dál mučila, Popravenou proměnila v hrstičku popele ve strašnické peci, ohni už Ludmila Brožová-Polednová nepřihlížela, vyvolávám pravým jménem soudkyni, která tenkrát nad Obžalovanou vynesla rozsudek smrti, činím tak už podruhé, poprvé to bylo v Thétě, před pár dny ji odsoudili na šest let do vězení, ale očekává se, že jí prezident udělí milost, někteří vězni, přitisknutí k mřížím v oknech, popravu, která se konala na Nemocničním dvoře, pozorovali, jeden slyšel, jak se soudkyně směje, ale stařena, která se k soudu přibelhala o holi, tvrdila, že tehdy v koutě zracela, ve filmu Dopisy z cely smrti mohli televizní diváci přes průsvitný závěs zvaný bobinet vidět, jak sebou tělo figuríny škube v předsmrtné křeči.

Před oknem Anitina pokoje, kde Bohunka spí, už přestali přecházet ti halapartníci, možná to byl stále ten samý, který

balkon stále obcházel, obracel k ní stejnou nehybnou tvář, či spíš jen skvrnu lemovanou matnou září, nejspíš to byl jen klam jejích téměř slepých očí, ale přesto jí připadalo, že v jeho zjevu je cosi apokalyptického, mívala pocit, že kdyby vyšla na balkon, k němuž ještě poměrně nedávno sahal svými větvemi smrk, než ho skolil Kyrill nebo Emma, už si nepamatuji, který z těch dvou vichrů to měl na svědomí, vtrhli by ti zbrojnoši do pokoje, popadli by ji podpaží a nesli jako andělíčka, tak ji jako malou nosívali milovaní rodiče, jak plula vzduchem, nohama se nedotýkala země, zažívala blaženost. Kam se ti zbrojnoši Krále světa poděli, vrátí se, anebo přijde někdo jiný? Ne, Joska to nebude, tím si je téměř jista, jeho tvář, nebo spíš skvrnu už nevidá, spojení s ním se zřejmě definitivně přerušilo, uvědomila si to, když mu 15. září o pátém výročí smrti zapalovala svíčku, už tu s ní není, utěšuje ji, že to snad znamená, že našel klid, a snad proto, že už s ní doma není, vzpomíná Bohunka víc než dřív na ty, kteří byli v jejím životě před ním, také na toho úplně prvního, na medika Rudu, kterého milovala od svých šestnácti do jednadvaceti, povídali si spolu, hráli volejbal a tenis a tančili ve Zbečně, kam v době, kdy už se schylovalo k válce, jezdili na letní byt. Onehdy nás Eda se svým mužem Josefem do Zbečna zavezli, stráň, která od silnice až k řece byla v té době holá, je teď zarostlá nálety všemožných dřevin, dům, kde bydlívali, přestavěli a hospoda nad řekou, kde s Rudou tančila a kde pak Ruda jednou Bohunku pohladil po paži, tělem jí přitom projela slast hraničící s trýzní, sešla natolik, že jsme v ní nezůstali na oběd, jen jsme chvíli z její zahradní části hleděli dolů na kalnou Berounku, Bohunka tu herakleitovskou řeku neviděla, ale vdechovala její pach, vnímala její přítomnost i minulost, čím jsme bývali včera, tím nejsme dnes a čím jsme dnes, tím nebudeme zítra, možná se proměníme v ptáky nebo ve stromy, nebo se staneme slovy, napsanými nebo vytištěnými na papíře, dokud barva nevybledne a papír se

nerozpadne, nebo se změním v hlas, který bude slyšet, pokud nám ho ponechá osud.

V Plzni jsme se pak dívali na Adrieniny obrazy, také na obraz kabelky, pomyslela jsem přitom na Jaroslavovu sestřičku, má dosud tu kabelku podobnou kufříčku, střídavě jí připadá lehounká jako pírkó, skoro se s ní vznáší, a těžká, musí ji pak za sebou táhnout jako psíka, ale nezhodí ji, věří, že uvnitř dochází k zázračné proměně, jen nesmí kabelku otevřít předčasně, jak už to jednou udělala. Mezi Psanými hlavami, tak se Adrienin cyklus jmenuje, byl také obraz Martina, alespoň jsem přesvědčena, že to byla tvář jejího syna z doby, kdy neměl tušení, jaký osud ho čeká, rysy tváře jsou sotva naznačeny, ale mrtvý je v této své stínové proměně přítomen víc, než kdyby se na výstavě zjevil živý, po boku se svými dvěma dospívajícími dcerami, byly tam také obrazy z cyklu Hosté, dosud nevystavované, někteří z hostů vzbuzují důvěru, rudé siluety jiných budí děs, planou jako styžské plameny, ožehovaly tvář Bohunky, když se o berlích, vyzbrojena obří lupou, belhala mezi obrazy, stěží potlačovala výkřiky nadšení, ožehovaly také tvář Adrieny, když trůnila, oděna v růžové blúze a s hlavou nemocí páteře skloněnou k zemi, v kolečkovém křesle, přátelé a obdivovatelé se k ní slétali jako k vzácné květině, i já ještě teď, když se pokouším tu scénu vyvolat a zachovat, vnímám na tváři žár plamenů, nejen těch šlehajících z těl neblahých hostů, ale i ze strašnické nebo mělnické pece, v jedné z nich, až mě do ní dva zbrojnoši uvrhnou, mě pozřou plameny, promění mé tělo v popel a dým, ale hlas, dá-li Král světa, v podobě zpěvného vánku z pece unikne.

Samá dvojnost, samá dvojnost! chtělo by se mi zavolat, jako se kdysi volávalo na olšanském dvoře Samá voda, samá voda!, když se nacházel hledající daleko od schovaného předmětu. Naposledy jsem její přítomnost pocítila včera, když jsem Bohunce četla Nabokovovu povídku o siamských dvojčatech.

Začala vzpomínat na Narrenturm, Věž bláznů, kterou kdysi ve Vídni navštívili s Joskou, procházeli jednotlivými patry jako Dante žleby pekla, v zamřížovaných kójiích tam byly vystaveny různé zrůdy, vydávaly všeliké skřeky, kdyby ji Joska několi-krát nepodepřel, asi by omdlela, i když věděla, že jsou to jen figuríny, hned vzápětí si vzpomněla na zrůdy, které viděla na Matějské pouti, za jejího dětství bývala pout' ještě v dolíku za dnešním Vítězným náměstím, ani neví, proč jí hodný tatínek, držela se ho pevně za ruku, ty hrůzy ukazoval, maminka byla proti tomu, snad chtěl, aby byla v životě na všechno připravená, a ze stejného důvodu ji nejspíš tehdy, když ještě bydleli v Brně, zavedl do kasemat pod Špilberkem, kde se na figurínách, vypadaly stejně skutečné jako ty vídeňské, ukazovaly rozličné způsoby mučení a popravy, nejvíc ji vyděsilo kolo, do kterého byl vpleten mladý odsouzenec, a žena, kterou dva pacholci pálili žhavým železem na nalitých bílých prsou. Narozdíl od výjevů ve Věži bláznů byly tyto scény němé, slyšela jen kapky, které v klenutém sklepení se sloupy měřily svým pádem čas, zní, hyne, zní a hyne zas, tiskla k sobě panenku Žofinku, vlastně Naděnkou, nechápe, jak se mohla splést, Žofinka se jmenovala opička, kterou nechala doma, maminka jí řekla, aby panenku s sebou vzala a aby ji oblékla co nejtepleji, že by jí tam dole mohla být zima, a stejně byla, po celou dobu se třásla, i když měla na sobě béžový zimní kabátek s tmavohnědým kožešinovým límečkem a na hlavě čepičku z téže kožešiny, snad beráncí, ještě teď se Bohunka při té vzpomínce chvěje a tiskne k sobě tři bezejmenná zvířátka, která dostala od dcer a ode mne, medvídek s králíčíma ušima má na sobě pletenou světle zelenou sukýnku.

Sestupuji, ani nevím, jak dlouho už to trvá, tisknu k sobě střídavě, někdy najednou Zdeničku, Plaváčka, beznohého Černouška, Žofii s nachovým klubkem, kdoví, zda by raději nezůstala v poloutmě a polousvětle, tisknu k sobě také Elišku

Beránkovou, pokud k sobě netiskne ona mne, hned mě roztrásá zima, hned zase sužuje horko, přelévá se přese mne jako vlny oceánu na Ostrovech blažených, lije ze mě pot. Co tam dole nebo tady dole vlastně hledám? Svě mrtvé? Johana? Mám odtud někoho vyvést, ale nesmím se na něj, až jej povedu za sebou, ohlédnout? Mám odtud přinést skříňku, ale nesmím ji otevřít? Zní, hyne, zní a hyne zas, kapky v koupelně měří noční čas, hlavně čas od půlnoci ke svítání, kdy je minulost jen klam, budoucnost bez budoucnosti, čas se před ranní hlídkou zastaví, bojím se, že se na tu bytost ohlédnu, že skříňku otevřu, nebo už jsem to udělala, už jsem se ohlédla, už jsem ji otevřela, i když nevím, kdy přesně se to stalo, ani v jedné ze zkoušek jsem neobstála nebo teprve neobstojím, tuším, co bude následovat, rozsápnou mě ti, o kterých zpívám, moje hlava popluje po kalné Vltavě k Mělníku, stejnou cestou se ubírala Chloé a její zimní botky a bylo by tamtudy plulo dál i tělo žebráka ve velikém červeném kabátě starého kroje, kdyby ho i s třírohým kloboukem, slaměnou mošnou a rozmočenými houslemi nevylovili před Roztokami mlynářští, a ještě pak bude hlava zpívat a babiččina harfa bude hrát stále dokola známý motiv ze Smetanovy skladby, na břehu se budou shlukovat zvířata, známá i podivná, živá i mrtvá, nahá i oblečená, budou poslouchat a některá se dají do tance, tai ta tai.

V jedné Nabokovově povídce vzpomíná hrdina na svou první lásku a také na násadku z mořské pěny s krystalkem zasazeným do miniaturního okénka na jejím konci, když se k okénku přiblížilo oko, zjevil se fotografický pohled na záliv a pásmo útesů s majákem. Bohunka se hned přidá, také měla podobnou násadku, snad by ji v pokoji ve Veleslavíně ještě našla, bylo v ní vidět věž nebo hrad, a Joska jí kdysi vyprávěl o té své, na to, co v ní viděl on, si však už nevzpomíná, kdo ví, jestli tu ta násadka někde není, ale nechce se v jeho věcech přehrabovat,

nikdy žádnou zásuvku jeho psacího stolu nevytáhla. Možná by se tu někde našly i moje násadky, docela obyčejné, dřevěné, jen jedna byla trochu zvláštní, tygrovaná, a možná tu jsou někde schované i ty násadky z bílého a černého rohu, po kterých se sháněla Zaklená v holubici, jen s nimi se jí dobře píše, jenže k čemu by jí teď byly?, zrovna tluče křídly o zem, pokouší se zadržet Jaroslavovu matku, která se chystá jít hledat Květušku, chce ji přivést domů, domů? do Sevřeně?, ještě nepochopila, že děti tady svým rodičům nepatří, pokud jim vůbec kdy patřily, každá matka si to musí prožít, jako si to prožila ona s Hynkem. Nejspíš by Květušku nutila, aby kabelku vrátila tam, kde ji našla, a sotva si to Zaklená pomyslí, už se to nedaleko od hřbitovní brány děje, matka se pokouší vytrhnout dceruše kabelku, cizí věci se neberou, ani když leží na ulici, snad se domnívá, že když nebude mít Květuška tu cizí kabelku, bude povolnější, nechá si zase nasadit na hlavu věneček, uvízl v keři u zdi, a půjde s ní zpátky k dědečkovi a babičce a také k bratrovi Jiřímu, nezná ho, narodil se až po její smrti, bratra Jaroslava tam nenajde, ani toho nezná, narodil se ještě později, jeho popel leží v Hedě u mne v kuchyni a jeho duše poletuje kdoví kde, snad se vznáší nad oceánem u pobřeží Ostrova blažených, v blízkosti nepravé karaky San Miguel, anebo se snesla do římské Ostie, do dávné rybářské krčmy, tam, kde na mozaikové podlaze obraz delfína a varovný nápis nadvakrát přetíná náš groteskní stín.

Kdyby Květušce nepřispěchala na pomoc Nanyňka Šmídová a také Beáta Bloudilová, byla by se matce stěží ubránila, kabelka se však při tom zápase, jak se o ni přetahovaly, otevřela, holčička zanaříká, zevnitř vyletí horký vánek, ucítí ho na tváři, také ho na tváři ucítím, vzpomenu si přitom na sen, který se mi svého času zdál. Otevřela jsem dveře rohového pokoje a tam, v oblaku horkého vzduchu stála nahá dívka, zvečera nebo k ránu se v pokoji zrodila jako v alchymickém athanoru

mladý král a rostla a dospívala minutu po minutě, hodinu po hodině, až někdy za úsvitu dosáhla věku puberty. Třeba by se v kabelce za nějaký čas také zrodila bytost, možná ne větší než maliček, jen kdyby kabelka zůstala ještě chvíli zavřená, teď nezbývá než zase čekat. Matka Květušky a jejich bratři tomu však nerozumí, nechápe ani, proč si dcerušku nemůže odvést, byla tak maličká, když umřela, a měla ji ze všech dětí nejraději, snad že umřela, Zaklená, která jí krouží vytrvale nad hlavou, jí to nevysvětlí, a vysvětlení se nedočká ani od sboru matek, kráčejí kolem ní v kruhu, krok sun krok, je mezi nimi i Bohuslava Rajská, tedy se jí nějak podařilo osvobodit z náručí Pěvce Růže stolisté, krok sun krok, v pomalém kruhovém tanci jdou také Dora a Adina, krok sun krok, některé matky ty dvě odstrkují, jaképak matky, jedna dítě odložila a druhá ho nedokázala porodit živé, krok sun krok, sbor se pomalu sune, kývá ze strany na stranu a temně vyzpěvuje né-ní, né-ní.

Nejen Blaník, ale i Králov u Petrovic je horou mého života, ještě stále ho z okna chaloupky vidím, ale za dva nebo tři roky horu nejspíš skryjí koruny mohutných topolů, nějakou dobu z nich ještě bude vyčnívat její temeno, tak jako z listů černého bezu na rozcestí nad Petrovicemi ještě vystupuje stříbrná hlavice, nakloněná k rameni, a rozpjaté paže, než také je pohlť stále se rozvětřující keř, i potom budu k hoře, už neviditelné, vzhlížet a v šumění listů a pachu přezrálých černých bobulek budu vnímat přítomnost toho, který v hloubi tlející vegetace prochází tajuplnou proměnou, budu v něj vkládat naději. Hora také vydává vůni, ne-li pach, vdechují jej, když stoupám cestou, která svah obtáčí doleva, tedy ve směru cesty do jiného světa, k ohni a soudu, kdyby se obtáčela doprava, vedla by cesta k vodě a milosti, kdysi se ten jiný, podivný svět na severním svahu hory ohlásil desítkami, ne-li stovkami hřibů se stříbrošedými hlavami, marně jsme s Karlem ten druh hledali

v atlase hub, postupně se cesta ztrácí, stejně jako vrchol hory, jejíž jméno je spjato s králem nebo králi, vrchol je nezřetelný, nikdy jsme si nebyli jisti, jestli jsme ho už dosáhli, ani teď, když výstup podnikám na nažloutlém drsném papíře, jen na takový můžu psát romány, nevím, jestli jsem vystoupila na samý vrchol své Arunáčaly.

Víckrát už ty houby, které se posléze ukázaly příliš tuhé a takřka nepoživatelné, na svahu hory nevyrostly, ani teď tam, nebo vlastně tady nejsou, zřejmě jen jedenkrát nastal onen příhodný okamžik, kdy se čas a síly králů spojily a hora ze sebe vydala tajemný mnohočetný plod, možná jsme ho tenkrát neměli trhat, ba určitě jsme to neměli dělat, tím, že jsme houbu utrhli a snědli, ocitli jsme se v moci hory, pokud jsme se v ní nenalézali už od chvíle, kdy jsme ji obcházeli, nebo dokonce už od okamžiku, kdy jsme na ni poprvé pohlédli. Víím, že se v její moci nalézám i teď, obcházím ji, vdechuji její pach a vzpomínám na chuť houby, vybavuje se mi přitom chuť lidské kosti, snad to byl úlomek kosti pažní, humerus, který jsem ve snu při hodině anatomie drtila mezi zuby. Ačkoli jsem na vlastní oči viděla, jak se Karlův popel mísí se zemí a rozpouští v gejzíru vody na zbraslavském Havlíně, kde zakrátko pohřbí Karla Michala, vlastním jménem Pavla Buksu, před řadou let se zastřelil v Německu, z ohořelé dírky pod srdcem netekla krev, vedle něj ležela Viola Fischerová, která jednou napíše Zádušní básně za Pavla Buksu, mám najednou pocit, že tehdy nebo teprve teď vítr, který tehdy na loučce zavál a vane i teď, odnesl popel na horu, obcházím ji na papíře Korvinou, v našem dětství se propisce říkalo věčná tužka, oklamali nás, nebyla věčná, a ani tahle nebude věčná, kolik pomíjivých korvin musím ještě vypsát, než vypovím ten příběh, kolikrát ještě musím levotočivou cestou obejít horu, než zase spatřím stříbrné hlavy nebo masky horských králů?

Výstup na horu nebyl zvláštní jen tím, že se cesta postupně ztrácela a nikdy nebylo zřejmé, kdy se člověk ocitl na vrcholu, možná jsme na něm ani nikdy nestanuli, ale i tím, že čím jsme se nacházeli výš, tím jako bychom ve skutečnosti byli níž, modrozlatá nebesa, která tam dole, když jsme začali stoupat, prosvítala mezi stromy a budila naději, že je možné se k nim přiblížit, postupně mizela a vzdalovala se, až byla zcela neviditelná a nedosažitelná, les, čím jsme se nalézali výš, nejen neřídil, ale naopak byl stále divočejší, neprostupnější a temnější a v blízkosti tušeného vrcholu se měnil v takřka neproniknutelný vlhký prales, panovalo v něm nezvyklé ticho, pták nepípнул, hmyz nezabzučel, rostly tam nám neznámé stromy, rostliny a také ony houby, jimiž jako by vyrážela na povrch dolní říše, ne-li samo podsvětí, od jistého okamžiku jako by výstup vlastně byl sestupem. Myslím, že i Karel to podvědomě vnímal, když se pak blížil čas jeho smrti a výstup na horu byl pro něj stále namáhavější, ještě mnohem silněji, nález podivuhodné houby ho sice uvedl v nadšení, ale už když jsme jedli smetanovou omáčku z těch podsvětních hřibů, jeho nadšení pomalu opadalo a s odstupem měsíců je vystřídala nejistota, ba úzkost. Sice jsme pak na horu ještě jednou nebo dvakrát vystoupili, pokaždé jsme na onom svahu hledali houbu, ale buď jsme už ono místo nenašli, nebo se už nikdy neopakovala ta vzácná souhra okolností, za nichž houba vyrůstala a my jsme právě na horu vystupovali, víckrát se zázračný zážitek nekonal. Také bylo zřejmé, že Karel už na horu nechodí rád, rok před smrtí už tam odmítl jít, bylo to nad jeho síly.

Jednou s námi šel na horu i Jaroslav, který za námi dvakrát nebo třikrát zajel do Petrovic. Bylo to na podzim, v tu roční dobu, která vše zvrací v marnost a nic není jako dřív, v čase václavek, sbírali jsme je s Karlem při cestě a bájili o houbě, ale Jaroslava náš zážitek nevzrušoval, houby neměl v oblibě, zejména od doby, kdy se přiotrávil právě václavkami, vidím

ho, jak v tříčtvrtečním kabátku, který mu byl trochu malý, stoupá za Karlem svou svéráznou chůzí, při každém kroku se zhouplnul a nepatrně zvedl trup do výše, možná to souviselo s dětskou obrnou, která zasáhla i nohy, nejen rameno, v němž pak měl umělou kost jako Pelops, jehož otec zabil, rozsekal na kousky a krmi z něj předložil bohům, a duchem nepřítomná Deméter, truchlící pro Persefonu, pozřela několik soust z ramene toho nebohého mládence. Už tehdy mi Jaroslavova chůze, jež něčím připomínala chůzi loutky, ó, Šašku!, v níž byl jakýsi chvat, připadala trochu směšná, ale zároveň dojemná, později, po Karlově smrti, kdy už jsme spolu žili, mě dojímala ještě víc. Vnímala jsem jeho spěch už tenkrát, když jsme stoupali na horu, jako by chtěl mít ten výstup co nejrychleji za sebou, jako něco nezbytného, ale nebezpečného, jako by chtěl už mít za sebou i život, který pro něj byl rovněž takovou nebezpečnou cestou. Když ho teď vidím, jak jde přede mnou, s pohledem upřeným ne před sebe pod nohy, ale kamsi dopředu, jak cestou, v níž proudy vody ženoucí se ze svahů hory při nedávných prudkých deštích vyryly hluboké brázdy, takřka utíká, uvědomuji si, že vlastně už tenkrát stoupal současně ulicí od Vinohradské nemocnice, kde právě absolvoval rozhodující vyšetření, a před ním, teď už to vím, tam šel, půjde, jde, časy se přeskupují a prostupují, Karel, který ho v cestě na onen svět předešel, Jaroslav neupírá pohled na chodník ani na Karlova záda, ale kamsi daleko dopředu, kde ho bude čekat cosi stejně nebezpečného a nezbytného jako život. Spěchali, pak v jednom okamžiku, nevím přesně, kdy to nastalo, šli vzhůru už bok po boku, tiše sténali a zírali na zem před sebou.

Teprve včera, když jsme četly korekturu Rukopisu, který Bohunka napsala už jako nevidomá, psala ho velkými tiskacími písmeny, se Bohunka zmínila o tom, že na dvorku kojetínského domku nebyla jen šopa, ale také studna, o šopě ani

o studni v Rukopisu kupodivu nepadne ani slovo, studna byla obestřena větším tajemstvím než šopa. V šopě Bohunka mohla celé dny pobývat se svými panenkami, také s tou, kterou k sobě tiskla v kasematech pod Špilberkem, nebo spíš ji k sobě teprve bude tisknout, ten hrůzný zážitek ji teprve čeká, hrála si tam, čmárala, vystřihovala, zatímco studna pro ni byla místem zapovězeným, stejně jako se takovým místem stane později, až se z Brna přestěhují do Prahy, trychtýřovitě se svažující dvorek břevnovského domu, v přízemí býval Janečkův obchod koloniálním zbožím, dnes je tam Jelínkovo knihkupectví Hledající a prodávají tam ezoterickou literaturu. Ke studni jí babička zakázala i se přibližovat a protože byla poslušná, obcházela ji obloukem. Šopa voněla dřevem rozpáleným sluncem a pryskyřicí, jež místy vytryskla na povrch a ulpívala Bohunce na prstech, ačkoli dřevník už stál na dvorku pěknou řádku let a zvolna chátral. Od studny, zejména za deštivých dnů, vanul kamenný chlad, doléhal až do šopy, která měla být stánkem bezpečí, ale nebyla, léto předtím se složila jako domeček z karet, uvnitř byla Naděnka a také opička Žofinka, obě naštěstí vyvázly bez zranění, a jednoho dne se k chladu přidal hnilobný pach.

Byla to Naděnka, ne Bohunka, kdo přišel na nápad do studny nahlédnout, poklop byl zrovna odsunut, babička se zřejmě chystala podívat, co že to ve studni páchne. Bohunka nechtěla mít s pohledem do studny nic společného, ale když Naděnka tolik žadonila, nech mě se tam podívat, nastrojila ji do vínově červených sametových šatiček s krajkovým límečkem, oblékala je panence do divadla, a posadila ji na pažení studny, ať se tedy, když jinak nedá, podívá. Už ve chvíli, kdy ji tam posazovala, věděla, že to neměla dělat, Naděnka se kymácela, nedokázala na pažení udržet rovnováhu a takřka vzápětí sklouzla do studny, ne, neutopila se, vždyť je plaváček, hadrová opička by dopadla hůř, ale od chvíle, kdy ji soused vylovil, spolu s králíčkem, kterého jeho synek udeřil kamenem do hlavy, byla to

jen hra, stejně to jednou udělá v Plasech i malý Johan a i on hodí potom mrtvého králíčka do studny, víckrát nepromluvila. Bohunka se proto nikdy nedozvěděla, co panenka v hlubině viděla a jestli se studnou dá doopravdy projít, jak se píše v pohádkách, do podzemního, nebo vlastně podvodního království, možná Naděnka to království navštívila, dokonce v něm pobyla dlouhých sedm let, tam dole čas ubíhá jinak než nahoře na dvorku. Babička ji tehdy nepotrestala, ba ani ji neplísnila a nežalovala na ni ani tatínkovi, když přijel, byl sice hodný, ale i přísný, od něho by ji trest neminul, toho roku na podzim nebo snad v zimě babička umřela, domek, kde nad veškostnem nebo nad postelí samaritánka dosud maže Kristovi rány, a šopa, kde po stěnách dosud plovávají a po zemi se povalují Bohunčiny letní čmáraniny a vystřihovánky, nadobro osiřely.

Aspoň že na sobě nemám ten těžký zimník jako posledně, pomyslela jsem si, klesala jsem ke dnu studny v sametových šatech, které jsem nosívala do divadla, trvalo to docela dlouho, netušila jsem, že dno leží tak hluboko, letěla jsem hlavou dolů a se zavřenýma očima, čekala jsem, kdy se konečně dotknu rukama dna a vztlak vody mě pak vynese zpátky na hladinu, k Bohunce, která se nahýbá přes pažení a s hrůzou shlíží do hlubiny, ale ten okamžik stále nenastával. Když jsem pak otevřela oči, ležela jsem na zelené louce, vstala jsem a šla loukou, ptáci zpívali, bzučely mouchy, odkudsi bylo slyšet cikádu. Hořím! Dones mi vodu, Naděnko! Patrně zaslechl Vladimíra, jak volá Aňu, která v tu chvíli už od jeho hrobu odcházela, jejím pravým jménem, pomyslím si. Donesu tomu mládenci, svlečenému z kůže, nikdy asi nenajdu odvahu vyslovit jeho pravé jméno, v pohárku vodu, nechápu, kde se u mne ten skládací pohárek vzal, přece jsem ho neodnesla Johanově sestře? A najednou už nejsem na Olšanském hřbitově, ve který se louka proměnila, ale v nemocnici Na Františku, nedaleko

vchodu kotví loď Hermes, syn Noci však nevládne strunami a není věštcem, ba ani lékařem, jen doprovází duše zemřelých, vyčeš mi z vlasů lopuší, Naděnko! Ani se už nedivím tomu oslovení, asi zaslechla hořícího mládence, který si mě spletl s Vladimírovou ženou, vyčesávám matce lopuší, místu, kde jí nad čelem docent Fusek otevřel hlavu, se opatrně vyhýbám. A pak se ocitnu v Sulické, poznávám to místo podle pachu, který mě vždycky ovane, když překročím práh. Ano, ano! ne, ne! teta Emilka ke mně natahuje ruce, nehty má dlouhé a ostré jako čepele. Copak jsem za ní tak dlouho nepřišla? A potom se ocitnu v pokoji na Spořilově, Julinka sedí zabořena v ušáku v perziánovém paletu, dusí se ručníkem, který tkal můj podkrkonošský prapradědeček, ach, to je úleva, vydechne, když jí ho vyrvu z úst. A potom se ocitnu v nemocnici v Kubelíkově ulici, babička žmoulá dásněmi můj malíček, neublíží mi, jak by mohla, vždyť je to milující babička, nechápu, proč jsem jí prst tolik let odpírala. A najednou jsem doma, uprostřed noci si uvědomím, že jsem za dveřmi na chodbu zapomněla psa, poklidně tam spí, stočen do klubíčka, jak se k němu shýbám, vidím, že kousek od něj, zády přitisknut ke zdi, leží otec, je na kost vyhublý, jako byl Jaroslav, když už nemohl jíst a pil jenom výživný nápoj s příchutí banánu, jogurtu nebo vanilky. Copak jsem otci nedávala jíst, jako Karlovi poslední tři dny, poradil mi to tenkrát doktor Fischer, mělo ho to přimět, aby se znovu podrobil léčbě, vskutku se k ní rozhodl, bylo však už pozdě, Smrt, která ho po pokoji obcházela, si o Valpuržině noci přispíšila. Nesu otce nebo Jaroslava, nebo Karla, nebo všechny tři a ještě další v náručí dovnitř, chvějí se zimou, tedy žijí, všichni moji drazí jsou živí, vzápětí o tom zapochybuji, už tuším, že i když jim podám vody, nasytím je, vyčešu lopuší, ostříhám nehty, vyrvu ručník z úst, nechám je pozřít můj prst, zahřeji je v náručí, stejně zase umřou, nesmrtelní bývají jenom ve snu, jak divná moc nás víže snem, zpívá se v Lohengrinovi, a také

v pohádce, někdy také v románu, ale také v něm leda dočasně, budou žít, dokud o nich budu psát, dokud je nepřestanu vyvolávat, vyvádět z podsvětí, ještě pak, až už budu jen hlasem, dokud bude ten hlas slyšet. Konečně se zdá, že stoupám k hladině, kupodivu necítím potřebu dýchat, ačkoli jsem tam dole pobyla několik minut, ale spíš několik let, Bohunka nahoře není, asi ji ze dvorku odvedli nebo si šla lehnout, čtení korektury Rukopisu ji k smrti vyčerpalo, můj bože!, vdechuji Johanovu vůni, vůně pryskyřice se mísí s vůní vanilky, nechápu, kde se v pokoji najednou vzala.

Johanova sestra nechápe, jak je možné, že pohárek hned má a hned zase nemá a že také cíněnku hned má a hned zase nemá a že potom vždycky se pohárek i cíněnka jakoby nic znovu ocitnou v nočním stolku, nebo je dokonce drží v ruce. Snad se to děje i s jinými věcmi, že tajemně mizí a zase se objevují, ale těch si nevšímá, neví, že v každé věci lze najít ty ostatní. Tentokrát měla pocit, že jí pohárek vzal bratr, zdálo se jí, že se jeho stín mihnul chodbou, ale mohl to být docela dobře i někdo úplně jiný, je to už dlouho, co viděla bratra naposledy, někdo si ho vypůjčil a ještě ho nevrátil. Pokaždé když pohárek nebo cíněnku pohřeší a pak je opět najde, bývá napjatá, co v nich uvidí, jednou vidí koruny stromů, jindy vysoké domy, někdy spatří tvář, nestvůrnou, hroznou. Když si pohárek přiloží k uchu, uslyší hukot, netuší, že je to hukot oceánu u Ostrovů blažených, nikdy moře ani ty ostrovy neviděla, sem tam z nitra někdo volá, nařiká, slovům není rozumět, možná mluví cizí řečí, zdá se, že je to stále týž hlas, má pocit, že volá právě ji, slibuje si od ní pomoc, ale jak by zakletá mohla pomoci zakletému, i když se zdá, že je uvězněn tak blízko, v jejím pohárku? Když pohárkem u ucha třepe a cíněnka naráží na kovové stěny a dno, zní hlas, takřka se slévá s hukotem vln tříštících se o útesy nedaleko majáku, ještě naléhavěji, někdy

ho přeruší táhlé troubení, nebo spíš zvuk, který troubení připomíná, v Tloskově troubíval Jirka večerku, teskné troubení se rozléhalo, —éalo —éalo, dlouhou, —ou —ou, zámeckou, —ou —ou, chodbou, —ou —ou, stáli všichni ve dveřích v pozoru a salutovali, uůů uůů, také salutovala, z Jirky, který na opačném konci chodby stál rozkročen, uůů uůů, jako když v parku močí, nespouštěla oči.

Koho má osvobodit a kde? Co když je pohárek tunelem, kterým má k té nešťastné bytosti volající o pomoc projít, proplížít se, ale jak by se k ní mohla tak úzkým tunelem proplížít, leda prsty, dvěma nebo třemi, vsouvá dva dovnitř, bříšky hmatá na dně kuličku, snad by tím tunelem mohla projít až do města, které zná z těžítka, také se kdysi ztratilo a zase našlo, na těžítku je kolorovaný obrázek Paříže, vlastně jen chrámu, ale Johanova sestra ve městě nad Seinou nikdy nebyla. Co když ta nebohá bytost bydlí právě tam, v jedné z věží, které vypadají jako useknuté, jsou to věže chrámu Notre Dame, ale Johanova sestra to neví, nikdy ten chrám na vlastní oči neviděla, bytost, kterou někdy zahlédne v cíněnce, má odulou tvář a hrb jako Andulka, která spí na vedlejší posteli, měla by do města dorazit ještě do zimy, každou chvíli může začít sněžit, i když je teprve podzim, začátek října, stačilo by přece... Když si těžítko přiloží k oku, spatří na věžích různé tvory, jeden rohatý ji zvláště přitahuje, hlavu si opírá o ruce, možná přemýšlí, ale možná si ji podpírá, protože je příliš těžká, někdy na ni přátelsky zamrká, jindy se zašklebí. Možná ho má vysvobodit, anebo má on vysvobodit ji? Johanova sestra si láme hlavu, jak by se to mohlo stát.

Myslel mistr Krupica, když Tkadlenu ukládal do rakve, jak těm krabicím říká, od chvíle, kdy do ní loutku uloží, je pro něj mrtvá, zřídka se s některou ještě shledá, a když ji pro sebe pojmenoval Žofie, na Sofii Syslovou, jejíž cit ho v poslední době tíží, anebo už tenkrát pomyslel na královnu

Žofii, manželku krále Václava IV.? Netušil, že Sofii oslovovala babička Žofinko, natož aby věděl, že to bylo také jméno Bohunčiny hadrové opičky se svrtaštělým obličejíkem, a ani zdání ovšem neměl, když Tkadleně přišival ke kloboučku temně rusý cop, který vyhrabal ze svých nepřeborných zásob, že právě takový mívala babička Elišky Beránkové nebo moje babička a že Eliška nebo já jsem s tím copem hrála Marii ve Štědrém večeru. Žofinka tehdy sice neutonula ve studni na kojetínském dvorku, což se málem stalo Naděnce, ale časem se ztratila, stejně jako Naděnka a ostatní Bohunčiny panny, ještě nějaký čas, když už byla Bohunka dospělá, dívaly se z druhého patra na ulici a na řadu protějších domů, kdysi také pozorovaly Bohunku, jak jednou zjara, když byla nemocná a nemohla ven, sypala kamarádům z arkýřového okna kuličky, byly mezi nimi i nějaké skleněnky a jedna cíněnka, jen si dávala dobrý pozor, aby jim omylem nehodila také duhovku, tu měla ze všech nejraději, možná by ji ve Veleslavíně ještě někde našla, kluci některé kuličky přehlédli, protože se zakutálely příliš daleko, a cíněnka, ačkoli se jich za ní hnalo hned několik, jako by se tenkrát do země propadla, stejně jako později skončily v bezednu panny a opička, mohlo to být v době, kdy se Bohunka ve Zbečně zamilovala do Rudy nebo o něco dřív. Dlouhá léta si myslela, že jsou kuličky nadobro ztraceny, ale když pak z auta, kterým ji Eda s mužem před pár měsíci vozili po místech, kde bydlela, pohlédla do oken břevnovského bytu, zdálo se jí, že tam v otevřeném arkýřovém okně, vlály v něm záclony, všechny spořádaně sedí, Žofinka šplhala po kmínku vysokého oleandru a na jeho vrcholu dělala stojku, mohl to ovšem být jen zrakový klam, právě tak jako ona modrá mozaika, kterou jeden čas vídala na podlaze a pak na stropě a která potom zase zmizela.

Václava IV. mistr Krupica, pokud vím, zatím nevyřezal. Kdo by chtěl takovou loutku, ledaže by se chystal sehrát

představení o Johánkovi z Pomuku, kterého prý král sám pochodní páčil, poté, co ho štosovali a drtili mu prsty v palečnicích, Bohunka a Naděnka, které navštívily kasemata pod Špilberkem, by o různých druzích mučení mohly vyprávět, a pak se díval, když ho svázaného do kozelce shazovali z kamenného mostu do Vltavy, a dosud, proměněn v kámen, se na to král dívá ze staroměstské mostecké věže. V té hře by neměla chybět scéna, jak dav na Zbraslavi hanobí na oltáři královu mrtvolu, ujme se jí pak rybář jménem Moucha a pohřbí ji na své vinici, po třech letech bude vyzdvížena a převezena na Vyšehrad, jiná scéna by se odehrávala v královské ložnici, mohutný pes by v ní rdousil královnu, Žofii? ne, Johannu, ale mistru Krupicovi splynuly královny dvě manželky v jedinou. At' tak či onak, není-li pravděpodobné, že by někdo koupil Václava IV., pak je ještě nepravděpodobnější, že by si koupil královnu Žofii, kterou loutka s mandlovýma očima, takové oči mají všechny loutky z Krupicovy dílny, a která už několik týdnů visí v Jilské, možná také představuje, ostatně v převleku za ženu z lidu, za tkadlenu s temně rusým copem na zádech a s klubkem v ruce, by ji sotva poznal.

Cvrček nedá radost, čtu v Neubauerově úvodu k *Dialogu Mikuláše Kusánského*, má to být citát z XII. kapitoly *Kazatele*, ale na příslušném místě se dočítám něco dost jiného, ano i vysokosti báti se budou, a úrazu na cestě, a kvěsti bude mandlový strom, tak že i kobyłka těžká bude, a poruší se žádost, nebo běře se člověk do domu věčného a choditi budou po ulici kvílící. Jak bych si přitom nevzpomněla na cvrčka, který mi v létě podvakrát usedl na rameno a kterého jsem patrně měla vysvobodit, ale místo toho jsem ho zahubila, ačkoli ve mně stále zůstává naděje, že nezahynul, jen se proměnil, jako už tolikrát ve svém životě předtím. Ta kobyłka mě na rameni tíží ještě teď, když už začal podzim. Na nároží jdu s ní na rameni kolem *Zakletého* do

podoby věčného dítěte, podle názvu obchodu mu v poslední době někteří přezdívalí Bobo, a potom procházím pod oknem bývalé kuchyně, kde stála babiččina vysoko zastlaná postel, v rohu za zdí, v místech, kde mívala babička hlavu, právě odbíjí třetí na hodinách.

Marnost nad marnost, praví Kazatel, i vysokosti báti se budeš, já se jí odjakživa bojím, Nanyňka Šmídová, holčička od artistů, která visívala vysoko nad zemí, se jí dřív nebála, zato mívala strach tady dole, nebylo divu, vždyť jí přejelo auto, ale teď se začíná bát i ve výšce, dokonce i pranepatrné, zdráhá se vystoupit na zídku, aby dosáhla na vrchol sloupku plotu, je na něm čepice z bílé angorské vlny se šňůrkami zakončenými vínově rudými bambulemi, možná ji ta, která ji upletla, chtělo by se mi říct, upředla, neponořila do vína, ale do krve. Je mi jasné, že tentokrát to nemohla být Bohunka, kdo tam čepici pověsil, vlastně kdo ji na sloupek navlékl jako na hlavu s bledou hranatou tváří bez očí a úst, kde by se v bytě v ulici V Horní Stomce vzala dětská čepice, Bohunčiny dcery jsou tak jako já na prahu stáří a čepice Kristiny, Joskovy a Anitiny dcery, kdyby se z hloubi skříně vynořila, by se Bohunka sotva dotkla, natož aby ji odložila na ulici. Neodvází-li se však Nanyňka na zídku stoupnout, Květuška ji k tomu vytrvale vybízí, bude pro ně čepice nadobro ztracena. Myslela jsem si, že pro Nanyňku a všechny ostatní, kteří už jsou za olšanskou zdí, je dole jako nahoře, žádné dole a nahoře pro ně neexistuje, že tento rozdíl vnímají jen živí, ale možná se pro ně směry někdy převrací, nahoře je pak dole a dole nahoře, přitom není nikdy předem jasné, co je nahoře a co dole. Snímám čepici, jsem přitom v pokušení si ji navléknout, ale najednou se mě zmocní bázeň, podobná té, kterou zakoušela Adriena, když si měla obléknout čepičku, kterou jí podával její mrtvý muž, kdovídkde bych se ocitla, čí příběh bych pak prožívala, podávám čepici holčičkám, ale ty se dívají dál na sloupek, čepici v mé ruce nevidí. Jako

bych nevěděla, že se věci nedají přenášet z jednoho světa do druhého, tak jako se to nedaří ani ze snu do bdění, a pokud se to přece podaří, pak často s nedozírnými následky. Kdybych čepici nevrátila na původní místo a kdyby kolem náhodou právě nešla Dora a nad holčičkami se neslitovala, zůstala by tam čepice dál viset, ostatně i Dora byla nejdřív v pokušení si čepici ponechat, vzít ji pro svého synáčka, kterého tak krátce držela v náručí, hebkost bambulí, když po nich přejela dlaní, jí připomněla hebkou kůžičku novorozeňátka, měla by se za Theodorkem vydat do Slaného, jenže by sotva dopadla líp než matka s Hynkem a Jaroslavova matka s Květuškou, utíkal by před ní, schovával by se anebo by ji ani nepoznal.

Nanynka s Květuškou nesou čepici vítězoslavně Kouřimskou a po náměstí, každá ji drží za jednu šňůrku, nejdřív čepicí pohupují, pak ji začnou roztáčet jako švihadlo, počítají jedna, dvě, tři, čtyři, vítr, který až do té chvíle byl pouhým vánkem, náhle zesílí, pět, šest, sedm, žene ulicí listí a všelijaké smetí, osm, devět, ale také matčino lososově růžové kombiné, deset, jedenáct, dvanáct, babička si ho spolu s dalšími kousky prádla po smrti dcery tajně odnesla z našeho bytu a schovala ho pod postel, myslela jsem, že když se babiččina kuchyň změnila v pokoj, vzaly všechny ty věci z minulosti zasvé, ale teď chápou, že stačí, aby zadul silný vítr nebo se přihnul prudký déšť, a budou hned zase zde. Holčičky natolik zaujala hra s čepicí, že si toho růžového klůcku, který kolem nich při zemi přeletěl, ani nevšimly, oči mají jen pro svou čepici, v té čepici, roztáčené jako káča, která Kusánskému posloužila při výkladu myšlenky, že věčnost je celá v jakémkoli časovém bodě a bůh jako začátek a konec je celý ve všem, se skrývají všechny příběhy světa.

Román je v půli se svou poutí, ne-li už kousek za ní, ale minulost zatím zdaleka nevyklízí pole přítomnosti a ani se k tomu

viditelně nechystá, temně rusý cop, který si babička na dědečkovu přání nechala ustříhnout, aby držela krok s módou dvacátých let, se sice dávno rozpadl v krabici od bot, ale někdy mě pálí na šiji a na zádech, Velká Požíračka mě tiskne k zemi mohutnou perziánovou hrudí tety Julinky, zakusuje se i do budoucnosti, která před ní ustupuje až na sám okraj srázu nad řekou Mží, kam dítě, které po celý den ponechali v dřevěné ohrádce samo sobě, ráno lezlo, v poledne se postavilo na vratké nohy, odpoledne vykročilo, se svou ohrádkou zvečera dorazilo.

Ten sen, jak se s Johanem vedeme za ruce, na mne seslal bůh touhy Káma, jezdil stejně jako bůh války Skanda na pávu a ze svého luku střílel šípy, dokud se neprovinil proti Šivovi a ten jej svým třetím okem nesežehl na popel, od té doby je Káma Ananga, což znamená Beztělý, bývá nelítostný, ale tentokrát byl slitovný. Potom jsem se ocitla v hledišti divadla, Národního? Vinohradského?, ještě nepohasínaly lustry, ale podle napětí v sále bylo zřejmé, že představení co nevidět začne, odstrkovala jsem dvě holčičky, které stále vylézaly na sedadlo, které jsem držela pro Johana, bránila jsem jim v tom do chvíle, kdy jsem si všimla, že místo nohou mají pahýly. Později, když už jsem z divadla odešla, mě napadlo, že jsem se ho nemohla dočkat, asi se dával balet Napoli, v němž má Johan nepatrnou roli malíře, jedná se o pouhý záskok, svého času se mi o tom zmínil, představuji si, jak oblečen do tmavohnědého kabátce s nabíraným bílým límcem sedí u stojanu a uhlém črtá portrét. Také to byl sen, méně milostivý, avšak bližší skutečnosti, ano, oba se nalézáme v divadle, ale oddělení nepřekročitelnou rampou.

A právě té říjnové noci, kdy se mi výjimečně zdály sny o Johanovi, vzplanula Lod' bezdomovců, kotvící na Františku a nesoucí jméno průvodce zemřelých, k oknům nemocnice se tiskli i těžce nemocní a dokonce ani umírající si nechtěli

nechat ujít tu velkolepou podívanou, byl mezi nimi také skladatel Šimon Brixí, jeho Reginu coeli jsme s Karlem poslouchávali na Štědrý den, a ve vedlejší okně stála u okna moje matka, už několik desetiletí se dorozumívá se skladatelem přes zed' prstem, k oknu o patro výš přistoupil i Mirek Červenka, záře plamenů ho vytrhla z úvah o básnických metrech, také Jaroslav, oděn v bílé tunice s krvavými puntíky, se z okna díval, zřejmě se mu podařilo osvobodit z řemenů, jimiž byl připoután k lůžku, a přelézt ohrádku, už kdysi předpovídal, že ta loď shoří jako to divadlo na výstavišti, párkrát tam sehráli hru o králi hrbáči, který jezdil na vozíku, Jaroslav tušil, že bude jen věcí času, kdy se mezi zoufalými nocležníky najde takový, který se rozhodne skoncovat se životem i s celou lodí, podpálí v podpalubí stoh časopisů Nový prostor, ještě toho dne ho nabízel u východu z metra na stanici Náměstí míru nebo na stanici Jiřího z Poděbrad, loď jako gigantická pochodeň osvětlovala zadní prospekt jeviště se slavným panorámatem, co chvíli se ozvalo zuchnutí a zasyčení, když hořící tělo dopadlo do vody, zanedlouho byla řeka plná těl, živých i mrtvých, a také batohů, které byli nocležníci z Herma zvyklí nosit všude s sebou, na hladině plavaly i housle, hrály žalnou melodii, ale v praskotu dřeva, křiku a kvílení ji nebylo slyšet, vznášel se tu i luk, z něhož bůh lásky, Amor nebo Káma, vystřeluje své šípy, několik jich svého času zasáhlo i mne, Jaroslav, přitisknutý ke sklu, napjatě sledoval, jak se planoucí loď, ve dne ubohý parníček, teď majestátní koráb se dal do pohybu a pomalu odplouval směrem k ostrovu Štvanice a dále k Mělníku, tam, kde se Jaroslav, tak jako před ním Karel, proměnil ve sloupek dýmu a potom v bledý stín, který se ještě nějakou dobu, dokud ho neodvolali, zdržoval v mé blízkosti.

Sestřičky Klenkovy! sestřičky Klenkovy! Tam v divadle se určitě dožadovaly mé pozornosti, ale já myslela jen na Johana,

který se neobjevil, ani když už se zvedala opona, a nepodívala jsem se dobře na ně, nejspíš jsem je nechtěla vidět, natož poznat, protože pak bych se nad těmi dvojčátky, kterým kočár přejel nohy, slitovala, musela bych jim dovolit, aby obsadily sedadlo, které jsem do poslední chvíle držela pro Johana. Kdybych se byla rozhlédla po hledišti, asi bych tam spatřila víc olšanských bytostí, plný mrtvých celý kraj se tměl, víc jmen, než zvládne próza, rozměr slok, všichni, na něž jsem zapoměla nebo kolem nichž na hřbitově přecházím bez povšimnutí, bezrucí, beznozí, tělo bez hlavy, hlava bez těla, ale o jména dosud nepřišli, čas ničitel je na náhrobcích dosud nesetřel, nezbylo jim než vypravit se za mnou ve snu do divadla, všichni do jednoho si ode mne slibují, že je vyvolám jménem. Vaše jméno? Johann Sem! Divné jméno patří tělu bez hlavy a bez pravé ruky, levou si tiskne k srdci, které je králem nad duší, plodem těla, toho nádherného stromu. A vaše? Anna Háčová! ne, není vdovou po prezidentovi, i když si to na hřbitově někdo myslí. Mon nom est Christian Lafontaine! Není ten hoch potomkem slavného autora bajek? A vaše jméno? Sotva k nalezení. Všichni, i ti bezejmenní, doufají, že je vyvolám, alespoň takto budou nějaký čas ještě existovat, už jen jako pouhá jména nebo ani ta ne, neznámá bez hlavy, neznámý bez těla. Emma Popelka! Křtín! Než sejdou úplně ze světa, nestane se to však ohněm ani vodou, jak jsem si ještě nedávno myslela, ale Hederou. Když jsem po mnoha měsících, snad dokonce po roce přišla na Olšanský hřbitov, viděla jsem, že se už zmocnila většiny starých hrobů, kdysi se s ní potýkal Melancholický anděl a tenkrát, jak si vzpomínám, ještě zápas vyhrál, Hedera obléká sochy svým živým rounem od hlavy k patě, vidím, jak s ní jeden zápolí, pokouší se setřást, i s kůží svléknout ten neodbytný háv, který mu šplhá po nohou, ve chvíli mu sahá až po pás, už se sápe po hrudi, copak, copak, oblékneme mu pláštěnku do nepohody, chlácholí ho garderobiérka, ten nebožák

se v posledním zoufalém gestu snaží uvolnit smyčku, kterou mu Hedera přehodí kolem krku poté, co mu na hlavu navlékla přiléhavou kápi, vždyť je to baldachýn, zelené loubí, a teď mu uvážeme zelenou mašli, dusím se!, přiskočím a pomáhám mu, podaří se mu ji rozvázat a sejmout, ale už v příštím okamžiku chápu, že sotva poodejdu, vrhne se na něho Hedera znovu a zběsileji, pročpak se macešce tak brání? to od něj není ani trochu hezké, a pak už nevydal ani hlásku.

Plná úzkosti spěchám k Chloé, chválabohu, ještě tam schoulená u zdi leží, chodidlem se vzpírá o rozvalený kámen, dřív jsem si toho nevěšila, snad se pokouší vstát, bez rukou to půjde ztěžka. Hedera se jí dosud netkla, tento kout hřbitova zatím neopanovala, ale tuším, že bude jen věcí času, kdy Nemilosrdná, koho mi jen tím akcentem a ráčkováním připomíná?, oblékne a zadusí i ji. Shýbám se k dívce, ucítím pach řeky, z níž ji u Štvanice vylovili, zlehka ji hladím po tváři, pousměje se, snad se jí zdá o Maličkém, vida, přece ji pohladil, ačkoli posledně rozhodně prohlásil, je to nemožné, je to nemožné, krátce před Štědrým dnem pak dírou v ledu nahlížela do vody, ale všecko bylo mlhou zatmělé, červená světla blýskala z toho, něco se černalo mezi bílými, ale ona ani Hana, která byla s ní a pod ledem uviděla svého Václava, měl na sobě tmavozelený kabát a na hlavě klobouk s kytkou, co dostal od ní, to nedokázaly rozeznat.

Odešla bez slůvka rozloučení, píše se ve smutečním oznámení, které visí u výtahu. Stalo se to 10. října, možná odpoledne a právě v době, kdy jsem putovala do Suchdola, abych viděla Johanův dům, ale našli ji prý až v neděli nebo snad v pondělí. Anna Hajnová! Svého času jsem jméno Kachní báby slyšela vyslovovat pana Hodana, ale zapomněla jsem ho a nikdy jsem nevyjela do šestého patra, kde bydlela, abych si ho na dveřích přečetla. Jakou úlevu by asi pocítil Karel, kdyby se to stalo

ještě za jeho života, už ten kymácivý přízrak nebude potkávat, už se s Valpurgou nestřetne tváří v tvář, jako ještě v poslední den zvečera, když otevřel dveře výtahu, který jel shora a zastavil v našem patře, sakra!, hned je zase přibouchl, ještě zaslechl, jak bába cosi mumlá, ...hlídá více, ...klatý flam..., spílala mu nejspíš ještě horšími nadávkami, hrozivě přitom blýskala silnými skly brýlí, protože přerušil její jízdu.

Ačkoli je Karel už víc než šest let mrtvý, nebo spíš proměněný, 6 je podle kabalisty Éliphasa Léviho číslem času, ale také antagonismu duše a těla, zatímco 7 je číslem věčnosti a 8 představuje stupeň, který překračuje hmotné, nepřestávala jsem mít pocit, že ho stařena dál straší, usedá na něj v podsvětí, jako na něj usedala v pokoji, ani po letech a nikde ji nelze zahnat, natož zabít, a pokud už nestraší jeho, alespoň od té doby, co se jeho duše po čtyřiceti dnech, po které se duše prý ještě zdržují v blízkosti živých, vzdálila z míst, kde bydlel, zdá se mi však, že se odtud vzdálila mnohem dřív a vrátila se jen jedenkrát, když se o deváté či desáté noci po své smrti přišel se mnou rozloučit, strašila pak stařena dál mne. Když jsem ji na ulici včas spatřila, obcházela jsem ji nebo před ní prchala a pokud jsem se s ní přece setkala v tom voze, který nás jako kolo Štěstěny střídavě vozí nahoru a dolů a jako kolo zrození, hebrejsky gilgul, v sanskrtu sansára, kdosi na hřbitově posměšně říká camcára a zlobí tím pana Weinfurtera, to kolo nás opakovaně přivádí na svět vždy v jiné podobě, Mácha by napsal postavě, zažívala jsem při setkání s ní Karlovu úzkost. Pokoušela jsem se k ní být laskavá, asi před čtrnácti dny jsem se dokonce nabídla, že jí koupím nový gumový nástavec k holi, kolik takových nástavců asi prochodila, kolik kamenných chlebů snědla?, šermovala mi holí před očima, ruce měla ovázané po nedávném pádu, hudovala na drahotu a posílala mě do horoucích pekel. A teď už tedy duše Kachní báby dlí na Olšanech v náručí milovaného syna, pokud dosud nepřebývá v šestém patře nebo ve výtahu,

jen toho kola nebo vozu jsme pány nebo vozataji, ale ani toho ne vždycky, někdy sjede svévolně do sklepa, ten okamžik, kdy tvrdě dosedne na dno domu, patro je označeno –1, avšak počítáno odshora je to patro sedmé, co je viděno zdola nahoře, je viděno shora dole, na pár vteřin výtah pod zemí setrvává, než se zase, sám od sebe, nepobídnut, nepobodnut, vydá na cestu vzhůru, ty vteřiny v nikde však tomu, kdo se ve výtahu nachází, připadají jako věčnost, kterou musí v tu chvíli chtít nechtít sdílet s těmi, kteří tam a zároveň jinde, místa od sebe nejsou rozlišena, čekají na své nové vtělení, s paní Šedivou, která skočila do dvora, s panem Hodanem, který mi před loňským Štědrým dnem ve výtahu věnoval betlémské světýlko, s paní Prokopcovou, která mi v den, kdy přestala téct voda a umírající Jaroslav žíznil, věnovala láhev vody, s mými rodiči a mými dvěma muži, alespoň s Jaroslavem, Karel se výtahu patrně dál bojí, a nyní ho sdílí také s paní Hajnovou, i ona teď možná čeká tady v domě na své nové vtělení, pokud její duši!

Uprostřed noci, rozeklané jako hadí jazyk, se s železnou pravidelností probouzím, ocitám se mezi dvěma tvářemi noci, tou, kterou se obrací do hloubi tmy a bezčasí, k severu, odkud přichází ve víru bouřlivý vítr a veliký mrak a oheň plápolající, přišel i této noci, kdy vzplál Průmyslový palác na výstavišti a do rána celé jeho levé křídlo lehlo popelem, a tou, kterou se obrací ke světlu dne a k času, jenž se s úsvitem a probuzením ujme vlády, už po řadu měsíců prožívám nejistotu, zda se mám vydat do náruče Gabriela, anděla soudu, ohně a severu, nebo se uchýlit do náruče Michaela, anděla milosti, vody a jihu, zda se mám proti proudu noci spustit zpět do minulosti a dospět, ne-li až ke zrození, tedy k onomu počátečnímu usínání v olšanském domě, v pokoji s oknem obráceným ke hřbitovu a na sever, k proutěnému koši se zelenými záclonkami, postýlce s ohrádkou a gauči z kovových trubek, anebo zda se mám

nechat unášet k budoucnosti, ne-li až ke smrti, tedy k probuzení v domě na náměstí Jiřího z Poděbrad, v pokoji s oknem obráceným k jihu. Po dlouhé hodiny se mi proto nedaří ani usnout ani být zcela vzhůru, hlavou se mi ženou jako splašení koně nesčetné příběhy, jak se to děje při umírání, neprobíhají však v pořadí, v němž se udály, nebo spíš máme zato, že se takto udály, nýbrž probíhají jeden přes druhý, jak se zřejmě odehrávají ve skutečnosti, ve skutečnosti?, vždyť co je skutečné, je skutečné jen pro jediný čas a jenom pro jediné místo, kde se to děje, už jsem milovala Johana, když umíral Jaroslav, ačkoli jsem Johana tehdy ještě neznala, milovala jsem Jaroslava, když ještě žil a umíral Karel, ačkoli tehdy byl jen naším starým rodinným přítelem, to jen rozum nás v touze po pořádku klame, když děje, v hloubi nerozlučně spjaté, propletené, od sebe odděluje a klade za sebou v pořadí, jemuž uvykl.

Když se uprostřed janusovské noci probudím, chrám už tone ve tmě, noří se do ní přesně o půlnoci, ucítím někdy vůni pryskyřice a vanilky, pokoj bývá té vůně, půl mužské, půl dětské, najednou plný, přivolala jsem ztraceného, nebo přišel sám, i když možná dál spí spánkem beze snů v Suchdole, onehdy jsem po kratším hledání dům, v němž se svou rodinou žije, našla, je úpravný, snad až příliš, vypadá prázdný, neobydlený. Třeba se však nemám vydat k severu ani k jihu, do minulosti ani do budoucnosti, ale pustit se po mostě úzkém a ostrém jako meč na druhý břeh, tam, kde se směry do sebe zaklesávají a tím pozbývají smyslu, ze severní brány, která je zároveň bránou jižní, vychází zlo právě tak jako dobro, jak soudí slavný kabalista Jicchak či Izák Luria, známý jako Ari, možná dávný předek majitele petrovické chaloupky, budoucnost je v minulosti a minulost v budoucnosti, život ve smrti a smrt v životě, po takovém mostě přešel Perceval do hradu, ve kterém spatřil svatý grál, a také Lancelot, otec Lohengrinův, který se jednou díval do vlastního hrobu, jen nevím, zda to dokážu, zbroj, kterou

vhláčím, mě tíží, hrozí, že mě příběhy strhnou na tu či onu stranu, spadnu do dehtového jezera, plazím se, jsem nahý, nevím, kdy a jak k tomu došlo, ostří meče se mi zařezává do těla, dlaně krvácejí jako dlaně Bohunky, když o berlich koná obřadní, nebo spíš obětní cestu k Anitinu hrobu, a jako dlaně Kachní báby, Anny Hajnové, když nedlouho před smrtí upadla na ulici, už se neplazím po meči, ostří proniklo naskrz trupem i hlavou, špice končí někde u knihovny, na níž visí Šašek, ale kdež, jak by tam mohl meč končit, není žádné tam a tady, je toliko tady, které je zároveň všude i nikde, stejně jako počátek a konec neexistují, jsou jeden v druhém, kdyby člověk dokázal počátek spojit s koncem a konec s počátkem, nebyl by smrtelný.

Bezhlavý, beznohý, pravice mu chybí, levici tiskne k srdci, stále mu v hrudi bije, teď vzrušeněji než ještě před pár dny, kdy prodléval v polospánku, už léta trvajícím, probírá se z něj obvykle jen nakrátko, přejede dlaní po trupu, dotkne se místa, kde páteř kdysi končila obratlem atlasem a připínala se k ní hlava, v naději, že se ztracená část mezitím třeba vrátila na původní místo nebo že z těla vyrašila jako ze země houba nebo rostlina a z lodyhy květ, dotkne se sebe i tam, kde míval pohlaví a nohy, pokaždé však shledá, že se nic nezměnilo, nikdo mu hlavu ani údy k tělu nepřiložil, oheň v mrtvých částech neožil, tělo v jeden celek nesrostlo jako v básni tělo Dorničky, pilné přadleny, už je to dávno, co se odpadlé údy a hlava změnily v drt' a posléze v prach, o procesu drolení a drcení, který dřív nebo později postihne každého, se na Olšanech mluví jako o malomocenství, lepře, také jako o myší smrti, a o těch, kteří jí podlehnou, jako o propadlých noci a o zavřených, jelikož svět rozkoší se jim uzavřel, údy rozmetají vetřelci, prach zvíří a rozvanou olšanské větry, spláchnou deště a tající sněhy, nakonec vsáknou do země jako popel Karlův, vysypaný a rozpuštěný na zbraslavské loučce.

Neviděl mne, neslyšel, necítil, ale přesto mou přítomnost vnímal, dokonce i teď, když uplynul už celý týden od chvíle, kdy jsem ho objevila a vyvolala, mě vnímá, neplatí pro něj rozdíl mezi tehdy a teď, mezi tam a tady, odkud a kam, jako pro ty, co ještě nepřešli po mečovém mostě, ani já jsem po něm dosud nepřešla, ačkoli to v noci znovu a znovu zkouším, vždycky se zkrvavená zastavím na samém kraji, pro něho je vše vždycky teď a tady, ó, srdce lidské, neklid jsi, kněžna Říbetová či Ederra si klade ruku na hrud' v místech, kde jí stejně jako Bezhlavému tluče, Bezhlavý trne vzrušením jako tenkrát, když k ní poprvé přilehl, bývala tu dřív s ním, ale když jednoho dne spatřila na jeho tváři neklamné známky nemoci, sebrala se a odešla, bála se nákazy, bláhová!, bylo přece jen věcí času, kdy nemoc propukne i v jejím těle, a také k tomu zanedlouho došlo, teď, kdy jsem ji spolu s jejím mužem vyvolala, z ní zbývá pouhé jméno, toho se Lepra netkla, přenechala je milostivě Hedeře, a ta, zaměstnána jinde, ho zatím z kamene nevysrkla jako už tolik jiných jmen kolkolem, přičítá své vzrušení tomu, že je nablízku, a nemylí se, Josefa už je opět s ním, když ne jako těla, ale ani jako stíny, aspoň jako jména se tam – tady – ti dva v rozkoši uzavření k sobě právě přimkli

JOSEFA SEM

JOHANN SEM

Sedíme v kuchyni a večeříme, blíží se konec října, už se smráká, ačkoli není ani šest, když se Bohunka zmíní o Veleslavíně, že se tam časem bude muset vrátit, čeká ji tam její pokoj, nebudeli to ještě tuto zimu, pak tedy nejpozději na jaře, bývá tam krásné, se tam asi bude muset zpátky přestěhovat, zatím ještě do krámu v Kouřimské dojde, ještě si dokáže uvařit těch pár obyčejných jídel, vaří je pořád dokola, ale za nějaký čas patrně nesvede už ani to, oči se stále zhoršují, netěší se na to, i když to má ve Veleslavíně ráda, ale tady se cítí líp, ačkoli se sem Joska

už nevrací a Anitina almara se co chvíli otvírá. Možná Bohunka trochu doufá, že tam za ní bude zase přicházet ta, jejíž jméno nikdy nevyšlo, už o ní ani nemluví, neobjevila se tu celé měsíce, jak by se mohla objevit, ledaže..., ve Veleslavíně se jí zjevně líbilo víc. Obě posmutníme, tma padá rychle, téměř jako na Ostrovech blažených, když jsme před večerí s Jaroslavem tiše leželi přimknuti k sobě, sem tam k nám zvenčí dolehl smích rozjařených dětí vracejících se z pláže, v kuchyni padá tma teď na podzim o to rychleji, že je místnost obrácena k severu, stejně jako dětský pokoj v olšanském domě, kam odtud není dál než dvě stě metrů, Alice Davidovičová na římse okna a dítě v postýlce s kovovou ohrádkou, mezi jejímiž příčkami mu kdysi uvízla hlava, strnou, právě se přece rozhoduje také o jejich osudu a o celém příběhu, který se z toho severního pokoje začal odvíjet a stále se odvíjí, nezadrhne se, nepřetrhne nit, kterou odvíjím a sprádám, nůžky ještě leží pokojně v zásuvce psacího stolu, až přestanu za Bohunkou do té ulice ve tvaru J, J jako Joska, chodit, co potom bude s Bohunkou, s těmi dvěma v dětském pokoji, se mnou, s námi všemi?

Když jsem se vrátila domů, létala v rohovém pokoji tma-vošedá holubice, hrů hrů, napadlo mě, jestli to není ta, která před lety, zjara a znovu na počátku zimy vyvedla z našeho balkonu dva páry holoubat, jednou se stalo, že do pokoje vletěla, tehdy však byly dveře na balkon otevřené dokořán, tentokrát se však musela prosmyknout dveřmi jen pootevřenými, ještě štěstí, že v rámu netrčely křížem krážem nože a neporanila se jako Finist, jasný sokol, moje dvě sestry se sice proti mně spojily a kují zřejmě pikle, ale tohohle se díkybohu nedopustily. Snad že jsem vyslovila jméno toho ruského pohádkového hrdiny, kterého kouzlo zlé královny uvrhne do těžkého spánku, z něhož ho jeho milá podvakerát nedokáže probudit, potřetí, když jí skane hořká slza na jeho víčka, se jí to podaří, holubice, která až do té chvíle stále zběsileji oblékala pokoj, ani

nepostřehla, jak byla zmatená, že jsem dveře mezitím otevřela dokořán, udeřila najednou zprudka křídlem o zem jako Finist, jasný sokol, ten se v tom okamžení pokaždé proměnil v švarného mládence, strnula jsem v očekávání, ale nic se nestalo, proměna se nekonala, jen se nárazem rozezněla harfa a Zaklená, už mi bylo jasné, že je to ona, vzápětí z pokoje vylétla.

Myslela jsem, že stačí, aby udeřila křídlem o zem a kouzlo rázem pomine, promění se zpátky v lidskou bytost, vypraví se do ulice V Horní Stromce, objeví se po boku Bohunky v té šeré úzké kuchyni s oknem obráceným k severu a ke hřbitovu, k němuž však odtamtud přes trojí hradbu domů nelze dohlédnout, Bohunka si bude zrovna vařit polévku k obědu a sotva ji spatří, leknutím upustí pokličku, a v tom okamžení bude její duše uzdravena, myslela jsem, že stačí, abych máchla černou propiskou značky Corvina, corvus je latinsky havran, ale také skalpel, a ztratí svou moc kouzlo, jež má na svědomí Pallas Athéna nebo Venuše, nevím, kterou z těch dvou, paní moudrosti nebo paní lásky, jsem si rozhněvala, možná postupně obě, spletla jsem přece a překroutila přinejmenším dva mýty, domnívala jsem se, že stačí, abych tím havraním perem máchla nad nažloutlým drsným papírem, bez kterého se při psaní románů neobejdu, ale dočista nic se nestalo, nebo vlastně se stalo, v noci jsem pak za oknem nezahlédla jako jindy v poslední době bohyni v plné zbroji, nezaleskla se tam její přilba ani neblýsklo kopí, uprostřed dvojhlavé Noci, která jednu hlavu otáčí k večeru, druhou k ránu, mi ukazovala tvář, nebo spíš bledou skvrnu, v níž jsem nedokázala rozpoznat žádné lidské rysy, a jak bych je také ve tváři bohyně mohla rozeznat, dávala mi najevo, že tu je a kletba nebo trest trvá, víckrát ne! vícrrráát ne!

A stejně jako jsem doufala, že se bohyně obměkčí a vrátí Zaklené její předchozí lidskou podobu, věřím také, že přivolám zpátky Toho, který překročil den a noc, máchnu poprvé,

máchnu podruhé, máchnu potřetí, pohádkový počet tu zjevně neplatí, nemám tušení, kolikrát ještě musím máchnout, kolik havraních propisek musím ještě vypsát, kolik nažloutlých papírů pokrýt písmem, slovy, slova, propadlá dvojhlavé Noci, se k sobě přimykají, splétají se v dravých větách, které se vinou po papíře a ovijí postavy jako Ederra, než..., krrá– krrá–, ano, ano, ne, ne, přesto mi připadá, jako by se cosi přece jen změnilo, copak v neděli nevletěla holubice do pokoje, copak se onehdy v noci v pokoji nevznášela Johanova vůně? Je to snad málo? Ne, je to velmi mnoho.

Pár dní nato, co se v pokoji v noci, roztržené v půli, vznášela Johanova vůně, přišel za mnou Johan ve snu, jako učitel, seděl za katedrou v posluchárně zalité sluncem, když jsem vešla, vlastně když jsme vešli, protože v náručí jsem nesla Zdeňka Neubauera, nebyl větší než sedmi či osmileté dítě, ba dá se říct, že filozof v mém snu byl trpaslíkem, patrně jedním z oněch temných mužíků, koboltů nebo kabeirů, tajuplných božských bytostí, na což by ukazovala jeho tmavá vysoká a špičatá čepička, snad vystupoval dokonce jako Telesforos, i když jsem si nevšimla, že by měl svítilnu. V každém případě se dalo očekávat, že dojde k debatě mezi jogínem a filozofem, kterého jsem začala kolébat v náručí, poté, co jsem se s ním posadila do druhé lavice u okna, první byla prázdná, na místo, kde jsem nejčastěji sedávala ve škole na Lobkovicově náměstí, ale také na filozofické fakultě, neuspávala jsem ho, spíš konejšila, aby se na mého mistra nevrhl příliš zběsile a okamžitě ho svými argumenty nerozsápal.

K žádné debatě však nedojde, v posluchárně, která se nalézá v budově Národního divadla a kde kromě nás sedí jen tu a tam pár lidí, panuje ticho, můj mistr hledí nepřítomným zrakem šikmo vzhůru, jak míval ve zvyku, když ke mně právě nepromlouval a nesledoval mě zkoumavým pohledem, jeho oči

míří oknem obráceným k západu kamsi k sochám na střeše divadle, ke Komedii, která se čas od času pokouší o neumělou píruetu, a k Poezii, která cudně setrvává v plíe, a ještě dál, k jednomu ze dvou trojspřeží, k tomu, které se nalézá blíž k řece a žene se, řízeno okřídlenou vozatajkou, bohyní Vítězství Niké nebo samotnou Athénou, k okraji střechy, koně už předními kopyty hrabou ve vzduchu, už už se vnesou k hvězdám ve výši nebo se zřítí, roztrhne se na chodníku před kavárnou Slavií nebo skončí ve Vltavě, stane se to za zvuků slavnostních fanfár z Libuše, opera se bude právě dávat na počest devadesátého výročí vzniku republiky, a už se to stalo, řítí se do řeky, můj drahý národ český neskoná, —onáá —onáá, on pekla hrůzy slavně překoná, —onáá —onáá, sláva!, —ááva —ááva, koně se zmítají na hladině, pokoušejí se vyprostit z postrojů, zapletla se do nich i vozatajka, bije mohutnými křídly, vystřikují od nich mocné gejzíry, volá o pomoc, pekla hrůzy, —ůůzy —ůůzy, kočár, ačkoli je poměrně lehký, pouze dvoukolý, je všechny stahuje dolů, ještě chvíli trčí nad hladinu paže svírající věneček, překoná, —onáá —onáá, malinký filozof v mém náručí se usmívá, nedokážu rozeznat, zda blaženě či pot'ouchle.

Posléze pochopím, že debata, jakkoli oba mlčí, přece jen probíhá, i když nejsem schopna rozpoznat, vítězí-li filozof nebo jogín, filozof, rozohněn debatou, si v jednu chvíli strhne z hlavy čepičku a odhalí lesknoucí se temeno, mistr setrvává ve svém klidu, jen v jistém okamžiku stáhne rty způsobem, který důvěrně znám, tím jemným úšklebkem obvykle naznačuje, že něco neví nebo že ho to přesahuje, aniž je tím však znepokojen, vždyť v dalších životech mu zbývá ještě spousta času, pokud to ovšem nemá pochopit teprve tehdy, až se z kola životů vymaní, nepřidávám se v jejich sporu na tu ani na onu stranu, ačkoli se to ode mne možná očekává, nejspíš se mám rozhodnout pro jednoho z těch dvou, oba byli mými učiteli, ale nejen že jejich sporu, pokud je to spor, příliš nerozumím a nechci

zklamat ani jednoho z nich, oběma dávám střídavě za pravdu, vlastně jsem je už přestala vnímat, v myšlenkách jsem u těch čtyř tonoucích, vidím, jak se po nich víří v hlubině, zdola se valí vlny, na hladině se roztahují v širá kola, vtom se temný mužík, filozof, kabeiros nebo kdo to je, vymaní z mé náruče, vyskočí na stolek a zatleská.

Začínám pomalu rozumět tomu, proč tenkrát v únoru v nemocnici v Kubelíkově ulici, bývalém sanatoriu Záchrana, lékařka na poslech nerozpoznala zápal plic, teprve potom, když rentgen ukázal výrazné stíny, ježily se v dolní části plicních laloků jako útesy nebo zpřelámané, přes sebe navršené kry, uvolila se mě hospitalizovat. O tu nemoc se však vskutku nejednalo, dusila jsem se šněrovačkou nebo těsnou vestičkou, ušitou pro sedmi či osmileté dítě, Athéna nebo Venuše mě do ní navlékla, když jsem upadla do těžkého spánku, na plicích byly stopy po jejím smrtelném sevření. Rovněž už vím, že to jedna z bohyň mi před časem hrábla do vlasů, hřebenem tak ostrým, že mi na temeni, tam, kde se nalézá sahasráračakra, sídlo tříokého boha Šivy, Modrokrkého, který svým tancem tvoří a zároveň hubí svět, zůstaly mi po něm krvavé šrámy, od té doby mi jed haláhala koluje tělem, čas od času se hlásí návaem horkostí. A pak tu kdysi bylo ještě jablko, neprozřetelně jsem do něj kousla, nebo do něj kousla Johanova sestra?, bylo dalším neblahým darem, nemělo mi přinést poznání, ale smrt, jaké štěstí, že jsem, zakleta do podoby věčného dítěte, nepozřela víc než jedno nebo dvě sousta, i jablko bylo otrávené. A nebyla i houba, která podvokrát, krrráát krrráát, vyrostla za chaloupkou, na mne nastražena?

Už hodnou chvíli mě pozoruje Rozptýlená, poté, co se její popel na olšanské loučce smísil s popelem Jeleny Rimské, stala se spisovatelka baletkou, zmůže se však, stejně jako Poezie na Národním divadle, leda na plié, piruetu, kterou na hřbitově

předvádí Adina a v pankráckém sklepě Ivan Matásek, by ani po letech nesvedla, ostatně se o ni ani nepokouší, roli baletky si přece nevybrala. Nejdřív, když jsem ji v pokoji Josky Hiršala spatřila, jsem myslela, že se tu objevila Zaklená, které se vrátila lidská podoba, ačkoli si ty dvě nejsou ani trochu podobné, určitá vnitřní podoba plyne z toho, že obě byly, a přese všechno i zůstaly, spisovatelkami, ale pak jsem si uvědomila, že je to ta druhá, Rozptýlená, ostatně bylo přirozené, že se v pokoji objevila právě ona, a to ve chvíli, kdy jsem si prohlížela Rykrův obraz, který visí nad Joskovým psacím stolem, den předtím se Bohunka o něm zmínila, když jsme čekaly na očním oddělení ve Vojenské nemocnici, až dosud jsem si ho nevšimla, v Joskově pokoji sedáváme zřídka, jen když přijde návštěva, a také ho zčásti zakrývaly dvě fotografie, na jedné Joska cosi živě vykládá nebo recituje, na druhé je Václav Havel v době, kdy byl na vrcholu sil i slávy. Ačkoli fotografie zakrývaly obraz jen dole a z malé části, teprve když je Bohunka odstranila, vyvstal přede mnou šedohnědý několikapatrový dům, vypadá neobydlený, jako ledoborec s vysokou šikmou přídí si razí cestu napříč ulicí, lesknoucí se po nedávném dešti, směřuje neodvratně do pokoje. Rozptýlená kývne, ano, poznává v tom domě, vplouvajícím dovnitř jako gigantický zaoceánský koráb, dům v Podskalské ulici, v němž s mužem na počátku války bydleli a z něhož Zdeněk Rykr 15. ledna v roce 1940 odešel, dojel na konečnou tramvaje v Braníku, přešel zamrzlou Vltavu a po trati pod Barrandovem, kde se povalovaly smáčkklé kelímky od grenadiny a od piva, kráčel v rozepnutém zimníku a se zapálenou cigaretou v ústech vstříc vlaku, který ho poté, co vydal několikery poplašný hvizd, srazil a mistrně, jako anatom oddělil malířovu hlavu a paže od trupu.

Slovo vplouvá, kterého jsem prve užila, nepostihuje brutalitu, s níž se dům vlamoval do pokoje, sotva jsme před ním stačili

ustupovat, zaplnil ho téměř celý, zastavil se až u dantovského křesla před dvoukřídlymi prosklenými dveřmi, mohutný Miroslav Lamač, Bohunka si na jméno toho historika umění dlouho nemohla vzpomenout, kterému si snad sedl na klín ještě kdosi, křeslo před lety rozsedl, rozlomil, hle, nomen omen, po Joskově smrti nechala Bohunka křeslo opravit a od té doby v pokoji stojí připraveno znovu přijmout zadek nějakého poety, který by se na něm odvážil sestupovat do pekelných žlebů. Byla to Bohunka, kdo Rykrův dům přirovnal k ledoborci, teď už obraz vidí jen mlhavě, ale má ho dosud v živé paměti, odjakživa ji splývá s lodí, kterou se vracel její tatínek z Vladivostoku, v dětské představě to byl ledoborec, který se tehdy plavil přes půl světa se zvláštním nákladem, nevezl totiž domů jen legionáře, ale i dva medvědy, Mášu a Mášu, na které se pak s tatínkem chodila dívat do Jeleního příkopu, měli tam také klece se sovami a výry a chovali tam i orla, poskakoval a rozpínal křídla k letu, ale nevznesl se, byl připoután, stejně jako orel nebo sokol na štítu domu na náměstí Jiřího z Poděbrad, kde v přízemí bydlela svatá Janů, a stejně jako to trojspreží neboli triga na Národním divadle. To se však o státním svátku dalo do pohybu, koně řetězy převali a vozatajka je pobídla k šílenému skoku, toužila se vznést k hvězdám ve výši, ne-li prostě vymanit se ze strnulé pozice, k níž ji odsoudil sochař. Ptáci z příkopu i z náměstí, kteří podobnou bezmoc a touhu také znají, by líp nedopadli, kdyby se jim podařilo přetrhnout řetěz, vyrvat si z těla tyč, roztrhali by se jako mramorový Ilioneus a další sochy z rudolfínské sbírky a jako mládenci, které svrhli Němci z oken Španělského sálu, byl mezi nimi i student Melíšek, do kterého byla zamilovaná Sofiina matka, dřív než se provdala za jazykozpytce Sysla, bezhlavý a bezruký syn Niobé se později řízením náhody ocitl v majetku sochaře Malínského, jeho potomci torzo prodají hluboko pod cenou do mnichovské glyptotéky, Chloé spatřila Niobina syna v sochařově ateliéru

nedlouho před tím, než mezi ní a Maličkým došlo k rozhodujícímu rozhovoru, pohládila ho po zmrzačeném bílém rameni, student Melíšek se spolu se svými druhy, které potkal týž osud, potom ocitl v románu.

Od doby, kdy dům, který se proměnil v koráb, opanoval pokoj, se Bohunka v Joskově pokoji zdržuje co nejméně, přejde vždycky co nejrychleji, jak jí to chůze o berlích dovolí, zalít několik květin, chřadnoucích mezi okny, obloukem přitom obchází místo, kde na podlaze tuší torzo malíře, které se tu bůhvíjak vzalo, vždyt' Rykr neskočil z okna toho ponurého domu nebo ledoborce, ale pod vlak, buď jak buď, od chvíle, kdy si o jeho osudu s Danielou povídaly, vnímá jeho přítomnost, je smířena s tím, že tu malíř patrně už zůstane, přinejmenším do doby, kdy se Kristina natrvalo vrátí z Vídně a do bytu se nastěhuje, pak se asi mnoho věcí změní, obrazy prodá a těch pár úlomků, ve které se mezitím Rykrovo tělo rozpadne, vymete.

Já jsem si na to Joskovo křeslo sedla, řekla mi Bohunka o dva dny později s trochu provinilým a současně vítězoslavným úsměvem, jako by křeslo bylo zapovězené, ale zároveň jako by se jí splnil sen, o němž předtím ani nevěděla, že ho má, chodila kolem křesla takřka bez povšimnutí celé roky, od doby, kdy utírání prachu musela přenechat posluhovačce, se ho nikdy ani nedotkla, na tváři měla šťastný úsměv, když mi líčila, jak bylo zvláštní v něm sedět, paže tak přirozeně spočinuly na opěrkách, dřevěné koule, jimiž jsou opěrky zakončeny, jí samy vklouzly do dlaní, připomněly jí jablíčka od kojetínské babičky, ta jí kdysi podobně vklouzla do dlaní, zůstala s nimi stát uprostřed dvorku jako očarovaná. Se spikleneckým výrazem mě vedla, sotva jsem přišla, do pokoje, sedni si, no tak si sedni, vybízela mě, netušila, jakou moc jsem křeslu přisoudila, nakonec jsem se nechala přemluvit, také proto, že ona se toho už odvážila, nevědouc vzala na sebe roli, kterou jsem tomu,

kdo do křesla usedne, zrovna toho dne přiřkla, pokud v něm nebyla vepsaná odjakživa a já ji nyní jenom rozpoznala. Zřejmě se v křesle neopřela, jinak by na zádech ucítila tvrdou hlavu básníka, reliéf vyřezaný neznámým řezbářem ho zpodobuje z profilu, s kápí trochu připomínající kápi malomocných, ale i kapuci, kterou si navléká na hlavu, když prší, Bohunka, neměl podobnou Petrarca?, najednou jsem zmatená, čí hlava je vlastně na opěradle vyřezaná, po stranách ji střeží okřídlené bytůstky, andílci nebo d'áblíci.

Usedám do křesla, pomalu a opatrně, abych ho nerozsedla jako kdysi Miroslav Lamač, na mohutném těle mu seděla malá hlava, a neméně opatrně se opírám, básníkova hlava se mi vtiskuje do zad, věru, prazvláštní opěradlo, křeslo praská, sténá, vrtí se pode mnou, jako by bylo skládací. Teprve když na něm sedím, vzpírám se přitom o chodidla, abych mu odlehčila, uvědomuji si, že spíš než křeslo je to židle, sesle, pramálo bytelná, ba přímo chatrná a vratká, tak dlouho na mne nikdo neusedl, úplně jsem zapomněla, jaké to je, do dlaní mi vklouznu koule, sevřu je a lehce jimi pootáčím, tak dlouho jsme to nezažily, a jak koulemi pootáčím, zaplavuje mě pocit nebývalého štěstí, téměř blaženost, ačkoli vím, že sestupovat na téhle židli by vskutku nebylo o nic snazší než na otáčecím křesle, na kterém se po smrti otce spouštěla do Jeleního příkopu Sofie Syslová, co chvíli by hrozilo, že se rozlomí nebo rozpadne na části, z nichž ji kdosi před dvěma či třemi stoletími provizorně, takřka halabala poskládal, jen jakoby naskicoval, rozhodně nepočítal s dlouhou a obtížnou cestou, kterou by na ní měl někdo podniknout, anebo počítal a právě v charakteru židle spočíval jeho záměr? Chápala jsem, že Joska si do křesla nikdy nesedal, alespoň pokud u toho Bohunka byla, otáčivé koule na koncích opěrek jsou ošemetnými otěžemi, kdovíkam by židle svého jezdce mohla zavézt, seděla jsem na ní jako na trní, ani by mě nenapadlo spouštět se do hlubokého jícnu, odevšad by

tam na mě volali, jako na hřbitově a tenkrát v divadle, tísni se tam dole se svými příběhy, také Dante a Petrarca by na mě možná volali, sotva se kdy dozvím, kterému z těch dvou básníků hlava na opěradle patří, zda tomu, který opěval v Komedii Beatrici, nebo tomu, který ve svých sonetech opěval Lauru, obě zemřely mladičké, první umřela vlastně jako dítě, na mor, čí osud se do mne s tou hlavou vtiskl, a kam bych se také na té židli vydávala, už tam dávno padám, kloužu tou příkře se svažující stezkou jako tolik jiných přede mnou, dávno, ne-li odjakživa, se v tom jícnu či Věži zakletých nalézám i já se svým příběhem.

Zkusí to ještě jednou, hned když Daniela odejde, ale rychle vyskočí, vlastně sklouzne na kolena, tak se poleká, nejdřív ji napadne, že tam sedí Joska, i když ten, pokud se pamatuje, na ní nikdy neseděl, vždycky si na ni sedali jen hosté, jako by se tím vřazovali do společnosti, která se u něj scházela, rozjařené hlasy rušily dlouho do noci Anitu i Kristinku spící v protějším pokoji, nebo na ní byli pasováni na básníky, ne, Joska tam nesedí, toho by přece její srdce poznalo, a není to ani Daniela, jak by tam mohla ještě sedět, její třetí dcera je teď na cestě domů, do své svatyně, tak jí to tam připadá, ostatně i ji by srdce poznalo. Na mysl jí přijde i ta..., bývaly spolu vždycky v kuchyni, párkrát u Anity v pokoji a někdy na balkoně, v Joskově pokoji se nikdy neobjevila, byl jí cizí, nezdá se jí, že by si teď dokonce troufla sednout na Joskovu židli, je vlastně ještě jeho?, a pak, srdce by přece poznalo i ji. Bud' jak bud', usedla někomu na klín a teď je na kolenou, tvrdě na ně dopadla, chvíli bude trvat, než se dokáže zvednout z podlahy nebo z ulice, ve kterou se podlaha proměnila poté, co do pokoje z obrazu sestoupil Rykrův dům.

Jen se tu na chvíličku posadí, vydýchá se a zase půjde, už je to tak, vystoupí do druhého patra, kde bydlí Bohunka,

a sotva popadá dech, ta tam je doba, kdy v domě na Anenském náměstí, kde bydlela Alžběta, ne, Augustina, u Alžběty nikdy nebyla, čekávala před domem, když pak Alžběta měla Miláána, vadilo jí to, brávala schody po dvou, po třech, zakrucují se v hlubokých závitech, skrývajících komůrky a komory, obývaly je roztodivné bytůstky, některé nebyly větší než vázky nebo kobylinky a byly okřídlené, dům měl ještě jedno schodiště, služebné tamtudy chodily s prádlem, ale Augustina ji tam nikdy nezavedla. Je zvláštní, že jí v mysli utkvěl víc dům, kde bydlela Augustina, už dlouho ho renovují a oprava se konečně chýlí ke konci, než dům, v němž bydlela s Rykrem, ten se jí až dosud ve vzpomínkách téměř nikdy nevrací a ani po tom netouží, všechno hezké, co spolu prožili, jednoho dne naráz zmizelo, jako by spadla opona, železná, která má v divadle chránit diváky před ohněm. Utekla před ohněm napřed do Anglie a potom do Ameriky, teprve proměněná v popel se vrátila, tomu už oheň neublíží. Ráda by zašla do domu, kde bydlela Augustina, doufejme, že původní schodiště zachovali, ale z nějakého důvodu, který nezná, musí sedět tady, v neznámém nuzném bytě v zastrčené vinohradské uličce a dívat se na Zdeňkovo tělo, cítí alespoň úlevu, že torzo, které z něj zbylo jako z Ilionea nebo z Johanna Sema, je sněhobílé, nikde ani stopa po zaschlé krvi, tam v Hlavově ústavu se mu do tváře, nebo spíš do chuchvalce, ve který se tvář proměnila, nepodívala. Bud' jak bud', teď tu sedí na vratké židli, poposedá, nespouští zrak z milovaného těla, kdyby nebylo té bradavičky pod pravým kolenem, angiofibrom ji nazve anatom, nebo se správně česky říká patolog?, nepoznala by ho, neuhne pohledem, musí tou zkouškou projít, aby pak... aby co?

Bohunce ani na mysl nepřišlo, že si sedla Anitě na klín, ačkoli spí na Anitině posteli, nikdy se Kristiny nezeptala, na kterém

z těch dvou lůžek, jež jsou k sobě přistavena v pravém úhlu, spala ona a na kterém maminka, možná se to během let měnilo, předpokládá, že pro Anitu, stejně jako pro ni židle s hlavou básníka, byl celý Joskův pokoj, i když v něm uklízela, cizím územím, na kterém se zdržovala jen co nejkratší dobu, ani ty básníky, kteří tam debatovali a četli své verše někdy až do ranních hodin, většinou neznala, stalo se, že se s některým z nich uprostřed noci srazila v předsíni. Pokud by se Anita někam vracela, pak nepochybně do svého pokoje nebo do kuchyně, nejspíš je to ona, kdo otvírá almaru, kontroluje, zda tam ještě visí všechny její šaty, obává se, aby Bohunka jednoho dne nezačala odkládat na ploty i její svršky, ta by se však toho ani ve snu nedopustila, vždyť ani suchých květin, které jsou ve vázách všude po bytě a už víc než deset let na ně usedá prach, se nedotkla a jmelí z dávných Vánoc, jaké asi byly?, visí dosud v předsíni na lustru nad masivním černým stolem. Ten stůl tam stál, už když se do bytu hned po válce nastěhovali, byl buď po Němcích, ale možná ještě po Židech, kteří tam bydleli předtím. Také ta almara v bytě už stála a když ji Anita tenkrát otevřela, holou hlavu měla ovázanou šátkem, ještě jí po návratu z Osvětlemi nedorostly vlasy, stejně si uvazovala šátek Zuzana Rothová, v Komedii Katynka, když jí po chemoterapii vypadaly vlasy, dýchla na ni odtamtud podivná, nepopsatelná vůně cizího života, nikdy z almary úplně nevyvanula, i po letech, ačkoli nechávala almaru dlouhé hodiny otevřenou, tou vůní, nechtěla ji nazvat pachem, smísila se v ní vůně šatů Dity Diamantové s vůní šatů Gertrudy Heinové, jejich pravá jména neznám, načichly její šaty, sotva si je tam pověsila, snad i proto si je nikdy s velkým potěšením neoblékala, a jak se zdá, nevyvanula ani teď. Po celou tu dlouhou dobu, až do smrti bydlely s ní v bytě obě ty rodiny, židovská a německá, a když pak byla v důchodu a celý den trávila sama doma, Joska se vracel od Bohunky až večer, vnímala jejich přítomnost ještě víc, slyšela

z předsíně dupat děti, honily se kolem stolu, pod kterým byly složeny kufry, večer před odjezdem s transportem byly děti zvlášť divoké. O štědrovečerní večeři, kdy u toho stolu jediné sedávali, do těch kufrů, přepásaných řemenem nebo převázaných provazem, nohama narážela, až poslední roky, když už doma nebyla Kristina, si zvykli jíst kapra načerno v kuchyni.

Po všem, co se v bytě dělo, je už teď těžké rozhodnout, kdo otvírá almaru, Dita, Gertruda nebo Anita, Bohunka se brání na to i pomyslet, přesto ty cizí životy, do jednoho z nich sama neblaze zasáhla, na ni doléhají, teď mnohem víc než třeba před rokem nebo ještě před pár měsíci, jako by se všichni ti mrtví, někteří se sem vracejí až z Polska, smluvili a začali dožadovat ztraceného práva na tento prostor, den po dni si berou poslední zbytky jejího zraku, doktor Svoboda při poslední kontrole konstatoval další zhoršení, už po ránu se cítí k smrti unavená, nepodezírá je, že by to dělali úmyslně, dochází k tomu patrně zcela samovolně, pouze jejich prostou přítomností, zanedlouho se bude muset vrátit do Veleslavína, bude jim muset ustoupit, jim, nikoli Kristině, ta se svým návratem do Prahy nikterak nespěchá.

Nebude to za čas podobně i se mnou? Co když ve skutečnosti neustupujeme živým, kteří se narodili po nás, ale těm, kteří tu byli před námi a v nějaké podobě tu s námi setrvávají, neplní se i svatyňka, jak můj byt nazývá Bohunka, bytostmi, o jejichž existenci nic nevím, nevím, jestli i tady, v bytě na náměstí Jiřího z Poděbrad nežili Němci a před nimi Židé, tak jako v bytě proti hřbitovu a v tolika jiných vinohradských bytech, třeba i tady bydlela nějaká Alice Davidovičová, jen odtud neodešla tak dramatickým způsobem, neskočila z okna, jinak bych se o tom od pamětníků snad doslechla. Za okny jsem vídala anděly, přilétali ze střechy Vinohradského divadla, viděla jsem také svatou Janů, jak krouží na orlu kolem chrámu, zjevovala se mi Pallas Athéna, stávala zády a potom se ke

mně vždy pomalu obracela čelem, ale to vše se až na výjimky vždycky odehrávalo venku, za oknem, tady uvnitř jsem si připadala v bezpečí, ani rodiče sem za mnou nepřicházejí, leda ve snu, jen Valpuržina moucha nebo Valpurga sama občas přilétá. Anebo je to jinak, dávno tu se mnou všichni jsou a jenom jsem je dosud nevzala na vědomí, znaky a stopy, kterými o sobě dávají vědět, přičítám něčemu jinému? Na ulici se přibližují k bytostem z olšanského domu a dokonce ze hřbitova, některé vyvolávám opakovaně, troufám si, protože se nacházejí daleko odtud a jsem přesvědčena, že je mám ve své moci, ale co až mě tady v pokoji obklopí ty zdejší, neznámé bytosti a vynutí si mou pozornost násilím? Dokážu se jim ubránit románovou piruetou? Co když to byly ony, žádná bohyně moudrosti nebo bohyně lásky, kdo mě sešněroval do vestičky, nebo spíš do kajky? Není nejvyšší čas, abych je začala vyvolávat?

Sogjal Rinpoče tvrdí, že život po smrti je podobný snu, nalézáme se zcela v moci karmy, v tibetštině se karma řekne las, bez možnosti volby. Ale copak i ve snu neexistují okamžiky, pravda vzácné, kdy jsme pány situace, stačí, abychom si jako v pohádce něco přáli, a vzápětí se to děje, častěji se ovšem bojíme, aby se něco hrozného nepříhodovalo, a hned k tomu dojde. Je-li nebezpečné ve snu na cokoli jen pomyslet, a možná nejen ve snu, ve kterém se někdy pohybujeme na hranici bdění, o to nebezpečnější bývá ve snu a na jeho hranici to vyslovit, tím jako by o tom bylo rozhodnuto. Sogjal Rinpoče také píše, že po smrti postupně ztrácíme vzpomínky na minulý život, jistě je to milosrdné a nezbytné, neboť jinak bychom s sebou do nového života vlekli břemeno všech životů předchozích, nikdo ovšem neví, ani velký tibetský mistr, jakou mají tyto vzpomínky podobu, jak dlouho si je uchováváme a ani zda se v nich vracíme na místa, kde jsme žili. Zdá se mi možné, že v určitých okamžicích do nového života z toho minulého

života něco prosakuje, to, co prožíváme ve snu, můžou být kromě jiného naše všelijak proměněné, znetvořené vzpomínky, přitom netoliko z jednoho, ale z více životů, patrně z těch bezprostředně předcházejících, starší vzpomínky se asi postupně vymazávají nebo různě mísí s těmi novějšími, třeba si ve snu přehráváme zážitky z minulých životů jako divadelní etudy, většinou v jiných kulisách. Podobně nakládáme se zážitky z denního života, jakmile vstoupí do snové řeky a splynou v jejím proudu s nesčetnými vzpomínkami, jsou znetvořeny a zdánlivě zbaveny smyslu, a z té snové řeky, která vůbec není řekou zapomnění jako Styx, ale deltovitě se rozlévající řekou vzpomínání a možná i obnovy jako Eunoé, je jakýmsi athanorem, pecí, v níž však nehoří oheň a nedochází k spalování, ale v níž bublá a víří, meandruje voda nebo jiná tekutina, dochází k rozpouštění a slévání, mísení bez konce a také k zavinování a stahování, při kterém se to, co bylo rozlehlé a trvalo v čase, stáhne do pouhého bodu nebo do ničeho, takové stažení nazývá Jicchak Luria ve spise Strom života cimcum, a z tohoto bodu, z ničeho se zase všechno může rozvinout, a stejně se z proudu psaní vynoří a rozvine třeba pokojík v Sulické, Jaroslav zavinutý v prostěradle, černá perziánová hrud', dvounohý zajíc poskakující po louce jako klokan, matka, která mi mává, šedý hadrový pantofel, aby se vzápětí to vše jako ruce tonoucích zase ponořilo pod hladinu a stáhlo.

Sotva jsem pomyslela na bytosti, které žily v bytě přede mnou, uviděla jsem dvě holčičky v hnědých sukýnkách, nejsou to dvojčata jako sestřičky Klenkovy nebo jako plačky na domě na náměstí Jiřího z Poděbrad, jen stejné oblečení a nápadná podoba vzbuzuje ten dojem, právě utíkají po náměstí, když přebíhají Milešovskou, ani se nerozhlédnou, našťěští nic nejede, na zádech jim poskakují školní brašny, které děti za války, ale i ještě řadu let po ní nosily, také já jsem nosila takovou brašnu, učitelka Brümmerová vždy dbala na to, abychom říkali

brašna, nikoli taška, to je germanismus, přede dveřmi do domu brašny ze zad shodí, gesto přímo teatrální, zřejmě nacvičené doprovodí výskokem s půlotočkou, nechodí do baletu?, menší holčičce přitom sklouzne z vlasů velká mašle, shýbá se pro ni, až dosud jsem si nevšimla té obří hnědé mašle, připomínající nočního motýla, sotva to slovo vyslovím, někdo ten šlágr zpívá, Adina, která hrála ve filmu prostitutku Kiki, to není, je to mužský, trochu ochraptělý hlas, podobná obří hnědá mašle vězí ve vlasech také mé matce, možná má barvu na svědomí hnědé tónování fotografie z ateliéru Ideal Zelenka, která visí v kuchyni, matka je na ní nahrbená, zřejmě ji fotograf vyzval, ať se přikloní k sestřičce a matce, aby se do obrázku všechny tři vešly, nahé torzo dítěte vystupuje z načechrané beráncí podložky nebo z mořské pěny, matku, svou babičku bych skoro nepoznala, tak je změněná, filmový úsměv s vyceněnými, poněkud velkými zuby vystřídal usebraný výraz šestnáctileté dívky, jejíž fotografie visí nad fotografií z ateliéru Ideal, cop přehozený přes prsa sahá dívce až k pasu, drží Thákurova Zahradníka. Kdykoli na fotografii matky s dcerami pohlédnu, vždycky spočinu na malé Emilce uprostřed, dojíám mě úžas, který čtu v rozsvícených očích, život je zázračný, ano, ano, zvednutýma ručkama se chystá dirigovat, snad už začala, ne, ne.

Shýbá se pro mašli, vlastně pro nočního motýla, ...že je ztracena..., vlastně ani pro motýla ne, pro stuhu, pomačkanou a zmáčenou, ve kterou se noční motýl, můra za ten nedlouhý okamžik, který uplynul, než opsala cestu z vlasů na chodník, mokrý po nedávném dešti, proměnila, právě v tu chvíli se otevrou dveře, za zrnitým mléčným sklem nebylo vidět, kdo je za nimi, ale způsob, kterým jsou otvírány, zprudka a rázně, nenechá Gretchen a Kätchen na pochybách, že je to Mařka, zase to nestihla, má od Frau Herschel, dřív byla Češkou, ale teď je Němka, nařízeno vodit dívky do školy i ze školy, do Perunovy

ulice je to jen skok a zvládly by to klidně samy, nejsou už tak malé, větší je jedenáct a menší osm, dělají to služce naschvál, buď jí zatají, kdy jim končí škola, nebo utíkají tak rychle a po každé jinudy, takže přijde pozdě a nepotká se s nimi ani cestou, v poslední době se to stává čím dál častěji, Mařka hned vidí, co se stalo, Kätchen se mašle věčně rozvazuje, má jemné vlasy, mašle jí na nich špatně drží, jako by k ní nechtěla, holčička ji nenosí ráda, Mařka si omotává stuhu kolem prstu, teď už se to nenapraví, ale dělá jí to starost, jako by dítěti jen nespadla mašle, ale přihodilo se mu něco mnohem vážnějšího, za co může zase ona, Frau Herschel ji viní z kdečeho.

Matka si z vlasů sundá mašli, jen co je fotografování u konce, ani ona nenosí mašli ráda, natož tak obrovskou, že jí zakrývá téměř celou hlavu, měla pocit, že jí na hlavě sedí pták, který se chystá vzlétnout, chvěl se, kdykoli se trochu pohnula, v tu chvíli, kdy pózuje v ateliéru Ideal, se zdá daleko doba, kdy jí v hlavě vyrostle nádor velikosti mandarinky a docent Fusek ve Vojenské nemocnici jí hlavu otevře právě tam, kam ten pták, ve kterého se proměnil motýl, ve kterého se proměnila mašle, zatínal pařátky, je před ní její celý, nepřilíhající život, všechny bouřlivě prožívané lásky, první, už v patnácti, skončí potratem, který jí vlastnoručně provede tatíček, o deset let později mě přivede na svět, brzo potom se začne propadat do svých depresí, od chvíle, kdy se v ateliéru Ideal přiklonila k matce a malé sestřičce, do chvíle, kdy po nesčetných pobytech v Kateřinkách a nakonec po strastiplných převozech z nemocnice do nemocnice vydechne na františkovské posteli naposled, uplyne sotva okamžik, a možná ani ten ne, tak jako v mašli je skryt motýl, pan Turek ho nazve imago, a v motýlu pták, tak je už v Dívce s mašlí skryta matka, která nosí v lůně dítě, už se to dítě dere na svět, je zázračný, ano, ano, ne, ne, tatíček, můj dědeček, přenechá v noci sténající dceru asistentovi a sám se dostaví až ráno

k závěrečné, vítězné fázi porodu, ve stejný čas už matka leží v kómatu v nemocnici Na Františku v krátké košilce s červenými puntíky, nebo jsou to třešničky?, ve stejný okamžik zavazuje sestra její tkaničky na zádech Jaroslavovi.

V kterémsi snu jsem podezírala Jaroslavovy malé synovce, kteří ve skutečnosti byli v té době dávno dospělí, že mi rozhrabali postel, že po ní poskakovali, ale nejspíš to už tenkrát měly na svědomí Gretchen a Kätchen, někdy teď po návratu domů nalézám postel zvalenou, není to ve snu, pokud ovšem i tohle není sen, můj bože, to je sen, to je sen, Haničko, říká podučitel Zajíček v Lucerně, anebo naopak jestli všechno není jediná skutečnost. Postel stojí v místě, kde spal Karel, předtím jsem tam spala já, předtím tam spala matka, předtím tam spaly na palandě Gretchen a Kätchen, starší spala ovšem nahoře, mladší nerada dole, předtím tam v manželské posteli spali Gerstlovi, poslední noc, kdy už v předsíni stály připravené kufry, ráno s nimi vyrazí k Veletržnímu paláci, neusnou, jen Eduard na chvíli zdřímne a zachrápe, nejsou-li to spíš steny, ale Eva, jako před každou cestou, ani oko nezamhouří, celou noc naslouchá zvukům a hlavou se jí honí všelijaké myšlenky, a na tom místě, na gauči, který mu Karel přenechával, přespával Emil Juliš, když z Mostu a potom z Loun občas přijížděl do Prahy. Nosil u nás na nohou šedé hadrové pantofle, podobné těm, ve kterých se návštěvníci hradů a zámků kloužou po naleštěných parketách a které nenáviděl a ztrácel malý Jaroslav, když byl u nás básník naposled, už se blížil ohni, bílému, bílému, našla jsem po jeho odchodu jeden pantofel pod stolem v pokoji, ten, který se onehdy vynořil ze snové řeky.

Před lety nás Emil zavedl do Zóny, k jámě, která se rozevřela na místě, kde stával starý Most, město jeho dětství, kymácel se na okraji uhelného lomu a jak vzrušeně gestikuloval, zdálo

se, že rozpřahuje křídla a už už se vznese nad černou jámu, ve snu takto někdy létal, vnikal do světélkující stěny, nekladla mu odpor, prolétal uhelnou vegetací ve stavu zrodu, všechno, čeho se dotkl nebo jen na to pohlédl, ožívalo, květy, šelmy, ryby, dole pod ním se rozkládalo nedohledné jezero, ne-li moře, sopky chrlily oheň, na jejich úpatích se vařila voda, stoupaly páry, z úst i uší mu vylétali ptáci, houfovali se a usedali na stromy, vídal tam dole, kam ji odklidili lidem z očí, věštící kněžku, visela tam ve stěně na horolezecké skobě nahá, nahá?, pouhá kostra, oči němě vyboulené, vytřeštěné, ale nebyla mrtvá, když se jí ptal, co chce, odpovídala, zemřít chci, spousty vod, které se na něj řítily zdola i shora, ho posléze vždy srazil zpátky na postel, probouzel se s jednou nohou vystrčenou zpod pokrývky. V okamžiku probuzení se ho nikdy nezmocňoval ten třas, který ho sužoval za dne, věděl, že jeho příčina nespočívá v žádné chorobě, lékaři ji marně hledali, uprostřed noci přistupoval k oknu v kuchyni, kam se šel napít, naprosto klidný, s nehnutým tělem i hlavou, hleděl do tmy za domem, prostupovala ji divná záře, chvěla se tam, kde se ve dne vrší našedlá písečná duna, zleva, od nedalekého krematoria přináší vítr tmavošedý dým, snědé děti, hrající si v obřím pískovišti na sochy, si ho navíjejí na prsty jako stužky.

Když jsem se s ním v předsíni loučila a byla svědkem toho, jak zápasí s lžící na boty, bývala jsem v pokušení sklonit se a boty mu nazout, jako jsem tam kdysi obouvala babičku a šněrovala jí stěvíce, připadalo mi, že tam dole u jejích nohou, zmrzačených a nestvůrných po nepodařené operaci kloubů, jsem jí blíž, než když ji líbám na růžovou napudrovanou tvář, také jemu bych byla, skloněna k jeho nohám, které už šlapaly v podsvětí, blíž, ale nikdy jsem se toho neodvážila, věděla jsem, že by ho to pokořilo, ostatně i babička se bránívala, ach to ne, Danielko, to ne, i když spíš jen naoko. Nedokážu popsat vůni, kterou jsem vdechovala, když jsem ho líbala na tvář, ten zvyk

jsme si zavedli teprve v posledních letech, možná to byla vůně cizokrajných stromů, sekvoje nebo smokvoně, k níž se přimísil pach mouru, utkvěl mu v pórech po nočních sestupech do uhelného moře, když se nad ně naklonil, vystříkovalo mu v gejzírech do tváře. Vyprovázela jsem ho obvykle k výtahu, ještě malou chvíli jsem v úzkém okénku viděla jeho mohutnou komíhající se hlavu, vlastně jen určitý výsek tváře z profilu, vždycky stál obrácen k tlačítkům, jejichž systém mu působil starost, mávala jsem mu, ale nikdy mě nevnímal, býval už v myšlenkách na cestě jinam, pokaždé jsem měla pocit, že nezvolil cestu do přízemí, ale ani do sklepa označeného –1, kde se někdy omylem ocitl, ale někam hlouběji, mnohem hlouběji.

V den jeho pohřbu, nedlouho po Vánocích, umřel v lounské nemocnici po nevelké operaci na Boží hod, se nad Ranskou horou, až pojedu autobusem do Loun, rozklene duha. Hora, rozložená do tří vrcholů, na prostředním, nejvyšším viděl kdysi tančit Ariadnu, bude ležet bez hnutí, s nahrbeným hřbetem, ale nebude spát, v jejím nitru to bude vřít, bude tam panovat neklid, pán zhynul! zhynul!, náš pán zhynul! náš hrozný pán s černou lyrou zhynul! ponese se od úst k ústům v úzkých štolách a ozvěna v klenutých síních, do kterých štolý ústí, bude slova opakovat, –nul –nul, obyvatelé hory budou pobíhat sem a tam, posléze už slovům nebude rozumět, budou se všelijak proplétat, zdvojoovat, proměňovat, k tomu, který je vyslovil první, se vrátí k nepoznání znetvořená a zbavená smyslu, všichni budou trnout v očekávání pána zpěvu, v obřadní síni se o něm holobrádek z radnice vyjádří jako o čestném občanu města Loun, vdova bude mít na tváři tragickou masku, nasadí si ji v zákulisí, z něhož se svými syny vystoupí o berlích, svých koturnech, už brzo, brzo bude tady, tady, –dy –dy, až zazní z reproduktoru báseň, otře si slzu jen Vilém, starší z jeho dvou nevlastních synů, –nůů –nůů, pokolikáté, –áátéé –áá-téé, se to stane?, až se v bílém ohni promění v plamen a potom

v popel a dým, budou si snědé děti za domem, kde bydlel, navíjet proužky dýmu na ukazováčky jako stužky, v té chvíli se pán zpěvu už bude ubírat k hoře svého života, kdysi nás k ní zavezl, vlastně ne až k ní, starý trabant cestou vypověděl službu a došli jsme na úpatí pěšky, na výstup se už nepamatují, zřejmě nebyl obtížný, zato si vzpomínám na dva vzduchoplavce, jednoho jsme obdivovali, jak plachtí nad údolím, druhému se opakovaně nedařilo vzlétnout, nakonec vzlétl, vlastně jen popoletl, hned pod vrcholem spadl, naštěstí z malé výšky, hodnou chvíli ho pak vyprošťovali z lan, do kterých se zapletl, nedlouho potom, říkal Emil, se tam někdo zabil, možná jeden z těch dvou, sotva do hory vkročí, uvítá ho to slovo – lyrou, to jediné, které, ač prošlo tolika cestami, tolikerými ústy, zůstalo nezměněno, a tím slovem, básník mu dobře rozumí, jakmile ho zopakuje, se znovu zrodí.

Už z dálky tu kabelku vidím, svítí jako návěští, je sněhobílá, bez poskvrnky, z umělé hmoty, takové kabelky se nosily někdy v padesátých letech, v době, kdy se Bohunka v nakladatelství poznala s Joskou Hiršalem, nemyslím si však, že by to tentokrát byla ona, kdo kabelku na zídku plotu postavil, po té straně ulice přece nechodí, protože chodník je tam zešíkmený, ostatně už dávno si myslím, že na ploty odkládá svoje věci ještě nějaká jiná žena, která její počínání napodobila. Když jsem se pak vracela, už tam kabelka nebyla, třeba si ji vzala Nanyňka nebo Beáta nebo některá jiná z olšanských holčiček, dosud ji neznám a nevyvolávám, nebo to právě dělám?, vyvolávám Bezejmennou, kéž jí kabelka přinese trošku radosti!

Už u dveří, když Bohunku líbám na obě tváře, voní jako zimní jablíčka, je mi jasné, že dětské nadšení, které jsme posledně zažívaly, když mě přiměla, abych se posadila na básníkovu židli, smály jsme se, když jsem její vratkost přirovnala k vratkosti větve, je to tam. Sotva si sedneme, promluví Bohunka

zнову o Veleslavíně, o návratu, který je možné odložit snad jen do jara, do jara asi také dopíšu román, a zase mi připadá, jako by se neměla odstěhovat jen k jedné z dcer, k té, která prošla rukama mého dědečka v Bubenči ani ne o rok později než já a o rok dřív než její sestra, ale jako by se měla odebrat někam dál, mnohem dál, mluví o tom jiným hlasem, hlubším, řekla bych tragickým, skrývá za něj svůj nepokoj a úzkost, ne, smrti se nebojí, vždyť se přece setká s Joskou a s milovaným tatínkem, v poslední době na něj vzpomíná dokonce častěji než na Josku, diví se tomu, představuje si ty hrůzy, které musel přestát jako legionář, prošel Ruskem od Jekatěrinburku, kde bojoval ve strašné bitvě, přes Ural až do Vladivostoku, jak toužil po rodině, kterou po svém návratu, už nemladý, rychle založil, jako by mu nezbývalo mnoho času, opravdu nezbývalo, umřel v pouhých osmapadesáti, všechny ty hrůzy, o nichž nikdy nevyprávěl, alespoň ne jí, se mu vepsaly do tváře, předčasně zestárlé, a vepsaly se do té fotografie, možná si takových fotografií odtamtud přivezl víc, kamarádi na nich leží v rakvích vyrovnaných vedle sebe, jeden má hlavu oddělenou od trupu, jiný vypíchnuté oči a ještě všelijak jinak je zohavili rudoarmějci, tatínek před ní tu fotografii pečlivě schovával, ale přece ji koutkem oka jednou zahlédla, jen tehdy ještě nechápala, na co se vlastně dívá.

Zvykly jsme si teď večeret v kuchyni, bývám tam teď raději než v pokoji, snad že je to odtamtud blíž k domu mého dětství, sice k němu nedohlédnu, ale stačilo by přelézt nebo přeletět trojí hradbu domů, pohádkový počet, a ocitla bych se tam, z Veleslavína, kam budu asi jednou za Bohunkou jezdit, budu mít k němu nepoměrně dál než z ulice V Horní Stomce, téměř tak daleko jako z jiného světa. Ve chvíli, kdy začala vyprávět o svém dětství, každou sobotu mívali k večeři úhoře, tatínek ho kupoval u Paukerta na Národní třídě, potomci slavného lahůdkáře se obchodu už znovu ujali, jsem opět poznávala důvěrně

známý tón jeho hlasu, téměř dětského, celá se proměnila v osmiletou holčičku, které tatínek napsal k narozeninám dopis, vložil do něj veškerou svou moudrost a lásku, ukázala ho jen svým dcerám a teď ho ukáže mně, řekla, ale neukázala, když jsme se vrátily do pokoje, už o tatínkovi nemluvila a já jsem jí dopis nepřipomněla, zřejmě ještě nenastal pravý okamžik, ještě se ostýchá mi poklad, který chová na srdci tolik let, ukázat.

Dívala jsem se na ty fotografie tak zběžně, podržela jsem je tak špatně v paměti, anebo se tím, že jsem o nich napsala, změnily? O fotografii šestnáctileté babičky s Thákurovým Zahradníkem v ruce jsem psala už ve Ztracených dětech, tvoří samo srdce knihy, když za sebou tehdy babička zaslechla dědečkovy kroky, upustila leknutím knihu, nepřál si snad, aby tolik četla?, a jak se pro ni shýbala, uviděla mezi nohama jeho převrácenou, pravou podobu, přesto ji to neodradilo od úmyslu spojit s ním svůj život a v altánku, spíš kůlně, která stála na dvorku za domem, mu dovolila, aby se jí důvěrně dotýkal, bála se, že kdyby mu to odepřela, ztratila by ho. Měla tehdy, stejně jako na fotografii, dva copy, ne jeden, jak jsem se domnívala, dokud jsem obrázek nesňala ze zdi a znovu si ho dobře neprohlédla, a sahaly jí ne jen k pasu, ale mnohem níž, také tam všude se jí dotýkal, pocítil lehkou nevoli, když před jeho rukou uhýbala. Snad mě spletlo, že v roli Marie, té, která pod ledem spatří vlastní pohřeb, jsem měla jen jediný cop, už tehdy na něm byly patrné známky rozpadu, později sdílel osud poničených loutek, které jsem vyhodila v den, kdy jsme se od Olšan stěhovali na náměstí Jiřího z Poděbrad, možná jsem cop vyhodila dokonce hned po představení Štědrého večera v divadle Máj, učinila jsem to podvědomě, ze strachu z Mariina osudu, který jsem se snažila odvrátit, osud Hany, kterou hrála Kateřina Burianová, se o pár let později, když si vzala režiséra Rajmonta, naplnil. Tím, že jsem cop vyhodila, jsem tehdy svou smrt v květu let opravdu

odvrátila, dokonce jsem tenkrát ani neonemocněla, avšak to, co jsem spatřila pod ledem, nebo vlastně pod prkny jeviště, učitelka češtiny Cikhartová právě v tu chvíli vešla v tmavomodrých šustících taftových šatech do poloprázdného sálu, spatřím někdy, když zavřu oči, před sebou, milovala jsem učitelku jako Rozptýlená Alžbětu, toužebně jsem ji vyhlížela na stanici autobusu, kterým jsme spolu jezdily do školy na Pražačce, a dokud mi to nezakázala, čekávala jsem na ni před domem v Ondříčkově ulici, jen mi vrtá hlavou, kam se poděl druhý babiččin cop, když jí vlasy, ty světy a kanály, vyvěrající z ctnosti, která je ukryta v Nekonečném, jak se píše v Pojednání o duši Rabi Moše Kordovera, na dědečkovu přání holič ustříhl.

Ted', když držím obrázek v ruce, vidím, že jsem měla ve špatné paměti i fotografii, na níž moje matka vystupuje v roli Dívky s mašlí, jinak bych nenapsala, že mašle je téměř tak velká jako její hlava, je totiž dokonce ještě větší. Ráda bych věděla, jestli babička tu kovově se lesknoucí mašli přinesla s sebou z domova a uvázala jí matce až v ateliéru, nebo zda to byl fotograf, kdo jí mašli uvázal, možná patřila k rekvizitám, které měl k dispozici, stejně jako kulisy tvořící pozadí, patřila k nim také kulisa s krbem, na němž stojí bílá busta Pallas Athény, kolika dětem už tu mašli, záludnou a nebezpečnou, uvázal?, k fotografově výbavě patřila pravděpodobně i načechraná podložka, z níž se vynořuje tělíčko matčiny sestry, kolik dětí už na té podložce, netušíte, co jim hrozí, leželo?, možná bych pak mohla lépe pochopit, co se jim pak v životě přihodilo, tam v ateliéru na Královské třídě 22, kde v prvním patře, přímo nad ateliérem bydleli, rodina byla tehdy ještě kompletní, ale za tři nebo čtyři roky se rodiče rozvedou a matka s dcerami se přestěhuje z Karlína do Strašnic, pak do Čáslavské ulice na Vinohradech a odtud pak nedaleko, na Lobkovicovo náměstí, obě už hleděly na svou neblahou budoucnost, matka se už tehdy dívá na mne, jak v jedné ruce držím fotografii, druhou píšu,

Emilka se už tehdy dívá kamsi šikmo za mé pravé rameno, jako se díval Jaroslav, vidí tu, která visí v rohu pokoje, vztahuje po ní ručky, neví, po kom, Ta s kosou otálí, ještě není čas, aby si na František přišla pro tu, již na hlavu usedl havran, ten moudrý pták, tak ho v básni nazval Emil Juliš, a ještě dlouho nebude čas, aby si přišla pro tu druhou, jež se vynořuje z pěny zdánlivě nehybného, poklidného moře, musí uplynout celá suličká věčnost.

Všechny ty proměny, osud obou dětí i jejich matky má zřejmě na svědomí on, ten fotograf. To mistr Zelenka, člověk nevelkého vzrůstu, byl nejen pánem obrazů, režisérem, scénografem a rekvizitářem v jedné osobě, ale i pánem času, ne-li spíš jen jeho horlivým přísluhovačem, to on, ten zelený skřet z přízemí zaklel ve své temné komoře, nalézala se přímo pod dětským pokojem a mizel v ní na dlouhé hodiny, babiččiny dcery, jako předtím zaklel babičku, když se v holičství zmocnil jednoho z jejích dvou temně rusých copů, a tím nad ní získal moc, to on mé matce uvázal a ještě sponou ve vlasech upevnil havraní mašli, to on položil nahou Emilku do beránčího moře, které se pomaloučku, polehoučku začalo vzdouvat a ohřívat, tehdy začalo její trápení s alergiemi, příčinu lékaři nikdy nezjistili, to on babičce nasadil masku smějící se matrány, v níž je k nepoznání, strojený úsměv, při kterém odhaluje nepřilíš krásné a poněkud velké zuby, jako by předjímal škleb bezzubých úst hrozné Matky nás všech, zastavil zdánlivě čas, nejdřív se zdálo, že dívenky ani jejich matka na fotografii nestárnou, jed, kterým byly mašle i podložka napuštěny, působil totiž velice pomalu, po léta, obrovská motýlovitá mašle a bělounká měkounká podložka se však den po dni, týden po týdnu, měsíc po měsíci, rok po roce pozvolna nenápadně proměňovaly, mašle se proměnila v květ, květ v motýla, motýl v ptáka, který se pak pařáty a zobanem zarýval matce stále hlouběji do temene,

podložka se z beráncí kožešiny proměnila v mořskou pěnu, pěna v ohnivý háv, který kousek po kousku stravoval Emilce tělo, zanechávaje na kůži nehezké jizvy.

Až se na fotografii, které už je víc než osmdesát let, někdo podívá za dalších osmdesát let, pokud ji ovšem mnohem dřív někdo nezahodí, osoby na ní nebude znát nebo už tváře zcela vybledly, spatří na ní možná jen ptáka, kůži z jakéhosi zvířete nebo netvora a cosi, co snad bývalo umělým chrupem, všechno ostatní, podoby, osudy, jména, zmizí, Čas Saturn pozře své děti, co Čas Tkadlec utká, zase sám vypáře, zapomenut bude i plášť, který tkám na nažloutlém papíře, právě tento list je poslední, zásoba se vyčerpala, však běda, plášť není dosud hotov, v plamíncích, které tu a tam proskakují a pálí, se moje stárnoucí tělo, půl ještě lidské, půl už zvířecí, už teď pomalu proměňuje v popel a dým.

Ještě odpoledne, kdy jsem jela taxíkem do nemocnice Na Homolce, viselo nad Prahou jako obří baldachýn tmavošedé mračno z požáru obrovské asijské tržnice na okraji Prahy, s nímž celou noc a celý den bojovaly pluky hasičů, chodcům se do vlasů snášel popílek, ještě několik dní bude město cítit spáleninou, spěchala jsem, jako by nehořelo na Libuši, ale Na Homolce, opozdím-li se, naleznu zavinutý v prostěradle jen pompejský stín, víc nezbude z těla, nedotknutelného už navěky. Když ve čtvrtém patře vejdu do pokoje číslo 449, zvedne se pomalu ze židle u okna stín, ó, dosud je živý!, uličkou mezi třemi postelemi a zdí mi vykročí vstříc, napadaje na pravou nohu, připraven kdykoli se chytit postele nebo opřít o zeď. I on tedy byl tam dole, aby se mohl vrátit, musel zatančit a předvést co nejvíc skoků, skočil grand jeté en avant, už v něm zakolísal, přesto se rozeběhl k mnohem obtížnějšímu skoku, ke grand jeté en tournant entrelacé, ve vzduchu ho ještě zvládl, ale nešťastně doskočil, po tři týdny přemáhal bolest, než se stala

natolik nesnesitelnou, že nedokázal pozřít jediné sousto, polknout jediný lok, třásl se po celém těle, ani noc mu nepřinášela úlevu, ba byla ještě nemilosrdnější než den, jas a klid, nehnutá věčnost, v níž Ten, který překonal noc a den v poslední době přebýval, byly ty tam, suchdolští běsi, kteří se po měsíce houfovali v zahradě, se pak přískoky začali přibližovat k domu, pokládal je za rudry a kánvy, ale byli mezi nimi i mrtví z letecké katastrofy, která se před lety odehrála nedaleko, když letadlo ztratilo výšku a narazilo do svahu, turisté se tenkrát vrátili odpočatí a opálení od moře, jakmile pootevřel okno nebo dveře na terasu, vníkali běsové dovnitř, šplhali po něm a zářvali mu drápy do těla od pasu dolů, sotva některého shodil a přišlápl, dřív zabíjel leda komáry, sápal se jich na něj hned několik dalších, podobně se na mě věší Gretchen a Kätchen, kdykoli vejdu do pokoje, býval jejich dětským pokojem, sotva je shodím, už se mě znovu chytají, sužovali ho na lůžku i v kuchyni, kam se uprostřed noci dobelhal, oknem shlížel do temné zahrady, v keřích kousek nad zemí se tam blýskaly kyrsy a přilby těch bojovníků nepříliš velkého vzrůstu, zato vytrvalých a úskočných.

S dojetím jsem pozorovala jasně bledou či bledě jasnou tvář toho, jenž se vrací z daleké cesty a jenž vše zřel, jeho lotosové tělo, vždycky rovné jako struna, se teď hrbilo, aby ulevilo bolesti, kterou jen na čas utišila opiátová injekce, vydávalo skrz kostičkované flanelové pyžamo neznámou vůni nebo pach. Prostorným výtahem, kterým jezdí živí a na vozíku nebo káře jsou svázeni mrtví, jsem sjela do prvního patra pro sprchový gel, nenabídla jsem se, že ho osprchuji, umyji mu vlasy spleené podsvětním bahnem, věděla jsem, že by mi to nedovolil, pokořilo by ho to, a ani by se to nepatřilo, nejsem přece jeho žena ani sestra, v nemocnici v Kubelíkově ulici jsem kdysi sprchovala otce, až do toho odpoledne, bylo to dva dny před jeho smrtí, jsem otce nikdy neviděla nahého, podpírala

jsem ho ve sprše jako loutku, pod proudem vody se kymácela, podklesávala, kácela, až posléze jsem s ní v náručí tvrdě dosedla na dřevěnou rohož, moje zmáčené svršky se potom sušily v sesterně, zavinita do modrobíle pruhovaného chalátu jsem tam proseděla valnou část listopadové noci.

Celé odpoledne jsme si povídali o dětství, o síle modlitby, o nemoci, o karmě, nedíval se na mě jako jindy a ruce, které po zápěstí nebo až po lokty smočil v Léthé, měl neklidné, poté, co snědl víno, jedl ho dychtivě, jako by se mu s každou bobulkou měla vrátit síla, čmáral na papír jakési hádky nebo si pohrával s bleděmodrým náramkem na pravé ruce, byl na něm štítek se jménem a číslem pokoje, jako vejce vejci se ten náramek podobal oněm náramkům, které nosí na Ostrovech blažených a jistě i jinde hoteloví hosté s plnou penzí, all inclusive, Jaroslav těm vyvoleným, kteří mohli od rána do večera jíst a pít co hrdlo ráčí, říkal okroužkování. Je-li však na těch ostrovech kroužek na zápěstí příslibem blažené budoucnosti, tady Na Homolce je spíš předzvěstí té neblahé, záchvatu nevolnosti, zapomnění, smrti, death inclusive. Chvillemi jsem pohledem utkvívala na veduté města, Praha se mi ukazovala z neznámé strany, nic jsem na tu dálku nepoznávala, dohlédla jsem pouze k nevelkému hřbitovu ve stráni, ani jsem si nedokázala uvědomit, na kterou světovou stranu je široké okno pokoje obráceno, snad na jih, západ slunce se odehrával mimo scénu, večer se před našima očima za oknem snášel jako tmavošedá a potom černá opona, která zprvu splývala s požárovým mračnem a posléze svým spodním okrajem měkce spočinula na okenním parapetu. Kdo koho vlastně zdola vyvádí, syn matku, nebo matka syna, bratr sestru, nebo sestra bratra, on mne, nebo já jeho, anebo odtamtud vyvádíme jeden druhého?

Co to znamená, že už nepíšu na nažloutlý a trochu drsný papír, který připomínal papír z otcových scénářů, na rub jejich

listů jsem psala svoje první dva romány, s Thétou nebo až s Perunovým dnem se jejich zásoba myslím vyčerpala, když mi někdy při psaní padl zrak na rubovou stránku právě popsaného papíru, na útržek dialogu, v němž byla tu a tam červeně vyznačena otcova role, většinou nepatrná, nijak mě to nezneklidňovalo, ani mě nenapadlo, že by cizí, často bezvýznamná slova mohla nějak zasáhnout do mého textu, že by se s jeho slovy mohla dokonce proplést, francouzsky se proplést řekne *entrelacer*, pro Johana bylo právě propletení v nesnadném skoku osudové, vůbec jsem se neobávala, že by se z náhodně propletených slov mohl zrodit nějaký nebezpečný význam a svést děj netušeným, snad i neblahým směrem, avšak teď se bojím. Píšu už čtvrtou stránku na rub čistící stránky, tak se nazývá odborně list, který se musí do tiskárny vložit způsobem uvedeným v návodu a vyznačeným také šipkou ukazující ven, nebo vzhůru?, napříč jej přetíná široký černý pruh, netroufám si domyslet, čeho by těch několik právě popsaných listů přepásaných smuteční šerpou, která mi připomněla smuteční pásku, kterou jsem nosila na rukávu kabátu po smrti dědečka Jerieho, po smrti ostatních svých blízkých jsem ji už nenosila, ten zvyk vyšel z módy, mohlo být znamením, ba předzvěstí, Bohunka přece není nemocná, deprese, kterými trpí po ránu, nejsou smrtelné, a Johan sice vlasy smočil v bahnu na břehu Léthé, —éééé —éééé, ale je zase tady, —dy —dy, sbor, tentokrát složený z matek i dětí, slova opakuje jako ozvěnu, dokonce i Emilka, kterou Adina a Dora vzaly mezi sebe, to slovo, vlastně pouze slabiku snaživě opakuje, šermuje rukama, jako by dirigovala, na tváři jí tkví blažený úsměv, v Sulické žádné slovo opakovat nedokázala, herečka a učitelka ji zdá se naučily, co logopedka ani já jsme nesvedly, začínám věřit, že její zakletí, jakkoli se zdálo věčné, pomine.

Konečně jsem těch několik listů přepásaných černou šerpou popsala, jsou za mnou, —ou —ou, za námi, —áámi —áámi,

sáhla jsem po dalších papírech, začala na ně psát a teprve když jsem první popsala, všimla jsem si, že píšu na rub svých vlastních stránek, vytištěných a opravených, staré věty se úponky chytají nových vět, je to tak vlastně dobře, román se bude zavíjet sám do sebe, do své stále svlékané kůže, –anéé –anéé, kolikerým svlékáním ještě musí projít?, –íít –íít, čím blíž bude svému konci, tím blíž bude i svému počátku, když jsem po těch papírech bezděky sáhla a začala na ně psát, stvrdilo se, co se od jistého okamžiku, ne-li od samého počátku dělo. Sbor vyčkává, –áááá –áááá, je to možné?, v první řadě stojí Beáta, vedle ní Květuška, na hlavě má tu bílou čepici, pod bradou uvázanou šňůrkami s rudými bambulemi na koncích, v ruce drží kabelku podobnou kufríčku, vedle ní Nanynka, drží tu bílou kabelku, která onehdy ležela na zídce, a vedle stojí Gretchen a Kätchen, také ony zpívají nebo pobrukují, dá-li se tak nazvat to protáhlé vyzpěvování a opakování slov nebo pouhých slabik, možná tam stály už posledně nebo vždycky, ale ještě jsem je neznala, ještě mi neskákaly po posteli, ještě se na mě nevěšely, když jsem vešla do pokoje, ještě jsem neviděla, jak je v Mánesově ulici, bůhví jak se tam ocitly, cesta ze školy z Perunovy ulice přece tamtudy nevede, ostatně za revoluce a ještě několik dní po ní byla škola zavřená, nakládají na náklad'ák, na rukávech hnědých košil měly smuteční pásy, kolem hlav, klimbaly se jim jako maňáskům, poletovaly tenké copánky s beruškami, které jim spletl Čas.

Některé z těch slov nebo slabik, většinou s dlouhými samohláskami, které vyzpěvuje olšanský sbor matek a dětí, slychá Bohunka při probouzení, na onom zvláštním rozhraní mezi snem a bděním, nocí a dnem, ale i když si slovo stále opakuje, ve chvíli, kdy očima rozezná okno a dveře na balkon, vlastně dvě rozsáhlé bledé skvrny, bývá vždycky zapomenuto, zůstane po něm jen dojem jakési vláčnosti, splývání a chvění, které

svým hláskovým složením navozovalo, její dopolední deprese souvisí s pocitem nenahraditelné ztráty, kterou zažívá, když se na slovo marně pokouší rozpomenout, v tom slovu, jak cítí, se skrývá ohromná moc, slibuje si od něho vysvobození, copak je zajatá nebo spoutaná?, nebo hluboké poznání, vstup do jiného světa, ne, za Joskou ani za tatínkem nespěchá, až to přijde, tak to přijde, možná by tím slovem, kdyby ho hned po probuzení vyslovila, mohl být stvořen svět, který až dosud byl pouze její představou, usilovně se vždycky snaží zapamatovat si slovo do poslední hlásky, kdyby nějakou vynechala nebo jinou přidala, mohl by vzniknout svět ještě nedokonalější než ten snový, a časem nebo hned vzápětí by tím mohla přivodit jeho zkázu, jako překladatelka a spisovatelka dobře zná, jak se dá jediným nesprávně zvoleným slovem zmařit celá kniha. Tajemný prostor, do něhož touží proniknout, je celý utkáán jen z hlásek a slov, z jazyka, který se však nepodobá žádnému z evropských jazyků, ani latině, řečtině nebo sanskrtu, ten jazyk svým systémem připomíná spíš některé indiánské jazyky, už kdysi četla o jazyce indiánů kmene Hopi a teď se o něm znovu dozvěděla z knihy George Steinera Po Babelu, kterou jí čte Daniela. Ten jazyk nezná minulý čas a vzpomínat proto neznamenaá riskovat beznaděj, tomu ona úplně nerozumí, vzpomínky, zejména ty na dětství, jí působí radost, a dobře nerozumí ani tomu, že minulý čas slovesa být prý nutně poukazuje na skutečnost smrti, jazyk hopi nezná ani čas budoucí, který je v bibli spjat převážně se zkázou, to se podívejme, dokonce v tom jazyce neexistují ani tvary a spojení, které by se vztahovaly k tomu, čemu říkáme čas, zato se v něm používá množství vidů a jejich pomocí je možné vyjádřit nejrůznější druhy vlnění a chvění. Ano, snad k ní doléhá některé ze slov jazyka kmene Hopi, který tak citlivě postihuje chvějivou povahu světa, jenž jako by visel na pouhém vlásku, na jediném slově. Jak by pak mohla být se sebou

spokojená, když to slovo, které ve snu a ještě při probouzení zná, zapomene, sotva ráno pohlédne k oknu? Doufala, když se onehdy posadila na Joskovu židli, která má na opěradle hlavu Petrarcy nebo Poea, toho s Joskou překládali, že se rozpomene, ale nejen že se to nestalo, ještě z té vratké židle, Daniela ji přirovnala k větvi a měla pravdu, spadla nebo našťestí jen sklouzla, víckrát si na ni už nesesedne, víckrát ne.

A tak jako se v olšanském sboru ocitla Emilka, také přece byla matkou, i když své dítě uvrhla ještě před jeho narozením do záhuby, ve snech se její holčička, zprvu asi čtyřletá, později asi osmiletá, objevuje, nosí brejličky, možná se jednoho dne i ona ve sboru objeví, Květuška a Nanyňka vezmou tu bezejmennou mezi sebe, dokonce Emilka začala zpívat, kdysi zpívala ve strašnickém dětském sboru, ve sboru by se mohla ocitnout také Kachní bába, je dokonce trojnásobnou matkou, i když její srdce patří jen tomu jedinému, jehož tělo už víc než tři desetiletí hnije v hrobě. Píšu, že vezmou tu bezejmennou mezi sebe, že se Kachní bába ocitne ve sboru, ačkoli mi už musí být jasné, není to přece poprvé, co se s tím setkávám, že obě v něm už dávno zpívají, jen jsem se po nich nedívala, jen jsem o nich nevěděla, ještě jsem o nich nepsala, tak jako jsem zahlédla Gretchen a Kätchen ve sboru teprve poté, co jsem je uviděla před domem a co jsem o nich napsala, Kachní bábu, měla bych říkat paní Hejnovou, jsem zahlédla současně, stojí hned za nimi, není o moc větší než Gretchen, ale měla jsem v tu chvíli oči jen pro holčičky v hnědých košilích a s kravatami, a pak, ještě jsem nesebrala odvahu hroznou matku spatřit, nedávno jsem pocítila velkou úlevu, že už ji ve výťahu nepotkám, že ten belhající se stín už na ulici neuzřím a nebudu obloukem obcházet, a najednou bych měla napsat, že je zase tady, dýchá Kätchen za krk, ta se trošku ošívá, dokonce mám připustit, že tu vždycky byla a bude.

A zrovna tak je to s Johanem. V nemocnici mi zmateně a kuse vysvětloval, co se mu přihodilo, nepochopila jsem, jestli ho zmrzačil skok, který komusi předváděl, snad studentům kinéziologie, v józe, pokud vím, žádné skoky nejsou, anebo jestli se v podsvětí, to je moje slovo, on řekl dole, ocitl z úplně jiného důvodu, snad ho tam společnými silami svrhli suchdolští běsi, podtrhli mu v kuchyni nohy a jak sklouzl, udeřil čelem o ledničku, ke všemu si při pádu nešťastně překroutil nohu, anebo do něj strčili na zahradě, když rozhazoval po záhonech zem a spadl hlavou na lopatu, k tomu odvážnému skoku, ve kterém ani zamlada nevynikal, se rozhodl teprve tam dole, v naději, že se jím vykoupí a ještě se na čas vrátí nahoru, kam ukazovala šipka, kterou kdesi zahlédl, a zdá se, že se mu to podařilo, i když za nemalou cenu. Vlastně to byl jediný skok a pád či pád a skok, obé nastalo zároveň, Čas předvedl, jako už vícekrát, svůj parádní grand jeté en tournant entrelacé. A když jsem onehdy poté, co jsem napsala poslední větu končící slovy pokaždé, sotva ráno pohlédne k oknu, zapomene, v počítači jsem ji pak ještě změnila, obrátila list, abych se podívala, s jakým místem v předchozím textu se nová pasáž náhodou protá-la, užasla jsem ...bude jeho tvář, až se jí dlaní nebo rty dotknu, suchá jako lotosový list, který na břehu vysušilo indické slunce? A kde se to stane a kdy? A už se to stalo, minulý čtvrtek, v nemocnici Na Homolce, u okna, za kterým už v tu chvíli tmavomodrou oponou večera sem tam probleskovala světýlka vzdáleného neznámého města. Úzkosti z toho, co bude, mě nezabavuje vědomí, že se to už stalo, že to, co se teď děje, se dělo už tenkrát, kdy jsem po tom toužila a psala o tom, v počítačové verzi na straně 89, a že tomu tak bude i nadále, neboť časy se proplétají a opisují osmičku jako dva okřídlení hadi vinoucí se kolem hole, kterou Hermes očarovává smrtelníky a probouzí ty, kteří spí. Když jsem ho pohládila po tváři, suché a drsné, krátce se zasmál.

On neprovází jen mrtvé do podsvětí, ale také ty, kteří se proměňují, někteří se vzpouzejí a musí je za sebou táhnout za ruku, jako Jaroslava, tolik se bránil, když ho na Františku svlékali a oblékali mu krátkou košilku, aby ho poznal ten, který v jednom ze svých minulých životů byl Egyptanem, snad králem, nasadil si tenkrát psí hlavu a nedržel hůl s hady, jiní nevzdorují, jdou sami jako beránci, se svěřenými hlavami, už cestou se svlékají, v očekávání nových oděvů odhazují nebo odkládají ty staré, jako Bohunka, která v ulici V Horní Stromce odkládá kabát, po kabátu šaty, po šatech blůzku, po blůzce kabelku, opouští své tělo úd po údu, smysl po smyslu. Kdyby nemusela co nejpozorněji sledovat, kam stoupne, do samoobsluhy chodí takřka poslepu, viděla by ho jít po svém boku, vlastně se vznáší kousek nad zemí, někdy vnímá jako lehké závany větru, když jí před tváří máchne holí, ne aby ji očaroval, očarovaná je dávno, přinejmenším od Joskovy smrti, ale aby ji probudil. K novému životu? Brání se, já nespím, —ím —ím, ale hlas má v tu chvíli změněný, jako by se rozléhal v nějakém klenutém sklepení nebo síni, pod Špilberkem nebo pod bílou věží u jezera, tam, kde sloup sloupu rameno si podává, —áááá —áááá, a ozvěnou se vracel, tam, kde nemine noc, nevstane den, kde času neubývá, —íváá —íváá. Hluboká noc, temná je noc, žádné světýlko se v ní nemíhá, ani helmy halapartníků za oknem neprobleskují, možná to byl jen jeden, přecházel po balkonu zprava doleva, bála se ho, ale snad střežil její spánek, temnější jí nastává, —áááá —áááá.

Jak dlouho ještě dokáže jít sama tou ulicí ve tvaru J — J jako Joska, jak dlouho si ještě dokáže uvařit, má drahá, zakrátko nesvedu ani to, říká jí, i když ví, že je v kuchyni sama, bůhví, co se jí stalo, že nepřichází, snad jí neublížila, když o ní promluvila před dcerami a před Danielou, jen před nimi, ne, vlastně o ní i napsala, ale jméno skryla za béen, trochu se obává, co o ní píše v románu třetí z dcer, přišla na svět nejdřív a ne z jejího

lůna, ale přece je z nich nejmladší, zná jenom začátek, těším se, až to dopíšeš, řekla jí posledně, i když tuší, že si to nikdy nepřečte, sotva to vyslechne až do konce.

Před časem si Chloé myslela, že se domů už nikdy nevrátí, ještě když letěla z mostu a padala ke dnu řeky, které nebylo hluboko, o tom sebedůvěrně nepochybovala, ani pak, když ji kdesi u Suchdola vytáhli z vody, ji ani nenapadlo, že by se mohla vrátit tak zmáčená, hlavně babičce by tu bolest nechtěla udělat, hlídala všechny její kroky, jako by něco tušila, ale neuhlídala, Chloé kolem jejích pootevřených dveří tenkrát přeběhla tiše, zimní botky si zula, tak, s botkami v ruce, ještě si je nestáčila třesoucími se prsty zašněrovat, se před domem potkala s Maličkým, a ještě ani pak, když se proměnila v sochu, o návratu neuvažovala, babička by nad ní, kdyby ji takhle uviděla, spráskla ruce, králíčku můj, co ti to udělal?, ale teď už to cítí trochu jinak, snad že dosud vnímá na tváři to pohlazení, ne, Maličký se jí nedotkl, ani za ní, pokud ví, nikdy nepřišel, i když to k ní nemá daleko, už se jí nezdá nemožné, že by se domů vrátila, ačkoli je tak zubožená, ruce nemá, a pak, vlastně tam jen zaskočí a hned zase půjde.

Ani netušila, jak je snadné překonat vzdálenost, která dělí Olšanský hřbitov od Jezovitské ulice, že stačí skok, druhý a bude doma. Nepřekvapí ji, že babiččiny dveře jsou pootevřené, i teď kolem nich projde co nejrychleji a docela tiše, není bosá, jak si myslela, na nohou má baletní piškotky, nemá odvahy ukázat se babičce v podobě, kterou jí dal Maličký. Sotva na něj pomyslí, už ho vidí, sochař spěchá průjezdem, mělo ji to napadnout, je přece neděle a za okamžik budou zvony u Salvátora vyzvánět poledne, sochař rozvívá náruč, aby ji sevřel v objetí, tak jsme se, Chloé..., trochu je mu líto, že nemá ruce, jen pahýly, tolik si na nich dal záležet, ale ona se mu z náruče vyvine, už k němu lásku necítí, už ne, jak by ji mohla

cítit po všech proměnách, kterými prošla od chvíle, kdy tudy běžela k řece, kdy probíhala bránou, na níž orlice hyne touhou po dotyku lva, až do chvíle, kdy ulehla na Olšanech všemu vydaná, z nějakého důvodu ji Hedera zatím ušetřila, už vím, kdo ji mluví, Chantal Poulain, proto ten akcent a to ráčkování, ó, srdce lidské, neklid jsi, mírr prrchá všude, říká kněžna cizačka v Lucerně, která se dnes večer dává v Národním divadle, ubohá kněžna, ta cesta mela byt mu zkouškou, trrestem, a já sama sem trrestana.

Na půdě a ve sklepě byla její místa zaslíbená, sedávala na zemi a dívala se, jak se na látce pověšené na zdi zjevují písmena, na vlastní oči viděla, jak je Duracotus, tak si hvězdář říkal, předtím napsal na tabulku v obráceném pořádku, jak se prý píše v hebrejštině, AVLOV AINAVEL. Nejsou mezi nimi slova, která si ve snu a ještě při probouzení opakuje Bohunka, vzápětí je bohužel zapomene? Včera se už málem rozpomněla, ulalume alveola labiála viola voile volvo vulva vouloir, ach, ta francouzská nepravdivá slovesa. Na té bílé látce byla však písmena napsána správně, zleva doprava, lehce se kývala sem a tam. Věděla, že když hvězdáře nezastihne na půdě, bude ve sklepě, odtamtud ve dnech slunovratu pozoroval dlouhou černou trubici polední slunce, a opravdu ho tam našla, ačkoli do zimního slunovratu zbývá ještě řada dní, nikdy nechápala, jak může ze sklepa pozorovat slunce, ale i ona pak slunce v té trubici viděla, také teď ho uvidí, když ji hvězdář na chvíli pustí na svou stoličku. Někdy za ní vtrhla na půdu nebo do sklepa babička, dokud ještě mohla na nohy, mívala starost, co se vnučce v té její hlavičce děje, když tam tak dlouho vysedává na zemi, sukni vymetá staletý prach, něco si povídá, elouleloveloula, celá se do těch bublajících zvuků zavíjí, bála se, aby jimi vnučka nevyvolala, v duchu se přerekla, už to tu skoro je, nějakého démona, sama s tím měla z mládí neblahou zkušenost, ne, z čarování nevzejde nikdy nic dobrého, ani matce

a tetě toho hvězdáře, co tu jednu dobu, už je to dávno, bydlel, z toho nic dobrého nevzešlo, zahlédla vnučku pootevřenými dveřmi, viděla, jak se Maličkému vyvinula z náručí, pěkně se panáček vybarvil, tenkrát ji také zahlédla, ale nedokázala za ní vyběhnout dost rychle, aby ji zadržela, a jak by také mohla, s holemi, které se kácejí nebo chodí, kam se jim zamane, a ani teď za ní nepůjde, ačkoli teď už by mohla, ví, že by tím její osud nezměnila, a pak, jednoho dne, nebude už to dlouho trvat, přijde sama, zrcadýlko moje.

Chloé už netouží, aby ji Maličký objímal, a ani orlice na mostecké věži už nehyne touhou po dotyku lva, prošla stejně jako Chloé proměnou, možná rovněž několikerou, dokonce věž opustila, našla k tomu sílu, zbyla tam po ní jen krusta ve tvaru ptáka, lev tu proměnu cítí a řve, řve tak silně, že jeho řev doléhá nejen do průchodu, jímž právě proběhla Chloé, Maličký pobíhá sem a tam, není si jist, kterým směrem běžela, zda k východu do Karlovy ulice, nebo k východu na Anenské náměstí, dřív se na náměstí projít nedalo, na schodech klopýtne a upadne na kolena, dokonce i Johan v bývalém klášteře slyší lva řvát, už se do své tmavé místnosti s oknem u stropu, kde se musí celý den svítit, vrátil, na nohu, zpola ochrnutou, napadá, překvapení tanečníci v sále, když lví řev zaslechli, strnuli ve svých pózách jako při hře na sochy, zkouší se Oněgin, který se dlouho nedával, Rozptýlená slyší lva před domem, kde bydlela Augustina a její bratr Emilek, zdalipak má Augustina dosud na nočním stolku román Amor a Psyché?, kdysi viděla na Olšanech, jak Psyché hází na hrud' mrtvému, komu? Amorovi?, hrst země, štvána Líticemi, spěchala pak na tramvaj, jedenáctku nebo dvaadvacítku, už si nevzpomíná, která z těch tramvají na Olšany tehdy jezdila, vzadu visívaly na háku smuteční věnce, konduktéři je na stanici, bývala to konečná, opatrně snímali a za diškreci kladli pozůstalým do náruče.

A lev řve, slyším ho, když procházím průchodem, křišťálové sklo vystavené ve výlohách se chvěje a jemně zvoní, dva Srbové sedící u kulatého stolku před obchodem, nejsou to ti, kteří mi prodali Smrt?, zmlknou a podívají se po sobě, Malíčký mi běží v ústrety a rozpíná náruč, tak jsme se, Chloé..., vida, není bezruká, vyvinu se mu, moje srdce přece patří jinému, ještě stále mu patří, ačkoli i já procházím proměnou, málem se srazím s tou, s kterou si mě sochař právě spletl, díváme se jedna na druhou a najednou nevíme, kdo je kdo a kam se máme vydat, jak směšně jsem postrojená, jako maškara, takhle se babičce ukázat nemůžu, spráskla by nade mnou ruce, králíčku můj, ale ruce zaplat'pánbůh zase mám, jednou rukou hladí druhou a cítí, jak od ramen ke konečkům prstů proudí krev, jen malíček na levé ruce, ať ho tře sebevíc, je pořád mrtvý a celý bílý, vypadá jako rybí duše, to on, ten anděl nebo ten démon, kterého dole ve sklepe vyvolala, Miel nebo Lamiel, miel, miel, opakuje hrobovým hlasem Bohunka, že by francouzsky med byl tím hledaným slovem?, jí z něj všechnu krev vysál, s malíčkem se na oplátku za splněné přání spokojí, skoro ji to rozesměje, vždyť v tu chvíli byla ještě bezruká, přesto pak v místech, kde měla ruce, dokud ještě neodpočívala v pokoji, pocítila trnutí, ba přímo bolest, cucá prst v ústech, aby ho oživila, sotva života zase nabyl, už ho o něj svou lehkomyšlností znovu připravila. Najednou si uvědomí, že lev přestal řvát, asi se unavil nebo pochopil, že orlice už odletěla příliš daleko a nejspíš ho neslyší, Rozptýlená vystupuje po schodech, zakrucujících se v hlubokých závitech, komůrky a komory, jež se tam skrývaly a v nichž bydlely roztodivné bytůstky, zmizely, kam se asi poděly?, také zrcadla zmizela, je to vůbec ten dům?, tanečníci v sále vláčně protáhnou těla v černých trikotech, jako by se probírali z dlouhého spánku, Johan se už poněkolkáté vydává na pochod kolem místnosti, nohu od kolena dolů jako by měl sevřenou v železné botě, snad to časem rozcvičí, sochař

zamíří do svého příbytku a zároveň ateliéru v Liliové ulici, Chloé se schoulí v prohlubni, kterou si v listí vyležela, té, která za sebou táhne stužky příběhů, kterých se co chvíli úponky chytají příběhy další, se ruka chvěje, když píše, co v neklidné mysli jí tane.

A najednou jsem nemohla jít ani na Anenské náměstí, ani do Karlovy, bývalé Jezovitské ulice, tam, ani sem do pokoje, babička, kdo jiný, mi přišlašla jednu z těch stužek, nebo spíš šlahounů, které za sebou všude po městě tahám, omotala jsem si jejich konce kolem prstů, aby mi nevyklouzly, jako kdysi přišlašla prádelní šňůru, kterou byl přepásán kufřík, s nímž jsem prchala z olšanského domu, a tak mě zadržela. Dosud cítím sevření paží Maličkého, ó, ten není maličký!, jako by mě v průchodu neobjal sochař, co by ještě docela nedávno za jeho objetí dala Chloé, ale Věčnost, stačilo málo a už mě nepustila. Babička sedí u stolku v černém perziánovém paletu, nikdy jsem ho na ní neviděla, v té tmavé úzké místnosti, v níž není okno, ale jen okýnko a to ještě nevede na ulici, ale kamsi do nitra domu, když se otevře, snáší se dovnitř staletý prach, spíš než pokoj je to komora, podobá se kamříku v olšanském domě, kde spávaly naše služky, Anežka s hrbem, Lojzička Koláčková, Mařenka z Karhule pod Blaníkem, Cyrila, tvář skrývá v dlaních a tiše pláče. Proč pláčeš, babičko? Copak nevidíš, děvenko, že děde—, ne, tentokrát je všechno jinak, babička nepláče proto, že dědeček v koutě loupe cibuli, ani tehdy proto neplakala, dědeček byl už přece po smrti, ale zrovna jí soused řekl, že jsem skočila z okna a ještě tam dole ležím, dojalo ji, že jsem se vrátila, už pokolikáté?, přitom tak směšně postrojená, na nohou piškotky, všude za mnou vlají stužky, červené, bílé, černé. Není vnučka šílená? Já nepláču, mám lenoru. Na stolku pokrytém cizokrajným ubrusem stojí kobaltově modré hrníčky se zlatou obroučkou, které jsem jí kdysi přivezla z Leningradu, vždycky

z nich spolu pijeme indický čaj, zatím jsou prázdné, vidím, že židle pod babičkou, v tom paletu mi připadá mohutná, podklesává, jak by ne, vždyť je to vratká židle s hlavou básníka, každou chvíli hrozí, že se pod ní rozpadne.

Nikdy jsem babičku plakat neviděla, jen vzlykla, když jsem jí řekla, že matka umřela, tvář kolem úst se jí stahovala, ráno, když se probudila z hlubokého spánku, do něhož jsem ji vpoledvečer uvrhla silným hypnotikem, už měla na tváři nehnutou tragickou masku, také teď si ji nasadila, dívá se na mě přísně, viditelně je se mnou nespokojená, ale možná se mýlím, není to přísnost ani nespokojenost, ale obava, nejspíš ví, že jsem se zapletla s démonem, vyvolávala jsem už tolik jmen, varování z Klíčků Šalamounových, chraň se vyvolávání zemřelých, jsem nedbala, bylo jen věcí času, kdy vyslovím jméno některého z démonů. Takhle si zahrávat! Copak nevím, jak skončily ty dvě Kateřiny, Kateřina Keplerová a její teta Kateřina Streicherová? Tetu upálily a matka toho hvězdáře tehdy jen zázrakem ohni unikla, šest let hnila ve vězení a tři měsíce po tom, co ji pustili, umřela. A co jsem si to vlastně přála, že jsem k tomu potřebovala služby toho, jméno nevysloví, aby ho tím nepřivolala, co ti to udělal?, mohutná postava se vztyčí, židle v tom okamžiku zapraščí a sesuje se v hromádku klestí, a sápe se po mém prstu, který se podobá spíš rybí duši než malíčku, ucuknu, ještě mám v živé paměti, jak se ho chystala v nemocnici spolknout, snad by ses mě nebála, děvenko? Teprve v tu chvíli pochopím, že to není moje milovaná babička, ale ta neoblomná stařena, kterou jsem ve snu nebo kde to bylo prosila o milost a která pak s kamennou tváří přihlížela, jak mi plameny olizují lýtka.

Otevře oči, nic nevidí, všechno je v mlze, tmavošedé chuchvalce stoupají od nohou k hlavě, valí se jako pára z podzemního teplého pramenu někde na Islandu nebo ze sopky, z Etny, do

kteře skočil Empedokles, pokud tam spíš nespádl, protože se nad kráter příliš hluboko naklonil, z Hekly, přes kterou prý vede cesta do podsvětí, hlavu má těmi chuchvalci celou zapavučenou, kde vzala to slovo, snad ne od... ?, židle se pod ní kymácí, jako by to ani nebyla ta oprýskaná kuchyňská židle, na které sedávala Anita nebo Joska, ale ta židle s hlavou básníka, Ulalume, to je hrob ztracené Ulalume, to překládal Joska, té dívence bylo třináct, když umřela, na tyfus, ona kdysi překládala povídku Ligeia, lady měla vlasy černé jak havraní perutě půlnoci, odšimovat, podivné slovo, nejspíš bude z nějaké říkanky, kterou jí učil otec, už se na ni sotva rozpomene, vstává, jde to ztěžka, šátrá po berli, někam se zatoulala, darebnice jedna, tak jí říkávala kojetínská babička, na ni byla hodná, ale tatínka prý honívala po zahradě s bičem, chuchvalce se jí omotávají kolem zápěstí a prstů, bože, nikdy si neuvědomila, jak je Anitina kuchyň maličká, krok, druhý a je u zdi, včera do zdi bušili a vrtali, neslyšely s Danielou, když tu večerely, vlastního slova, scházelo málo a byli by se provrtali až k nim.

Strká prst do škvíry mezi prkny, už ví, že není v Anitině kuchyni, ale v šopě, poznává ten otvor, právě na míru jejího malíčku, vsouvala ho do něj a čekávala, co se bude dít, vždycky se trochu bála, že ji za prst zvenčí někdo chytne, v době, kdy pobývala v šopě, se dvorek měnil v tajemný cizí svět plný prapodivných zvuků, šelestů a šramotů, v některé dny se zvenčí ozývalo i práskání bičem, v jiné dny bubnování, tai ta tai, tai ta tai, slepičí kvokání a kohoutí kokrhání znělo pojednou úplně jinak, cize, tušila, že kdyby zprudka otevřela dveře, zastihla by na dvorku neznámá zvířata, dvounohého zajíce, není-li to klokan, hrbatou opici s rohy a také vznešeného Sirina, půl ptáka, půl člověka, jednou ho otvorem zahlédla, rozvíral pomalu široká fialová křídla a pak se vznesl, jak stoupal, nohama, mužským, sešlapával pod sebou vzduch, ale nikdy se neodvážila dveře otevřít, stačilo jí do toho jiného světa, který tam na dvorku

panuje, zatímco ona je uvnitř, jen poočku nahlížet a dotýkat se ho malíčkem, někdy po malíčku přejížděl horký van, jindy jí malíček sevřel jako těsný prsten a nepouštěl, a když ho pak konečně pustil, nikdy nevěděla, jak dlouho ho držel, mohlo to být chvilku, ale také celou věčnost, býval prst popelavý a bez citu, mnula si ho a cucala, dokud nezrůžověl a nevrátil se do něj život, ale i pak, ještě ve chvíli, kdy ji babička ukládala do široké manželské postele, na něm zůstával patrný rudý kroužek, a i když se toho světa, tak cizího a nebezpečného jako slovo odšimovat, bála, vábil ji a den po dni, dokud neminulo léto a nemusela se vrátit do Prahy, do něj malíčkem statečně pronikala, vracel se odtamtud mrtvý a zase zázračně ožíval, také teď vsouvá do otvoru prst a sotva ho tam vsune, pocítí známé sevření, jako by z druhé strany její prst někdo vzal do úst a vysával z něj krev, když prst vytáhne, tentokrát to jde kupodivu snadno, cumlá si ho, jako když byla malá, aby ho oživila, chutná jako malinový cuc na špejli z koloniálu Františka Janečka.

Odšimovat! Pokud vím, není to slovo z žádné říkanky, na kterou bych se mohla rozpomenout, a pak mu porozumět, to slovo vyslovovala matka poté, co jsme s bratrem odříkali andělíčku, můj strážníčku, opatruj mi mou dušičku a leželi už přikrytí v postelích, provázela slovo gestem, které vyjadřovalo jakousi konečnost nebo vyloučení čehosi, takřka vymítání zlého, vzápětí zhasínala lustr, kouli z mléčného skla, a dětský pokoj se ponořil do tmy, z níž takřka vzápětí začaly vystupovat siluety dvou bílých skříní po Němcích nebo ještě po Židech, ta nižší, almárka, pocházela možná po Alici Davidovičové, odjakživa se viklala na chatrných nožkách, jednu dobu jsme do ní věšeli loutky, a když mi byly tři roky, málem mě zabila hlava dědečka Hodra, která na ní stála a roztříštila se jako nádoba hrncířova a jako příběh v románu, pozorovali jsme světelné pásy, které přejížděly po stropě, provázelo je řinčení tramvají, dojíždějících

a vyjíždějících z nedaleké stanice Olšanské hřbitovy, jako by tím slovem a gestem matka vyznačovala hranici dvou říší, která spolu s otočením vypínačem, budiž tma a byla tma, odděluje den od noci, bdění od spánku a snění, které jsou spjaty se smrtí, smrt stoupala ze hřbitova do dětského pokoje jako pára právě s onou tmou, do které slovo odšimovat pokoj uvrhoválo, ukládala nás do olšanské noci. Nikdy mě nenapadlo se zeptat, co to slovo vlastně znamená, zřejmě jsme to tehdy věděli, ani odkud se vzalo, jestli pocházelo z matčina dětství nebo až z dětství babiččina, také ta nás poté, co nám přečetla některou z ruských pohádek, četla nám je stále dokola, s tím slovem na rtech ukládala, z jejích úst však neznělo tak neodvratně a takřka výhrůžně jako z úst matčiných, kdo napodoboval koho?, nevzpomínám si, že by toho slova někdy užil otec, ostatně večer býval většinou v divadle a zřídka, pokud vůbec, nás ukládal, obřad ukládání náležel matce a výjimečně babičce a uchoval se, v proměněné podobě, až do matčiny smrti, tehdy však matka neukládala mě, byla jsem už dospělá, ale matka se nechávala ukládat otcem, na něhož z kuchyně rázně volávala ukládat!, a on poslušně přispěchal a líbal ji na čelo, v bytě na náměstí Jiřího z Poděbrad však už slovo odšimovat nikdy nepadlo.

I to mě vede k přesvědčení, že bylo nějakým způsobem spojeno s dětstvím a s olšanským bytem, přežívalo zřejmě v některém z jeho koutů, nejspíš v kamříku, možná ho kdysi vyslovovala babička Davidovičová, která si ho přinesla z Haliče, zaklínala jím nebo zbavovala kletby své blízké, poté, co Davidovičovi odjeli s transportem, spalo u stropu jako můra, velká jako mužská dlaň, a když se rodiče s otcovým synkem brzo po revoluci do bytu nastěhovali a matka v kamříku rozsvítila, probudilo se, oťřelo se jí o tvář, podobně jako kdysi cíp rozvázané mašle, měla ji jako dítě ve vlasech v ateliéru Ideal, a když pak po návratu z porodnice ukládala pětiletého nevlastního synka a novorozeně a máchla před zhasnutím rukou, to

dávné olšanské slovo z ní vyhrklo jako čtyři roky předtím krev v sanatoriu v Žamberku, ještě ho zopakovala, udivena jeho zněním, snad chtěla sebe samu ujistit, že ho vyslovuje správně, ano, vždycky ho opakovala, odšimovat! odšimovat! znělo pokojem, jako by teprve zdvojené mělo pravou moc, působilo proměnu světla v tmou, dne v noc a vydávalo děti dočasné smrti.

Kdo to kdy viděl, aby Sirin byl mužščina!, Jelena Ivanovna má dosud před očima ten barevný obrázek z Afanasjevových pohádek, ta ptica má přece ženskou tvář a hlavně grud', nad hlavu se jí od úst vine stužka nebo hádek, asi má znázorňovat zpěv, kterým ptica, ptica-děvica, ó, slova její mateřštiny!, začarovává lidi, sotva uslyší její zpěv, všechno zapomenou, malý Volod'a mohl na jejích nadrech, kulat'oučkých jako jabločki, oči nechat, podezírá ho, že proto si potom vybral ten pseudonym Sirin, podpisoval jím svoje ruské knihy, z Montreux do Prahy má slavný syn daleko, ale Jelena Ivanovna ho přesto pořád vyhlíží, když chodí po hřbitovu nebo po ulici, zavěšena do své dcery, Jeleny nebo Olgy, je jí stydno, ale neví, kterou z nich má po svém boku, ačkoli si sestry nikdy nebyly příliš podobné, s jednou z nich žila v Praze, byla by raději, kdyby ji provázela její milovaná družka Jevgenija Konstantinovna, s níž sdílela až do smrti nuzný pražský příbytek. Čas od času se pokouší nenápadně zjistit, která z jejích dvou dcer ji vede, vlastně podpírá, mučí ji, Jelena nebo Olga ji schválně nechává na pochybách, co když jsou teď jedna v druhé?, Jelena Ivanovna se už ničemu nediví, naschvál ji také vodí stále stejnou cestou, Fochovou třídou podél Olšanského hřbitova, jako by nevěděly, že to tu nemá ráda, všude je plno sobak, ale žádný hnědý jezevčík, tu rasu a barvu má ve zvláštní oblibě, možná se tu někdy objeví i Box II., jeho prarodiči byli Kvina a Brom doktora Antona Pavloviče Čechova, na stará kolena pes ztloustl, sotva šel, a byl mrzutý, posledně zahlédla mezi psy jednoho čtyřokého, trýzní

ji pohled na tu jevrejku, která skáče vždycky, když jdou právě okolo, už zase přehazuje nohu přes zábradlí balkonu, Jelena Ivanovna zavře oči, skok nevidí, ale zuchnutí slyší velmi dobře, pokaždé si přitom vzpomene na Lužina, ten šachmatist si také zvolil tuhle cestu, když konečně své tlusté tělo vsoukal do okna v koupelně, bylo až u stropu a musel si přistavit stoličku, pak se namáhavě soukal z okna ven, viděl, jak se propast pod ním rozpadá na bílé a černé čtverce, a když pak mu do úst vrazil bleskurychlý ledový vzduch, rozevřela se pod ním věčnost. Zdalipak Nětočka, tak začaly Alici říkat, spletly si Nětočku s postavou z povídky Krotkaja, ta skočila, ne Nětočka Něžvanová, také viděla, vidí, jak se pod ní rozevívá, věčně rozevívá věčnost?

Ve chvíli, kdy už Nětočka leží na chodníku, jen krapítek krve jí pokaždé vyteče z úst, dcera matku vždycky pustí a běží přes ulici, chce sebrat ze země muftu, ale nikdy není dost rychlá, nohy se jí pokaždé zamotají do široké sukně, správce Šípek bývá vždycky rychlejší a předejde jí, má už ten pohyb nacvičený, popadne štucl, strčí si ho pod plášť a pospíchá s ním pryč. Tentokrát je však všechno jinak, správci se připlete pod nohy ohromný pes, Čtyřoký, Weinfurter v něm poznává strážného psa ze země mrtvých, a když se správce sehne pro štucl, vycevní na něj pes zuby a zavrčí tak strašně, že štucl ihned pustí, Jelena nebo Olga nebo obě v jedné po něm okamžitě sáhne, ji nechá Čtyřoký kupodivu na pokoji, a už s ním vítězoslavně přichází k matce, která se bez opory kymácí, mufta je vlhká od sněhu s deštěm, který teď, na konci listopadu začal padat, a jak ji obě hladí, vydává těžkou cizokrajnou vůni.

Alice Davidovičová nebo Nětočka, jak ji nazývají ty Rusky, jež si právě odnesly její štucl, pravé jméno dívky, která skočila z mého dětského pokoje, dosud neznám a nejspíš ho nebudu nikdy znát, ten pocit, o němž mluvila Jelena Ivanovna, zažívá, ledový vzduch jí pokaždé vnikne zprudka do úst, vlastně jí

ústa roztrhne, protože když se odráží od zábradlí, rty pokaždé pevně semkne, aby jí z úst nevyšel výkřik nebo ston, mohl by vylekat babičku, dědečka už ne, poté, co mu na Hagiboru zpřelámali údy, žil jen krátce, současně jí sloup vzduchu, který jí zdola vyrazí vstříc, vzduje šaty jako padák, takže se maličko vznese, a právě v tom okamžiku uvidí, stejně jako Lužin, jako Křídlo, jako paní Šedivá, jako Jiří Cieslar, jako Bohumil Hrabal, jako Chloé, jako Diviš Paskal, jako Jan Masaryk, ale toho přece..., jako Naděnka, ale vždyť ta... a to je jen..., jak se pod ní rozevírá, už pokolikáté?, věčnost, ta olšanská, která ve skutečnosti žádnou věčností není, všechno v ní trvá, nebo spíš se opakuje, ale nikdy úplně stejně, v tom se skrývá nebezpečí, ale zároveň naděje, anebo právě to je věčnost? Ví, že když skočí, nic se tím neskončí, voskresnět, jak říká Jelena Ivanovna, ujišťuje o tom sebe samu ve chvíli, kdy se už zavěšena do Jeleny nebo Olgy blíží k pravoslavnému hřbitovu, kde na čas opět spočinou, milovaný syn a nemilovaný bratr tam s nimi není, odpočívá v Montreux, voskresnět, voskresnět, opakuje to slovo, jako by pak bylo jistější, že to, v co doufá, skutečně nastane a ta nešťastná děvočka, nebo spíš děvica zase vstane z chodníku živá a nezraněná a vydá se, kam se vlastně vydá?, na Šibeničák už nechodí, Pavla Santnera už nemiluje, možná půjde za nimi, musela vidět, že jí štucl tentokrát nevzal správce Šípek, ale její dvojjediná dcera, mazlí se s ním jako se zvířátkem nebo s dítětem, které neměla.

Alice se touží vrátit k babičce, ale má strach, že se na ni babička dosud hněvá, ještě jí neodpustila, co udělala, ačkoli je dávno jasné, že kdyby s rodiči a s ní tenkrát odjela, nedopadla by líp, stejně by rodinu na rampě rozdělili a čekala by ji stejně jako rodiče osvětimská smrt, ani babička s nimi ostatně neodjela, Alice ani nechce pomyslet na to, co se tehdy v komoře stalo, a já teprve sbírám odvalu o tom napsat, párkrát už zkusila za babičkou zajít, někdy se babička tváří, jako by se

vůbec nic nepříhodilo Alici ani jí, dokonce někdy mluví o tom, že se u nich má stavět Pavel Santner, jindy pláče, vymlouvá se na to, že dědeček loupe cibuli nebo že má lenoru, ačkoli pláče kvůli ní, někdy na ni bývá zlá a honí ji ještě na schodech, hrozí jí holí. Alice také nikdy neví, kde se vlastně ocitne, ačkoli po každé vejde do téhož domu proti hřbitovu a vystoupí do pátého poschodí, vejde do bytu, kde za války bydleli, a otevře dveře do komory, kdo ji tu před chvílí nazýval kamřík? Onehdy se ta místnost ukázala tak malá, že se v ní sotva otočila, a babičku tam nezastihla, a když z ní vyšla, neocitla se v předsíni ani na chodbě, ale na jakémsi dvorku plném slepičího trusu, pták s řadry kulatými jako jablíčka tam rozvíral fialová křídla a pak vzlétnul, jednou se místo v komoře ocitla v průchodu, nevěděla, na kterou stranu se má vydat, zda se má pustit za tím, kterého milovala a který právě vyšel do Karlovy ulice a odtud zahnul do ulice Liliové, nebo zda má jít do bývalé klášterní cely za tím, kterého dosud miluje, v tuto chvíli muž po místnosti právě přechází, přemáhá bolest, nebo zda má jít navštívit spolužačku, A. se povaluje polosvlečená na rozestlané posteli, na stolku leží kniha, je rozevřena na straně 175, ...nedovede...zůstanou...neurčitá, ačkoliv v románu... jen a jen jejímu duševnímu stavu v tomto okamžiku..., dočetla román od Součkové pouze sem, nebo ho čte už poněkolikáté?, ta, do které je zamilovaná, její jméno začíná, stejně jako křestní jméno její i mé učitelky, písmenem A, si ho nikdy nepřečte, Alice, Psyché, Chloé nebo já se těch proměn míst, svých blízkých, sebe samé, svých citů obává, ale přesto vždycky znovu skočí, znovu skočím, abych kolo událostí roztočila, neztrácím naději, že jednou se stane něco neočekávaného, co zruší zakletí a co mne a všechny ostatní z kola vymrští někam jinam, někdy mám pocit, že už to nebude dlouho trvat.

Ó, slova mé mateřštiny!, grud', stydno, mufta, jabločki, s každým dalším, které vysloví nebo zaslechnu, pookřívám, lačně

je nasávám, ještě když už ty dvě nebo tři zmizely za bránou hřbitova, Jelena Ivanovna se na hřbitov vrací s nadějí, že by je tam mohl očekávat Volod'a, neměla by mu říkat Sirin?, nebo Mítěnka, vnuk, Jelena nebo Olga je plně zaujata muftou, teď, když se v ní její ruce propletly, pocít'uje zvláštní neklid, netuší, že se dotýká rukou všech, kdo do štuclu vsouvali ruce, z úst se jí linou slova, přívál petěrburských slov, která zapomněla v městě na Něvě, Morskaja, nomer 47, ona i matka pookřívají, nabírají síly, přičítají ten div muftě, snad i mně by dodala sílu, nachází se tady blízko, blizoučko, štucl, je malý, snad dětský, už před řadou měsíců mi ho přinesla Eva Markvartová, později přinesla umělý květ hortenzie, který mi Písařka vetkla do vlasů, pah, moje hlava je goleňkaja jako hlava Anity, když utekla z transportu smrti, jako hlava Jaroslava po chemoterapii, hladím tě po ní, můj milý, i když se už před více než třemi lety proměnila v hrstičku popele, holá jako hlavy černosotněnců, kteří se o sobotách shlukují před chrámem a vyřvávají, a ti židi, to je teprv spřež, tu jen chopte bez milosti jako lesní zvěř, jen se nic nedejte a hned ho oběšte, hned ho oběšte!, černí jezdci v přilbách vyčkávají, koně hrabou kopyty, z výšky vyjadají jako mohutní havrani, připevnila mi květinu kolíčkem k potrhané kápi, kolika dešti, sněhy, větry, krupobitím jsem už prošla, žel, nedohlédnu k muftě přes knihovnu, která je zároveň stolem, rozevívá svá křídla jako oltář, ve středu, nad obrazovkou počítače stojí vyrovnány na polici Máj, Proměny, Trýznivé město, Kytice, Amor a Psyché, Rozmnožování hmyzu, Život je sen, Romantické Olšany, Bhagavadgíta, Zlatý osel, ale stále cítím její vůni, v noci vychází z místa, kde visí, záře, ach, kdybych do muftočky mohla vsunout ruce, alespoň prstíček, jako Šípkový Jura do štuclu Alice Davidovičové, možná bych pak dokázala zpřetrhat nitě, které mě svazují, konečně bych v pokoji, co v pokoji?!, na náměstí, v celém městě bych rozehrála frašku o Písaře, Šaškovi, Králi a smrtisestrách, každou noc

opakuji smrtisestry svůj pas de deux, hra končí, jak jinak, smrtí Písařky, její jméno nevyslovím, abych tím nezvětsila její moc, zatím to jen zkoušejí, ta malá, bílá, sněguročka, na Písařku přes sklo svého těsného vězení, v němž může jen stát nebo napůl stát, napůl sedět, nedosáhne, ta velká, s kosou k ránu zdřímne, každé ráno se Písařka probudí, voskresnět, kde jsem to byla?, pohled na světlý čtverec okna za zlatým závěsem ji přesvědčí, že se opět nebo dosud nalézá ve svém pokoji, ve svém?, copak to není právě tak pokoj Gretchen a Kätchen a všech těch, kteří v něm žili před nimi a kteří tam žili po nich, když spustí nohy z postele, vnikne jí do úst ledový vzduch, pod ní na koberci, tam, kde leželo mrtvé tělo, než ho dva muži vsunuli do igelitového pytle, se rozevírá tmavohnědá věčnost, klade na koberec nohy pomalu a opatrně, zdá se jí křehký a vratký jako provazová lávka, oj, kdy bude konečně má?, lávku lemují geometrické obrazce, převládají mezi nimi trojúhelníky, rozesté po okraji koberce jako pyramidy podél Nilu na mapě Horní a Dolní říše, možná že by některým z nich, kdyby se jí podařilo na něj položit chodidlo tak, aby nepřešlápla, mohla vstoupit jinam, tak jako Sofie Syslová v pokoji na Komenského náměstí sestupovala kobercem s meandrovým vzorem do podzemí města, jenže obrazce jsou příliš malé, sotva na míru dítěte, sotva se některý z nich může pro ni stát bránou do jiného světa. Pokaždé, když přistupuje k oknu, aby rozhrnula závěs a den se mohl ujmout vlády, sklouzne po mně pohledem, pokaždé po ní sklouzne pohledem, někdy mi pokyne nebo pokynu já jí, kdo s kým hraje? kdo má koho ve své moci? kdo touží po štuclu?, ten z umělé kožešiny je jen jeho pouhým zástupcem.

Ještě zdaleka nebyla noc, když padla naznak na Anitinu postel, a v tu ránu usnula, ocitla se v břevnovském nebo vele-slavínském bytě, uspořádání místností však neodpovídalo ani jednomu z těch bytů, stála uprostřed pokoje, patrně svého,

a křičela, chci pravdu, jen pravdu!, strhávala ze sebe vlhké pleny, do kterých byla zavinutá jako nehotová socha, Joska ji objímal a uklidňoval, ale nedařilo se mu to, stále se mu vytrhávala a rvala ze sebe ty pleny, nebralo to konce, otevřenými dveřmi viděla, že maminka a teta chystají v kuchyni jídlo, byly tím plně zaměstnány a tomu, co se dělo v pokoji, nevěnovaly, alespoň to tak vypadalo, sebemenší pozornost, chci pravdu! křičela dál, náhle se rozlétlo okno a Váju vmetl dovnitř obrovský chumel listí, mrštil jí ho do obličeje, dusil ji, Joska už vedle ní nebyl. Probudila se zbrocená potem, což se jí nikdy nestalo, leda jednou nebo dvakrát, nebylo ještě ani sedm. Proč tak děsivý sen, ty pleny, to listí, jakou pravdu se chtěla dozvědět nebo čí, Joskovu, svou, pravdu o něm, o sobě?, nikdy se pravdy podobně nedomáhala, tak proč po ní tak zoufale volala a proč byla zavinutá do těch plen? Bylo to tím, že se Daniele udělalo při večeři zle nebo že otevřela ten hnědý kufírek, kdysi v něm měla Naděnka a ostatní panenky oblečky, ale už dlouho jsou v něm uloženy její nejmilejší památky, rodinné fotografie, tatínkovy dopisy z Ruska, Jendovy z vojny a také v něm má svůj největší poklad, tatínkovo přání k jejím osmým narozeninám, vlastně devátým, jak zjistila, když jí Daniela dopis přečetla, chtěla tím dopisem Danielu potěšit, ale jak by ji mohl potěšit dopis cizího tatínka cizí dcerušce, nebo snad přece?

Když Daniela odešla, u dveří jí tentokrát udělala křížek na čelo jako svým dcerám, a chtěla kufírek uklidit na místo, vypadl jí z náručí, provázek, jímž byl převázán, protože zámečky se dávno rozbily, sklouzl nebo ho přišlápla, a obsah se vysypal na koberec, tatínkovy dopisy se pomíchaly s Jendovými, její dětské fotografie, na jedné má ve vlasech velkou tmavou mašli, s fotografiemi dcer, když byly malé, když se vdávaly, kdoví kam se dostalo tatínkovo přání, ukládala vše poslepu, bez ladu a skladu zpátky do kufírku, s vědomím, že se stalo něco neodvratného, nedokáže už věcem vrátit řád, zdálo se jí,

že mezi papíry zahlédla jakési barevné hadříky, časové pořadí událostí je definitivně zrušeno, anebo se jen prosadil jiný řád, člověk se ho však brání připustit, připadá mu nesnesitelný stejně jako představa nekonečna nebo hyperprostoru. A to pátrá po důvodu toho snu?! Její vinou se přece všechno pomíchalo, časy a bytosti z různých světů, tatínek by jí neodpustil, že si počínala tak neopatrně, nabádal ji přece v tom dopisu, do levého horního rohu namaloval dva pestrobarevné ptáčky, nejen k poslušnosti, ale i k píli, pracovitosti a obezřetnosti, byl by s ní teď dozajista velmi nespokojený, a ani ten sen by se mu asi moc nezamlouval, kdyby se o něm dozvěděl, ačkoli jako právník by její touhu po pravdě nejspíš schvaloval, pravdu, nic než pravdu, jenže právě pravdy se nelze nikterak domoci, i kdyby ze sebe strhala sebevíc plen a listí, pravda je nenávratně ztracena, nejen proto, že zacházela s kufírkem tak neopatrně, ale proto, že žádná taková pravda, jediná, zřejmá, nezpochybnitelná, úplná, spásná vlastně ani neexistuje.

Neví, jak to doopravdy bylo, jestli se prostě zakymácela, když ji Bohunka posadila na pažení studny, a ztratila rovnováhu, anebo jestli se tomu pohybu, který ji strhával dolů, ani příliš nebránila, temný jícen, z něhož se ozývalo tichounké bubláni, ji přitahoval, ostatně není vyloučené, že si Bohunka přála, aniž si to plně uvědomovala, aby ten zapovězený prostor místo ní prozkoumala, proto si počínala tak málo opatrně, když ji tam posazovala, posadila ji na samý okraj, jinak by se přece nemohla podívat dolů, dívej se, dívej! vybízela ji a přistrkovala ji stále blíž k hlubině, takže bylo takřka nevyhnutelné, aby se to stalo, vlastně si teď myslí, že se sama rozhodla k tomu skoku, ano, skoku, ve který se vzápětí proměnil její pád, netrval déle než vteřinu nebo trval celé roky, možná dosud padá do té bublající hlubiny, sloup vzduchu, který jí zdola vyrazil vstříc, jí vzdul sukýnku jako padák, vodní věčnost pod ní rozevřela a dosud rozevívá

náruč, stejně jako pod Chloé a pod Johánkem z Pomuku a pod tím divně postrojeným žebrákem, dokonce si najednou není ani jista, jestli do studny vůbec spadla nebo skočila, ačkoli si vzpomíná, že se pak sušila půl dne na sluníčku, seděla nahá na dvorku, zády se opírala o sluncem rozpálenou dřevěnou stěnu šopy, která voněla pronikavě pryskyřicí, v poledním žáru bylo na dvorku pusto, slepice se ukřívaly v chládku a Bohunka, vysílená pláčem, si v šopě položila hlavu na stůl a usnula.

A právě tehdy, když z ní sluneční paprsky pomalu vysávaly vlhkost, spatřila toho nádherného ptáka s dívčí tváří, kulatými ňadry a mužským nohama, stín křídel, která rozpínal, jí přinášel úlevu, ba víc než to, zažívala blaženost, ten pocit byl tak zvláštní, že znovu zapochybovala, zda se všechno událo tak, jak se domnívá, jestli ji opravdu zpola utopenou vytáhli ze studny a teď se suší na sluníčku, anebo jestli se přece jen ne-utopila, ačkoli byla až do té chvíle přesvědčená, že bytosti jako ona nemůžou zemřít, a zda se neocitla v podvodní říši, jen jí bylo divné, že se ta říše natolik podobá kojetínskému dvorku, že kdyby tam s ní nebyl ten pták, věřila by, že to ten dvorek je. Dívali se s ptákem na sebe dlouho, předlouho, a pokud spolu neodletěli, snad se tam ti dva, kteří k sobě okamžitě pocítili lásku, na sebe dosud dívají, ačkoli babička před mnoha lety zemřela a její vnučka, sama dávno babička, se za ní možná už brzo vypraví, domek v ulici Na Žebráčce je dávno srovnán se zemí, studna zasypaná a na tom místě v ulici, která se teď jmenuje Nádražní, vyrostl vysoký dům. Bohunka si položí hlavu na stůl v kuchyni nebo v šopě a pláče, pro Naděnku a také pro to nenarozené Joskovo a její dítě, spadlo do studny, nebo ho postrčila?, mezi dopisy a fotografie, jež se vysypaly nebo dosud nepřestaly sypat z hnědého kufírku, se připletly malé oblečky, také kabátek s kožešinovým límečkem, který kdysi Naděnce oblékla na výlet do kasemat, a k dovršení všeho vyletěli z té změti dva drobouncí pestrobarevní ptáčci.

Jaroslav mě zezadu objímal, neviděla jsem jeho tvář, ale poznávala jsem jeho paže a pevné objetí, před usnutím jsem ho prosila, aby mě vyvedl z bolesti a dal mi najevo svou přízeň, a hle, byl tu, jen nerozumím tomu, co následovalo, vyšel ven a zavíral vrata, lopotil se s nimi, byla těžká a jemu se po chemoterapii dosud nevrátily síly, chvíli také zápolil se závorou, uvnitř rázem nastala téměř úplná tma, trochu světla ještě dovnitř padalo okýnkem ve vratech, ale i to Jaroslav vzápětí zavřel, takže jsem se ocitla v naprosté tmě. Bude tam tma, bude tam tma, vyjdi z ní! Proč právě Jaroslav mě uvrhl do tmy a vystavil hrůze, a je to on, kdo mě teď vyzývá, abych z ní vyšla, chce mě tím zachránit před jinou, mnohem hroznější tmou, do níž se řítím? Měla bych asi hledat východ, poklop ve střeše, jdi a hledej ho!, vysoukat se ven, hledej ho!, nebude-li jen na míru dítěte, mám hledat dveře, o nichž nevím, hledej je!, jako kdysi nevěděl on o železných dveřích ve sklepě, byly to dveře jeho osudu, snad je pak jednoho dne otevřel, v naději, že svůj osud, pokud tam bude v plné zbroji stát, oblomí, nebo spíš přemluví, poprosí o odklad.

Nedozvím se, co za těmi dveřmi uzřel, jeho tvář se v posledních měsících podobala tváři někoho, kdo přichází z dlouhé cesty, lidskému osudu neunikl a proměnil se v popel, hledej je!, šátrám po stěnách, mezi prkny nikde ani skulinka, potom se mě zmocní pocit, že se prostor kolem mne svírá jako kobka v Poeově povídce, braň se!, tma je stále hustší, huňatá, do slova ji hmatám, lne ke mně, obléká mě do sebe, pravdu, jen pravdu!, mám na sobě perziánové palety té, která..., to ona mě do něj navléká, toho svého Jaroslava jsi mi ani nepřivedla ukázat, dočista jsi na mě zapoměla, i v tomhle románu, ani věneček jsi mi nepřinesla, ani věneček, ručník, který tkal tvůj prapradědeček, jsi zahodila, už jenom schází, aby mi ještě..., a sotva na to pomyslím, už to říká, to ty jsi na mě poslala toho zedníka, chabě se bráním, bylo to přece jen..., ve chvíli, kdy se

začnu dusit, sevření náhle povolí, rozpláče se mi v klíně, pošli za mnou Lvíčka, prosím.

Lvíčku! Zdalipak ví, že z jejího milovaného spořilovského domu nezůstal takřka kámen na kameni, sbírka slonů až na několik vybraných kousků, které jí během let věnoval Lvíček, je rozmetána, skončila dílem v popelnici, dílem na ulici, po několik týdnů zanechával Lvíček za sebou slony na zídkách plotů a na chodníku jako znamení, děti i dospělí, kteří tu bydlí nebo se sem vrací, z Příbrami, kde je pohřben, se sem občas vrací i Fráňa Drtikol, v posledních dvou letech byl mystik a fotograf na vozíku, všichni se podívovali, odkud se ti sloni pořád berou, a hleděli na ně s nedůvěrou, děti se jich opatrně zmocňovaly, přehazovaly si je z ruky do ruky, bály se, aby se jim slon, symbol počátku a konce, zvíře, na kterém jezdí sám bůh Indra, v dlani neproměnil v něco jiného, beztvarého, někdy se to snad i stalo, ve vybouraném domě hledal zapomenuté láhve laciného koňaku, který pro něj mívala, někdy po ní tesknil, seděl v předsíni na zemi a plakal, jindy jí spílal, přesvědčen, že mu láhve schovává nebo vylévá, zřejmě je nespokojená s věnečky, které jí čas od času nosí, je na nich nápis VZPOMÍNÁME, spěchá od ní jako dřív. Onehdy byl u jejího okénka věneček velmi podobný oněm, které vila na hrob jeho otce, skoro by věřil, že to jeden z těch věnečků je, volal Daniele, jestli ho nepřinesla ona, ale ta ani nevěděla, alespoň to tvrdila, kde se Julinka nalézá, natož aby pro ni vlastnoručně splekla věneček, ve snu se mu pak Julinka zjevila, mohutnější, než bývala, seděla v křesle, na sobě měla to černé perziánové paletu, vydechovalo pach smrti, jako někdejší soudní lékař ten pach důvěrně zná, stahovala ho k sobě a tiskla tak silně, až se dusil, bůhvíproč se domníval, že paletu před třemi lety, kdy ho vynesl do popelnice před domem, lehlo popelem.

Lvíčku! Mýlil se také, když si myslel, že se všechno skončilo ve chvíli, kdy jí vyrval hadr z úst a potom její popel uložil do

nuselského kolumbária, spolu s popelem rodičů, až do té doby odpočívali v parádním pokoji na komodě, popel babičky, který se tam pak už nevešel, vysypal. Kdykoli vejde nebo jen nahlédne do pokoje v přízemí, uvidí ji tam sedět v jednom ze dvou nachových ušáků, pár dní na ně v kontejneru, kam je vyhodil, přšelo, čeká i teď netrpělivě na synovský polibek, Lvíčku!, pomalu začíná chápat, že Julinka svůj dům nikdy neopustí, nic na tom nezměnilo, že ho od základů přestavěl, pokaždé, když se uprostřed noci probudí vedle Jany v bývalém parádním pokoji a sejde se dolů do kuchyně napít, zaslechne ji volat, jedné noci mu na rozlité vodě podklouznou nohy, temenem udeří o dlažbu jako v únoru já, Smrt se zachvěje, avšak dosud otálí, všechno se musí ještě mnohokrát zopakovat, Julinka musí být ještě mnohokrát zardoušena, ne, pouze zadoušena, a mnohokrát vstát z mrtvých, žíznící Lvíček musí ještě mnohokrát sejít do kuchyně se napít, mnohokrát, ne-li nesčetněkrát ještě musí slyšet, jak ho volá, Lvíčku!, stále naléhavěji, Lvíčku! Lvíčku!, než..., ale ještě i potom... Jsi nemilosrdná!

Dívají se na mě, Šašek, který po řadu měsíců vyhlížel Jaroslavovými a zároveň babiččinými očima milovaného mistra, teď už v jeho příchod přestal doufat a snad po mistrovi ani netouží, Král v plášti s širokým hermelínovým límcem, stejný měl otec, když hrál císaře Zikmunda, sepnul Jaroslavovy ruce takřka k modlitbě, Malá se už nepokouší slézt hladký jícen vázy, strnula s chodidly v dřevácích vzepřenými o její stěnu, v zádech cítím upřený a vyčkávavý pohled Velké, co se bude dále dít?, co se bude dít?, matka, o které jsem si myslela, že se z pokoje dávno přestěhovala do kuchyně, kde spala na gauči, na kterém jsem spala jako dítě v olšanském bytě, se nadzvedá na lokti a bedlivě sleduje moje počínání, dokonce Gretchen a Kätchen přestaly poskakovat na koberci s geometrickým vzorem, na který jsem snesla Karlovy rukopisy a poznámky, co

bude?, také rukopis Hory a nedokončeného Mollera, co bude?, napjatě pozorují, jak se věcmi probírám, papíry už zežloutly a důvěrně známé písmo pobledlo, nebude to pro mne snazší, než by bylo, kdybych mezi prsty do zbraslavské trávy propouštěla Karlův popel, zakrátko rukopisy vypravím z domova do světa, teď tu jsou, leží téměř na místě, na kterém leželo jeho mrtvé tělo, měl na sobě trenýrky a tmavomodré tričko, ale už brzo k tomu dojde, právě se to děje, už se to stalo, už Petr Kotyk odváží rukopisy do Literárního archivu, víckrát ne, marně se vykláním do Lucemburské, abych ještě zahlédla, jak je nakládá, abych jemu a jim zamávala, jako jsem mávala mužům v oranžových kombinézách a tomu tělu, tušenému v tmavošedém igelitovém pytli, nevidím nic, honem!, přebíhám do kuchyně, odkud je výhled do Milešovské, u okna se srazím s matkou, právě vylézá ze židle na parapet a chystá se skočit nebo to jen hraje, kdyby dnes skočila, dopadla by k patě starého akátu, s nímž je můj život tajemně spojen, ani tentokrát však neskočím, odstrčím ji, otevřu okno, zdola mě do tváře udeří sloup ledového vzduchu, vykloním se, ale ani na této straně nic nevidím, snad už auto odjelo, snad se Petr Kotyk i s Karlovými rukopisy tady na křižovatce Lucemburské a Milešovské propadl do nebytí, matka mi leží u nohou, hladím ji po vlasech, nikdy jsem ji nepohladila, rozplývá se, taje jako popel pod sprškou na zbraslavské louce, víckrát ne, ani já neskočím, ačkoli mě ta hlubina, do níž můj strom napřahuje pahýly větví, odedávna přitahuje, a dole mě čekají všichni, o nichž vím, že skočili, Alice Davidovičová, Diviš Paskal, Křídlo, Jiří Cieslar, herec Plachý, ten možná vypadl, protože se příliš hluboko vyklonil, paní Šedivá, děti našly o pár dní později na dvoře její umělý chrup, jeden z předních zubů se malounko ulomil, Bohumil Hrabal, než skočil, rozpjal paže, nakolik mu to těsná blůzka, kterou si na přání Pipsi musel obléknout, dovolila, Krotkaja tiskla k hrudi ikonu Bohorodičky, na kterou pak skanula

kapka krve, na panu Řeřichovi ze sousedního domu, který skočil už před mnoha lety, ale dověděla jsem se to teprve přede-
devčirem, se švédská košile, takové košile se dvěma knoflíčky
u krku se nosily za mého mládí, vzdula jako padák nebo balon,
scházelo málo a vznesl by se, ještě když ležel na dvoře, zůstala
prý košile jako zázrakem vzduť.

Když se vrátím do pokoje, vidím, že Šašek i Král a také
smrtisestry upadly do svého polospánku, pokud to jen nehrají,
Gretchen a Kätchen sebou trochu cukají, jako by se jim zdál
zlý sen, spí přitulený k sobě, nedaleko od místa, kde vsákl do
koberce popel spisovatele, víckrát ne, a přece stále znovu, tam
i tady, satatam, to je to prokletí, sansára, vmaň se z ní!, ale
ani Johan se z ní dosud nevymanil, šel se mnou od divadla
po odpoledním představení, toho dne se dával balet Romeo
a Julie, k bývalému Máji, kulhal na nemocnou nohu a na rohu
Národní a Spálené vykročil přímo před doprava zahýbající
tramvaj, kdyby neposkočil, byla by ho před mýma očima pora-
zila, jako porazila dvakrát u Olšan Josku Hiršala, satatam, po-
druhé už se z kómatu neprobral, víckrát ne, na stejném místě
by v létě porazila i mě, kdyby mě nestrhli do vozovky Vladimír
s Helenou Tělepněvnou.

Stačil by jediný pohyb a všechno by se rázem změnilo, prá-
vě proto dosud váhá, není si jista, jestli už nastal ten pravý
okamžik, i když v těle a zejména v hlavě cítí velké napětí, ve
spáncích tepe krev, žhavá vlna tělem hned stoupá, hned zase
klesá. Musí přitom být v pokoji sama, což se nestává často, vrá-
tí se tam pro kapesník, když ostatní už jdou za vychovatelem
husím pochodem do jídelny, hrbatá Andulka mezi nimi není,
jednoho dne zmizela, když nemohly v noci usnout, drživaly
se přes úzkou uličku mezi postelemi za ruce, ve skutečnosti
si kapesník pod polštářem nezapomněla, má ho v kapse, bere
do ruky těžítko, tu miniaturní krajinu, která je v něm zakletá

a zůstává neviditelná, dokud se nachází v šuplíku kovového nočního stolku, na několika místech otlučeného, zjeví se, teprve když šuplík vytáhne a vezme těžítko do ruky nebo až když se na ni podívá, musela šuplíkem nějakou dobu lomcovat, než se jí ho podařilo vytáhnout, bála se, že hluk přivolá vychovatele, Jirka to není, ledaže by byl proměněný k nepoznání, ale z chodby se dál ozývají jen četné vzdalující se kroky.

Stojí u okna a dívá se do parku, ve kterém se cestičky splétají v podobě dvou osmiček, teď před večerí je pustý a v tuto hodinu a roční dobu, krátce před Vánocemi, téměř temný, večere se v Sulické podává už v pět, tak tomu bylo už za časů Emilky, k večerí bude chléb se sýrem nebo salámem, jen v blízkosti budovy dopadá několik pruhů světla na rampu, po níž zpravidla jednou do měsíce svázejí příbuzní na vozících do parku své blízké, také jsem Emilku do parku vozila, dokud na něj nezanevřela, ano, ano, ne, ne! Vnímá na dlani klouzavou a chladnou hladkost krajiny, která jako by už byla předzvěstí toho, co se s ní vzápětí stane, a právě v okamžiku, kdy po jednom ze světlých pruhů přeběhne stín, napětí v těle začíná být nesnesitelné, převrátí těžítko z ruky do ruky, se na krajinu začne pomalu a tiše snášet sních, vločky víří v pruzích světla jako mūrky, snášejí se na dvě věže chrámu, které vypadají jako useknuté, na jednom z pahýlů sedí rohatý tvor, hlavu si opírá o ruce, tak sedával Jaroslav, když přemýšlel, dosud čeká na vysvobození, snášejí se na osmičky v parku, které pomalu mizejí v nekonečnu, a tehdy, když začne padat první sních a na krajinu se spustí průsvitný modravý závoj, pocítí tělo Johanovy sestry úlevu a stejnou úlevu pocítí Emilka, která v Sulické stále je, ano, ano, ne, ne, sedí v křesle u dveří na balkonek, a také Bohunka ji pocítí, stojí u okna v pokoji, který býval pokojem dětí Diamantových a potom ložnicí Gertrudy Heinové a potom Anity a Kristiny, vyhlíží večerníci, Mácha by ji nazval zvířetnicí, ačkoli je takřka nevidomá, zářivě a lesknoucí se objekty

vidí, také moje tělo pocítí téměř okamžitě úlevu, trudnomyslný skřet s ohnutými zády pookřeje, když se mu nad hlavou rozzáří pět hvězdiček, jako se rozzářily nad hlavou světce utopeného na králův rozkaz a Johanovi ve vlasech, když stál na dvoře bývalého Anenského kláštera, sáně! kde jsou ty sáně? volá Král, možná je to můj otec v roli císaře nebo proměněný v loutku. A byl sníh.

Hodnou chvíli jsem nemohla najít Korvinu, velké písmeno značí, že propiska už nabyla existence, právě tím jménem jí nabyla, zdálo se mi, že se mi skryla proto, abych nenapsala následující řádky, možná abych už přestala psát, aby se román uzavřel a už dál nevětvil a netříštil, příběhy přece dospěly k završení, pokud se u podobných příběhů o nějakém završení dá vůbec mluvit, některé završí leda smrt, ale ani ta ne, jako příběh Bohunčín, podobou jeho završení bude její návrat do Veleslavína, k němuž dojde zřejmě na jaře, jako příběh můj, ten by se snad mohl uzavřít jedině skokem z okna, sloup ledového vzduchu by mi vyrazil zdola vstříc a na okamžik by mě zadržel, ale já k tomuto konci, jakkoli by byl v duchu románu, nehodlám dospět, příběh Johanův by mohlo uzavřít jen mistrovo vyvanutí, ale k tomu v tomto jeho životě patrně ještě nedojde, mnohé svědčí proti tomu, ačkoli co já vím, možná k němu už dochází, pouze pro mě, obyčejného smrtelníka, probíhá takový děj neviditelně, jinak, než bych si představovala, a ostatní příběhy, příběhy živých, zdánlivě živých, se můžou uzavřít leda provizorně, stejně jako příběhy mrtvých, zdánlivě mrtvých, ty i ony jsou přece v jistém smyslu nekonečné. Avšak přesto, že toto vše vím a vím také, že moje úloha Písařky je nepochybně zároveň úlohou románové Smrti, třebaže jen zřídka užívám nůžky, narozdíl od Bohumila Hrabala neodstříhují věty, natož celé příběhy nebo postavy, jednou napsány a prožívány, zůstávají pro mne nezrušitelné, nesmrtelné, toliko jednotlivá slova

a věty můžou mizet, ale i ty leda výjimečně, častěji naopak přibývají, psaní není jen soukání, ale i vsouvání, ze vsuvek se rodí další příběhy, přitom ty, z nichž se odvinuly, pokračují dál, i když je nedokážu už souvisle sledovat nebo na ně musím pozapomenout, jsem totiž přesvědčena, že nic z toho, co jednou spatřilo světlo papíru a dostalo jméno, nemůže definitivně zmizet, pouze se to může, ba musí proměňovat, tedy přes to všechno, co o své úloze vím, zdálo se mi nezbytné pokračovat, cítila jsem nutnost napsat, jaký jsem měla onehdy sen, a proto jsem musela za každou cenu Korvinu najít, právě ji, nemůžu ji svévolně a klidně nahradit některou z tuctu jejích sester, které chovám v zásuvce psacího stolu, byť by ta další byla navlas stejná, opravdu navlas?, a hle, najednou se vynořila, nikoli z koberce s geometrickým vzorem ani z hloubi smrtelného koberečku, ale z poznámkového sešitu Bobo, byla v něm založena u slov, která jsem si do něj zapsala naposled, sloup ledového vzduchu, který mi zdola vyrazí do tváře, jak prostě!

Jako by mi Korvina, další z fatálních rekvizit, svým úkrytem, který ve skutečnosti úkrytem nebyl, chtěla naznačit, že se chystám dopustit něčeho zapovězeného, vydat zprávu o něčem, co má zůstat skryto v mém nevědomí, ačkoli si jsem naprosto jista, že ve snu nedošlo k ničemu, co by se podobalo objetí Faidry a Hippolyta nebo Julinky a Lvíčka, ostatně v Senecově ani v Racinově hře, ale ani v životě mé spořilovské pratety k objetí matky s nevlastním synem nedošlo, ani jedno by vlastně nebylo krvesmílné, jen po něm ty nebohé ženy, manželka Théseova, který zrádně opustil Ariadnu, ačkoli ho její klubko vyvedlo z labyrintu, a Julinka, která žila na stará kolena v cizoložném vztahu s Machytkou, ačkoli ji před lety oklamal a klamal ji i potom, toužily, avšak já jsem po objetí Johanova syna, kterého jsem několikrát potkala přede dveřmi do Johanovy místnosti v divadle nebo v Anenském klášteře, vždycky jsme se pouze pozdravili, nikdy netoužila, objímala

jsem ve snu toho snědého mládence s čistým, zářivým pohledem skrz skla brejlíček s kulatými kovovými obroučkami, půl Inda, půl Čecha, zcela nevinně, jen jako se objímají dobří přátelé nebo matka a syn, kterými jsme v některém z minulých životů možná byli a ve snu jsme se poznali, jako jsme se poznali s jeho otcem.

Jsem, opravdu jsem? Stalo se to teprve před dvěma dny, když mě vyvolala jménem, anebo už tehdy, když na mě dopadl paprsek světla, oslepil mě, až do té chvíle jsem totiž přebývala ve tmě, v objetí svých sester, tančily jsme, tělo na tělo, tanec tak pomalý, že lidskému oku zůstává neviditelný, tehdy, když mi tělem, jež je možná jen dlouhou průhlednou šjíjí, začala proudit krev, se mne zmocnil smutek z odloučení a zároveň jsem zažívala opojný pocit z dotyku světa, vstupoval do mě špičkou a stoupal do hlavy, může-li se tak nazývat opačný konec mého těla v přilbě s bičíkem nebo šavličkou, co bude? co bude? hrůza! snaž se ji přemoci! Jsou tyto cukavé pohyby tanec? Není to tanec, který jsem měla zatančit, až se na mě na jevišti upře světlo reflektoru? Kdysi mě ho učili, ale zapomněla jsem ho, stejně se mi to přihodilo ve snu, v tom jediném, který se mi tam dole stále dokola zdál, možná právě teď tančím v tom snu, ze změní pohybů, hned pлавných a ladných, hned trhavých a toporných, se rodí taneční figury, neznámé, zlověstné, přemož tu hrůzu!, nakloněné tělo, opírající se o špičku, hledá rovnováhu, vratkou na ubíhajícím pódiu, a přece tak závratnou, jaká slast! jaká trýzeň! Nikdy dřív jsem nic podobného nezakusila.

Odkud se bere pochybnost a úzkost? Má tohle být pocit, po němž jsem dole ve tmě, sevřená v kruhu sester, milovaných i nenáviděných, toužila, všechny po něm touží, je tohle osvobození, které jsem si představovala, všechny si ho představují, jak by ne, jsme přece podobné k nerozeznání, jednoohé, bezruké, čiré, čekáme, čekala jsem, až nás vyvolají, mne vyvolaly

první ze všech, tomu, bláhová, věříš? před tebou jich už bylo několik, nechceš to vědět?, zmítám sebou v proměňujícím se rytmu, z počátku jsem se mu obtížně přizpůsobovala, ale už mu začínám rozumět, rýsuji zvláštní tvary, ne svým tělem, vždy bledším a bledším, ani propnutou špičkou, ale pramínkem temné krve, která z ní nepřestajně vytéká, má tohle být ten zapomenutý tanec? ó, písmena, ó, zvuky jazyka! Korvina!, při vyslovení toho jména zuby tvrdě přejedou přes měkkou hradbu rtu.

Bohunka má z toho, co jí vykládám, hlavu zase celou zapavučenou, což teprve kdybych jí četla z románu, poté, co jsem jí přečetla začátek, četla jsem jí ho dvakrát v odstupu několika měsíců, protože ho pozapomněla. Naštěstí mě k tomu nevybízí, tuší, že by ji to nepotěšilo, ba jenom rozrušilo, nejspíš by se jí po těle rozhořel oheň svatého Antonína, v posledních dnech ji dole na zádech a také na levém rameni znovu začaly olizovat plamínky, v noci nemůže spát, pouze k ránu nakrátko zdřímne, nikdy nespavostí netrpěla, včera v noci, když se pokoušela usnout, měla pocit, že dosud jede v autě, kterým jsme ve středu jely do Rytířské ulice na večer věnovaný četbě z jejího Rukopisu a odtamtud domů, pršelo, déšť vytrvale stékal v zářivých stružkách po oknech, ze tmy se jednotlivě a ve shlucích vynořovala světla, rozpíjela se a mihotala za sklem jako odrazy v řece, podél níž jsme jeli, na jevišti Národního divadla zase rozprávěla zamilovaná paní kněžna s mlynářem, bojíte se mne, paní kněžno? odevzdala jsem se do vaší moci, na střeše znovu pobízela paní moudrosti koně k šílenému skoku, hyjé! hyjé! v hlubinách vody znělo Chloé! Chloé!, najednou se jedno z těch nesčetných po stranách míjejících světél vzbouřilo, vyrazilo proti ní a oslnilo ji, všechno bylo náhle nasvíceno jako na jevišti, poznávala jednotlivé domy, kolem kterých kdysi den co den chodila, a ačkoli seděla připoutaná na předním sedadle, cítila pod nohama hrbolatou dlažbu, šla svižně,

nekulhala, vdechovala vůni města, s pachem vlhké dlažby se mísil pach kouře z vyhaslého ohně, ach, město krásné, město milované, vzápětí spadla opona, vše, co viděla a co má opustit, utonulo v naprosté tmě, posléze z ní váhavě vystoupilo několik rozsvícených oken v protějším domě a na obzoru, daleko, daleko se ukázal diadém světýlek, vlnil se a mihotal, balkonovými dveřmi, které zůstaly pootevřené, vnikala s ledovým vzduchem do pokoje, kde sedíme na Anitině posteli, dál vůně města. Ten zápas! s časem, s corvinou, Korvinou!, svým tancem na papíře dává život, ale také ho, nemilosrdná, bere, ne jedenkrát, stále znovu, satatam, otci, matce, babičce, Karlovi, Jaroslavovi, Julince, všem, satatam satatam, máchne, máchnu a zajde svět.

Na Boží hod píšu, v tento den před sedmdesáti lety se v ulici Úzké sesul z křesla Karel Čapek, chtěl se ještě dotknout země, odebral se z koberce přímo do Strže, jedním z těch, kteří nesli rakev, byl doktor Steinbach, který se později marně ucházel o Olgu, před dvěma lety se na Boží hod z lounské nemocnice vydal do nitra Ranské hory Emil Juliš, šel rovněž najisto, neptal se, kam má jít, jako se ptala moje babička, kam mám jít, já? ptala se urputně, kam mám jít?, a byla by se ptala dál, kdybych ji nechala vysrknout mi malíček, ani teď možná není smířena se svým osudem, a kdo z nás s ním je smířen, když se ocitne na bahnitém břehu té říčky, ano, žádného veletoku, říčky s nesčetnými rameny, vlásečnicovými ramínky, Johan by je nazval nádí, kdo by se neptal, kam má jít, a neměl strach, když mu pak voda sahá už po kotníky, potom po kolena, později, když se ponoří ještě hlouběji, pochopí, přestane se ptát, STYX – IDEÁLNÍ DÁREK K LETOŠNÍM VÁNOCÍM, dočítá se ten, kdo vyjíždí nebo sjíždí po schodech v metru, ojoj!, nešťastní mužové, kteří si trenýrky toho jména obléknou, možná hned u vánočního stromku, nesežehnou je sice jako Herakla kůže kentaura Nessa, ale časem pozбудou svého mužství, sejdou

povlovnou smrtí, ten kalný tok pramení i ústí v našich tělech, koluje nám tělem od okamžiku, kdy vykřikneme úžasem nebo děsem v ruku porodníka nebo porodní báby, já jsem pryč v ruce svého dědečka nekřičela, tehdy jsme ještě chápali vše, ale už od chvíle, kdy jsme se poprvé napili mateřského mléka, začali jsme zapomínat, posléze nás obestřela takřka úplná nevědomost, milosrdná, teprve když pomalu, ale jistě spějeme ke smrti, tážeme se, čím dál častěji. Co je tam? ptal se Karel v první básni své nedopsané sbírky Setnina, co je tam? to já už vím, píše v té básni, či počínám vědět co to je, interpunkci vypustil, stejně jako Bohunka v Rukopise, jen pomlčky, otazníky a vykřičníky zůstaly, hanba! Vykřikl, jako by už povlovné umírání bylo vinou a hanbou, řeka je unáší i s jejich básněmi, četl mi hned tu první a pak i všechny následující, které ještě ze sbírky stačil napsat, vždycky, když jsem se vrátila z babiččina bytu, kam jsem odpoledne odcházela psát Komedii, a vešla do pokoje, se na židli ke mně zprudka otočil a přímo z obrazovky počítače mi četl báseň, kymácel se na židli, ale ještě se na ní udržel, nesel se pod stůl, ještě stále byl silnější než ona, teprve o Valpuržině noci ho přemohla, když si na ni sedal, podjela mu pod tělem ztěžklým vodou a dojela až doprostřed pokoje, sváděl zápas nejdřív s ní, hodlala ho odvézt nebo odnést?, znáš ten kraj, wo die Zitronen blühen?, kdo z nás o něm nesní? koho neděsí?, dávno tušil, že poslušnost jen předstírá, koncem dubna, toho nejstrašnějšího z měsíců, jak píše T. S. Eliot, se pod ním chvěla a napínala jako kůň, který se zjara po dlouhém stání v maštali chystá vyrazit tryskem, v té době už na Židli usedal, jedině když psal, jinak ležel na gauči nebo na koberci, který jsem mu věnovala k posledním Vánocům, našel v něm zalíbení snad pro geometrický vzor, jehož složitému řádu se pokoušel porozumět, nehrozilo, že se splaší a vznese jako Židle, já nespím, volával na mne, luštím koberec. Na něm se to také neodehrálo, tam s ní nezápasil, když Židle vyrazila,

shodila ho na kobereček pod stolem, prudce ho přitom udeřila do zad, další ránu, tu smrtelnou, mu uštědřila ta druhá, byly spolčené, jak se dalo očekávat, jenže Báseň k němu přicházela, právě jen když na tu vzpurnou herku nasedl, jakkoli přitom pociťoval úzkost, i já ji pociťuji, když nasedám na tu svou, pokaždé musel sebrat veškerou odvalu, teď ji znovu sebral, v Básni je ten smysl, ač dřív prohlašoval, že smysl není již podstatnou položkou v jeho povlovném umírání, stulil se pod stolem jako embryo v lůně, k matčině smrtelné posteli přinesou pachole, přiloží ho k tváři, tak bledě jasné, jasně bledé, kdosi pak matku k nepoznání změněnou vyfotografuje v rakvi, něco se bělá mezi černými, přechovávám tu fotografii v zásuvce spolu s fotografií hošíčka v bílých punčocháčcích, který sedí na klíně milovaného dědečka, pusinku od ucha k uchu, ten výraz důvěrně znám, Boženčin siroteček, v Prádle mu jinak neřekli, krmili ho pamlsky a jablíčky, někde tady bude prstýnek Boženčiných tmavých vlasů.

Ale pak tam byla ještě ta třetí, začala ho nenápadně sužovat, už když lehával na koberci s geometrickým vzorem, čím dál víc byl přesvědčen, že je to vzor vesmíru, převedený do člověku srozumitelných symbolů, kupodivu mezi nimi nejsou kruhy ani elipsy, ale čtverce, obdélníky, trojúhelníky, úhelníky, stany, hroty, hradby, samé hranaté tvary, některé z těch útvarů nemají v geometrii žádné jméno, marně se snažil objevit nějakou ústřední osu symetrie, nalézal jen vedlejší osy a rozptylovaly ho detaily, ne, není možné, jakkoli o to usiloval, odhalit bod, z něhož se ty známé i neznámé útvary rozvíjejí, ani řád, jemuž se jejich rozvíjení a seskupování podrobuje, přitom se zdálo nepochybné, že to, co vidí, je jen malý, ba nepatrný výsek světa, v němž to vše pokračuje, a to nikoli v ploše, ve dvou dimenzích, ale ve třech, či spíše v nekonečně mnoha dimenzích, to, co před ním vyvstávalo, byla nesporně Báseň, permutační, variační, procesuální,

nesvedl ji však popsat ani v jednotlivostech, natož v celku, jako kdysi uměl popsat básně Julišovy, Procházkovy, Barborkovy, čím déle na koberci ležel, co chvíli se obracel z boku na bok a z břicha naznak, aby ulevil bolavému tělu, tím víc se přikláněl k názoru, že v koberci je vepsána Báseň, epická, snad to má být sága, bylo mu zřejmé, že nikdy neulehá na stejné místo, byť se o to někdy pokoušel, a nikdy také nezaujal stejnou polohu, ačkoli i o to se snažil, nedokázal se dopátrat příběhu, který vypráví, nelidského, krutého, krvavého, rozvětvojícího se v další příběhy, vkládané jeden do druhého, stále téhož, a přece nikoli téhož, příběh mu neunikal jen proto, že okraje koberce zakrývá psací stůl, knihovny, gauč, židle, Židle! kšál, tou šlo, alespoň zprvu, poměrně snadno pohnout, poslušně se rozjela, když ji postrčil, kšál! kšál!, až příliš poslušně, skoro s výsměchem, její jméno, narozdíl od jmen jiných kusů nábytku ve svém pokoji, neznal, možná že kdyby ho znal..., ale unikal mu i proto, že s okrajem koberce příběh nepochybně nekončí, bylo mu jasné, že se obtáčí kolem Plečnikova chrámu, ten chrám ho uchvátil už jako dítě, když jim ho ukázal učitel z Modřan, učený kentaur, táhne se dál a dál, přes Nuselský most na Pankrác, do ulice Marie Pujmanové, kde zanechal svůj první byt, k němuž tak lnul, odtamtud až do vily na Komořanech, dodnes tam straší nenáviděná teta, na zahradě u vily Salfických, která byla téměř dvojčetem vily Milotových, si s Dusikem vybudovali z prostěradla a ze stolu, který za války přišel o nohu, Kajutu, s podzimem táhl od řeky pach hniloby, ale někdy ucítili vůni moře, prostěradlo se ve větru vzdouvalo jako plachta, kdoví, zda to, co cítil k tomu hochu, potomku ruských emigrantů, který z jeho života záhy zmizel, snad odjel do hor jako matka, nebyla láska, příběh se vine až do Nepomuku se svažujícím se náměstím a odtud do kuchyně v Prádle, kde dědeček jednou v zimě s chutí povečeří bramboračku, pak ulehne v kuchyni na kanape, obrátí se ke zdi a umře, zpět! ne takto!, příběh Básně

přece není jeho příběhem, trapnýt' jeho život a zlý!, žádné literární ceny z něj dobrý příběh neudělají, ani láska, později spíš přichylnost k té, jež byla po dlouhá léta svědkem jeho pozvolného umírání, ho z něj neudělá, její jméno nevysloví, je to přece jenom svaté jméno, na můj příběh, ctění porotci, laskavě zapomeňte, a vy pacholci, chvilku ještě posečkejte, než mě svážete do kozelce a utopíte v krvi, ještě ho luštím, už mu začínám rozumět, kdybys ty, miláčku, zašla, uprostřed slova, zašla, anebo zahynula? Zhynula! Sestra zhynula! —nula —nula! Byla smrtelná, ač věřila ve svou nesmrtelnost, nahraditelná, ač věřila ve svou nenahraditelnost, jako všechny, co psaly před ní, a všechny, co budou psát po ní, nezastavíme nic, co nás oba vyžene do nemoci a zkázy, jak dlouho můžeme takhle vydržet, možná i déle, než se zdá hlodavcům a bábě a té, co tu krouží, bzzz! bzzz! dívej se, pořád tu stojím, že ležím? bah!

Ani já ten koberec, který jsem Karlovi darovala k jeho posledním Vánocům, pankrácký tmavomodrý kovral už byl prochozený a rozedraný, nedokážu popsat, vysledovat řád jeho vzoru, pozoruji jej ze židle, když se ohlédnu, je i ta moje živá? Co mi však připadá zvláštní, že ho Karel popisoval, jako by vzor sahal od kraje ke kraji, ačkoli ve skutečnosti, slovem skutečnost pohazují tu i jinde s lehkostí, ale uvědomuji si jeho šalbu a tíhu, popisoval jeho pouhé okraje, širokou obrubu, zatímco mnohem větší část koberce, celý jeho obdélníkový střed, nechával bez povšimnutí, jeho tělo přitom tuto část ani zdaleka nezakrývalo, nesahalo od místa, kde vzor do této plochy zasahoval, a to ani když vztyčil a rozpjal paže a roztáhl nohy, takže připomínal písmeno X, podobal se v té póze leonardovskému Člověku, žel, nestál, ale ležel, a nevěpisoval se do kruhu, ale do obdélníku, tedy do útvaru, který mu v souvislosti s vesmírem, jehož obraz ve vzoru koberce spatřoval, připadal nesmyslný, nepochopitelný, ačkoli kdoví... Je však také možné, že se mu

ta prázdná plocha, do níž vzor ze všech stran zaryvá hroty podivných hradeb nebo horských štítů, z jednoho se v Alpách zřítil Kryštof Zlatník, jak padal, narážel na skály a změněn k nepoznání zůstal ležet na dně průrvy, jevila jako součást vzoru, jediného celku, je také docela dobře možné, že na tu prázdnou plochu při popisu koberce, o který se pokoušel i v básních, vzápětí ničených, prostě zapomněl, avšak spíš si myslím, že ho děsila a proto ji nehodlal vzít na vědomí, jako jsem na některé věci zapomněla já, protože mě znepokojovaly nebo mi byly nesrozumitelné, snad proto jsem také zapomněla, když jsem si v paměti vybavovala fotografii babičky jako dívky, že na ní má dva, nikoli jediný cop, ačkoli ten zdánlivý detail měl nedozírný význam, vždyť jednoho z těch copů se proradně zmocnil holič, všem nám jednou oholí hlavy, pokud se dřív neproměníme v popel a nebudeme rozprášeni.

Sklouznu ze židle, ani ta moje nemá jméno nebo je neznám, ležím na koberci na bříše, nadzvedám se na loktech, vidím, že tu a tam v něm zůstaly zapíchnuté jehličky z loňského nebo už předloňského vánočního stromku, stál pod ním betlém, který původně sestával z řady domů a kostelíka v českém stylu, ale do dnešního dne z něj zbyla jen chatrč, nad níž se vznáší anděl v bledě zeleném rouchu, už tehdy, když Gretchen s Kätchen anděla sundaly ze stromečku a pobíhaly s ním po pokoji v naději, že se spolu s ním vynesou, do chatrče zatékalo, teď by se do ní déšť už lil proudem, anděl drží stuhu s nápisem, možná už tenkrát, ve čtyřiačtyřicátém, zbývala ze čtyř slov jen tři, IN EXCELSIS DEO, slovo gloria chybělo, snad nikoli náhodou, o slávě se v době válečné dalo přece stěží mluvit, mudrce z Východu postavily nevědoucí sestry do chatrče k volkovi a oslovi, Panna Maria s Josefem putovali do Betléma, Maria dlouhému kroku svého muže sotva stačila, co on krok, ona dva, a pak, byla s outěžkem, drobounké jezulátko tehdy, krátce po Vánocích, vypadlo z jesliček a povalo se na zemi, křuplo

by, kdyby na něj někdo stoupl, kde se vzal tak hluboký smutek v tom svráštělém obličejíku? Jak se tváří nořím do koberce, začínám tušit, že ta zapomenutá či schválně opomenutá plocha má stejně jako vzor na okraji nedozírný význam, není to prázdno pouhé, i ona naznačuje nekonečnost, klín je plný semen, vše se tam hýbe, hmyzí, shlukuje, trne v očekávání, co bude? co bude?, když se v té změti ocitne bytost, živá či mrtvá, bez rozdílu, prázdno, bah! prázdno!, klín ji okamžitě zajme, promění a v tvářnosti jiné zas ji vydá, tak jako vydal Karla do mého rukopisu, zdalipak potom, až vydá v nějaké podobě i mne, bude stát harfa tichá, anebo zalká zvuky nezapomenuté?

Začala jsem Bohunce číst Rosovu novelu Burití, uhrančivý příběh ze sertãa, v němž vše nasvědčuje tomu, že se schyluje ke katastrofě, snad k vraždě, ta však jako by byla v řádu nemilosrdné i milostiplné přírody, rodící, bující, hubící. Onehdy, když jsem v četbě pokračovala, se odvedle ozvalo hlasité zaúpění, druhé, třetí, nedokázala jsem rozeznat, zda soused sténá rozkoší nebo bolestí, Bohunka úpění zřejmě neslyšela, ležela dál nehnutě, s tmavými brýlemi, kterými chrání oči před příliš ostrým světlem lampičky, ještě jí brýle neodnesl Proteus jako Jaroslavovi, vnímala jen zvuky, které přicházely z nočního sertãa, uóóó! ouúú! tak se ozývá vlk, uaáá! uáá! odpovídá mu vlčice, oj, oj, oj, oj! křičí lelek kozodoj, když vidí padat hvězdu s ohňovou brázdou, za rozbřesku je slyšet mutúm, teskný pták, hu-hu uhuhúm, a když se z palmy ve výši odlomí list a žuchne o zem, ozve se bums! ccúun, Bohunka byla klidná a soustředěná, ačkoli každým okamžikem by se mohl z Anitiny almaryl, která se opět otevřela, vynořit nějaký neblahý tvor, nepozoruje kolem sebe neblahá znamení jako já. Snad se jejímu klidu a nepodezíravosti začínám učit, dokonce i havran, který mi zakrákal za zády, když jsem dnes zahýbala do ulice V Horní Stromce, mne spíš potěšil, jako bych nezaslechla zlověstného

ptáka, ale starého přítele, dávno vyhlíženého, krát, krát, neznělo tentokrát výhrůžně ani varovně, obrátila jsem se, abych mu zamávala nebo aspoň pokynula, ale nikde jsem ho neviděla. Možná zdravil svého druha, vždyť mi na krku pohlavala šála, kterou mi věnovala Eda k Vánocům, než odjela do Afriky, už podruhé, poprvé se vydala po stopách slečny Hlaváčkové, která kdysi při svém putování napříč kontinentem našla v džungli smrt, její hrob, bezejmenný, Eda už objevila, teď tam hledá už jiný příběh, šála se ukázala příliš lehká do mrazu, který se konečně, byť zřejmě jen na pár dnů, ujal vlády, na bledě zelené šále jsou dva černí, silně stylizovaní havrani, kteří se zrcadlí jeden v druhém jako figury na dvouhlavých kartách, a mnoho očí, jako by tam nebyli havrani dva, ale celé havraní hejno, provázelo a ochraňovalo nás, když jsme potom s Bohunkou cestovaly do Podolí za Adrienou a Pavlem.

Jely jsme přes Bohdalec a Nusle a když jsme se na Pankráci ocitly u budovy Vrchního soudu, ukazovala jsem Bohunce v dálce dům v ulici 5. května, kde bydlel Jaroslav, je nápadný zánovní růžovou fasádou, sotva by ho však v tom mžiku zahlédla, i kdyby viděla, ukazovala jsem jí také dům v ulici Marie Pujmanové, kam kdysi i ona s Joskou chodívala za Karlem, ani ten nemohla ovšem vidět, Korvina se najednou rozjela jako divá po papíru, když papír později obrátím, zjistím, že na jeho rubu je báseň Mluvící strom a ukřížovaný bodlák, kterou Karel věnoval Emilu Julišovi, stejně jako její předchůdkyně pokládá se Korvina za jedinou a věčnou, rozmáchlým gestem dokonce odhodí na zem přilbu se šavličkou, snad ji najdu dřív, než ji pohltí koberec, bílý, béžový a v rozlehlé pláni uprostřed tmavohnědý, bruný?, to nedochované české slovo, podobně jako francouzské brun, které neznamena jen hnědý, ale i temný, sahá svým kořenem k indoevropskému bher, které však v sanskrtu neznamena temný, ale jasný, snad temně jasný či jasně temný, Babhrú je jedním z mnoha jmen Šivových, a právě ve chvíli, kdy se to ze slovníku

dovídám, volá Johan, Korvina je pyšná na tanec, který předvádí, i na svoje jméno, jím přece ožila, stala se příběhem, má za to, že neopakovatelným, snad se ani příliš nemýlí, píše sice stejná písмена a často i slova, ale pokaždé v jiných seskupeních.

Tuším, ba vím, že třas, který rozechvívá Adrienino schýlené tělo, podobný třasu, který rozechvíval tělo Emila Juliše, někdy jím přímo lomcoval, jako by se tělo chtělo vznést, ale země ho vši silou držela, nebo jako by se z něj dral nezkrotný tvor, jenž už vzápětí rozerve chatrnou schránku, není projevem nemoci, jak se domnívají lékaři v Motole, ale naopak života, mocnějšího, než je život nás všech ostatních, neklidu, který bude posléze vystřídán klidem, soustředěním, malířka spočine hodinu, dvě nebo i více, než se ruka, nyní pevná, náhle chopí hůlky, co dím?! kouzelné hole či palice, na koncích opatřené bambulemi, velkou a menší, namočí svůj podivuhodný nástroj do barvy a zlehka se dotkne archu papíru rozprostřeného po podlaze, jen v té poloze a s tím podivuhodným nástrojem může upoutaná na vozík malovat, a hle, z prázdna, prázdna pouhého? vyvstane tvář, nahé ženské tělo, gesto ruky, kterou si žena podpírá nakloněnou hlavu, gesto sotva naznačené, není jako u Melancholického a Truchlícího anděla výrazem žalu, ale usebrání. Směla jsem tu palici, kterou Adrieně k dílu vždy znovu dlouho a pečlivě chystá Pavel, půl muž, půl anděl, bezvěký, neznám ho jinak než v černých kalhotách a černém roláku, na okamžik podržet, jaká tíha! jaká lehkost! Copak o ní může, smí Korvina, titěrná, směšná, klonovaná, vypovídat? Když vstanu od psaní a učiním krok, krupne mi její přilbička pod nohou.

Otec v mém snu upustil v předsíni brýle, vylekalo ho to, stejně by se polekal Jaroslav, kdyby se mu to přihodilo, ačkoli by se tolik nestalo, kdyby se brýle rozbily, měl náhradní, dokonce dvoje, na stejném místě kdysi otec upadl, bylo to v době, kdy se už plnou silou hlásila nemoc, zanedlouho jsme se o ní už

měli dovědět, brýle se pádem nerozbily, ale doslova rozpadly, přitom na mnoho součástí, na několik čoček a na různé kroužky a tyčinky, netušila jsem, z čeho všeho brýle sestávají. Bylo mi jasné, že otec brýle složit sám nedokáže, díval se na mě vyděšeně, snad se bál, že ho pokárám, ačkoli jsem ho nikdy nekárala, jak bych mohla, ale nepochybně bylo, že ani já je složit nesvedu, přitom jsem věděla, že nesložím-li je, nejen že neuvidí, anebo já neuvidím?, ale zemře, anebo já zemřu?, avšak přesto jsem se o to ani nepokusila.

Už takřka po čtvrtstoletí uchovávám otcovy brýle v jejich původním odřeném koženém pouzdru a také lorňon z kteréśi hry, snad z Molièrových Učených žen, a uchovávám také brýle Karlovy, nerad kdysi připustil, že se mu zhoršuje zrak, a uchovávám rovněž několikery brýle Jaroslavovy, také ty tmavé brýle, které měl na naší poslední cestě na Ostrovy blažených, otcovy brýle jsou uloženy v Hedě, poblíž skříňky s líčidly, Karlovy a Jaroslavovy v zásuvkách. Tolik věcí, které mi po mých blízkých zůstalo, většina oděvů i spousta drobností, vzalo zasvě, ale brýle jsem nicotě nevydala, stejně jako Bohunka by jí nikdy nevydala Joskovy brýle, odpočívají bezpečně v zásuvce jeho psacího stolu, brýle jsou pro ni i pro mne tím, co nám zbývá z milovaných tváří, kterých se tak důvěrně dotýkaly, možná doufáme, že těmi brýlemi, až si je nasadí, jednou prokáží svou totožnost jako přemožitel draka, který prozíravě vyřízl ze všech devíti utáatých dračích hlav jazyky, a snad také chovám naději, že ve chvíli, kdy si brýle nasadí, rozpomenou se, jako se rozpomněl rytíř Perceval na své poslání, když na sněhu spatřil tři kapky krve, a jako v gnostické básni princ, když si přečetl otcův dopis, procitl z tvrdého spánku a rozpomněl se na své královské rodiče a na perlu, kterou měl přinést z Egypta, jejího strážce, syčícího draka, potom uspal tím, že nad ním opakoval otcovo jméno. Pro gnostika zmocnit se perly znamená, že úkol jeho života je splněn, moji milovaní brýlemi uvidí, co

dřív neviděli, porozumí, čemu dřív nerozuměli, každý si ovšem musí nasadit svoje brýle, záměna by mohla být osudová, proto, teď už to chápu, je uchovávat odděleně, podaří se jim potom uspat tu, která je přemohla v nerovném zápase, nebo toho, který je drží ve své říši, skrze ty brýle a jména, která budu stále vyvolávat, už si je možná nasazují, pokud je vůbec kdy sňali a jen jim dočasně skla nezastřela mlha nebo pára, přijdou znovu na svět, zase budou, byť nepoznání, se mnou, nikdy se mnou být nepřestali.

Pokouším se rozpomenout, jak se jmenovala sladkost, kterou jsme s Májou jedly za mrazivého prosincového dne, pár dní před mým návratem do Prahy na Senném náměstí, rozplývala se nám na jazyku, když jsme přecházely rozlehlé náměstí, na němž se nacházela konditěrska Arkadija, ten ostrov blaženosti s bílými stolky a křesílky, křišťálovými lustry a rozsvícenými vitrínami plnými lákavých zákusků se jakýmsi zázrakem zachoval z minulé doby, et in Arcadia ego, i já jsem tam byla, snad do té cukrárny chodili i Nabokovovi, spíš tam ovšem v neděli dopoledne posílali služky, střídavě jsme cukrovinky vytahovaly z kornoutu, jméno té sladkosti znělo jako laskonka či laskoňka, ale mýlí mě, že stejně se jmenuje český zákusek odlišného vzhledu i chuti, oddávaly jsme se tomu požitku, ještě když jsme se blížily k měděnému koni s jezdcem, oba podřimovali, snad ještě znaveni, jak za velké povodně pronásledovali zešilevšího Jevgenije, jehož milá utonula, jednou se na koně nebo na ramena jezdce, napřahujícího do dále zelenou paži, posadí rudé domino v galoších, bude se šíleně smát a stříhat nůžkami, možná není daleko den, kdy se jezdec odváží zoufalého skoku přes rozvodněnou Něvu, už se smrákalo, ačkoli byly teprve tři odpoledne, blížila se noc, ruské slovo noč zní docela krotce, avšak petěrburgská noc, plná přízraků a přístrachů, je spíš rátri nebo rátra, jak se noc řekne v sanskrtu, v zimě se

Rátra chystá od samého rána, pokud vlastně netrvá stále, jen ji vždy nakrátko vystřídá chabý úsvit, a schylovalo se k vraždě, dokonce několikeré, chuť té sladkosti, za kterou se snad skrývá rahat lukum, sladkost, kterou v Tournierově románu hledal Taor, čtvrtý z králů, ten, který přišel do Betléma pozdě, dokonce tak pozdě, že Ježíš už byl ukřižován, možná jméno sladkosti odkazuje ke jménu bohyně štěstí Lakmé, poslední den v roce se o té bohyni zmínil Johan ve výtahu v divadle, ani jeden z nás v její moc příliš nevěří, stále cítím na jazyku nepopsatelnou chuť, ačkoli jsem ji jedla před čtyřiceti lety a Mája je od té doby ztracena, pozřela ji Rátra nebo rozvodněná Něva, Léthé Osipa Mandelštama a Anny Achmatovové, oslovovala mě Lastočka. Stejně něžně oslovila na Nový rok ráno Jelena Ivanovna Alici Davidovičovou, už ví, že to není Nětočka Něžvanova, ta z okna neskočila, ale není to ani Krotkaja, která to udělala, nýbrž Alisa, netušila, že by takové něžnosti byla ještě schopna a že pocítí lásku k té neznámé dívce, jevrejce podle vzhledu, své dcery, ale ani syny Sergeje a Kirilla, dokonce ani Volodu, kterého měla z dětí nejraději, ani když byli malí, tak něžně nikdy neoslovovala, Volodovi dokonce vykala, Nabokov to kdysi vysvětloval tak, že měla pocit, jako by jednotné číslo nemohlo unést tíhu její lásky, dvojčediné dceři, která ji provází podél zdi Olšanského hřbitova, to neunikne, ale bez matčiny lásky se v tu chvíli obejde, těší se z Mufty, Muftočky, ruce se uvnitř, skryty před zraky všech, oddávají takřka neřestnému laskání, Alici to důvěrné oslovení od neznámé ženy, podle přízvuku Rusky, trochu překvapí, jejímu jazyku, byť se v poslední době čím dál častěji kolem ozývá, sice nerozumí, ale tomu, co jím žena vyjádřila, porozuměla.

Přecházím Senné náměstí, teď liduprázdné, chodil po něm Raskolnikov, jednou si nesl pod kabátem na poutku zavěšenou sekuru, kdysi se mi zdálo, že nesu pod kabátem sekyrku, byla malá jako hračka, takovou že by bylo možné zabít stařenu

a Lizavetu, její dceru, ne, sestru, hledala jsem někoho, komu ji mám odevzdat. Když Rodion Raskolnikov stoupal po schodech do třetího patra, všiml si jakéhosi smetí a suchého listí, vítr ho z průjezdu zavál až takřka do třetího poschodí, až se bude vracet, měl by to smetí důkladně prostudovat, napadlo ho, i když to nedávalo smysl, mýlím se, to smetí padlo do oka knížete Myškinovi v domě Rogožinově, schody tam jsou tmavé, kamenné a stěny natřené načerveno, i tam se přece schylovalo k vraždě, anebo to nebylo ani tam, ale na točitém schodišti v hotelu, krátce před tím, než se tomu knížátku, jež si hrávalo s rolničkou, kterou jsem pověsila na krk Smrti, v duši rozzářilo zvláštní světlo a z prsou se mu vydralo strašné záupnění, avšak je docela možné, že to nebylo ani tam, nýbrž v jiném románu Dostojevského nebo ve snu nebo v tomto románu, kde se jednu dobu rovněž schylovalo k vraždě a nakonec k ní došlo.

Alice Davidovičová si všimne, že ta mladší Ruska, nebo jsou dvě?, má její štucl, ale nedomáhá se ho, ani dřív se ho nedomáhala, když ho u někoho spatřila. Dosud jsem se nerozpomněla na jméno té sladkosti, abych ji mohla darovat Alici a také Johanově sestře, zakleté do podoby věčného dítěte, teprve včera v divadle jsem se Johana odvážila zeptat na její jméno. Jano! volám tě, zvedá hlavu od nočního stolku, právě si v šuplíku prohlíží své poklady, cíněnkou a těžítka, to si položí na dlaň, obrátí ho opatrně do druhé dlaně a venku začne ihned drobně sněžit, ale mám pocit, že by tím cukrátkem, jehož receptura stejně jako cukrárna nejspíš pochází ještě z carských dob, kdybych se na jeho jméno rozpomněla a nabídla jí ho, pohrdla, na dohled už je hotel Angleterre, tehdy se ovšem už jmenoval Internacional, v pátém patře tam oběsili Jesenina, na podlaze byly střepy, útržky rukopisů a krev, nespáchal sebevraždu, jak se nám po léta snažili namluvit, podobně jako ji nespáchal ani Jan Masaryk, básníka uškrtili, mrtvé tělo pak pověsili na trubku ústředního topení na šňůře, kterou byl převázán americký

kufř, jeho někdejší ženu, Isadoru Duncanovou, stihl o dva roky později rovněž neblahý osud, když jela v otevřeném automobilu, zachytl se jí cíp vlajícího šálu, předlouhého, nejspíš hedvábného, v motoru a šál se kolem labutí šije tanečnice omotával tak dlouho, dokud ji neuškrtil.

Uprostřed noci jsem vstala a hledala v komoře ve skříni ve zdi, kam jsem před lety uložila téměř všechny ruské knihy, Puškina a Jesenina, abych si cosi ověřila, už jsem je našla a držela každého v jedné ruce, když tu jsem zakolísala, byla bych snad vyrovnala ztracenou rovnováhu, kdybych knihy pustila a opřela se o zeď, ale nebyla jsem dost duchapřítomná nebo jsem cítila za básníky odpovědnost a nechtěla jsem, aby skončili na zemi, upadla jsem naznak přes věšák na šaty, krách chch! vííí!, stával v olšanském bytě v ložnici a kdysi sehrál významnou roli v Kuklách, pan Sysel si na něj věšel jelenicové sako, Věšák ožíval, jeho předkem byl v Podobojí krejčovský panák Kajn, pod tíhou padajícího těla se věšák rozlomil, pro další výstup ve hře, která se tu hraje, se zdá být beznadějně ztracen, ačkoli mi právě možná zachránil život, smrtisestry opět vystoupily ve svém pas de deux, ale ani tentokrát nepřikročily k dílu a nedostaly se ani ke slovu, vždyť nebýt věšáku, dozajista bych temenem narazila na úzkou knihovnu v rohu, na které stojí hlava Zpívající, dosud nezpívá, pokud není zpěvem tiché ševlení, slyším ho neustále pootevřenými dveřmi, pokud ho nepřehluší výtah, který sebou trhá, opakovaně se pokouší osvobodit ze řetězu, babiččina hlava by se byla pravděpodobně zřítíla a nejspíš by mě neminula, jako mě před šedesáti lety minula hlava dědečkova, když spadla z bílé almárky po Alici Davidovičové, dveře almárky, vlastně jen dvířka, nešlo otevřít jinak než prudkým trhnutím, roztříštěné hlavy babičky a vnučky by pak spočinuly v míru vedle sebe, ostatně mezi nimi nikdy nebyl svár, to jen ve snu a v románu mi babička

někdy hrozí nebo se mnou bývá nespokojena. Vlastně by bylo zcela v řádu věcí, kdyby k mé smrti došlo právě tímto způsobem a tam a teď, ale zřejmě ani tentokrát ještě nenastal pravý čas. Tehdy v dětském pokoji bylo ještě příliš brzo, ještě jsem měla dospět a zestárnout, vyzbrojena Korvinou, svou kouzelnou hůlkou, doprovázet své blízké do podsvětí a vyvolávat je z něho, a smysl by tehdy konečně nedávalo ani to, kdyby se hlava dítěte ocitla mezi hliněnými střepy, ve které se rozpadla hlava neznaného děda, po němž zbyla jen kožešinová podšívka z kabátu, který nosil otec po mnoho zim, dokud kožešina příliš nevypelichala, potom ještě dlouhá léta zdobila stěnu chaty pod Blaníkem, než ji za jedné mrazivé prosincové noci strhl ze stěny hoch, který byl na útěku, a přehodil si ji přes ramena. Poznala jsem dědečka Hodra jen ve snu, ležel na našem hrobě v Načeradci nahý, jen v ponožkách, rozedraných, nebylo divu, vždyť tam doputoval až z Vinohradského hřbitova, kde v hrobě odpočíval s babičkou Hodrovou a bratrovou matkou, která bývala baletkou a za války, ještě mladičká, umřela na otravu krve, dokud hrob, k němuž se dlouho nikdo z rodiny nehlásil, nesrovnali se zemí a popel nevysypali do společné šachty.

Padala jsem s básníky v náručí, nepřipravená na zápas, který jsem s nimi měla svést, Karel svého času překládal Jese ninovy Kobylí koráby, Pugačova a také jeho báseň Čornyj muž, ten černý si pak noc co noc stavěl židli k jeho posteli, někdy mu předčítal život jednoho ožraly a sráče, jindy mu broukal do ucha pasáže z Linkovy Pastorální symfonie D-dur nebo z Brixiho Reginy coeli, už koncem zimy ho ještě za tmy den co den kosův zval ku smrti zpěv, nenáviděl toho svého Havránka, jak mu říkal, budil ho z těžkého spánku, do něhož upadal, do těžšího upadne, v noci bez konce, kde času neubývá, rátra, divné slovo, kde se tu vzalo?, rýmuje se na ně chát-ra, játra, fatra a také zatra—, ovšem zatracený jsem byl, už od narození, ne-li už předtím, a ona truchlí pro mě! že truchlí?

pro mě? pouhý sen, vesele, jasně vzplanula, sotva jsem byl hanebně odpraven, naštěstí se to odbylo poměrně rychle a doma, ne někde na ulici, zvědavcům na očích, ani tobě na očích, miláčku můj, i když ses potom, než mě odvezli, musela dlouhé dvě hodiny nebo víc dívat na můj tmavomodrý obličej, toho jsem tě neušetřil, nemá takovou barvu Šiva?, pokud se mýlím, oprav mě, miláčku, ty to jistě víš líp, ne, nemýlíš se, můj milý, má modrou tvář ten bůh se třemi hlavami, třikrát třema očima, šesti pažemi, vlasy mu planou jako oheň, kolem krku se mu ovíjí had, v ruce drží trojzubec, zmodral poté, co vypil jed, vzpomínáš, jak jsme kdysi spolu hledali pravé jméno pro toho černého, jenž básníka po nocích sužoval, ten ho však nakonec nezabil, možná že přihlížel, už nevím, kdo z nás vyslovil slovo chlap.

Netroufám si vejít do komory, protože bych tam v koutě uviděla pozůstatky toho z rodu Kajnova, ještě jsem je neodklidila, vlastně nevím, jakým způsobem bych to měla udělat, abych se nedopustila něčeho nenapravitelného, vždyť když jsem v dětství vyhodila do popelnice loutky, byly pravda zmrzačené a zdály se k nepotřebě, některým chyběly údy, jiným hlava nebo měly znetvořený obličej, později jsem toho hořce litovala, a když se pak za mnoho let úplně jinde vynořily, zjistila jsem, že mě nepoznávají, pokud to nepředstíraly, a že jsem nad nimi ztratila moc, pokud jsem ji kdy měla, zřejmě nezapomněly, jak krutě jsem s nimi kdysi naložila, o nic méně krutě než Petr N. s motýlem, kterému na olšanském dvoře pod stříbrným smrkem upaloval křídla, a než Johánek s králíčkem, kterému u babičky na dvorku v Plasech na dvakrát sekal na špalku sekyrou hlavu. Projevem života je vůně, nikdy nezapomenu na vůni loutek, čichala jsem ji, když jsem otevřela almárku, za dešťů bývala pronikavější, také rytíř se stříbrnou přilbou na hlavě, který plaval ve vaně a vyhlížel snad krále Rybáře nebo Isoldu,

se rozvoněl, pronikavě voněly loutky, které vylovila z Botiče Klaudie Bílková, snad loutky voní tím opojněji, čím blíže jsou svému zániku nebo zapomnění, což je totéž, začnou pronikavě vonět těsně před tím, než jsou pohozeny nebo vydány ohni či vodě, tak jako labuť před smrtí zpívá nebo tančí a Korvina, než zemdlí, roní v hojné míře temnou hustou krev.

Loutky mám kolem sebe v pokoji rozvěšeny tak, že tvoří pomyslný trojúhelník, teprve teď jsem si uvědomila, že sedím v jeho středu, jednoho dne mě ten trojúhelník možná pozře, jako pozřelo Máju město, které mění chodce ve stíny, těni, těni, a Karla koberec, svou roli přitom znovu sehraje Rátra a temná pláň, po níž uhání dřevěný rejtar, kopyty kostlivý cvak, loutky jsou dosud živé, neporušené a ještě jim nehrozí zapomnění, voní zatím slabě, cítím je, jen když se k nim přiblížím, stále jsou připraveny sehrát představení, jehož scénář sotva dokážu sepsat, ale možná se hra dávno hraje, spočívá v nenápadných gestech, v sotva patrných proměnách výrazu tváře, v řeči tiché jako zpěv babičky v komoře, sklácený Věšák tam leží, nožky má nahoře, bojí se, bojí, že umře, dvě z jeho trosek jsou ostré jako meče, jen hladká ramena, která po léta nosila otcovo kožené sako a potom modré tvídové sako Karlovo a potom mou pletenou vestu, zůstala jako zázrakem neporušena.

Sotva jsem vešla do komory, ucítila jsem starobylou vůni, podobnou vůni vlhkých loutek. Ale jak tě, můj milý, můžu zachránit, teď, když jsi i vinou mou k nepotřebě, Čas Ničitel, Tempus edax rerum, tak ho nazvala ta stará dáma v nemocnici v Kubelčkově ulici, tehdy jsem nevěděla, co slovo edax znamená, a já jsme vykonali své, mám tě odnést do popelnice nebo uložit ve sklepě, nebo tě mám pustit po vodě, jako pouštěly děti s babičkou proutky?, tvoje údy by plavaly, stejně jako plavaly loutky, z Botiče do Vltavy a z Vltavy do Labe a odtud do moře, ryby by se jich netkly, jen by je zvědavě okukovaly

a pomalu obeplouvaly jako žlutá ponorka na Ostrově blažených obeplouvala vrak lodi, nebo tě mám vydat ohni, ať tě spálí, jako spálil, upálil Kajna na fatře, kterou Paskal navršil na budějovickém dvorku z věcí, jež zůstaly po jeho otci, ten krejčovský panák slyšel hlasy jako svatá panna a dokonce cítil lásku, a těsně předtím, než ho Paskal vhodil do ohně, prudce zavoněl. Stejně tě můžu zachránit před nebytím jen na čas, když o tobě píšu nebo když se ve chvíli, kdy výtah neřincí řetězem, neboť i on, tak jako Johan, touží po osvobození, ačkoli by mu mohlo být osudné, pokouším rozpoznat v nepřestajném hukotu, který ke mně doléhá ze světlíku na záchodě, a v šustivém ševelení, které vychází v komoře z babiččiných úst, tvůj slabý hlas.

Nerozuměla jsem tehdy v nemocnici v Kubelíkově ulici latinským výrokům, které ta stará dáma zpola bezzubými ústy pronášela, jako by je sypala z rukávu prošívaného županu, nedokázala jsem si je zapamatovat, latinu jsem se učila jen krátce, a netroufala jsem se zeptat, co znamenají, nezeptala jsem se ani na ten jeden, z něhož jsem pochytila jen slova fortior či fortius a fortuna, ačkoli jsem tušila, že má význam nejen pro ni, kterou v pozdním věku na půl těla ochromila mrtvice a upoutala ji na vozík, ale především pro mě, a že se tam stařena ocitla možná právě jen proto, aby mi výrok sdělila, když jej pronášela, upírala na mě přes silná skla brýlí vyboulené zelené oko, druhé spočívalo nehnuté, jak v neskončenost napnuté. Chystala jsem se, že se jí hned druhý den u oběda na výrok vyptám, ale už tam nebyla, vnuk už ji z nemocnice v Kubelíkově ulici, té předsíně podsvětí, odvezl. Po návratu z nemocnice jsem marně hodiny listovala různými slovníky latinských výroků a okřídlených rčení, výrok a jeho smysl se zdály být nenávratně ztraceny, stejně jako jméno té cukrovinky, kterou jsme s Májou jedly, když jsme šly přes Senné náměstí, postupně jsem nabývala dojmu, že ten výrok,

v němž se cosi praví o síle a osudu, byl jejím výtvozem, a že se ho nenaučila v gymnáziu, které je na dohled z nemocnice, od profesora latiny, který, podobně jako profesorka češtiny, vyletěl komínem osvětivského krematoria, užila toho silného výrazu, aby zakryla dojetí, jež se jí při vzpomínce na milovaného profesora zmocnilo. A dnes v poledne mi v kuchyni při obědě padla do oka nenápadná knížka Moudrost starých Římanů, zařazená omylem mezi knihy básní. Quid enim maius aut fortius, quam malam fortunam refundere? Co je většího nebo statečnějšího než čelit zlému osudu? Ano, byla to ta věta, s kterou se ke mně obrátila dáma na vozíku v Kubelíkově ulici, pronesl ji filozof Seneca, autor útěch a tragédií, jeho Faidru dávají v Divadle v Dlouhé, byl odsouzen k smrti, ale podobně jako Dostojevskému mu byl trest změněn v dlouholeté vyhnanství a nakonec, na příkaz císaře Nerona, kterého vychovával, podobně jako Sokrates vypil jed.

Mým sousedem je už nějakou dobu jeden Srb, vlastně jsem ho za Srba podle přízvuku pokládala tam v Karlově ulici, když mi se svým kumpánem prodával Smrt, tehdy jsem si s úsměvem pomyslela, že Smrt bude mluvit srbsky, ale mýlila jsem se, mluví rusky, neboť můj soused není Srb, ale Rus, stejně jako ten druhý, který se k němu před Vánoce přistěhoval, přes zed' v koupelně jasně poznávám známou řeč. Tuším, že kdybych ty chlápky oslovila, vše by zapřeli, v Karlově ulici loutky nikdy neprodávali, nikogda. Jednou jsem je pak ještě zahlédla v průchodu z Karlovy ulice na Anenské náměstí, seděli u stolku v bílých umělohmotných křesílkách a pokuřovali, tehdy se mi zdálo, že mě poznávají, ačkoli jejich obchodem proudí tisíce lidí a určitě jsem nebyla jediná, kdo u nich kupoval Smrt, stejnou, vždyť je sériová, stejně jako Korvina, ale teď, když se na chodbě potkáme, se oba tváří, že mě nikogda neviděli, dokonce si myslím, že by

tu hru se mnou nepřestali hrát, ani kdybych jim loutku ukázala, i pak by smrtibratři vrtěli hlavou, vidí ji poprvé.

Posledně jsem se s nimi potkala v přízemí u výtahu, z něhož vystupovali, zadrholili bry den. Ještě než jsem vstoupila do výtahu, v němž po nich zůstal pach, všimla jsem si, že u bytu, kde bydlel pan Holakovský, dosud stojí na rohožce pokryté hadrem staré dámské pantofle, stojí tam od minulé soboty, kdy pan Holakovský, bezmála devadesátiletý a takřka nehybný, zemřel, zcela jistě patří ženě, která se dlouhá léta o bezmocného druhá, sokola tělem i srdcem, jak stojí na smutečním oznámení, obětavě starala, po pohřbu položila věnec na hrob Tyrše a Fügnera, představuji si, jak si s ním povídá v kuchyni, otevřenými dveřmi do chodby jsem někdy zaslechla, jak ji naléhavě volá, možná si s ním tam povídá jako dřív anebo tam sedí u stolu pokrytého odřeným vikslajvantovým ubrusem, hlavu si opírá o ruku. Ale proč teď nechává svoje pantofle před prahem?

Už jsem Bohunce dočetla novelu Burití. Ačkoli se zdálo, že na konci dojde k tragédii, k našemu údivu a radosti se nic takového nekonalo, byť Maria Behú, v jejímž jménu zní nářek, zemřela, přinesla tím však osvobození bláznivému Náčelníku Zequiellovi, v jehož jménu zní jméno proroka zkázy Ezechiela, konečně v noci přestal slyšet děsivé zvuky, Maria da Glória, v jejímž jménu zní sláva, ono ztracené slovo z útržku stuhy, kterou drží anděl vznášející se nad betlémskou chatrčí, se dočkala návratu Miguela, byť se předtím odevzdala neotesanci Gualu Gasparovi, dokonce se naplnila vášnivá touha pana Liodora, v jehož jménu je slyšet lva a leskne se zlato, a Laly, jejíž jméno Leandra, Lala není jen odkazem ke lvu, ale i k Leandrovi, který noc co noc plaval z Abydu přes dravý Hellespont za Heró, kněžkou Venušinou z krve Diovy, přivolávala ho a vábila svou lampou z věže čnicí nad hlubinami vod, oběma jim Amor zápalným šípem proklál hrud'. Když vanul

i jen lehký větřík, chránila svým pláštěm lampu, aby nezhasla, až jedné noci, v době plískanic a jinovatky, tanců meluzín a severáku, kdy neutuchá dunění oceánu, na chvilku zdřímla, vítr zhasil plamen, a když pak ráno uviděla na břehu milencovo tělo, zohavené, jak naráželo na skály, uvízlo mezi dvěma skalisky, stejně uvízlo v průrvě zohavené tělo Kryštofa Zlatníka, jeho matka ani milá ho však takto nikdy nespátřily, roztrhla si na nadrech zlatotkaný peplos a skočila z věže předků, jak letěla, šelestilo to, mrtvá potom spočinula s milencem. Ve jménu Laly zaznívá také portugalské *dão-lala-lão*, dál, dál a dál..., jež příběhu, i tomu mému, velí, aby se neochvějně ubíral dál, dál a dál v tanečním rytmu, červený šátečku, toč se a toč, toč se a vrč, můj kolovrátku, lálalala lálala červená fiala, aby i když nadešla doba plískanic a jinovatky, tanců meluzíny a severáku, a za ohlušujícího dunění oceánu pěl dál lásky žal Leandra a Heró, Amora a Psyché, Viléma a Jarmily, Julinky a Lvička, Josky a Bohunky, Karla, Jaroslava a Daniely, Johan necítí lásku ani žal, jako pravý jogín je z lidských citů a pout vyvázán, oceán nepřestajně hučí a duní hůůhůůóó, stačí na záchodě otevřít okýnko, ve světlíku se rozléhá, —ééáá —ééáá, jeho mocný hlas, teď v zimě ještě zesílil, i přes zavřené okýnko je hukot a dunění slyšet až ke mně do pokoje, kdyby se dalo z okýnka vyklonit, brání v tom kovová síťka, a mohla bych se podívat dolů, viděla bych na dně ležet tělo nočního plavce, které tam vyvrhl oceán, stejně jako v létě vyvrhl na petrovické náměstí jeho tmavé brýle.

Příběh se ubírá neochvějně dál, dál a dál a maličký filozof, který se podivuhodně snadno vyšvihl na katedru, nožku si přehodil přes nožku, se smál a smál, stejně jako Krasnyj šut na ramenou kovového Petra, Rudým šaškem nazvala Sofie Petrovna Nikolaje Ableuchova, když se ji jednou pokoušel obejmout, dokonce ji povalil na pohovku, koně na střeše

Národního divadla hrabou netrpělivě předními kopyty ve vzduchu a vzpínají se, už ten pocit zažili, nikdy nepoznali nic opojnějšího, než když se řítili dolů, bohyně moudrosti je však už ke skoku nepobízí, naopak se pokouší za každou cenu je udržet, ledový vody klín, v němž by opět tonula bez pomoci, ji děsí, s věnečkem v ruce je však asi dlouho udržet nedokáže, dole na jevišti hejsují a hopsají, proč bychom se netěšili, věru, proč by ne, když nám Pánbůh vládu dá, vládu dá, Komédie, která si onehdy hrála na baletku, ztuhla mrazem, který počátkem ledna udeřil, obrácena zadničkou ke kulise Hradu a ke kavárně Slavii, kde stín zelené vltavské panny, Chloé to není, usedl na kraj stolku s mramorovou deskou a vábí pány v temný vod klín, mastěr garcujet na kafedre kak na koně, nůžky! nožnicy! volá a Markétka, sedící v první lavičce, mu je hned podává, nejsou to nůžky, ale nůžtičky na manikýru se zahnutými špičkami, k čemu se mistr chystá? jehlu a nit! poroučí si dál, a Markétka mu je podá, nosí s sebou v kabelce i šitíčko, dokonce se dovtípí a nit navlékne, k čemu se, takto vyzbrojen, mistr chystá? dnes je čtvrtek, zítra pátek, šiju, šiju si kabátek, aha, už jsme doma, zelené šaty, botky rudé, zítra moje svatba bude, kdysi jsem tu roli hrála, seděla jsem na katedře v zelené krepové vestičce a sukýnce, komíhala jsem nohama v červených galoších, na hlavě jsem měla zelenou lodičku z papíru, ve větýrku, který do temné třídy dul pootevřeným oknem, sem tam polétal můj zelený krepový vlas, byl prosinec či leden, lásky, ach, lásky nebyl čas, mluvila jsem fistulí, abych napodobila hlas zeleného mužíka, jak jsem zprudka potrásla hlavou, zašustilo to, zaševalilo, od plamene svíčky, který vábil dušičky, slétaly se k němu ze všech stran, sotva se některá plamene dotkla, ssss, zhynula, ssss, zhynula, se mi vznítily vlasy, rychle jsem hlavu ponořila do jezera, čelem jsem udeřila o kovové dno, až to zadunělo, stejnou roli sehrálo o pár let později totéž smaltované umyvadlo ve

Štědrém večeru, Marie pod ledem uvidí..., i to už známe, ssss, Sidonius, pán poznání, na okamžik přeruší svou řeč, ale už opět pokračuje, mluví právě o tajemství, které se ukazuje za soumraku, v prasklině nebo trhlině mezi světy, o tíhnutí do zászvěti, jinosvětí, mimosvětí, jež se onou trhlinou protemňu- je, ojoj!, takové tíhnutí je však, moji drazí, spojeno s tíhou a s bázni, s bázni pravím, nikoli s úzkostí, tu bázeň pocítili nejspíše všichni ti, kteří se v zoufalství vrhli dolů nebo tam byli svrženi, anebo se tam zřítily, protože do propasti zvědavě nahlíželi a příliš se vyklonili, všimněte si, že co tam uviděli, pokud se vrátili, nepověděli, něco padlo, nebudeme zvěda- ví, kdo se moc ptá, moc se doví, pode dveřmi mok krvavý, krejčík odmrští jehlu, dzin, vzápětí až k umyvadlu nůžky letí, cin, dvě věci tam v krvi leží, s kým se hodlal potýkat, vyzbro- jen jehlou a nůžtičkami, snad ne s Ní?, mráz po těle hrůzou běží, na prahu posluchárny leží dětská hlava bez tělíčka a tě- líčko bez hlavy, což je, jak praví mistr Sidonius, rozpojí při- tom ruce, které až do té chvíle držel sepaté s propletenými prsty, názorný příklad porušení celistvosti.

S bázni, ne-li s úzkostí chápu se den po dni Korviny, kolikáté už?, co uvidím, co uvidím?, až se vyzbrojena tím nástrojem, křehkým a pomíjivým, přesto mocným a věčným, dotknu papí- ru, až se do něj vykloním. Včera zvečera zase odhodila přilbu nebo si v zápalu boje ani neuvědomila, že ji pohřešila, netu- šíc, že se tím vystavuje nepřízni suchého podnebí, které teď v zimě, když se topí v ústředním topení, v pokoji panuje, bez přilby, která ji v noci chrání, hrozí, že její pramen vyschne dřív než v čase, který jí byl vyměřen, vyschl i pramen, v je- hož blízkosti bydlel v Lounech Emil Juliš, jeho adresa zněla U Pramenu 6, zásadně jsem psala U pramene, kdysi k němu chodívali lidé pít, nosili si s sebou pohárky, lázeňské měly dlou- hý chobůtek, z takového pohárku pila v Mariánkách Emilka

střídavě s pilotem, do kterého byla zamilovaná, jiné byly skládací, takový má v nočním stolku Jana, snad půjde brzo k matkám, často se o nich kolem ní mluví, odvázejí si své dávno dospělé nebo dokonce už staré děti, většinou je zase přivázejí, někdy svázané, se smotanými kapesníky v ústech, některé děti, jako Andulka s hrbem, se však už nevrátily. Těsně před tím, než pramen vyschl, k němu lidé jezdili s plastikovými lahvemi a kanystry z široka daleka.

Básník k prameni, chráněnému přístřeškem trochu připomínajícím kapličku, z bytu, do něhož se s Vilmou přestěhovali z Mostu, nedohlédl, všechna tři okna vedla na malý čtvercový dvorek, ze všech stran obklopený domy, po celé dny si tam hrály snědolíci děti, hejsovaly a hopsaly, v létě hluboko do noci, on u pramene byl a žízni hynul, tuším, že tato Korvina vyschne dřív než její sestry, že napíše méně slov než ty, které ji předcházely a chránily lépe svůj pramínek, ale nejspíš jí byl kratší život prostě souzen, měla napsat právě jen určitá slova, a už ne další, před chvílí začala chrlit temnou hustou krev, což je neklamně znamení blížícího se konce, každým okamžikem se také může přihodit, jak tu přecházím po pokoji sem a tam, že mi její ztracená přilbicka křupne pod nohou a tím bude její osud zpečetěn, vnořila se do koberce, jeho vzor se mi zdá stejně jako kdysi Karlovi den ze dne složitější, jako by se v něm rodily další a další geometrické útvary, známé i neznámé, některé jsou zaoblené, začínám rozumět Karlově luštitelské posedlosti, jeden z útvarů mi připomněl pohárek lásky s chobotovitou hubičkou, zaho-dila jsem ho kdysi s ostatními Emilčinými tretkami vzpomínkami, a už je to tady, pramen se vyčerpал, předčasně vyschl, stalo se to při psaní slova zahodila, hodilo by se zapět nénii nad její dušičkou, na řadu přichází, přišla její sestra, už kolikátá?, zprvu se pustila do díla nesměle, jak to u prvních krůčků či písmen bývá, také dotyk mých prstů je pro ni nezvyklý, postupně však se osmělil a uvědomí si svou

sílu, už to znám, rozjede se po papíře jako nadržaná kobyłka, prostačok duračok na koně garcujet, než nakonec, ale ta doba se jí zatím zdá v nedohlednu, pokud má o svém konci tuchy, začne chrlit krev a potřísni mi prsty.

Z ulice U Pramenu se Emil s Vilmou přestěhovali do domu s pečovatelskou službou. Když jsem teď překročila jeho práh, ne tehdy, ale teď a jen takto, na papíře, Emil si nepřál, abych ho tam navštívila, okamžitě jsem ucítila známý sulický pach, nepobyl v tom bytě déle než tři nebo čtyři roky, z pokoje se mu naskýtal úchvatný, takřka neskutečný pohled na Středohoří, tyčilo se za pustou plání jako malovaná zadní kulisa na jevišti venkovského divadla nebo jako pozadí v ateliéru prvorepublikového fotografa, kdykoli v noci otevřel okno, cítil, jak od hor vane, lačně vdechoval ten van, obvykle se celý roztrásl, ne zimou, i když byl ten van tehdy, blížily se Vánoce a čekala ho operace, banální, tvrdili lékaři, obzvlášť ledový, posněžovalo, to když Jana na chvilku obrátila těžítko, pod jeho tíhou se jí poslední dobou začala podlamovat kolena, tvář hoří, tělo je v jednom ohni, chvěl se a trásl bázní, vdechoval vůni, nebo spíš pach hory, těžký a smyslný, na prostředním z vrcholů tančila nahá Ariadna s rozpuštěnými vlasy, vábila ho temným klínem a zářivou tváří jako Heró Leandra lampou, z hory, do jejíhož nitra se měl už brzo vypravit, slyšel dunění, lomcovala jím touha, vodu! vodu! volal v kuchyni, když u dřezu upadl a nedosáhl ke kohoutku, a potom na lůžku v nemocnici, nikdo ho neslyšel, zato v hoře vypukl neuvěřitelný shon.

Ne, k matkám ne! Za nocí kráčeji husím pochodem, tak chodí chovanci po chodbách a po smyčkách pěšin v parku za svým vychovatelem, po smyčkách osudových osmiček, v nich se prý odvíjejí české dějiny, smyčku zná Jana z přebíračky, ale osmičku ne, tak daleko v počtech nedorazila, ačkoli se o to

pokoušela víckrát, –krrát –krrát, Emilka po mrtvici počítat kupodivu nezapomněla, ale jedině na papíře, přepočítávala součty výdajů, vyslovit čísla nebo je na prstech ukázat však nedokázala, cesty mozku jsou věru nevyzpytatelné, z úst jí vycházelo kromě ano a ne jen ježíšikriste a dodomažlic, jednou to znamenalo zašít noční košili, jindy ostříhat vlasy, když jsem ji nůžkami maličko píchla, bolestně zanaříkala, jako Lori, když do ní básník zezadu surově vnikal, es tut wéééh, –éééh, Jesuskotte, ačkoli píchnutí bylo nepatrné a nezůstala po něm sebemenší stopa, natož aby se objevila kapička krve, přitom statečně a bez hlesu snášela bolesti nepoměrně větší, ba nesnesitelné, tehdy bývala tichá, nikdy se také nepřidávala k sulickému chóru, věděla, že kromě pávů, těch divných ptáků, by ji sotvakdo slyšel a kdyby přece, stejně by nepřišel, sulickou chodbou se co chvíli, ne-li neustále rozléhá křik, většinou jednotlivé výkřiky, ó! ó!, naléhavé volání, sestro! sestro!, v některé hodiny, v čase krmení nebo přebalování, –ááníí –ááníí, se hlasy slévají v nepřestajné jednolitě úpění pěni, –eníí –eníí.

K matkám ne! Stále chodí okolostolalala, chtěla by do moře, nikdy ho neviděla, leda na obrázku, jako Zaklená, která svého času snila o cestě do Netálie, teď už o ní nesní, z klínu moře se před věky jako bohyně vynořila, vystoupila z mořské pěny, při usínání ji moře kolébá, houpy hou, jako zvlněná hladina vody v umyvadle houpá, houpy hou, krávy jdou, ořechovou skořápku, houpy hou, jedna za druhou, plamínky svíček se mihotají a skomírají, planou a hynou, planou a hynou, vplula by do moře, dobře oře Jan, přiletělo k němu sedum vran, jako ta skořápka nebo jako klacek, onehdy ho našla v parku, k čemu ho teď potřebuje?, Velikonoce jsou ještě daleko, včera bylo Tři králů, kárá ji vychovatel, který neví, že čtvrtý král je dosud na cestě, odhodí klacek, vychovatel ji pokárá toho dne podruhé, kdo to má po ní uklízet?!, zná tu větu ze záchodu, když po sobě zapomene spláchnout, zvedne klacek, přelomí jej nadvakrát, všechny čtyři

klacíky schová do kapsy kabátu, když večer objeví vychovatel, není to Jirka, do kterého byla zamilovaná, klacíky v šuplíku jejího nočního stolku, zavrtí hlavou, ale neřekne nic, štěstí, že se nedotkl cíněnky, pohárku a ani těžítka, kdoví, co by nastalo, kdyby těžítka zvedl a máchnul jím ve vzduchu, před spaním bere klacíky jeden po druhém do ruky, něžně je oslovuje, možná ji tak oslovovala matka, dokud byla v jejím bříšku, potom už jí neřekla jiným jménem než tím, které jí přišlo první na mysl, když jí sestra ukázala dítě a zeptala se, jak se bude jmenovat, sama nevěděla, proč tehdy neřekla jméno, které si připravila, od počátku cítila před tím cizím dítětem, které na ni pak hledělo ještě několik let, než ho dala do ústavu, z poloutmy suterénního příbytku šikmýma očima, ostych a bázeň, Ruthi, Bher, Muthum, Pandhra, taková jim dala jména, opakuje je stále dokola, dokolalalalala, Ruthi, Bher, Muthum, Pandhra, na koho to jméno padne, ať je to ten nebo ten, Ruthi, Bher, Muthum, Pandhra, jsou si tak podobní, takřka k nerozeznání, Pandhra bylo jméno houby, kterou jsem našla na kluzkém svahu mezi samými smrži kuželovitými, *Morchella conica*, pokud to spíš nebyly hadovky smrduté, *Phallus impudicus*, podivuhodná, neuvěřitelně křehká houba, její vlákna tvořila jakousi klíčku či síťku, v níž se tajilo cosi..., podobala se starobylé ozdobě z vánočního stromku, která jediná nám zbyla z ozdob po Němcích, uvnitř klíčky z korálků sedí na bidýlku žlutý zmilitký papúšek.

V kumbále, kde spí Pavel na rozkládacím lůžku, jsou uloženy Johnovy grafiky a obrazy, na jednom z obrazů zimních krajin, na kterých pusté bílé pláně přecházejí na horizontu takřka nepostřehnutelně v zászvětí, jinoszvětí, mimoszvětí, jak ten prostor nazval maličký filozof v Národním divadle, se na pláni zjevují z obou stran temné chlomy, jako by rámovaly poutníkovou cestu jinam, jako by už tehdy, na konci čtyřicátých let, z té doby obraz pochází, přicházela k malíři nemoc, tehdy ještě

drobnými, ptačími krůčky, o mnoho let později začne zdánlivě nevinnou virózou, a ve středu obrazu, tam, kde se na jeho jiných zimních obrazech rozevívá široký jasný horizont, hrozivě vyvstává další chlum, může-li tak být nazván chumel či chuchvalec tmavošedé, ba téměř černé barvy, v němž oko či kamera při bližším pohledu rozezná jednotlivé stromy, snad smrky.

Po čtyři roky, vždy od dubna do září, psali v padesátých letech Jiří John s Josefem Boštíkem na zdi Pinkasovy synagogy jména těch, kteří nepřežili, s napsanými jmény na sebe brali životy jejich nositelů, zlomené v půli, před koncem nebo už na samém počátku, mezi těmi jmény zajisté nechybí jména obyvatel olšanského a také mého nynějšího bytu, ba ani jméno Salamona Lurieho, majitele petrovické chaloupky, jména sebevrahů, kteří ukončili život, aby předešli osudu ještě hroznějšímu, tam zapsána nejsou. Na bedra písařů, kteří své dílo začali u stropu na lešení, dopoledne pracoval jeden, odpoledne druhý, naléhaly tisíce životů, čím víc se blížili zemi, tím větší tíže na nich spočívala, a kdyby v době, kdy zapisovali poslední jména, už nepracovali vleže na zemi, byli by pod ní klesli, nemoc mladšího z písařů už přicházela delšími kroky, ještě ne sloními, ale už lvími, chlum na obraze zakrýval stále větší část onoho kdysi doširoka rozevřeného obzoru a ačkoli byl z obou stran ponechán bílý prostor, poutník věděl, že chce-li jít dál, nemůže jej obejít, že tamtudy cesta nevede, nezbývá než vydat se přes les, z něhož stále hustší splet' kmenů, větví, kořenů učinila za ta léta neprostupný prales. Na Altdorferově obraze Svatý Jiří v lese vyplňuje les téměř celou plochu obrazu, v jehož dolní části se takřka ztrácí figurka na bělouši, rytíř zabodá dráčkovi, ne většímu než moucha nebo šváb, do tlamy kopí, ne větší než jehla a jistě slabší než korvina, až vytryskne temná krev, potřísní koni i jezdcí nohy.

Někdy pracoval v synagoze až hluboko do noci, chlad mu roztřásal tělo, i když si oblékal bundu s kožešinovou

podšívku, kolem krku si omotával šálu a na hlavě nosil ple-tenou čepičku, tvarem se podobala temnému chlumu, jenž na obraze, který už před lety obrátil v ateliéru lícem ke zdi, zabíral čím dál větší prostor, vrchol chlumu je zaoblený jako temeno Řípu nebo Oblíku, Ranské hory ne, ta má jiný tvar, na staré černobílé fotografii, kterou mi Emil poslal jako poslední pozdrav nedlouho před tím, než šel do nemocnice, připomíná hřbet Ranské hory na boku ležící tělo mohutné bohyně, na jejích ramenou viděl kdysi tančit Ariadnu, nahé tělo bohyně se vynořuje z mlhy nebo z moře, které na fotografii omývá město Louny, byla to táž čepička, kterou ve snu podával Adrieně, aby si ji navlékla a odešla s ním do podsvětí, ale ona odmítla, mytické postavy si prohodily role. Příběhy, které se odvíjely od jmen, která v dalších letech smazávala vlhkost, jména hnila a odpadávala s kusy zdiva, dílo zkázy dokončili zedníci, kteří zbylá jména otloukli, o mnoho let později budou jména obno-vena, nejen znovu napsána, po několik dní budou umělci a fi-lozofové jména vyvolávat. Jména mu kolovala krví a postupně ho zbavovala sil. Ve filmu, který Adriena natočila, vede krásný rytíř Jiří za ruku synka Martina, prvnímu tehdy zbývá pou-hých šest nebo sedm let života, druhému asi tak třicet, posléze kamera sleduje dvojici zezadu, jak míří k obzoru, sotva tuše-nému, tehdy jsem je oba ještě měla, řekla, ale vlastně je stále má, když se šelestící a sehnutá jako stvol v bouři dotýká svou palicí bílé pláně.

Jaroslav se prohýbal pod tíží tašky zavěšené na rameni, já jsem svůj tmavomodrý kufrík na kolečkách za sebou táhla jako vzpouzejícího se psa, drkotal po nerovné dlažbě a co chvíli se kácel. Ačkoli byl penzion, v němž jsme se měli na čísi dopo-ručení ubytovat, vzdálen od nádraží Termini jen několik ulic, připadala mi i ta krátká cesta natolik obtížná, že bych si tehdy těžko dokázala představit, jak bychom mohli zvládnout cesty

nepoměrně obtížnější, které nás teprve čekaly. Penzion Rosa, který susedil, jak se ukázalo, s hodinovým hotelem, vlastně tvořil jeho součást, byť měl zvláštní vchod, byl nevládný, okna našich pokojů vedla do tmavého dvorku o málo širšího než světlík, doléhaly k nám výkřiky ancora! ancora!, basta! basta!, es tut weh!, když jsme se přestali objímat, roztrásala nás tehdy, na přelomu září a října, i pod dvěma příkrývkami zima. Ale mýlila jsem se, všechny cesty, které byly v té době před námi, procházky po Římě, dvě cesty do starověké Ostie, kde jsme zanechali své stíny na mozaikové podlaze rybářské krčmy a v divadle, a k moři, od něhož nás dělily ploty uzavřených soukromých pláží, bylo po sezóně, od moře, k němuž jsme dohlédli jen z jednoho či dvou míst, vál chladný vítr, Jaroslav s nadšením naslouchal hukotu moře, lačně vdechoval jeho drsnou vůni, a potom cesty, které vedly na Krétu a na tři z Ostrovů blažených, ačkoli noční let trval několik hodin, všechny ty cesty mi připadaly méně obtížné než onen krátký pochod z nádraží Termini, v názvu nádraží byly už do našich příběhů vepsány jejich konce, do penzionu Rosa, který nesl jméno po malé tlusté majitelce a kuplířce v jedné osobě, Rose Tortorelle, Růženě Hrdličkové, Hrdliččin chraplavý zval ku lásce hlas, svou lásku jaroslavík mi pěl v pokojíku s oknem do dvora, či spíš do šachty, snad jen naše úplně poslední cesta, ta, která vedla na Fuerteventuru, a potom návrat domů byly obtížnější, na fotografii z toho ostrova se Jaroslavova hubená postava, zachycená na snímku do pasu, víc púlstín než tělo, na tváři i v srdci hluboký žal, podivně vyjímá ve výklenku přízemní terasy, na pozadí bující subtropické vegetace zahrady, ve skutečnosti jen zahrádky obklíčené hradbou klonovaných jednopatrových domků.

Z hotelu, na jehož jméno si už nevzpomínám, bylo na ostrově Fuerteventura, jeho jméno si spojuji s nemilosrdným větrem, k moři poměrně daleko, zejména pro toho, kdo byl na smrt

nemocen, jezdili jsme tam věčně přeplněným autobusem, a v den, kdy jsme odjížděli, jsme se už s ním nemohli rozloučit, jako tři roky předtím na ostrově Tenerife, kdy jsme ještě hodinu před odjezdem běželi dolů k moři a za pochmurného počasí se nadšeně vrhli do vln, některé byly vysoké a přelévaly se přes nás, pro Poseidona nebo Protea bychom se byli tenkrát mohli stát, kdyby se mu zlíbilo, snadnou kořistí, mohl si nás odnést, jako si na Tenerife jeden z nich odnesl Jaroslavovy brýle. Na Fuerteventure, ostrově nelítostného větru, jsme se v den odjezdu vrhli alespoň do hotelového bazénu se sladkou vodou, byla chladná, mnohem chladnější než voda v moři, stejně jako poslední den na Tenerife bylo pod mrakem a vál studený vítr a jako tehdy tam kromě nás ve vodě nikdo nebyl. Jaroslav, ačkoli byl výborný plavec, se rychle zadýchal a ve vodě dlouho nezůstal, záhy po návratu propukl jeho zápal plic.

Přes veškerou nepřízeň, kterou nám ostrov dával vrchovatě najevo, jsme se koupání ani v poslední den nevzdali, jako bychom věděli, že nemáme opustit pouze jeden z Ostrovů blažených, ten k nám nejméně milostivý, a nemáme se vrátit jen do Prahy, ale že nás čeká cesta někam mnohem dál, kde na rampě naše těla od sebe oddělí, vlevo půjde ten, který vyletí komínem mělnického krematoria, vpravo ta, která ještě nějakou dobu na světě setrvá, velkou útěchou nebyla ani naděje, že naše duše se nerozloučí, jsou přece nesmrtelné. Zbývalo nám tenkrát ještě šest měsíců společného života, Jaroslav se ke mně přistěhoval, s sebou si vzal jen pár věcí a svršků, jako by tím chtěl dát najevo, že jeho pobyt nebude dlouhý a toliko dočasný, nebo jako by věděl, že ze svého pankráckého domova už nic víc nebude potřebovat. Jeho konec nastával už tam, na ostrově Fuerteventura, právě v hotelovém bazénu, ne až o několik měsíců později v nemocnici Na Františku, tak jako se kdysi odbyval matčin konec řadu měsíců před smrtí v téže nemocnici už na louce pod Blaníkem, odkud mi mávala.

Také Jaroslav mi zamával, z kluzkých kovových schůdků, po kterých z bazénu opatrně vystupoval, vlastně spíš pokynul, zvedl pravici dlaní ke mně, tímto pradávným gestem, jímž člověk při setkání druhému ukazuje, že nedrží zbraň, ale zároveň se mu vydává na milost a nemilost, se zdravili staří Římané, oním sotva naznačeným pokynutím se mi vydával Jaroslav, třela jsem pak dlouho jeho prokřehlé tělo, které bylo na pokraji sil, tmavomodrou osuškou, celého jsem ho do ní zabalila, ale stále se nemohl zahřát, drkotal zuby, třásl se, zmítal jako v lampě plamen za silného větru, hrozilo, že pokud ho pláštěm nebo závojem neochráním, zhasne jako lampa, kdo pak nočnímu plavci ukáže cestu?, i tentokrát si mytické postavy zřejmě vymění role. Když se sprchoval, zaslechla jsem, jak pod proudem vody vzlyknul, kdysi po matčině smrti jsem plakala ve vaně, v hukotu napouštěné vody, aby mě otec neslyšel. Myslím, že se tehdy Jaroslav netřásl ani tak zimou, ale že ho podobně jako Emila Juliše, Adrienu Šimotovou a Jiřího Johna, ačkoli nebyl umělec jako oni, roztřásl život. Oním pokynutím z bazénu těsně před tím, než z něj vystoupil, gestem, které se svým významem pramálo podobalo skrytě vábícímu gestu Agnes z Kunderovy Nesmrtelnosti, ačkoli kdoví, co všechno vyjadřovalo, ostatně i ji čekal brzký konec na silnici při autohavárii, už tenkrát se se mnou loučil, od toho okamžiku dostal čas jiný rozměr, dny byly měsíce, měsíce roky, už tenkrát snad věděl, že až bude z Františku plavat za poslední bóji, už mi nezamává, moře vyvrhne na břeh tělo, zohavené, jak se tříštilo o útesy, já potom skočím, z balkonu?, sotva, leda spadnu ze židle pod stůl, na hlavu se mi budou se šelelestem, to přepsání ponechám, snášet listy stále nedopsaného románu, spočineme v hrobě hlavu u hlavy, bok po boku, ba ne, v důlku v zemi, popel v popeli.

Jelena Ivanovna se odvrací, když vidí, jak se kousek před nimi kymácí vysoká hubená postava, mám za to, že švýcarský plášť,

v němž kníže kdysi přicestoval z Helvécie do Petěrburku a teď opět do Prahy, je tmavohnědý, má stejnou barvu jako roucho Faidřino na obraze toskánského malíře a jako koberec v mém pokoji, v kruté ruské zimě Lva Myškina chabě chránil, ale ani teď ho v mrazech, které v Praze už několikátý den trvají, neochrání, byť si kníže, když začne sněžit, může na hlavu nasadit kapuci, kdovíproč jsem měla dojem, že mu Rogožin, pili spolu na bratrství, daroval jeden ze svých kožichů, ještě docela zánovní, ale buď se mýlím, anebo to jen zamýšlel a už k tomu před vraždou nedošlo. Stejně jako od knížete, když ho na ulici postihne záchvat, se Jelena Ivanovna odvrací a zavírá oči, když uvidí v okně v pátém patře Alisu, ani to, že ji onehdy tak něžně oslovila, lastočka, rondine, hirondelle, vlaštovka, Jelena Sergejevna Tělepněvna vysype všechna jména toho stěhovačeho ptáka zvěstujícího jaro jako z rukávu, je vzdělaná, ačkoli umřela tak mladičká, v pouhých devatenácti nebo dvaceti, v poslední době se s ní Nabokovovy spřátelily a někdy se teď všechny tři nebo čtyři, jak se to vezme, spolu procházejí podél zdi hřbitova. Jelenu Ivanovnu s Jelenou Sergejevnu sblížilo i společné křestní jméno, ačkoli dívka si přeje, aby jí říkaly Heleno, říká jí tak prý Hanka, snad je Jelena, tedy Helena, poněkud marnivá, možná i domýšlivá. Tělo knížete se vzepne a vzápětí zlomí v pase jako snop, padne naznak, hospodi!, zmítá sebou na chodníku, Helena k němu přiskočí, snad neumírá?, je vyděšená, nikdy tanec svatého Víta, jehož paži přivezl prý Karel IV. z Pavie, neviděla, také já jsem si myslela, když před lety v chaloupce Karla poprvé takový záchvat postihl, že umírá, obávám se, že se v něm tenkrát ani později, když se záchvaty opakovaly, nerozzářilo ono oslnivé světlo, jež vídal kníže, pro to světlo snad stálo za to snést tu tíseň, která člověka sevře těsně před záchvatem, a bolest, která ho sužuje ještě dlouho po něm, tělo bývá celé rozlámané. Lastočka, konejší Helenu Jelena Ivanovna, mohla by být její matkou, nĕumirajet,

nic se nekončí, všechno se tu jen opakuje, vždyť i samo oslovení Lastočka, které v tuto chvíli patří Heleně a předtím patřilo Alici, která už zase skočila a leží na protějším chodníku, naznačuje, že se vše opakuje, vrací jako zjara vlaštovka, italsky se vlaštovka řekne rondine, stejný kořen lze nalézt ve slovech rondo, které pochází od latinského rotundus, kruhový a to je odvozeno od slovesa rotare, roto, řekne stará dáma, která scénu pozoruje přes tlustá skla brýlí z vozíku, vnuk ji sice z předsíně podsvětí odvezl, ale patrně ne nadlouho a nepříliš daleko, nezdá se však, že by ji nový stav znepokojoval, una hirundo non facit ver, dodá a vztyčí významně ukazovák pravé ruky, levá jí bezvládně visí. Kníže se s Heleninou pomocí pomalu zvedá, ještě je nejistý, Helena ho jednou rukou podpírá, druhou se snaží očistit mu vzadu plášť, marně, stále na něm zůstává ošklivá tmavá skvrna, sníh posypaný solí se změnil v bláto, také Alice na protějším chodníku se zvedá, zamávají jí, nebo spíš jí jen nesměle pokynou přes silnici zvednutou paží, vždycky se jich při pohledu na ni zmocní cosi jako stud.

Rondini, tak znělo příjmení Laury, mé italské přítelkyně, která za mnou dvakrát přiletěla do Prahy, víckrát už se nevrátila, ve via Ostuni, kam kdysi jezdila čtrnáctka od nádraží Termini, jsme se na ni s Jaroslavem kdekoho ptali, však nikdo už, ach nikdo více ji ani její rodinu nepamatoval, vybavuji si zvuk, který na mramorové podlaze vydávaly Lauřiny vysoké šněrovací boty a polobotky jejích dvou bratrů, jejich matka, jíž tenkrát začínala Parkinsonova nemoc, ale ještě se netrásla, jen mi její tvář, když se zjevila ve dveřích šeré kuchyně, připadala bledá, jasně bledá, chodila po bytě v měkkých plstěných pantoflích, takže její kroky nebylo slyšet.

Krev, samá krev! Ze chřtánu draka, který se zdál tak maličký, stejně jako rytíř Jiřík, který ho skolil, ne větší než brouk nebo ráček, a tolik krve? Z krku králíčka, kterého nadvakrát s'tal

Johánek z Plas, z pahýlů zajíce, který své běhy zanechal v železné pasti neznaného lovce? Alici ani Plaché z úst nevyteklo krve víc než krapítek a ani ten mládenec, který si přehodil přes ramena kožešinu po mém dědovi, téměř nekrvácel. Je to krev Heleny? Ano, ta chrlila krev, brzo po tom, co do Prahy s rodiči z Petěrburku přijela, v Karlových Varech se to stalo poprvé, podruhé a naposled v Praze, sen o Čechách, kde se zázračně uzdraví, se rychle rozplynul, k moři ji měli zavézt, do Netálie, opakuj to jméno po mně, jazyk při jeho vyslovení sklouzne ze zubů a s něhou přilne k patru, možná ono je hledaným klíčem, necht' ho opakuje sbor, který se už zase řadí u hřbitovní zdi, už se k němu přidala i Helena, Netálie, také ona si od toho sladce znějícího slova, Netálie, –áálie –áálie, něco slibuje, ozývá se v něm jméno jedné z múz, ani nevím, jestli stojí na střeše Národního divadla, měla by tam stát po boku Komédie, v jaké póze by asi Thálie ztuhla, snad by lomila rukama nebo by jen obracela hlavu k nebesům, téměř by ji vyvracela, jako Ikaros, ještě než ho stáhl Poseidon pod hladinu, volal otce, který letěl nad ním, stejně vyvrací hlavu drobounký andílek, kterého nemocnými rukama vymodelovala z včelího vosku Vojtěška Vlčková, místo rukou mám ploutvičky, píše mi, v peci ho pak do bronzu odlil její bratr, andílek složil na zádech křídýlka, sahající mu téměř k patám, jako krovky, v mraze jsou křídla k nepotřebě, –ááto! –ááto!, v hukotu mezi nebem a zemí volání ani odpověď není slyšet, múza divadla přišla v mraze téměř o hlas, přesto se v tuto dramatickou chvíli pokouší deklamovat, pateticky jako Ludmila Pelikánová, dál, jen dál, dāo-lala-lāo, narrode naš drrahy, večne dál! jen jednou krrajem tím šel narrod lev, jen jednou, před dávnem hřřmel jeho řřev, nevadí, že se Francouzce, která za múzu zaskočila, dvě básně spletly dohromady. Krrev! krrev! samá krrev! Také Karel chrlil krev, s údivem hleděl na své dlaně, do kterých ji chytal, když se vsákne do koberečku, nebude ji možné do těla vrátit.

Netálie, Netálie, opakuj to slovo po mně, uzdravuje, proměňuje, zpívej ho, lví říší od Šumavy k Tatrám, ne, tak daleko už ne, zní zpěv, krev, samá krev, rým hodný sboru věrných Čechů, temná a hustá krev korvin, řinoucí se jim z hrdélek, když se blíží jejich konec, bere si je zezadu, es tut weh, hrozně to bolí, korviny, stejně jako ta, která visí v koutě, mluví jazyky, jež pochytily, ancora!, jen chvíličku, psát, ještě psát, věří, že některým ze slov, která napíšou, svůj konec, ne-li odvrátí, tedy aspoň pozdrží, domnívala jsem se kdovíproč, že pouze člověk ví o své smrtelnosti. Psát, zase psát! po tom zaklená v holubičku nebo v hrdličku touží. Opravdu? Kolo proměn se točí, kým bude? lovec s puškou honí dvounohého po louce, ne, zajícem ne! hoch nese zvířátko za uši ke špalku, ne, králíčkem ne! plave po jezeře za věrným druhem, ani labutí nechce být, cupitá na špičkách, sukýnku z peří jí nadzvedá větýrek vanoucí zdola, takovou už vůbec ne! kolo se točí, ne, ne! v havrana? probůh, proč zase v ptáka? v loutku, v tu s vysokým špičatým kloboukem? ne! tak tedy v tu s klubkem v ruce? ne, ne! čas běží, rozhodni se! už se rozhodni! kolo se točí, ještě jednu rundu a dost! až se zastaví, zůstane ti podoba, na kterou jsi právě pomyslela, tu hru přece znáš? chceš tedy být znovu tou, kterou jsi už byla? nevím... a kdybys měla být zase jen románovou postavou, kterou někdo vyvolává? ne, ne! ano, ano! Kolo se zastavuje, raději být postavou než nebýt.

Vstává, ještě je slabá, jako po porodu, hodně krve ztratila, vzadu na sukni má ošklivou skvrnu, tuhle tmavohnědou sukni dostala od hraběnky Kounicové, raději by měla černou, ale vybírat si nemohla, kolena se jí podlamují, kdyby ji Helena nepodepřela, asi by upadla, zavěsí se do ní, každému to děvče pomáhá, přitom je sama nemocná, na sních ukáply rudé krůpěje, snad se rytíř rozpomene. Kterýpak z nich? Perceval, který plaval ve vaně a vyhlížel krále Rybáře, Jiří, který v lese skolil draka, vlastně jen dráčka, Rudý šašek, který na kovovém oři

přeskočil vzedmutou Něvu, anebo se snad na ni má rozpomenout Tristan, který se převlékl za šaška, aby mohl aspoň na chvíli spatřit tu, s níž na moři vypil nápoj lásky? Emilka ten nápoj pila v Mariánkách s pilotem z lázeňského pohárku, Jana s Jirkou v Tloskově z kovového skládacího pohárku, tolik ho prosila, aby se napil, rozmýšlel se, váhal, tušil závažnost rozhodnutí, i když v kovovém pohárku byla voda, před jeho očima ji natočila z kohoutku, upil pouhý doušek, hned poznal, že je to krev. Pocítil v tom okamžiku lásku? Brzo je rozdělili, víckrát ji nespatriil ani o ní neslyšel, ale od okamžiku, kdy v pohárku smočil rty, pochopil, že je nesmrtelná.

Tak jako se Jirka jen s váháním napil, jako by tušil, že se voda v pohárku, až jím Jana zatřepe, promění v krev, tak se Johan v neděli, kdy už několikátý den panoval ve lví říši Moroz Krasnyj nos, bezdomovci, kteří se nevejdou na palubu lodi Hermes, která už zase kotví u nemocnice Na Františku, druhá toho jména, pouhá kostra nebo přízrak někdy pluje po řece, se v noci mění v rampouchy, dotkl jen s váháním kamínku, sáhněte si, vyzvala jsem ho, rozmýšlel se, ačkoli mi ho přivezl z Austrálie, jako by tušil, že se za tu dobu, co pobýval u mne doma a v mé kapse, proměnil, a že hrozí, když se dotkne toho kamínku bílého, který na břehu oceánu chvíli hledal, na pláži ze špinavě béžového písku tu a tam trčely kelímky a plechovky od kokakoly, dotkne, byť jen konečkem prstu, scéna se odehrávala ve Stavovském divadle, to odpoledne dávali Baletománii, v šatně číslo 209, kde visí kostýmy ze Sněhové královny, Dona Giovannioho a Mikve, také černý plášť se širokou kápí, tak dlouhý, že když Johan mezi kostýmy věšel ramínka se svou černou prošivanou bundou a mým kožíškem, přišlápl cíp, který coural po podlaze, kamínek ho zajme a změněného potom vydá, jako by se mohlo stát, že ve zlomku času, jenž dělí dvojí pohyb ruky, proběhne celý život, nebo dokonce jeden život přejde v jiný.

A stejně zaváhal, vždyť se předtím nemýlil, kamínek žhnul, když se měl dotknout mého žebra, toho, které jsem si při pádu nalomila a ze kterého přišel v komoře na svět potomek z rodu Kajnova, věšák stál po léta v komoře a byl mrtvou věcí, až do chvíle, kdy jsem na něj upadla a roztříštila ho, vykřikli jsme oba zároveň, výkřiky přehlušil výtah, který právě stoupal šachtou a s rachtáním cloumal řetězem, Věšák ožil v okamžiku, který byl zároveň jeho koncem, en ma fin est mon commencement, ten verš z ronda Guillaumea Machauta vyšívala Marie Stuartovna v žaláři, když čekala na popravu, ale přitom, anebo právě proto se začal odvíjet jeho příběh, byť nebyl dlouhý a odvíjel se dozadu. Blízký zánik sblížuje věc se zvířetem i s člověkem, probouzí v ní cit a propůjčuje jí hlas, krátce před tím, než se rozloučí se světem a propadne do nicoty, křičí, sténá, naříká, jako se labuť loučí se světem zpěvem, loutka pronikavou vůní, korvina pramínkem husté krve. Johan se mého hrudníku dotkl tak nesměle, jako by ani nebyl pánem dotyku, který je zvyklý dennodenně se dotýkat zhmožděných končetin a pokřivených páteří, dvěma prsty se pokoušel najít prasklinku a bouli, která se mi na hrudníku utvořila, ještě v poledne tam byla, ale nic nenahmatal, žebro bylo celé, neporušené. Možná, že kdybych v tu samou chvíli vešla do komory, viděla bych, že Věšák tam stojí neporušený, v jeden celek srostlo tělo, jako by vždycky bylo celo.

Oblékne si přes hnědou sukni tmavomodrý župan, je příliš široký, budou se jí do něj zaplétat nohy, přes ramena si přehodí černý plášť s kápí, je lehký, před zimou ji sotva ochrání, a příliš dlouhý, sahá jí až na paty, bude ho za sebou courat jako vlečku, na hlavu si navlékne pletenou čepičku, je jí trochu malá, snad se roztáhne, kolem krku si omotá šálu, hedbávnou, dlouhou jak Lovosice, přes hadrové pantofle, aby jí neklekaly, si nazuje obří šněrovací boty. Drží kabelku a podpaží má

kufírek přepásaný šňůrou, bůhví co v něm najde, v kapsách pláště objeví divnou věcičku, snad to má být pohárek, a tížku, mívala podobnou, letěla kdysi ze stolu spolu s papíry. Přestože je takto ustrojená, postrojená, jak se o ní kdosi poblíž vyjádřil, tuší, že kdyby teď vstala, zůstala by na zemi kalužinka krve, v klínu má štucl, pořád se po nějakém pro Doru sháněla, dvojsestra Nabokovová se ho určitě lehko nevzdávala, ne, nemusím se obávat, štucl ze světa nesejde, vždycky se někde vynoří, ačkoli já už štucl ze svého dětství mít nemůžu, leda proměněný v ten, který měla Alice Davidovičová, nebo v ten po paní Červenkové, nebo v ten od Evy Markvartové, ale ať už štucl bude přecházet z rukou do rukou a z románu do románu nebo se skryje pod cizím jménem, vždycky tu někde bude, ne-li jako věc, tedy aspoň jako slovo tu zůstane, jako se v osudném roce 38 do jména malé obce Kaladý v básni Milady Součkové ukryla slova mateřštiny, moudrost stvoření vložila obraz bytí do věcí ještě menších a bezvýznamnějších, než je štucl, z jehož temného hebkého klína přicházejí na svět další a další příběhy, stejně jako ze jména Alice Davidovičové, když do něj vsune ruku, píchne se o nůžtičky a ucítí chlad ostří sekyrky.

Kam jde? kam zase jde? Co bude? co bude? ve sboru žen, který se radí u hřbitovní zdi, panuje neklid, a už ženy vykročily, krok sun krok, v první řadě ty nejmenší, Nanyňka s Květuškou a Beátou, za nimi matky, krok sun krok, v tom kroku je cosi hrozivého, svého času mezi sebe přijaly i Doru, ačkoli dítě odložila, učitelky se kdysi nesměly vdávat, natož mít zasvobodna děti, v rodině se tradovalo, že se prababička ve Slaným ujala odloženého hošíka, nebyl to plaváček, Vltava z Prahy, kde Dora tajně slehla, teče k Mělníku, Slaným neprotéká, novorozeně tehdy přivezli vlakem, zabalené ve vlnáku, ještě nějakou dobu po chlapcově smrti ten vlnák přechovávali, možná hrál v nějakém představení, s kterým Hodrova společnost jezdila po vlastech českých, krok sun krok, udělají mezi sebou místo také

Heleně Tělepněvně, ačkoli matkou nebyla, v Šárce, v hospodě pod skálou upila doušek piva z Hankova džbánku, ve sboru panuje čím dál větší zmatek, co bude? řady se porušují, co se bude zpívat, země čes-ká, domov můj, země čes-, to jsem jáá, já svoboda mladáá, Květuška hledá na zemi kabelku, v červený květ rozkvetláá, málem by ji ušlapaly, kdyby se jí Helena neujala, zase ona, co bude? co bude? každý k moři dó-pluje, krok sun krok, někdo dříve a někdo pó-zději, krok sun krok, ještě stále rytmus drží, kdo v životě mí-luje, strhují s sebou Nabokovovy, něco na zemi hledají, at' neztráácí ná-ději, snad ne dítě, nestačily uhnout z cesty mnohohlavému sboru olšanských matek, jako bych jich stále přibývalo, ted' se ženy, aniž k tomu kdo dal pokyn, začaly rozcházet, některé přešly od hřbitova přes Vinohradskou na Lobkovicovo náměstí, jiné míří ke stanici Želivského, další se vydaly k Floře.

Vytahuje a zasouvá šuplík nočního stolku, když chce šuplík vytáhnout, musí jím lomcovat, vždycky se uvnitř něco vzpříčí, bojí se, aby hluk nezaslechl vychovatel, zalhala, že jde na záchod, už zase? divil se, vytahuje šuplík, uvnitř vidí jen kapesníky, vyrovnané ve dvou sloupečcích, zasouvá šuplík, čeká, vytahuje, zasouvá, čeká, šuplík musí zůstat nějakou dobu ve tmě, věcem je třeba ponechat čas, aby nabyly ztraceného tvaru a mohly opět vyvstat do zjevnosti, jak by se vyjádřil mistr Sidonius, po obědě šuplíkem znovu lomcuje, vytahuje ho, nejsou tam, ani po večeri tam nejsou, v noci nespí, naslouchá, zda od stolku nezaslechne šramot, k ránu zdřímne, co když se vrátily na svá místa, zatímco spala, nepřály si, aby je přistihla, jak se tam vracejí, kradly se potichu, sotva se probere, lomcuje šuplíkem, vzbudí své sousedky, lamentují, láteří, konečně se jí podaří šuplík vytáhnout, pohárek, z něhož s Jirkou pila nápoj lásky, ani těžítka, jímž vládne sněhová královna, tam ani ted' nejsou, jen kapesníků přibýlo jako kaše v kouzelném hrníčku,

změnily se v beztvary pestrobarevný chumel, jak se v nich stále přehrabuje, pryč, ach, pryč je Štědrý den, mráz v okna duje, vychovatel podřimuje, ani dnes nepůjdou ven, dásněmi melou dávný sen.

Proč musela Olga nebo Jelena Nabokovová přijít o Muftu, tolik ji milovala, anebo ji vydala dobrovolně? Proč ztratila Květuška ve zmatku, který vypukl ve sboru, kabelku? Proč, ach, proč Jana už nemá pohárek a těžítko, jsi tak nemilosrdná, cíněnkou našťestí drží v sevřené pěsti, tu kdyby ztratila... Kam se poděly všechny ty věci? Proč má štucl zrovna ta, která byla jednu dobu zaklená v holubici, ale už se jí zase vrátila lidská podoba, mň lidská, než by si byla přála, chce si v něm ohrát ruce? Proč v něm našla nůžtičky, kterými šermoval maličký filozof, bůhví, co se jimi chystal přestříhnout. Co si s nimi počne ona? Ostříhá nehty Emilce v Sulické, už je má zase dlouhé jako drápy, nebo by chtěla přestříhnout nitě, na kterých visí loutky, nebo dokonce řetěz, na kterém se zmítá výtah, i jeho osud jí leží na srdci? Proč má kabelku? Na ženské tretky? Myslí, že uvnitř spatří vesmír? Proč má pohárek, zatoužila už zase pít s někým nápoj lásky? Proč má těžítko, chce se ujmout úlohy Paní zimy? Proč má kufřík nebo kufírek, at' je to ten nebo ten, v každém jsou písemnosti a obrázky, které přece nejsou z jejího života, anebo jsou? A proč má sekyrku, má snad znovu dojít k vraždě, tentokrát tady a takto? Možná to není sekyra, ale cepín, který upustil horolezec, když se řítíl průrvou, po dlouhá desetiletí ležel cepín na dně průrvy spolu s tělem, před časem pozůstatky neznaného vyzvedli v ranečku a pohřbili ve společné šachtě na hřbitově v jednom alpském městečku. Je-li to cepín, chystá se snad na horskou túru, v tomhle stavu? Chtěla by jako Eda Kriseová, která před třemi týdny slezla Mount Kenya, vystoupit na nějaký vrchol, snad ne rovnou na himálajský Nanga Parbat, nebo si chce troufnout aspoň na Mont Blanc, jméno nejvyšší

evropské hory nese drahocenné černé pero, které jsem dostala k Vánocům od Bohuňčiny dcery Bohunky, učiněný zázrak, perko se vysouvá nebo zjevuje z nebytí otáčením konce násadky se stříbrnou šavličkou, na konci ji zdobí drobný akvamarín, kámen barvy moře, v němž se odráží nebe, kámen mystiků, léčitelů a vizionářů, symbol višuddhy, hrdelní čakry, spjaté s řečí, ten kámen vnáší jas do nitra, uklidňuje a očišťuje, dokonce prý i mírní žal. Sotva jsem tím vzácným perem napsala pár slov, už nevím, která to byla, začalo ronit hustou tmavomodrou, takřka černou krev a vzápětí pramen vyschl, nová inkoustová náplň, kterou jsem do pera vložila, mi potřísnila prsty, zase jen krev, ani slovo, ani písmeno z něj nevyšlo, zdá se, že pero, kterým jsem ostatně nehodlala nahradit korviny, i když už mi zbývá jen jediná, pouze jsem ho zkoušela, bylo od samého počátku k nepotřebě.

Zítřka uplyne čtyřicet let ode dne, kdy první ze tří mládenců vstoupil do pece ohnivé, nebyl ještě čtvrtý? Zdalipak zítřka svlečenému z kůže, rudému dominu podá někdo na Olšanech pohárek vody? Mráz polevuje, vychovatelka podřimuje, Hana šije, Marie štrikuje, ani dnes nepůjdou zřejmě ven, Jana sedí s rukama v klíně, proč něco neděláš? tu otázku zná, náhle se jí v hlavě začne znovu odvíjet sen, na který ráno zapomněla, krev, velká skvrna na bílém prostěradle, kdo to má po ní porád práť?! rrát rrát! Copak krvácí, kdovíproč si myslela, že už to před lety skončilo. Vznáší se na výsostech, výš, než létají ptáci a vzduchoplavci, hluboko pod ní jiskří jezero nebo moře, nikdy moře neviděla, blankytně modré, jak se v něm odráží nebe, aby se na nebesích udržela, splývá, nemusí seabemín pohybovat rukama nebo nohama jako při plavání, plavat se nenaučila, v bazénu byla jen dvakrát, touží tam dolů, do moře, klesá pomalu, jako by ji nadnášel padák, ani nepostřehne, kdy tělo projelo hladinou vody, vzduch a voda jsou týmž živlem, noří se, blažená, do hluboké náruče, z níž jí sloup vody posléze

vynese vzhůru a vymrští až do nebes, opět se vznáší v oblacích a pak opět klesá a znovu se jí zmocňuje blaženost, nezamíří na záchod, jak zalhala, už zase?, ale do pokoje, šuplík jí tentokrát neklade odpor, podaří se jí ho vytáhnout snadno a tiše, bere je do ruky, jednoho po druhém volá jménem, Ruthi, Bhera, Muthuma a Pandhru, teprve v tu chvíli ožijí, rty se dotkne okraje pohárku, chutná kovově, uchopí těžítka, na obrázku se cosi změnilo, věže jsou zakončeny zlatými báními, zvolna těžítka převrátí, pěšiny ve tvaru dvou spletených osmiček začne pomalu pokrývat sněhový poprašek.

Jména, jména, jména, jimiž odshora dolů Jiří John s Josefem Boštíkem popsali zdi Pinkasovy synagogy, příjmení a iniciály křestních jmen psali červenou barvou, ostatní písmena a letopočty černou, z reproduktorů se line žalozpěv a hlasy, které vyvolávají jména, mezi vyvolávači jsou i Bohunka s Joskou, kolik dní trvá, než jsou přečtena do posledního a vyvolávání může začít opět od začátku, od písmene A, hebrejského Alef? Hledám na zdi jména, která začínají písmenem D, ačkoli vím, že příjmení té, která skočila z okna mého dětského pokoje, bylo jiné, a nalézám je, Dawidowitsch Josef 1882–1941 Anna 1878–1941 Erika 1920–1941, sotva jsem k nim dohlédla, jsou zapsána vysoko, mnohem výš, než kam o povodni, před kterou jsme s Jaroslavem zbaběle prchli do Petrovic, vystoupila voda, v synagoze by mi sahala po hrdlo. Jsou to zřejmě jména příbuzných mé spolužačky, jejíž jméno jsem si vypůjčila, jména jejích prarodičů a tety, syn, který se stal jejím otcem, zřejmě přežil. Je zvláštní, že až dosud mě nenapadlo, že by Alice, ta románová, mohla mít sestru, třeba spolu sdílely pokoj, šaty, které si Alice v onen osudný den oblékla, možná zdědila po Erice, a že v románu není ani zmínka o Aliciných rodičích, snad ji vychovávali dědeček s babičkou, v každém případě je patrně měla raději než rodiče, dědeček, kterému na Hagiboru

po oudu lámali oud jako Weinfurterovi na Pankráci, lezl až do smrti, která na sebe naštěstí nedala dlouho čekat, na záchod po čtyřech, hlasitě přítom naříkal, a babička se nedlouho po tom, co Alice, na smrt bledá, vešla do komory, oběsila, na jednom ze dvou háků, na kterých mezi dveřmi do komory visívala houpačka, na podobném háku se v tatarské Jelabuze oběsila Marina Cvetajevová, píše o tom její dcera Ariadna.

Nahoře nad všemi těmi jmény začínajícími písmenem D stojí písmeno Daleth, hebrejsky dveře a číslovka 4, toto písmeno podle Weinreba znamená, že po cestě tímto životem najdeme dveře k jiným životům. Znamení našich slov mají svůj vlastní příběh, řekne Gamiel, který ve Weinrebově knize vede dialog s Danielem, a ten je příběhem světa a zároveň základním vzorem příběhu jednoho každého člověka. Ve jménu David vězí slovo milovaný, dodává Weinreb, v hebrejštině se píše stejně jako jméno David, daleth-vav-daleth, při vyslovení jména, které bylo jménem izraelského krále, ale tvoří také základ příjmení Josefa, Anny, Eriky a Alice, jazyk polaská patro podobně jako při vyslovení slova dál.

Dveře, dveře, dveře, některé zůstaly doted' zavřeny, jako železné dveře, u kterých se zastavil Jaroslav ve snu, ale mnohé byly otevřeny, některé vícekrát, jako dveře do komory, v níž bydleli dědeček a babička Davidovičovi, jako dveře na dvůr na náměstí Komenského, kde Sofie Syslová viděla mrtvého Křídla skákat přes švihadlo, jako dveře olšanského domu, vcházely jimi Alice, Eliška Beránková a také já jsem jimi vcházela, dveře domova v Sulické, jejich práh jsem překročila nejméně stokrát, jako železné dveře ve Vinohradském divadle, o přestávce jsem jimi procházela z hlediště za otcem do zákulisí, ale také dveře nebo dvířka Aliciny almárky, visely v ní šaty a potom loutky, v komoře v ní potom visela kůže bývalého kněze Paskala, jako dveře Anitiny almáry, které se samy od sebe otvírají, jako dvířka Hedy, za nimiž je uložen popel Jaroslavův... A neukázalo se už

vícekrát, že dvířky jsou i víka kufříčků, kufříku s notami, dopisy a rukopisy, který přešel od babičky k matce a potom ke mně, a kufírku, ve kterém své poklady uchovává Bohunka, dokonce i víko krabice od bot, do níž ukládala fotografie Emilka, je takovými dvířky, jejich obsah se pokaždé zakrátko po tom, co jsou víka odklopena, vyhrne ven, časy a příběhy se pomíchají, podoby lidí se prostoupí, také kabelka, když se otevře, je vlastně takovými dvířky, možná že by tentokrát Květuška, která ji ztratila, ale už ji zase má, kdyby se odvážila znovu ji otevřít, mohla tamtudy vystoupit na nebesa nebo klesnout do hlubiny jako Jana v moři, Naděnka ve studni, Sofie Syslová v kanálu. Není snad vchodem či průchodem temný vody klín, o kterém ví své také Chloé a bohyně moudrosti, a klín Ariadny na vrcholu hory, který přitahoval básníka, a štucl, ten klín příběhů, už zase jej sloup písmen vynesl na hladinu papíru, tam všude, za všemi těmi dvířky a dveřmi ze dřeva, vody, kůže, kovu, země, papíru, také za těmi dosud neotevřenými nebo otevřenými v nepravý okamžik, se nalézají, věř tomu!, vše, co se zdá nenávratně ztraceno, zapomenuto, odloženo, pohozeno, zasuto, co sežehl oheň, spálil mráz, co se rozplynulo ve vodě, co odnesl vítr, co se smísilo se zemí, co bylo posečeno, požato, podřato, skáceno, skoleno, co sežrali dravci, šelmy, krysy, červi, co se rozsypalo, co bylo rozprášeno, roztříštěno, rozdrceno, rozmetáno, a také všechno, co nebylo vysloveno, co zůstalo nepojmenováno, ale také, ach, také, co nebylo milováno, daleth, daleth, opakuj to slovo po mně, slova, především ona jsou dveřmi do propastné hlubiny, neboj se jí! neboj se jí! vyslovuj každé s nadějí, že některým z nich v její náruči spočineš, patří k nim slova jako daleth, láska, dál, klín, laskoňka, milovaný, slovo, Alice, Chloé, Kaladý, ve všech se vyskytuje likvida l, slovo liquidus znamená v latině, stará paní na vozíku zvedá významuplně prst, jasný, průzračný, tekutý, plynoucí.

Pročpak si Bohunka včera přála, abych pohladila loutku, tu nikým nemilovanou, asi tuší, že jsem na ni zapomněla, sotva jsem se vrátila domů, šla jsem do pokoje, abych jí přání splnila, ale v tu ránu jsem na to zapomněla, až po chvíli jsem se rozpomněla, zející ústa němě volají, stejně jako babiččina ústa v komoře, vešlo by se do nich věčné jablíčko z adventního věnce, který jsme dnes, o první neděli adventní s Bohunkou rozsvěcely. Beru do dlaní lebku, dosud ji korunuje květ jako temný motýl hlavu mé dětské matky na staré fotografii, polaskám ji, vzdychne, zlehka přejedu po těle, zachřestí, kosy se nedotknu, i když tak, jak nástroj drží, by jím mohla sotva konat svoje odvěké dílo, ani stéblo by nepokosila, natož aby hlavu stála, tiskne ji koleno, osedlalala si ji, zapletla jsem se do toho slova, jako Ježibaba stoupu, v dětství mě to slovo, když vycházelo z babiččiných úst, děsilo a zároveň přitahovalo, nedávno jsem se s ním setkala v Rosově knize, kterou jsem četla Bohunce, zvuk stoupy odměřoval čas příběhu, to letí Ježibaba ve stoupě, palicí se odstrkuje, pometlem za sebou zametá stopu, když slovo stoupa babička vyslovovala, stoúpa, zhoupla se vždycky na dvojhlásece ou, protáhla ji, přímo si v ní libovala, dávala tím slovu, jehož význam jsem neznala, zvláštní důležitost.

Teprve teď, když jsem Krásu nesmírnou po letech otevřela, jsem si všimla, že na obrázku, na kterém se Ježibaba žene lesem ve stoupě, za ní letí havran nebo krkavec, vyrůstají u pařezu rozštíplého bleskem, mezi kapradím a přesličkou, těmi pravěkými rostlinami, tři veselé červené muchomůrky, Amanita muscaria je možná tajemnou sómou vědských zpěvů, a vpravo od pařezu se usadila rodinka muchomůrek citronových, Amanita citrina, nejsou-li to bedly vysoké, Lepiota procera. Vzpomněla jsem si, jak kdysi na podzim našel Karel po bouři v okruhu několika metrů kolem trosk dubu zasaženého bleskem množství svých oblíbených fialovek, čirůvek fialových,

Lepista nuda, výboj energie zřejmě probudil síly, které začaly urychleně tvarovat, co dosud bylo beztvaré a co posléze z hloubi země vyvstalo do zjevnosti v podobě plodnic houby, jak by se vyjádřil mistr Sidonius, není jen filozofem, ale také vášnivým mykologem, v dětství ho nad houbami jímala téměř mystická závrať. Kdoví, zda by houby, které jsou pro filozofa přímo archetypem Života, nebyly pro Vasilisu příslibem, kdyby si jich byla všimla a nestrnula děsem, když spatřila Ježibabu letící ve stoupě, co v ní mele? co v ní drtí, když v ní tvrdým zadkem vrtí?, jednu ruku dívka pozvedá v gestu hrůzy a odmítání, vari!, druhou jako by tu hrůzu odstrkovala a zaháněla kamsi za sebe, zda by pro ni houby nebyly náznakem naděje, že se příběh, zdánlivě spějící ke smrti, obrátí tak jako v Rosově Burití nakonec k životu, byla by to pochopila už v tu chvíli, kdyby ji tak nepřitáhl zjev šeredné kostlivé stařeny, já bych to byla možná už tehdy také pochopila, kdyby se babička pokaždé nezhoupala na slově stoupa a na celá léta tak neupoutala, nebo spíš nespoutala mou pozornost.

Vsouvám do otvoru, který kdysi byl ústy, malíček, babičce v Kubelíkově ulici jsem ho odpírala, co tam najde? co tam najde?, dvakrát během let, když jsem do hlavy Zpívající sáhla, jsem odtamtud vylovila zežloutlé lístky z elektriky z doby protektorátu, Kaladý, —adýý —adýý, křehké jako motýlí křídla, dosud je schovávám, hluboko jsem nedosáhla, a když jsem hlavu naklonila, vysypala se z úst ještě hrstička popela z dědečkových nedělních cigaret, nahmatávám tvrdé patro, přejíždím po zubech, má jich nepoměrně víc než stará dáma na vozíku, jazyk babičce chybí, nezachoval se jako jazyk Johánka z Pomuku, místo krku a jícnu díra, nikoli do těla, ale do pokoje, kam jsem ji přenesla. Neuzmula mi prst, dokonce na něm nezůstala ani stopa po stisku, jako zůstávala na malíčku, který prostrkovala Bohunka otvorem ve stěně šopy. Snad se trošku napila, posílila, to si Bohunka zřejmě přála, ona přece není zlá,

řekla, ano, teď může znovu vyrazit do boje, znovu na scénu ve své roli vstoupit, hle, v tom slovu zní stoupa.

Dala jsem jí pít, napila se sotva co by se do náprstku vešlo, možná ještě míň, na prstu se to ani nepozná, stejně nepatrně upila Helena Tělepněvna z Hankova džbánku v Šárce, vy nepřipili, Helena, řekl, pokoušel se mluvit rusky, ale neměl pravdu, napila se, ochutnala chuť piva, nahořklou, ale hlavně tam pod skálou, po které zrovna šplhal horolezec, cepín chvílemi zazvonil, pocítila lásku k tomu, s nímž mohla mluvit svým rodným jazykem, Vaceslav Vaceslavič zovitě menja. Ten nepatrný doušek však té, která visí v koutě, bude možná stačit, aby se vzpamatovala a měla opět k dílu nebo aby aspoň začala znovu obcházet, stupá, stupá, ani nedupá, nedívej se na ni! nedívej se na ni! Stejně málo, pouhý hlt mléka a drobet chleba, bude stačit panence, kterou Vasilise darovala maminka na smrtelné posteli, nedávej jí jméno!, aby Vasilisu mohla vést a ochraňovat v hlubokém lese, až se kolem ní budou hnát jezdci, už se ženou, první jede na bílém koni, všechna postroj na koni září, druhý je rudý a jede na rudém koni, všechna postroj na koni rudě září, v levé ruce třímá otěže, v pravé zvedá nad hlavu plamenný meč nebo ohnivě péro, plášť, vlasy, hřívá vlají, třetí jede na tmavošedém koni, na sobě má tmavomodrý oděv a zbroj, ne, jezdci dívce neublíží, i když jsou hrozní, ale ani Ježibaba jí neublíží, když má u sebe tu malinkou panenku, stejně jako hadrová panenka terezínské holčičky není větší než malíček, schovávala ji v záňadří, když se prodírala lesem, dej pozor, ať ji nikdo nespatri! Ach tak, proto ji zřejmě marně hledám na některém z obrázků k pohádce, ačkoli zprvu, dokud jsem si neuvědomila, že ji schovává, mě to znepokojilo, myslela jsem, že ji zapoměla doma nebo cestou ztratila a to by znamenalo, že dívku neochrání a pohádka skončí úplně jinak, než jak pohádky končívají. Možná nemá panenku spatřit ani ten, kdo

pohádku čte nebo poslouchá, napadá mě, aby se neporušilo kouzlo a panenka neztratila moc, ostatně podobná bytost se nejspíš neustále proměňuje, každý den, v každou denní dobu, v každý okamžik je jiná a jiná je také pro každého, kdo ji uvidí nebo ji k sobě přivine.

Jenže jsem se mylila, už zase jsem se špatně dívala, panenka je vyobrazena dokonce hned na prvním obrázku, nad názvem pohádky, Vasilisa sedí s koleny přitaženými k bradě v trávě plné bílých a červených květů, zlatý cop ji laská na holé labutí šiji, splývá jí po zádech až k pasu, panenku, velkou asi jako loket, drží v ruce, zřejmě s ní rozmlouvá. To se nemělo stát, Václav Fiala neměl panenku namalovat, lálalala lálala červená fiala, neměl jí obléknout červené šatičky s puntíky, na hlavu uvázat červený šáteček, červený šátečku, kolem se toč, osud Vasilisy mě začíná znovu zneklidňovat, ačkoli jsem její příběh pokládala za skončený, ve štěstný konec pohádky nevěřím, i když se v knize píše, že oči planoucí z lebky spálily macechu i obě nevlastní sestry na uhel, a tam, kde lebku, která Vasilise předtím svítila na cestu, zakopali, vyrostl keř rudých růží, s Vasilisou se oženil sám car, vzala potom k sobě otce a také stařenku, u které předtím bydlela, a panenku nosila stále u sebe, dodnes žijí, dobře se mají a čekají prý, až k nim zajdeme na návštěvu. Bojím se, bojím o Vasilisin zlatý cop, jak se dívka klaní před carem, který nad ní stojí na parádním schodišti, zametá copem zem, hned zítra budiž ustřižen! nakazuje car, nedopust' to, nedopust' to!, ale Vasilisa panenku neuposlechne, je přece carovou nevěstou, obávám se, že i ta stálejiná panenka se carovi, až s Vasilisou ulehne pod nebesy, nebude zamlouvat, nestačí panenku před ním schovat pod polštář, co tam máš? co to schováváš? A v ten okamžik, kdy car panenku uvidí, stane se z ní smotek hadříku, ztratí svou moc, neskončí možná líp než olšanské loutky, které skončily v popelnici a v potoce, nebo ta terezínská panenka, která skončila ve vitrině Židovského muzea.

Nejspíš není dobré, aby byla panenka stále na očích, aby dostala podobu loutky nebo maškary, má-li provázet, pomáhat a moudře radit, měla by být dobře schovaná, na prsou?, Stálejiná by měla zůstat bezejmenná, ale my se bez jmen nedokážeme obejít, krouží všude kolem nás, jsou nám v patách, ať se vrtíme, kam se vrtíme, v tom slovu stejně jako ve slovu vracet zaznívá sanskrtský kořen vrt, vrta znamená který se otáčí, krouží, existuje, trvá, ale zároveň který se dovršil a zemřel, v zenu označuje slovo vritti bolestný cyklický proces, který může ukončit pouze nirvána, slovy a jmény se pokoušíme Panenku ochočit, avšak ona zůstává nezkrotná a plachá, ve jménech je naše síla, ale i naše bezmoc, v zoufalství a bolestech Stálejinou voláme, někdy z pouhé zpupnosti, a ona, panenka nemilovaná, visí v koutě nehnutá, ani nedutá, pro tu chvíli nasycena, napojena, jezdec na bělouši projel tryskem kolem okna už před mnoha hodinami, dokonce se dávno odebralo pryč i poledne, vyhlížím jezdce rudě jasného, jasně rudého, ó, jak mu vlají vlasy, jak mu hoří líce! Ležím ve vaně, prsty jemně čeřím vodu, za zdí ticho, Malevičové, už znám jméno jednoho z nich, pokud to jsou bratři, mají stejné, satatam, dosud se po Vánocích z Ruské říše nevrátili, satatam, ale už jedou, jedou z tatarské Jelabugy.

Dotýkala jsem se kostýmů v šatně Stavovského divadla, tak jako jsem se kdysi dotýkala kostýmů v šatně D, opět to písmeno, které v hebrejštině znamená milovaný, pláště s hermelínovým límcem, ovšem že to byla pouhá napodobenina, ve kterém hrál otec císaře Zikmunda, kostýmu čerta Belfegora, kterého hrál v Dalskabátech, dokonce jsem ho v čertovském kostýmu vyfotografovala, má na sobě rudou vestičku a štráfkované béžové kalhoty jako nějaký švihák, černý plášť, který si oblékne, až půjde na jeviště, mu visí za zády nad hlavou, na fotografii je hlava vidět dvakrát, odráží se v zrcadle skříňky, otcova tvář

mi připadá nepřírozeně bledá, jako by byl otec na smrt nemocen, ačkoli mu v té době zbývala ještě řada let života, jako by už tehdy jeho tvář, tak jasně bledou, bledě jasnou, prosvítala tvář té, které jsem před pár dny dala napít své krve a která si ho pomalu připravovala, a bylo to možné upozorovat právě při onom zdvojení a v komické roli, blllllllll!, otec se ode mne odvrací s jakýmsi rozpačitým, takřka omluvným úsměvem, jako by si byl vědom nepatřičnosti svého současného vtělení, nepřírozenosti role, do níž byl obsazen, navzdory pokusu o úsměv je jeho tvář vážná a vědoucí, možná úsměvem zakrývá úzkost, ostatně úsměv zřejmě nepatřil mně, ale komusi, kdo pro mne zůstával neviditelný, nikdy jindy jsem otce s podobným výrazem v tváři neviděla. Rohy, které trčí z kudrnaté zrzavé paruky, téměř ženské, vypadají jako zlověstné výběžky, kterými hlava prorůstá do jiného světa. Jakkoli se otec pokoušel celou situaci odlehčit, vzpomínám si, že si pohrával s ocasem, tuhým a zároveň pružným jako pendrek, na konci s chomáčem chlupů, točil jím a posléze si ho omotal kolem levého zápěstí, příliš se mu to nedařilo. A právě teď, když si v paměti to gesto vyvolávám, uvědomuji si, jak velice se ve svém časovém odhadu mýlím, stejně jako ten výraz, ani to gesto nebylo určeno mně ani Karlovi, který se mnou o přestávce poprvé v životě prošel železnými dveřmi z hlediště do zákulisí, byl okouzlen náhodným setkáním s panem Brodským, který hrál ve hře hlavní čertovskou roli a zrovna vycházel ze své šatny a zakusoval se do krajíce namazaného sádlem, daleko ještě byla doba, kdy si herec, opuštěn všemi, snad i svým psem, vpálí na zahradě kulku do hlavy, v době, kdy jsem otce v šatně fotografovala, se nepsal rok 1964, jak jsem se domnívala, nýbrž rok 1982, Dalskabáty se tenkrát dávaly už potřetí a otci tehdy zbývaly pouhé dva roky života.

Karel se krátké studii, kterou pro nás otec v šatně sehrál, smál, otce obdivoval a měl rád, jeho blížící se nemoc nevnímal,

vždyť sotva vnímal i svou vlastní, která k němu zatím přicházela drobnými krůčky, dosud zůstávala neviditelná. Snad kdybych se na jeho tvář tehdy podívala do zrcadla, mohla bych ji uvidět dokonce trojmo, neboť skříňka byla svého druhu trymó, které stávalo v měšťanských ložnicích, měla ho i Augustina v pokoji, kam za ní v románu Amor a Psyché přišla Milada Součková, obrazy Augustiny i své v zrcadlech zřela, byla bych možná už tenkrát, kdy před námi bylo dvacet let společného života, spatřila, co ho zřejmě už tehdy, byť dosud takřka nenápadně, sužovalo, i když by mě to neodradilo, vždyť byl daleh, milovaný. A jakou trojí tvář bych onehdy asi spatřila v zrcadlech skříňky, před kterou seděl Johan, během našeho dlouhého rozhovoru popojížděl na židli střídavě blíž ke mně a zase dál ode mne, ani nevím, jestli jsem se do zrcadel vědomě nepodívala, jsem přece moudřejší, než byla Marie ve Štědrém večeru, anebo zda jsem jeho první tváří byla natolik zaujata, že jsem z ní nedokázala spustit zrak.

V šatně D visívaly rovněž kostýmy pana Kopeckého, byl mezi nimi také ten, ve kterém Trudnomyslný hrál šíleného krále Jindřicha, v některém ze zrcadel možná utkvěl jeho obraz, jak sedí, opíraje si hlavu o ruku jako anděl Dürerův a anděl neznámého olšanského mistra. Vdechovala jsem vůni kostýmů, jakoby starobylou, od otce jsem věděla, kdo si který kostým oblékne, ve které roli a hře, zatímco v šatně Stavovského divadla jsem tápala, mášlo mě i to, že tam visí kostýmy mužské i ženské, dlouhý černý plášť, který jsem posledně pokládala za plášť poutníka, snad do Svaté země, a který si oblékla do nepohody, padal déšť se sněhem a na chodníku byla čvachtanice, ta, jíž se už vrátila lidská podoba, se ukázal být pláštěm dámským starého kroje, jak by se vyjádřil Mácha, Sofie Syslová by jeho střih nepochybně dokázala popsát, cíp, který Johan před týdnem přišlápl, je patrně opravdu vlečka, další kostým, který jsem si prohlížela, tvořila drátěná košile, náprsní krunýř,

chránič krku a přilba ležící pod ním, patří zřejmě zbrojnoši, na konec jsem v šatně objevila plášť starorůžové barvy, působící značně sešlým dojmem, z kapsy vyčuhovala žlutá rukavička, má vypadat jako jelenicová, když jsem se jí dotkla, vzpomněla jsem si na rukavičky, které ušil Mrva, udavač Mrva, Rigoletto přezdívaný, pro tu, do níž byl zamilovaný, její jméno si už nepamatuji, nikdy si je ani nezkusila, a také jsem si vzpomněla na rukavičku, kterou údajně uzmul Petrarca své Lauře a opěval ji v sonetu, psal jej v zahradě, ale už nedopsal, když se v básni pro rukavičku sklonil k zemi, spatřil tvář své milované, nezvykle, zdola, nebyla sinalá, ale bělejší než je svit vloček, když v bezvětrí zasněží vrch, vypadala, jako když znavená našla klid, smrt krásná zdála se v té krásné tváři.

Likvida I, plynoucí, libozvučná, sladká, a přece tak záludná a obludná, když vychází z úst čerta nebo toho, který se za něj vydává, špičkou jazyka rozeznívá horní ret jako strunu, bllllllll!, ruka, když se pokouší Korvinou, jejího života už nakrátku, blízko, blizoučko poslední den, napsat I víckrát po sobě, se smeká, jako by i samo psaní písmene spjatého s láskou strhovalo písaře do před síně podsvětí, smyčky se patvoří a pitvoří, na svět se rodí dosud neznaná, nebezpečná písmena, ten s křídélky na opáncích nebo kdo to je si pro Písařku už přichází a chystá se si ji odvést, ještě ne! ještě ne!, musel by ji vléct, za chvíli by už Písařka spatřila toho s hlavou šakalí a tu s hlavou krokodýla a tělem půl lvím, půl hroším, ještě ne! Stejně nebezpečně se přece ukázalo, když se Elišce Beránkové smekla ruka při psaní písmene Théta, v tu chvíli hradba zbrojnošů s bílými štíty a v bílých helmách vyrazila krok sun krok po Národní, krev synů teče po ní, boj se toho kroku! bllllllllll!, boj se toho zvuku! boj se toho písmene! boj se jich! Je to švihák, který se převlékl za čerta, toho se mám bát? Copak už zapomněla na sen, ve kterém ji kruhem obstoupili? Tehdy si také myslela,

že když jim vmete do tváře, že jsou herci převlečení za čerty, jejich kouzlo zlomí. Je to otec, který se převlékl za šviháka, který se převlékl za čerta, pouhá maškara, té se mám bát? Ví dobře, že když ho spatřila v zrcadle, nepodobal se ani jednomu z nich, jakýpak švihák nebo štramák, s ocasem a rohy, v ženské paruce?! Jakýpak čert ve štráfkovaných kalhotách s úzkými nohavicemi, pod rudou vestičkou má šle?! Můj otec... Jakýpak otec, už si nevzpomíná na tvář, kterou v zrcadle uviděla? Dívala se na úplně cizího člověka, na muže převlečeného za ženu nebo na ženu převlečenou za muže, čímsi, nejen tou ženskou parukou jí ta bytost, možná to ani nebyl člověk, připomněla pana Charluse z Hledání ztraceného času.

Otcova proměna, pokud to otec byl, ji tehdy v šatně D o přestávce Dalskabátů vyděsila, ale děs přehlušil Karlův smích. Podobně polekala Miladu Součkovou proměna Augustiny, oděna jen v lososově růžové kombiné, zaujímala na posteli nejrůznější pozice, některé svůdné, obrazy Augustiny se v trymó, tehdy se psalo trumeau, trojily, ba co dím, devateronásobily, nebyl-li jejich počet dokonce ještě mnohem vyšší, přitom žádný z obrazů se neopakoval, někde bylo možné zahlédnout i Miladu, vesměs pouhý útržek, své tváře augustiny zřely a samy k sobě láskou mřely, šly k sobě vždy blíž a blíž, jak v objetí by níž a níž se vinuly v soumraku klín, augustiny se mísily s miladami, už tehdy v těch odrazech a odrazech odrazů byla spisovatelka rozptýlena, ačkoli uplyne ještě mnoho let, než její popel přeletí oceán a na olšanské louce se smísí s popelem Jeleny Rimské.

Včera jsme se s Bohunkou poprvé dotýkaly knih na Anitině psacím stole, stojí tam vyrovnané ve dvou sloupcích, jak tam zůstaly od Anitiny smrti nebo od doby, kdy ulehla a ke stolu už nevstávala, nanejvýš se o něj někdy opřela, když se jí cestou přes pokoj zatočila slabostí hlava. Vlastně pouze já jsem se

knih dotýkala, Bohunka si netroufala, ačkoli mi předtím sama navrhla, abychom se na knihy podívaly, třeba tam najdu něco, co hledám, ani jsem přesně nevěděla co, snad to souviselo se jménem Šorš, které v pokoji dvakrát nebo třikrát zaznělo, zprvu jen jako šramot, šorš, zvuk se posléze změnil ve slovo, potom slovo ve jméno, Šorš. Bohunka jméno vysloví polohlasně, jako by se bála, že by mohla mrtvého vyvolat, nebo spíš, že by mohla vyvolat Anitu, nejspíš nás bedlivě sleduje, almara, která se jindy otvírá při sebemenším pohybu, někdy i bez viditelné příčiny, zůstává zavřená, Anitiny šaty, visí mezi nimi i ty kostkované, ve kterých se procházela po Kolíně se svou první láskou, a také ty tmavomodré sametové, které den před deportací do Terezína odnesla ke své švadleně, dokonce tam visí i vypůjčená skládaná sukně a blůzka, ve které se procházela s Gustou v Terezíně, šaty zmírají úzkostí, co s námi nebohými bude? co s námi bude?, ačkoli se nerozhoduje o jejich osudu, dokonce nikdo almaru neotvírá, teď, ale ani nikdy dřív, to ona sama, ze své vůle odhaluje temnou propast, vyvstávají z ní šaty, které se odívaly tělem. Bohunka s rostoucím znepokojením pozoruje, jak se probírám Anitinými knihami, cítím, že by mě nejraději zarazila, vždyť řád, který Anita v knihách možná má, v jednom sloupci stojí knihy přečtené, ve druhém knihy připravené k četbě, bude porušen, knihy se promísí, když tu se z toho zmatení vynoří kniha Nevyúctován zůstává život, slovo život je na obálce vytištěno červeně, sborník prací Gustava Schorsche a vzpomínek jeho přátel leží na stole zřejmě od roku 1948, kdy nakladatel Petr knihu vydal, je do ní založen Goldscheiderův článek o divadle v ghettu Terezín, vlastně pouze jeho první stránka, a německý reklamní leták společnosti Arkadia Lines, zvoucí na plavbu lodí Paloma, je tam i model s průřezem lodí a na mapce je vyznačena trasa z Haify přes Kypr a Krétu do Pirea, kde je zajištěn nocleh v hotelu Hermes Traffic, Kolokotroni 145, a nazpět přes Rhodos do Haify. Teprve pak, když dosním

sen o cestě do Arkádie, Anita ho sotva kdy snila, pod jménem Kréta by se jí vybavily dřevěné baráky, které stály před zdmi ghetta, jednu dobu v nich byly ubytovány desítky, ne-li stovky dětí, v zuboženém stavu je přivezli z ghetta v Bialystoku, poté co je na Krétě, jak se tam říkalo, vyléčili a vykrmili, je místo do Palestiny odeslali do Osvětimi, kde spolu s lékaři a ošetřovatelkami, byla mezi nimi i Ottla, Kafkova nejmilejší sestra, vyletěly komínem do nicoty, na zdech zůstaly černé otisky pařátků, zjeví se mi v knize krásná tvář mladého muže, kadeř tmavých vlasů mu padá do čela, dívá se šikmo vpravo vzhůru, v Joskově Vítku vzpomínek se dívá vlevo vzhůru, snímek je převrácen, muž se patrně obrací k někomu, kdo stojí nad ním a s kým právě hovoří, snad o divadle, Anita to být nemohla, poznali se až v Terezíně, poprvé ho spatřila, jak v zelené košili a roztrhaných kalhotách, zapřažen do oje, táhne špedici naloženou bramborami, šorš, almara s pevně semknutými křídly dveří nezalká, nezaúpí, nezasténá.

Anita vzala za ta léta knihu mnohokrát do ruky, vždycky přečetla pár řádek, kam jí právě padl zrak, mně nyní padl na větu Římanů velická matka a radosti bohů i lidí, dárkyně života, bohyně vzrůstu, jež pod hvězdným..., obstojný překlad na oktavána, stará dáma na vozíku poznává začátek Lucretiova spisu De natura rerum, mohla by ho citovat latinsky. Gusta Anitě několikrát zachránil život, pokaždé, když se v seznamech lidí určených k deportaci do Osvětimi objevilo její jméno, nahradil je jiným, buď smělý a důsledný v zoufalství, končí svůj dopis Jirka Orten, nemůžu k tobě, píše Gusta milované Věře, jinde líčí sen, zdávalo se mu, jak leží na dně výtahové šachty, výtah pomalu sjíždí..., zkoušeli jsme Loutky 4 měsíce, Ženitbu 6 měsíců, vzpomíná kterýsi z pamětníků, chodilo se tam labyrintem chodbiček, zrovna jako v zákulisí divadla, mezi provizorně sbíratými stěnami, v prosinci 1944 jeli milenci do Osvětimi, satatam, víckrát se neviděli, Anita uprchla z transportu smrti s několika

dalšími ženami, byla mezi nimi i poslední milá Jiřího Ortена Líza Kleinová. Když rozjaření esesáci vyzvali Gustava, který ležel na marodce, aby jim něco německy zarecitoval, slyšeli, že je herec a režisér, obrátil se čelem ke zdi, a tehdy do něj jeden vpálil několik kulek, kavalec pak zapálili, tělo planulo jako pochodně, v dýmu, který zahalil místnost, než si našel cestu oknem do mrazivého povětří, stoupala na výsosti duše sedmadvacetiletého Gustava Schorsche, glóória! glóória!

Sotva se někdy dozvím, jakou náhodou se dostal reklamní leták Arkadia Lines do knihy věnované Anitinu terezínskému příteli, předtím, ještě v Praze, chodil Gustav s Věrou Fingerovou, která kvůli němu opustila Jiřího Ortена, v jednačtyřicátém porazí básníka německá sanitka, třetího dne v ukrutných bolestech dokoná, múza Erató bude cukat křídlem, jako by se jí zdál zlý sen. Nedomnívám se, že by Anita kdy snila o cestě do Arkádie, ale ani o plavbě z Haify do Pirea, ani si nemyslím, že by ji přitahoval Knóssos, i když snad ještě v padesátých letech, tedy v čase, z něhož německý leták asi pochází, nebyl jako dnes pouťovou atrakcí, nedivila bych se, kdyby tam jednou ukazovali v kleci voskového Minotaura, podobně jako ukazují různé zrůdy ve vídeňské Narrenturm, půl člověka, půl býka, Théseus, od hlavy k patě v brnění, nejdřív vrazí do tlamy netvora žhavou smolnou kouli a potom do něj zabodne kopí, netvorova zvrácená hlava s jinošskou tváří vypadá jako utátá, tahle ruka, Théseova?, teď uchopí lamed, bodec, a přiměje jím býka k pohybu, vypráví Levi ve Weinrebově knize, a zdá se být neklidný, jako by i on byl tím bodcem pobodnut, nahý netvor se svíjí v bolestech, paže rozhodí ve zcela lidském gestu, podobném onomu, kterým volá otce Ikaros svržený Sluncem do moře, pod jeho hladinou už zmizelo hochovo tělo i hlava. Pobodnut, anebo probodnut?

Slyšela jsem ho sténat, ještě když jsme se s Jaroslavem vraceli k autobusu ulicí suvenýrů, kromě labyrintů všech velikostí

tam prodávají sošky býčků, připomínají volky z betléma, a sošky Théseů, vypadají jako figurky ve hře, kopí není větší než jehla, před labyrintem, který neznámý toskánský malíř na obraze z doby kolem roku 1500, reprodukováném v časopise Rozhlas, zobrazil jako dětskou stavebnici nebo drobnou zahradní architekturu, bláznivou kratochvílí, čekají na hrdinu dvě panny, sestry, zevnitř k nim doléhá hluk zápasu, hekání zápasících a posléze sténání poraženého a jásot vítězův, Faidra, oděná v tmavohnědém rouchu, rozpíná paže, jako by vše odevzdávala Osudu, je to však ryze teatrální gesto, ona i divák vědí, že zápas se přece dávno odehrál, Théseus v něm zvítězil, možná dokonce vícekrát, ne-li nesčetněkrát. V písmeni Lamed byl čas uveden do pohybu a projevil se, píše Weinreb, aby však vzápětí, ba současně, píšu já, strnul v obrazu nebo básni, Ariadna, její jméno pod obrázkem v časopise zkomolili v Adrianu, se už zanedlouho dočká svého budoucího milence, labyrintem, do něhož sestry můžou nahlížet, stejně jako zápasícím jim jeho zdi sahají sotva do pasu, se už v době zápasu rozléhá supění a dusot vracejícího se těžkooděnce, hrdina sleduje rudé vlákno, které ho bezpečně vyvádí ven, Ariadna netuší nebo dávno ví, že ji Théseus opustí na Naxu a že bude tančit na Ranské hoře, Faidra netuší nebo dávno ví, že později, jako Théseova manželka vzplane hříšnou láskou k nevlastnímu synovi, ó, miláčku, ó, milááčku, kde jsi?, popel ubohé Julinky jsem dosud nenavštívila, Lvíček se u ní nezastavil už déle než rok, z klubka, které drží v Jilské Tkadlena, se odvíjí vlákno, přede se z něj smysl, dál a dál, dāo-lala-lāo, kovový rytíř se blíží, stupá, grjanaňt, satatam, po výletu do Knóssu, kde jsme nezanechali stíny jako v Ostii, kam jsme se toužili vrátit, se objevily Jaroslavovi na hrudi, v místě, kam mu na Karlově náměstí zabodávají jehlu, dvě kapičky krve, jen já jsem je spatřila, Jaroslav už usínal, vzápětí se na naše těla snesla tma jako tmavomodrá sametová opona v loutkovém divadle, které stávalo v olšanském domě

mezi dveřmi do dětského pokoje a teď stojí na scéně divadla Archa v představení Tanec přes plot, oponu má novou, nachovou, krev, hebrejsky se řekne dam, chutnala kovově, slovo pro červenou, barvu začátku, který se odbýval na severu, na sever vedlo okno mého dětského pokoje, je adam, tehdy na Krétě jsme ještě měli před sebou cestu na třetí z Ostrovů blažených, na Fuerteventuru, bude poslední, teď, když vím, že se ke mně, až stáhnou představení z repertoáru, vrátí moje loutkové divadlo, začínám věřit, že se možná jednou dozvím právě jméno té, která z okna, vlastně z balkonu skočila, budu-li po něm pátrat, vyvolám ho z nebytí, jako jsem vyvolalala, znovu se mi při stejném slovu ruka smekla, jméno Gustava Schorsche, Dawidowitschových a všech ostatních, co se stane, co se pak stane? změní se ve světě něco?

Joska tam na zdi jeho jméno hledal. A našel? Našel. Bohunka mluví tíše, aby Anitu ani Josku nerušila, i když si myslí, že Joska tu s ní už není, nechce jim ty neblahé události připomínat. Doprovodil tehdy Gustu k Veletržnímu paláci, stanou se svědky toho, jak přes tu velkou třídu rychle vykročil pohublý člověk v tmavomodrém zimníku, patrně zahlédl na protějším chodníku nějakého známého, zavolal Štěpáá— a vtom ho smetlo obrovské vojenské auto, jako Jirku, blesko oběma hlavou, jako Nanyнку Šmídovou, bleskne hlavou mně, nějací lidé se nad něj skláněli, pak přijede sanitka, saniták rozhodí rukama, jeho gesto je víc než výmluvné, zase odjedou, loučí se s Gustou ještě rozrušen tím zážitkem, uprostřed hor zavazadel, přes něž co chvíli někdo z dalších a dalších příchozích klopýtne nebo upadne, oba vědí, jak by to mohli vědět?, že se vidí naposled, Joska setře slzu, ještě něco Gustovi říká, Gusta se právě sklání ke svému zavazadlu, kontroluje, je-li řemen, kterým je kufr přepásán, v pořádku, pak k němu zvedne zprava šikmo vzhůru hlavu, ano, zprava, proto Joska ani chvilku nezaváhal, když

fotografii zařazoval do svého Vítku vzpomínek, jak má být snímek obrácen, ve strojopise se nalézá za stranou 142, ačkoli mu muselo být jasné, že Gusta na něm obrací tvář k němu nebo k někomu jinému za naprosto jiných okolností a někde úplně jinde, snad to bylo na Malé Straně, v domě U Jezulátka, ze staré kaple tam byly upraveny chudé židovské byty a v jednom před nástupem do transportu Gusta s bratrem Karlem bydleli, v očích má také jiný výraz, rozhodně ho snímek nezachycuje před oním palácem, před kterým se tehdy shromažďovali lidé pro-, a už je to tady, uprostřed tohoto slova začalala předposlední korvina klouzat po svahu k Léthé, temný pramínek se vyčerpá, poslední ze sester nastupuje na její místo, -padlí smrti, a který o řadu let později lehne popelem, jen kovová kostra bude potom na tom místě dlouhá léta strašit, dokud...

Možná i teď trvá Joska na tom, že fotografii otočil správným směrem, jako by na tom ještě nyní, kdy ani jeden z nich už není tělem, záleželo, teprve teď si uvědomuje, když pomalu jde ulicí V Horní Stomce, kde tolik let bydlel s Anitou, těsně po válce, kdy jí ještě nenarostly vlasy a nosila na nich šátek, rudé květy na bílém podkladu, vlčí máky, ji na pochůzkách po Praze doprovázel, s tou holou hlavou, která se mohla ukázat, kdyby jí strhl šátek vítr, se mu zdála bezbranná, všemu vydaná, a ještě po tom, co se domluvili, že u ní bude bydlet. Ano, tenkrát si mysleli, že zůstane jen u toho, básnil ještě tehdy o svých vesměs nešťastných a nenaplněných láskách, tu první prožil v jedenácti letech, uchvátila jeho srdce, když prvně uslyšel vyslovit její jméno, Lea Hasta, bylo to v lese na houbách, v Malých Kabátích, Anitu považoval tak trochu za vdovu po Gustovi a cítil povinnost ji ochraňovat a pak se jí i ujmout. Ačkoli tou ulicí odcházel nesčetněkrát ráno od Anity a nesčetněkrát se tou ulicí k Anitě na noc vracel od Bohunky, nejdřív z Břevnova, potom z Veveslavína, byl přesvědčen, že ta slepá ulice, spíš ulička, kterou, ať se vydal tím či oním směrem,

pokaždé šel vstříc svému osudu, má tvar písmene J, iniciály jeho křestního jména, jak byl pošetilý, samolibý, teprve teď poznává, že nemá tvar písmene J, chybí mu dole zaoblení, takřka milostné, nýbrž že má hranatý tvar písmene L, zprava doleva převráceného, nikdy na znamení nevěřil, ale teď mu přece jen vrtá hlavou, co může to převrácení v jeho příběhu znamenat.

Dál, jen dál, vlákno se odvíjí, jak ho Tkadlena propouští mezi dvěma prsty, je rudé jako krev, dam, kterou se udusil Karel pod psacím stolem a která prýštila z otvoru na hrudi Jaroslavovi, hrdina se vlákna drží, jedině ono ho vyvede z labyrintu, který se mu omotal kolem těla, jen si není jist, jestli se vlastně nenachází dosud na cestě do jeho nitra, přitom je přesvědčen, že netvora už skolil, odkudsi zní křik a pláč athénských dětí, které mu měly být obětovány, nevědí, že jsou zachráněny, už poté, co mu nacpal do tlamy žvanec horké smůly, ukázal se netvor bezbranný. Když poté, co mu proklál kopím krk, vidí jeho nahé tělo ležet v tratolišti krve, udiví ho, že nemá býčí trup ani hlavu, hebrejsky se býčí hlava řekne alef, ale ani rohy, kůži na jeho lidské tváři poplenil čas a jeho přirození se podobá seschlému hroznu, ne, neshledal na něm pranic býčího, o čem se zmiňují pověsti, není vyloučeno, že se netvor proměnil v člověka, teprve když umíral, smrt si dávala na čas snad právě proto, aby se stačil proměnit, možná že vše, co ve světě je zpola lidské, zpola zvířecí, zpola mužské, zpola ženské, musí před tím, než přejde do říše beztvarého, nabyt někdejší celistvosti. Stál nad poraženým bezradně, nedokázal do něj ani znovu zabodnout kopí a uštedřit mu ránu z milosti, tvor skoná v ukrutných bolestech teprve třetího dne, óóó, jeho nářek splývá s nářkem dětí, bojovník dokonce odhodí zbraň, kopí zazvoní o podlahu, jak utíká labyrintem a vlákno se mu zařezává stále hlouběji do palce, kolem kterého si ho omotal, začíná tušit, že se dopustil něčeho nenapravitelného, za co ho

bohové potrestají, těžká zbroj ho stahuje níž a níž, až nakonec běží v hlubokém předklonu, óóó, nářek neslábne, odráží se od stěn jako míček, óóó óóó, jako roztočené diablo, diaboli iter est circolare, na Rykově obraze s výhledem do rokokového parku nebo na jeho pouhou kulisu leží tato dábelská hračka odložena na balustrádě.

Sténání poraženého splývá s nářkem athénských dětí, dosud nevědí, že netvor je na sotnách, to slovo neznají, ani my s Bohunkou jsme ho donedávna neznaly, ačkoli se tak jmenuje jedna Holanova sbírka, začaly jsme po něm pátrat, až když Bohunka řekla, že je usotoněná, tak se to říkalo na Moravě v době jejího dětství, tedy unavená, k bojovníkovi doléhá křik a sténání, ještě když už je z labyrintu venku a sevře Ariadnu, vlastně Faidru, zprvu si ji splete s její sestrou, zmocní se Ariadny zezadu, zprudka ji probodne, óóó, krvácí, es tut weh, nařiká dcera Minóova v neznámém jazyce, Faidra, ještě rozrušena násilím, jehož se na ní Théseus prve dopustil, pozoruje zpovzdáli scénu, kterou by mohla začínat Senecova hra, v té případně hlavní úloha jí a poteče v ní její krev, její a Hippolytova, a vidí potom také, jak Théseus odnáší Ariadnu, po drsném milování upadla do hlubokého spánku, na loď, která odplouvá a je menší a menší, až posléze vypadá jako lodička z kůry, kterou si pouštějí děti na strouze, a postavy na lodičce, mužská vztyčená a ženská ležící, nejsou o moc větší než figurky v halmě, to slovo mi v paměti z dětství utkvělo stejně jako slovo odšimovat, už si nepamatuji, jak se ta hra, v jejímž názvu jako by se duše, alma, halila do hávu těla a kůže, hrála. Hebrejské písmeno He znamená okno a 5, patero je kóš neboli těl v józe, učí mě Johan. Weinreb píše, že když bylo toto písmeno vysloveno, mladší povstali a otevřeli okenice a do místnosti proudilo světlo, teprve pak viděli, jaká byla předtím v místnosti tma. Potom promluvil Hillel, stejně se jmenuje hrdinův zaslavitel v Meyrinkově Golemovi, řekl, že dům má okna, jimiž

zvenčí přicházejí dovnitř poselství, Korvina v zápalu boje upustila přilbu s šavličkou, je stejně horlivá a neopatrná jako její předchůdkyně, v písmeni He se oba póly člověka, muž a žena, vzájemně hledají a doplňují, nový závan, nový dech prošel místností, láska a současně tajemství, toto písmeno představuje dovršenost světa... Ne, ještě ne! volám, svět ještě není dovršen, jak by ho mohlo dovršit znásilnění Ariadny, oklamané a opuštěné na Naxu? Vlákno se dosud vine, dosud nedospělo ke svému konci nebo počátku, šála příběhu se odmotává dál, poznávám kostky na šále, kterou si kolem krku omotala matka na větrné louce, vidím havrany protinožce hřadující na šále od Edy, tu a tam látkou prokvétají rudé květy vlčích máků, šála se mi odvíjí od krku a vzápětí se mi kolem něj opět vine, popouštím a opět přitahuji příběh, sem tam se zadrhne, některé vlákno se přetrhne, ale dosud je možné vlákno uvolnit a jeho konce spojit uzlem, ještě tkadleně, která je zároveň písarkou, z prstů nevyklouzly, příběh vlaje jako bílý šat Jarmily nad jezerem, jako vlasy, hned rozpuštěné, hned spletené v cop, někdy smetám na podlaze chuchvalce vlasů, Johan chodí po bytě bos, odmítá si nazout Emilovy pantofle nebo Jaroslavovy sandály, jeden můj vlas mu uvízl na ponožce, ještě nikdy mě nevyvolal jménem, kdyby mé jméno vyslovil, vydal by se do mé moci, příběh vane jako dech, ruach, nad vodami, vzdouvá se jako šaty a košile těch, kteří skočili, jako plachta na korábu, je stále blíž a blíž, mořeplavec zapomene na domluvené znamení, nezamění černé plachty za bílé, které měly zvěstovat, že se vrací živ a zdrav, a jeho zoufalý otec nalehne na meč.

Pro písmeno He je příznačný nedovršený úsek vlevo nahore, slovo hallel, psáno s He, znamená chvála. Kdyby toto okno, okýnko v domě nebylo, píše Weinreb, spojilo by se nahore a dole a utvořilo by se písmeno Cheth, které znamená plot a 8, místo hallel by vzniklo challel, znesvětit. V té nepatrné mezeře se skrývá tajemství osmého, které nemá být zjeveno,

aby nebylo znesvěceno. V písmeni Cheth se okenice písmene He uzavřely, člověk zase vidí jen sám sebe a svůj vlastní svět. Avšak zároveň se v tom skrývá naděje, cožpak jméno Chanoch, Henoah, neznamená mimo jiné zasvěcení, zasvěcený? Ch, ch, boj se toho písmene! boj se toho zvuku! V hrdelnici ch zaznívá chropot umírajícího netvora proměňujícího se v člověka, chchch, chrčení Julinky dusící se ručníkem, boj se jich! Ale copak se všechno hrozné už nestalo, nebylo snad všechno nebo téměř vše znesvěceno už tím, že spatřilo bílou stránku? Okýnkem do světlíku se do koupelny snáší dávný prach, za zdí v sousedním bytě je dosud ticho, ale z dálky už slyším dusot dvanáctera kopyt, satatam, jedou, jedou Malevičové, s rudými nosy, z Jelabugy, buggy buggy, po sněhu pláň se ženou, smykají sáně, i ty se žeň dál, Příběhu můj drahý, věčně dál!

Jsou tu, jsou tu, vlastně pouze jeden z nich, za zdí koupelny se ozývá bubláni vody v elektrické konvici, tiché bubnování, blllllll. Johan se mi předevcírem zjevil po dlouhé době zase na prahu své místnosti nebo cely v Anenském klášteře, obvykle se teď vídáme v divadle, prochází se k němu přes místnost maséra, mezi dvěma bíle prostřenými lůžky, před lůžkem u okna visí plenta, zpod které masér, když vstoupím, obvykle vyhlédne, ve tváři má tvrdý, takřka nemilosrdný výraz. I když bývá masérova místnost dost často prázdná, jako i tentokrát, což vnímám s ulehčením, panuje v ní teplo, člověk jako by vstoupil do roztápnuté či už vychládající výhně nebo líhně, v níž se budou tvarovat bytosti nebo z ní už vyšly a rozeběhly se po světě. Hluboko ve mně vězí vzpomínka na sen, kdy se v rohovém pokoji, který v době, kdy jsme žili s Karlem, býval mým, zrodila nebo jako plod dozrála ženská bytost. Když jsme tenkrát s rodiči otevřeli dveře do pokoje, ovanul nás horký vzduch a před námi vyvstal jasný zjev nahé dívky, o to jasnější, že jsme na ni hleděli z šeré předsíně a všechny svíčkové žárovky v lustru plály, za okny byla temná noc, muselo být po půlnoci, protože tmu

neprozařoval reflektory nasvícený chrám. Stála k nám obrácena zády, jakoby zaujata něčím, co ještě musela dokončit, teprve potom se k nám začala pomalu obracet. Zrodila se v lůně pokoje a byla mou sestrou, dcerou, matkou, snad i babičkou, zároveň však v ní bylo cosi neznámého a jiného, co mi nedovolovalo se k ní přiblížit, natož se jí dotknout. Ani pak, když už jsme spolu cestovaly v otevřeném dvoukolém kočáru, ale bez koní, někdy se kočár nebezpečně nakláněl, jsem se neodvážila k ní přimknout, nahá vozatajka mi za chvílemi přímo zběsilé jízdy, držela otěže v jedné ruce, druhou ukazovala, neustále líčila příběhy lidí, kteří kdysi obývali domy a zámky, jež jsme mījely, po probuzení mi všechny ty příběhy, které vyprávěla překotně a jeden přes druhý a ve kterých, jak jsem pochopila, vystupovala, všemi procházela v proměňujících se podobách, jako Orlando z románu Virginie Woolfové byla jednou mužem, podruhé ženou, splynuly v jediný.

Byla nedotknutelná, stejně jako je nedotknutelný Johan, když se vynořuje ze dveří své cely a pohybem hlavy mi naznačuje, že uvnitř někoho má a musím počkat, jeho místnost je pro zrak, přecházející z polotmy do světla, rovněž plná jasu, mívám dojem, že tam na lůžku, k němuž přivřenými dveřmi a za jeho zády nedohlédnu, neleží nějaký zchromlý tanečník ani pacient, nýbrž on sám, ačkoli zároveň stojí přede mnou, na tváři mu tane půl úsměv, půl údiv, paže zdviženy kousek nad pás, ruce s roztaženými, pokrčenými prsty jako by modelovaly cosi oblého jako jablko, co však mým očím zůstává skryto. Vrátila se mi vzpomínka na Karla, když večer vycházel z osvětleného pokoje do šeré předsíně, na tváři mu tkvěl podobný výraz, půl úsměv, trochu rozpačitý nebo roztržitý, půl vytržení či úžas, také on držival paže v podobném gestu, kousek od těla, s prsty roztaženými, smysl gesta byl však jiný, jako by se rukama chtěl opřít o vzduch a vyrovnat rovnováhu, nebo jako by jimi cosi pod sebe a za sebe zaháněl.

Psala jsem kdysi v Thétě, že se Karel ve svém pokoji proměňoval v ptáka, pokoušela jsem se vyjádřit stav, ve kterém se ve svém pokoji vždycky k večeru ocital, vycházel do před síně nejistým krokem, vrávoral, jako by šel po houpajícím se prknu přes hlubokou strouhu, po kterém na Františku přecházel Mácha, když chodil do nízkého nuzného domku za umírající Marinkou, možná se tam uvnitř Karel proměňoval v sebe samého, ale jiného, svlékal své pomíjivé a zranitelné tělo, tu schránu, posléze těžkou a nemotornou jako kovová zbroj, stahovala ho níž a níž k tmavohnědému středu koberce, hloub a hloub do říše beztvarého, v okamžiku proměny se snad dokonce vznášel. Johan kdysi létal, kdykoli si zamlouval, o tom, kam putuje teď, když medituje, mlčí, moje duše, rusalka bledá, za nimi do jejich říší nemůže, ačkoli jeden z nich je dosud živý, setkat se s nimi může leda ve snu, který s ránem pomíjí, nebo v příběhu, který s posledním slovem neskončí, konec bude přece zároveň počátkem, po papíře se žene a smeká sotva zrozená korvina, poslední svého rodu, plnou silou z ní prýští pramínek života, v zásuvce čekají další, temné jako ona, ale už z cizího rodu a bezejmenné, až první z nich vyjmu ze tmy zásuvky, oslněna světlem a udivena prostorem, který se kolem ní náhle rozevře, zavrávorá, ale vzápětí, sotva jí dám jméno a špičkou se dotkne nažloutlého papíru, onehdy jsem objevila další stoh svých oblíbených papírů zasutý v hloubi stolu, dá se do tance.

Skryla se, proradná, pomyslela jsem si, když jsem ji marně všude kolem sebe hledala, na stole i na koberci, který pohltí takřka vše, co na něj dopadne a co pohotově neseberu, někdy se z něj něco po čase opět vynoří, nebývám si jista, jestli se objevilo něco nového, anebo jestli se ke mně vrací něco, co jsem pohřešila a změnilo se k nepoznání, jako když k nám přicházejí bytosti z našich minulých životů, býváme k nim, aniž víme proč, osudově přitahováni, jen přilbu s šavličkou tady ta

z baběle prchající z bojiště po sobě zanechala, copak neví, že bez ní pramínek života vyschne ještě dřív, než kdyby cupitala na špičce, vykrušovala na jevišti papíru kličky a smyčky, vyskakovala v čárkách a háčcích, zapichovala se nebo zabodávala v tečkách neboli nabodeníčcích, ten, který o tomto znaménku píše, nebyl naboden ani proboden, nýbrž na hranici upálen, popel nasypali do Rýna, z obavy, aby zrnka, kdyby je roznesl vítr, nepromluvila, jako kolovrat, když jím zlá sestra zatočila, vrrr, zlou předl nit, aby nevyprávěla zamlčený příběh. Jak vysoko by Korvina musela vyskočit, aby zdolala vzdálenost, která dělí koberec od desky psacího stolu, kdyby se přece jen rozhodla vrátit, nasadila by si přilbu a znovu se pustila do boje? Chtěla mi snad svým útěkem dát najevo, že moje psaní je psaním z marnosti a že je na čase s ním skončit?

Bohunka se už kolik týdnů pokouší rozpomenout na báseň nebo skladbu s názvem Hádání z marnosti, cesty za ní nejsou pro její mysl miň namáhavé, než bývala pro její tělo pouť k Anitinu hrobu, vlekla se tam o berlích přes celý židovský hřbitov, naposled, už to budou tři roky, jsem ji tam doprovázela, básník leží k Anitě stále obrácen zády, Jiří měl Věru, Věra měla Gustu, Gusta měl Anitu, Anita měla Josku, Joska měl Bohunku, jejich těla se splétají v jediném, které tu ještě zůstává, mnohokrát za den přechází poslepu z kuchyně do pokoje, z pokoje do koupelny, z koupelny do kuchyně, z kuchyně do pokoje, v předsíni se vždy na chvilku zastaví, opře se o stůl, pod kterým jsou připravena zavazadla, Diamantovi, rodiče a dvě děti, s nimi nazítří ráno vyrazí k Veletržnímu paláci, její mysl nenajde klid, dokud báseň nenajde, dokud si ji spolu nepřečteme, dokud neobjevíme, co se skrývá za zvláštním názvem, zaznívá v něm had, ale také jméno vládce podsvětí Hádes, které je zároveň jménem místa, jemuž vládne.

Hledala jsem poslední ze sester daleko, na samém kraji podsvětí, jeden z průchodů do té končiny se nalézá v tmavohnědém

středu koberce, a hle, ona byla stále zde, na dosah, založena ve Weinrebově knize, u kapitoly pojednávající o písmeni Ajin. Toto písmeno, tvarem připomínající Y, znamená oko a 70 a v algebře je znakem pro druhou neznámou. Cesta navzdory všem potížím pokračuje, píše Weinreb, směřuje k vyřešení, potíže se na ní objevují přece proto, že zápas milujících o sebe neustává, nic se ještě nerozhodlo. Zatímco Zajin byl 7 a meč nebo dýka, zbraň na cestu, nyní dostává zápas novou podobu, jde o to vidět, spatřit mnohost jako jedno.

Už s Bohunkou víckrát nepodnikneme klopotnou cestu do Vojenské nemocnice, do pavilonu A1, do prvního poschodí, do boxu číslo 4, kde sedí doktor Roman Svoboda, vyvolám ho jeho pravým jménem, oděn do bílého kostýmu lékaře, s maskou dobrodřeje na tváři, víckrát ne, také tentokrát, když mu Bohunka k nohám nesměle a s rozpaky postavila dárek, aby si věčně nespokojeného a žádostivého vládce naklonila, zakopnul jej špičkou bílého sandálu pod stůl, v igelitových taškách se tam od rána do večera vrší dary od odsouzených k slepotě, víckrát ne! Konečně jsme pochopily, že zápas o vidění je tam, v pavilonu A1 prohrán, ztracen byl vlastně od svého začátku, ale brzy po tom, kdy se jí zrak prudce zhoršil a ukázalo se, že proces nelze zastavit, jiný zápas začínal, pozvolna začala vidět, co předtím zůstávalo oku skryto a o čem řeč mlčí, kde je? kam slepá dojde? kam dojde? Cesta je svízelná, o to svízelnější, že většina písmen v příběhu chybí, jiná jsou zpřeházená, i když nikoli úmyslně. Bude mít nějaký konec a kde? tady, v tomto životě? A co je tento život, ve kterém se ten druhý, jiný zjevuje stále víc? táže se ve Weinrebově knize Ezriel, jeho jméno znamená moje pomoc je Bůh. A neznámá snad její jméno Bohu milá? Bude to tak, že život skončí a zároveň začne? Ale může vůbec někdy skončit naše hádání z marnosti nebo s Marností?

Už ví, že když šuplík nočního stolku zeje prázdnotou, v poslední době se to děje stále častěji, někdy tam dokonce nenajde ani kapesníky, vyrovnané ve dvou sloupcích, jak to žádá vychovatel, nesmí propadnout zmatku jako tehdy, když věci zmizely poprvé, tuší, že se tam za nějaký čas zase objeví, pohárek, těžítka, cíněnka a také Bher, Ruthi, Muthum, Pandhra, bere je jednoho po druhém do ruky a vyvolává je, stále ve stejném pořadí, kdyby pořadí spletla, mohlo by se něco změnit, možná celý svět, přitom není snadné je nezaměnit a pořadí nesplést, jsou takřka k nerozeznání, jen Muthum je maličko kratší, stále dokola je vyvolává, Bher, Ruthi, Muthum, Pandhra, chvějí se, když po nich přejíždí prstem, Bher, Muthum, Ruthi, Pandhra. Šuplík se zasekává jako dřív, musí jím lomcovat, jen výjimečně, právě když se ztracené věci vynoří, neklade jí odpor, cíněnku drží stále v hrsti, neodkládá ji ani v koupelně, když se ve čtvrtek sprchují, sedí po třech nebo po čtyřech na bílých umělohmotných křesílkách, kdyby stály, vrávoraly by a hrozilo by, že upadnou na dřevěnou rohož, slizkou a kluzkou jako břeh Léthé, —éétéé —éétéé, sestra Bára nebo Klára, jejich jména si plete, je polévá proudem tryskajícím z růžové hadice, před sprchováním ji vždycky přemlouvají, ať kuličku položí k šatům, vyklouzne ti, straší ji, někdy se jí pokoušejí pěst rozevřít. Posledně ji v koupelně Bára nebo Klára zase strašila, vyklouzne ti, a tehdy se to přihodilo, snad že proud vody, který ji udeřil do prsou, byl příliš silný nebo horký, rozevřela pěst a kulička jí vyklouzla, hledala ji pod šestnácti nohama, dva páry sebou cukaly, lechtáš, chichichi, nadzvedla rohož, ztěžklou vodou, až ji pak konečně objeví ve výtokovém otvoru, k němuž se koupelna jako obrovský trychtýř ze všech stran svažuje, se zaleskne cíněnka, naštěstí se zachytlá v chumlu vlasů.

Muthum, Pandhra, Bher, Ruthi, spletla pořadí, dokonce nikoli poprvé, co se teď stane? co se stane?, rozevře pěst, vhodí cíněnku do pohárku, dzan, vždycky ji ten zvuk z hlubiny, který

se ozývá, když pohárkem třese a cíněnka naráží na kovové dno a stěny, přitahoval, dzin dzin dzan dzin dzan dzin, ale zároveň se ho bála, dzan dzin, utíkej! utíkej!, dzin dzin dzin, kutálej se, Cíněnko, ve stříbrném pohárku, dzin dzan, ukaž mi horu, a sotva to vysloví, vidí horu s bílou čepicí sněhu, stoupá vzhůru, opásána lanem, v ruce sekyrku, kutálej se, Cíněnko, ve stříbrném pohárku, dzan dzan, ukaž mi moře, dzin dzan, a sotva to vysloví, vidí moře, plave ve vlnách, daleko, až tam, kde moře splývá s oblohou, kutálej se, Cíněnko, ve stříbrném pohárku, dzan dzan, ukaž mi dům, a sotva to vysloví, běží ulicí U družstva Ideál, sbíhá po schodech, zdola ze tmy k ní kdosi vztahuje ruce, utíkej! krok sun krok, pojd' k nám!, copak byla někdy matkou? namítá Dora, umlčí ji, že to říká zrovna ona! krok sun krok, je šikmooká, takovou tu ještě neměly, ušklíbá se Adina, umlčí ji, nezapře, že seděla na klíně Frankovi, krok sun krok, nechod' s nimi! zapomeň ten krok! zapomeň ho!

Pohlédne z okna, park vypadá, jako by ho někdo přikryl prostěradlem, nevzpomíná si, že by těžítkem pohnula, pod sněhem zmizely spletené osmičky, běhávala po nich, dokud jí nohy sloužily, stále dokola, dokolalalalala, jímala ji závrat'. Obrátí těžítko, sníh okamžitě přestane padat, na obrázku už není město a chrám, podivuje se, ten s useknutými věžemi, ale ani ten se zlatými báněmi, kam se teď v zimě asi poděl ten rohatý tvor, který seděl na věži a tesknil? Na obrázku není nic než holá pláň, —oláá —oláá, nedozírná, —íínáá —íínáá, bílá, —ííláá —ííláá, nikde strom ani keříček, Bher, Pandhra, otevře okno, udeří ji proud ledového vzduchu, Ruthi, rozmáchne se pohárkem a odmrští cíněnku co nejdál od sebe, Muthúúúm, —úúúúm —úúúúm, vidí ji v dálce zářit, dokud ji nezastře bělostná rouška.

M jako matka, která mi mávala z blanické louky, jako moře, do něhož plaval Jaroslav, jako Muthum. Hebrejské písmeno Mem

znamená vodu a 40 a v alchymii je spojováno s nigredem, tou fází proměny, kterou provází rozpad a hnutí, ale která je zároveň novým počátkem. Ve znamení nebo písmeni Mem se ukazuje čas, píše Weinreb, pohyb býka, změny konstelací, vývoj, růst, to vše má kořeny v onom skrytém prapůvodu tvůrčích sil, na počátku, berešith. Zvláštní význam má toto písmeno na konci slova, kde je zcela uzavřené, čímž má být řečeno, že kdyby člověk nešel dále, než kam sahá vezdejší čas, dospěl by k vleklému zajetí citu a přesvědčení. Musí se s časem setkat, ne-li utkat, a zase z něho vyjít, čas jsou dveře k jiným světům, jako dveře do komory, jako dveře na dvůr, jako dveře almary, otvírají se takřka pokaždé, když Bohunka prochází kolem, už si na to zvykla, přesto se včera, když se to zase stalo, polekala, nemocná noha, po operaci kratší, se jí podlomila, našťěstí se, když padala, zachytila o křeslo a příliš si neublížila. Člověk musí časem, dveřmi, daaleth, projít, i když ho to, co ho čeká, co za nimi uvidí, děsí, neboj se toho! jdi dál!

Písmeno Mem přináležejí třinácté kartě tarotu, té, jejíž jméno je zamčeno, je oděna do kostýmu kostlivce a obrací se k nám, divákům, maskou v podobě lebky. Na první pohled působí dojmem, že kráčí po hladině a pádluje, kolem ní klešají do vody hlavy a údy tonoucích, ale je to klam, kráčí po poli a neдрží pádlo, ale kosu, a žne, dvě hlavy bez těla leží v popředí, ta vlevo patří králi, koruna mu z hlavy nesklouzla, možná mu k hlavě přirostla nebo ji má přilepenou jako Král z dílny mistra Krupicy, anebo to není hlava, ale pouhá atrapa z rekvizitárny, ta vpravo patří ženě, rozpuštěné vlasy dělí vprostřed pěšinka, tak si vlasy česala Marinka, v těžkých kadeřích jí padaly kolem bledého krásného obličejce na bílý čistý šat sepjatý černou páskou, tak se zjevila básníkovi den před tím, než se vydal na pouť krkonošskou, a podobně si vlasy česala také Helena Tělepněvna, rozpustila si je, když byla s Hankou v Šárce a potom na náhrobku, strašně bujný vítr věje, strašně

černé mraky honí, recitoval na hrobě, něžná lilie se kloní, již se chvěje, již se kloní, nastojte, ach už je po ní, ležela na náhrobku ve stejné poloze jako Chloé, obě pocházely z téže vyhlášené dílny, dokud se kámen nerozpadl. Ne z vody, ale ze země, sem tam ubohými kvítky a lístky poseté, trčí nohy, ty paže, které se vztahují vzhůru, patří možná Ikarovi, nachová křídla, která za ním vlála, když se řítíl k zemi, táto! táto!, sotva dopadla na hladinu, táá-, ztěžkla vodou a stáhla hocha ke dnu, nebo to jsou paže tonoucí bohyně, národe!, kovoví oři a kočár, k nimž, jak se ukázalo, je připoutána, náro-, ji rychle stáhli ke dnu, ani to, že pustila věneček, který se pokoušela co nejdéle držet nad hladinou, ji nezachránilo.

Ale co to gesto, to gesto jednoho z tonoucích, přece jsi ho nepřehlédla?, palec a ukazováček jsou skrčeny do dlaně, vylož ho! Mistr takovou mudru nezná, i když mu připadá povědomá. Vylož ho! Jaký význam může mít gesto, které jsem zahlédla právě teď, když se rok s rokem schází a román se chýlí ke konci, poslední korvinu zřejmě ani nevypíšu, ty bezejmenné už na řadu neprijdou. Neuplynul ani den, co jsem se Johana na význam gesta ptala, a už jsem gesto objevila, v Lexikonu východní moudrosti tímto gestem ukazuje kamsi před sebe arhat, který jako by vyrůstal z vykotlaného a rozeklaného stromu, vypadá spíš jako duch stromu než jako světec. Kam ukazuje ten, který se zbavil všech pout, jež člověka váží ke koloběhu životů, už odložil všechna břemena, osvobodil svého ducha dokonalým věděním, už za života přebývá v nirváně a po smrti dosáhne plného vyvanutí, kam ukazuje? Na obraze ze Schmittova Světa středověkých gest ukazuje rozjařený král, kterého vleče na řetěze čert, dolů, k peklu, ukazovák a prostředník drží roztaženy od sebe. Takže je to gesto vítězství? Kdo zvítězil a nad kým? Zvítězil král nad smrtí a nad čertem svým výsměchem, tím, že ho usvědčil z klamu, z převleku, kdy si jsem se podobně pokoušela zachránit já, když jsem čerty

obvinila ze hry, nepochodila jsem, on stěží dopadne lépe, nebo zvítězil čert nad králem, vede zajatého, ať ten se jak chce šklíbí, neochvějně k prahu pekla? Jak rozdílný smysl může mít totéž gesto!

Nejistota a úzkost tedy i na konci, který se valem blíží, zůstávají. Jedno vím jistě, nikdy nepřivedu domů mistra Krupicu, ačkoli znám jeho adresu, Šaška by to rozrušilo, domníval se, že už k mistrovi nic necítí, ale rána se otevřela, sotva jsem se teď o mistrovi zmínila, také moje rána se otvírá, kdykoli začnu psát o mistrovi Johanovi, pozvedám ruce v podobném gestu jako Šašek, hledím ke dveřím, z nichž by se mohl vynořit v černé bundě, kterou teď v zimě nosí, když po ní v divadelní šatně potají přejíždím dlaní, chvěje se a trochu uhýbá, také Smrt, když ji hladím, Bohunka mě k tomu nemusí vybízet, se zachvívá, zejícími ústy mi čím dál víc připomíná Zpívající, která mi onehdy v komoře málem spadla na hlavu. Dávala jsem loutce nejružnější jména, jako bych tím nad ní chtěla a mohla získat moc, teď už chápu, že si všechna dávala sama, nikdy nebudu vědět, za kterým se zrovna skrývá, za kterým se objeví, může to být za kterýmkoli, některá z jejích jmen jsou ruská, babička se v pozdním věku začala učit rusky, ta řeč jí učarovala, také Bohunka se ruštinu nějakou dobu učila, především z obdivu k Dostojevskému.

Divná hra, v níž Smrt nekoná své dílo, vždycky nanejvýš kousek popojde a zase se vrátí, vyčkává, občas je laskána, Šašek, který je zřejmě Královým nevlastním bratrem, ne-li jeho druhou podobou, nebaví publikum, je zamilovaný, teskní a čeká, Král nevládne své říši, ba ani tomuto pokoji, v rukou neudrží ani žezlo nebo jablko, natož aby v nich udržel meč, také on čeká, snad na královnu, na Isoldu nebo na Elišku, obě visí v Jilské, když v obchodě na noc vypínají topení, mrznou, rukama se dotýkají jedna druhé, jako se ve štuclu

Alice Davidovičové dotýkají a splétají ruce Jeleny nebo Olgy Nabokovové, vlastně Sikorské nebo Petkevičové, včera večer, když začal padat sníh, Muftu ztratila, ani nevěděla, jak se to stalo, byla zoufalá, dnes, když sešel sníh, ji našla u hřbitovní zdi a je opět na vrcholu blaha. Někdy Nabokovovy potkají Ljovušku, v poslední době si zvykly mu tak důvěrně říkat, kníže chodí se skloněnou hlavou, nikdy je nepozdraví první, jak by se slušelo, hlavně když nedostane záchvat, čtobněsglazit', aby to nezakřikly, není to hezký pohled, i když se kníže dívá, kam šlape, stejně v jednom kuse zakopává, dnes našel jakýsi kufřík, nevyšiml si, že se z něj, sotva jej otevřel, šlo to kupodivu snadno, vyvalily hrůzy světa, které se uvnitř nashromáždily, okamžitě se rozeběhly do všech stran, některé se vydaly ke stanici Želivského, minuly olšanský dům, kde v přízemí v kuchyni na otomanu sebou cuká Šípkový Jura a v pátém patře v komoře položila Alice hlavu babičce do klína, jako to dělávala, když byla malá, Chloé učinila to samé u babičky v Jezovitské, ačkoli to předtím nikdy neudělala, hrůzy postupovaly dál, tam, kde býval divoký a posvátný Hagibor a teď na jeho místě stojí hotel Don Giovanni, podobný gigantické cukrovince, a za ním, chráněna několikerou zdí, nová budova stanice Svobodná Evropa, jiné spěchaly k skleněnému paláci Flóra, v němž se odrážejí olšanské náhrobky, další se pustily dolů po Vinohradské k Muzeu a potom dál, doběhly až k Národnímu divadlu, mezi múzami tam teď tančí ze světél spředená Anna, pár jich z Lobkovicova náměstí, kde se to vše odehrávalo, odbočilo do Kouřimské, jedna pak zahrnula do ulice V Horní Stromce, Bohunka o tom naštěstí nevěděla, mezi druhou a třetí spí nejhlubším spánkem, co se stane? co se stane?, neboj se!, a odtamtud pokračovala dál, slepý konec ji nezastavil.

Nabokovovým neuniklo, že Ljovuška něco drží, není to něseser? Nécessaire, Nezbytná, Nutná, nejsou to další jména...?, dala mu ho Květuška, dobrovolně, ale proč zrovna jemu, možná

ho Jelena nebo Olga na něm vymámí. Kníže pohlédl směrem k nim, ale sotva zjistil, že s nimi není Jelena, izvinitě, Helena, hned oči odvrátil, Helena mu čímsi připomíná Grešnicu, tak v duchu nazývá Nastasju Filippovnu, ačkoli Jelena, přeje si, aby ji oslovoval Helena, zhřešila jen tím, že pila z jednoho džbánku s jakýmsi básníkem, ve snu se na něj Helena, nebo to byla Grešnica?, dívala, na dlouhých řasách se jí třpytily slzy, vábila ho, kam má jít? kam má jít?, jednou se s Helenou vedl podpaží jako kdysi s Aglajou, ach, je bledá, tak bledá, onehdy si Vltavu spletl s Něvou, divil se, copak nejsme v Petěrburku, kde tedy? v Helvécii? v Tálii?, pochytil ten výraz od ženy, kterou právě mýjeli, tmavohnědá sukně na ní plandala, v Rogožinově domě, za závěsem v alkovně leželo na zemi smuchlané bílé hedvábné roucho, krajkové kalhotky, všude byly poházeny vadnoucí květiny, stuhy, zpod prostěradla vyčuhovala noha, necudná, když se bodne přímo do srdce, ani krapítek krve nevyteče, Rogožin měl nůž založený v knize, ve které?, poletovala tam moucha, bzučela, ještě když uléhali ke spánku na jednu postel, mluvil Rogožin o zápachu, pořád dokola.

T jako Tělepněvna, pobyt v Karlových Varech jí nijak neprospěl, spěchala za Hankou do Prahy, ale uviděla ho, až když recitoval nad jejím hrobem o něžné lilii, která se chvěje a kloní, T jako tatínek, Bohunčín, který se šťastně vrátil z legií, nikdy jí o tom, co tam prožil, nevyprávěl, bylo jí osmnáct, když umřel, několik dní nedokázala ani vstát z postele, když v Kubelíkově ulici dodýchal ten můj, bojím se napsat, že se udusil, protože taková byla nejspíš pravda, seděli jsme s Karlem mlčky vedle sebe na gauči a drželi se za ruce, T jako Tenerife, Ostrov blažených, pod temnou sopkou Teide, která se nad ním tyčí, jsme byli s Jaroslavem blažení, každý večer na nás padla tma jako těžká tmavomodrá opona, T jako tělo, tanec, točit se, kruhový pohyb je prý ďábelský, přesto mnozí věří, že je osvobodí, T jako dopravní značka slepé ulice, na svislé černé čárce leží

čárka červená, už dávno to znamení, když zahýbám do ulice V Horní Stromce, nevnímám, vlákno, zlaté nebo červené, legendy se v tom různí, vyvádí hrdinu z labyrintu, hic inclusus vítam perdit, stará dáma si nedá pokoj ani v noci, neposluchovej jí!, jiný, neviditelný se kolem něj venku okamžitě omotává, –áááá –áááá, jako šál, –áál –áál, kolem labutí šije tanečnice, T jako tkáň, nádorová tkáň, která milovaným prorůstá moz- kem, plicemi, játry, vzmůž se! T jako tantra, která znamená síť, propletená těla se v síti zachvívají při sebenepatrnějším vánku, který vzbudí pouhé slovo, třeba jen zašeptané nebo myšlené, nebo pouhé písmeno, Tav, poslední, dvaadvacáté, které spo- lu s předchozím Šin, zub, znamená téci a pít, vše plyne, pije, proudí. Kam? táže se Tachum, jehož jméno znamená útěcha. Hieroglyf pro písmeno Tav je křížek, jedna cesta přetíná ji- nou, existuje další dimenze, která přetíná naši vlastní. Skončí tedy vše otázkou, nerozluštitelnou, záhadnou, nebude vítěze, nebude odpovědi? Nebude. A naše těla nenávratně pominou? Pominou. A jména, co jména? Budou zapomenuta. Avšak z toho, co myslíme, mluvíme, prožíváme, nic nepomíjí a nikdy nepomine, věř tomu! Všechno je láska, nepochopitelná, věř tomu! To hlavní, podstatné se ani na konci nezjevuje.

březen 2008 – únor 2009

Daniela Hodrová
Vyvolávání

Vydalo nakladatelství Malvern
jako svou 70. publikaci

Vydání první

Redakce: Michaela Jacobsenová

Fotografie na obálce: Daniela Hodrová

Grafická úprava a sazba z písma Clearface:
studio Lacerta (www.sazba.cz)

Tisk: Protisk, s. r. o., České Budějovice

www.malvern.cz

Praha MMX

ISBN 978-80-86702-64-3
ISBN 978-80-7530-235-9 (pdf)